

ในตู้ศพดวง ล่วงจิตร วิจารณ์ที่ระลึก

๗๗๓๙๗๘
๕ ก.ค. ๕๖
ร.๒.๗.๓

กฎหมาย
ระหว่างประเทศ
แผนกคดีบุคคล

โดย

หลวงวิเทศจรรยาภิษฐ์

เนติบัณฑิตไทย และเนติบัณฑิตอังกฤษ

ข้าหลวงยุติธรรม ภาค ๓

ผู้บรรยายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองน ข้าพเจ้าได้เริ่มบรรยายแล้ว

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นการชั่วคราว แทนนายประภาส วนิกเกียรติ ซึ่งตาไปอุปสมบท
ครั้นเมื่อนายประภาส วนิกเกียรติลาจากสมณเพศแล้ว ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าบรรยาย
วิชาแผนกคดีเมืองน

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลมีลักษณะยุ่งยากซับซ้อน เพราะเกี่ยว
ด้วยกฎหมายหลายประเทศเกี่ยวโยงพัวพันแตกต่างกัน ไม่หลีกเลี่ยงกันแน่นอนอย่าง
กฎหมายภายในอาณาเขต ข้าพเจ้าได้บรรยายตามแนวของผู้บรรยายมาแล้ว เช่น
พระยานิตศาสตร์ไพศาล หดวงประดิษฐ์มุนธรรม หดวงศ์วิทย์ยามการ ดร. หยต
แสงชัย ประกอบกับหัดกฎหมายแผนกคดีของ Dicey's conflict of laws และของ
Westlake's Private International Law ซึ่งอาจารย์ผู้บรรยายกล่าวหัดกันเช่น
เคยก่อน ข้าพเจ้าขอขอบคณิตานที่ชอกนามมาแล้ว ซึ่งกระทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จ
ดังหวังไปได้ และเนื่องจากข้าพเจ้ามเวลาดเตรียมตัวอันน้อยทงต้องไปรับราชการ
ต่างจังหวัดด้วย ย่อมขาดตำราที่จะค้นคว้าอ้างอิงได้อย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นถ้าขาดค
บพร้องประการใด ขอได้โปรดทักทวงพร้อมด้วยความให้อภัย

หนังสือนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อ
ทนายความสำหรับดำเนินคดีทเกี่ยวแก่บุคคลหรือทรัพย์สินในเมืองต่างประเทศ และ
ประโยชน์สำหรับกิจการอันเกี่ยวแก่กฎหมายใด ๆ ในการตั้งฉนวนหรือการคัดฉนวน.

วิเทศจรรยาภักษ์

ข้าหลวงยุติธรรม

นครราชสีมา

วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๔๘๕

ภาค ๑

บทที่ ๑

ข้อความทั่วไป

ก่อนที่จะศึกษาเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ต้องควรที่จะรู้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศคืออะไร

ท่านอุปเป็นไฮม์ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์อธิบายว่า “กฎหมายระหว่างประเทศคือบรรทัดฐานประเพณีและกฎของบังคับ ซึ่งผูกมัดประเทศที่เจริญโดยนิติสัมพันธ์ ในความเกี่ยวข้องระหว่างกัน”

กฎข้อบังคับบางอันผูกมัดทุก ๆ ประเทศโดยทั่วไป เช่นในเรื่องสถานทูตและสนธิสัญญาเรียกจากกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป เช่น Declaration of Paris 1856 ส่วนกฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะผูกมัดระหว่างประเทศผู้สัญญาเท่านั้น เช่นสนธิสัญญาระหว่างประเทศสยามกับอังกฤษ ค.ศ. ๑๘๘๘ ว่าด้วยการจดทะเบียนคนในบังคับอังกฤษในกรุงสยาม

ในชั้นเดิมทีเดียวเราไม่รู้จักคำว่ากฎหมายระหว่างประเทศ จนกระทั่งถึงสมัยกลางมีประเทศที่เจริญขึ้นหลายประเทศมีการติดต่อกัน จึงเริ่มมีกฎหมายระหว่างประเทศขึ้น กฎหมายระหว่างประเทศไม่อยู่ในขอบบังคับเห็นของประเทศใด ๆ แต่เกี่ยวพันกันในระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศจะเป็นกฎหมายอันแท้จริงหรือไม่ ความเห็นของนักนิติศาสตร์ไม่มีใครจะลงรอยกัน ท่านอุปสันนิษฐานว่า กฎหมายระหว่างประเทศไม่เป็นกฎหมายอันแท้จริง เพราะขาดสภาพบังคับอันเป็นลักษณะสำคัญของกฎหมาย จึง

ควรเรียกว่าธรรมเนียมระหว่างประเทศมากกว่าที่จะเรียกว่ากฎหมาย ท่านขอปเป็นไฮม์
ซึ่งมีความเห็นตรงกันข้ามดังกดาวแดง เห็นความอำนาจบังคับโดยอำนาจภายนอก
คือการช่วยตนเองและการแข่งแข่งของประทศอื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ เช่นการ
จัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น เพื่อให้เป็นผลบังคับความประพฤติของประเทศ
ทั้งหลายที่เป็นภาคีด้วยกัน เมื่อบริยายเทียบระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศกับ
กฎหมายท้องถิ่นแล้ว กฎหมายระหว่างประเทศมีน้ำหนักน้อยกว่ากฎหมายท้องถิ่น
แต่กฎหมายที่มหาอำนาจยกย่องคงเป็นกฎหมายของตนเอง และในทางปฏิบัติกฎหมาย
ระหว่างประเทศก็ยังคงถือว่าเป็นกฎหมายอยู่เต็มมือ
ผู้บรรยายเห็นว่ากฎหมายระหว่างประเทศมีน้ำหนักมากกว่ากฎหมายภายใน
นั้นจะประกาศใช้หรือประกาศยกเลิกเมื่อใดก็ได้ แต่กฎหมายระหว่างประเทศนั้นจะ
ยกเลิกโดยปราศจากความยินยอมของประเทศผู้คู่สัญญาไม่ได้ เช่นรัฐบาตอียิปต์
บอกยกเลิกสนธิสัญญากับบริรัฐบาตอังกฤษเรื่อง��ด้านและคดีของตู้เซช แต่รัฐบาต
อังกฤษยังคงถือว่าสัญญานับนบนนยังมีคอกนอยู่เต็มมือ นอกจากนั้นรัฐบาตของ
ประเทศใด ๆ จะออกกฎหมายภายในให้เป็นการขัดคอกกฎหมายระหว่างประเทศมิได้
เช่นกฎหมายลงวันที่ ๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๕๗ ของจักรพรรดิคริสต์เซียมมิให้เรือของ
คนต่างดาวเข้ามาเดินภายในระยะทาง ๑๐๐ ไมล์จากฝั่งทะเลเดรดีเซีย ภายใต้อาณัติ
คดีคานกฎหมายฉบับนั้น เพราะขัดคอกกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ซึ่งเจ้าของ
ประเทศมีสิทธิตามชายฝั่งแค่นี้เพียงในระยะ ๓ ไมล์เท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๘๘
รัฐบาตอียิปต์ได้ออกกฎหมายว่า รัฐบาตไม่มีผลต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นคอก
พลเมืองหรือคนต่างดาวเพราะเหตุสงครามภายในหรือการจลาจล คณะทูตประจำ
ประเทศอียิปต์ได้คดีคานกฎหมายฉบับนั้น ด้วยเหตุผลดังนกฎหมายระหว่าง
ประเทศน่าจะมน้ำหนักมากกว่ากฎหมายภายใน

บท ๒

บทวิเคราะห์ศัพท์

ประเทศ คือคณะบุคคลซึ่งรวมกันอยู่ในความปกครองของบุคคล ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาให้คนในหมู่นั้นทำตามความชอบบัญญัติได้ต่อไป

ประเทศเอกราช คือรัฐบาลของประเทศนั้นไม่ต้องพึ่งบังคับบัญชาของผู้อื่นใด

รัฐบาล คือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศตามรัฐธรรมนูญ คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ

คนต่างด้าว หมายความว่าคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

เมืองต่างประเทศ หมายความว่าไม่ใช่เมืองไทย

เมืองไทย หมายความว่าราชอาณาจักรสยามและกนอังกเธรบชงราชนาจไทย จะอยู่ ณ ที่แห่งใดก็ตาม

ศาล หมายความว่าศาลยุติธรรมในราชอาณาจักรไทย

บุคคล หมายความว่าบรรดาบริษัทหรือบุคคลด้วย

บุคคลที่เป็นอิสระ (Independent person) คือผู้ที่มีความสามารถจะกระทำการได้ตามกฎหมายโดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่น เช่นการทำสัญญาที่ไม่ต้องอาศัยผู้แทนโดยธรรม แม้จะเปิดชนสัญชาติก็ตามได้ก็ตามตางง เช่นบุตรธุนตภาวะหรือหญิงที่ไม่สามเรียกว่าบุคคลที่เป็นอิสระ

บุคคลที่ไม่อิสระ (Dependent person) คือผู้ที่ไม่มีความสามารถจะกระทำกิจการด้วยตนเอง เช่น เด็ก หญิงมสาม คนวิกลจริต ฯลฯ บุคคลเหล่านี้

จะกระทำอะไรต้องโดยผู้ปกครอง บิดามารดา ถ้ามี ผู้อนุญาต
ทรัพย์สินเคลื่อนที่ไม่ได้ (Immovables) หมายถึงสิ่งที่มีผลผูกต้องได้
แต่เป็นสิ่งเคลื่อนที่ไม่ได้

ทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ (Movables) หมายความว่าถึงสิ่งที่มีผลผูกต้องและ
เคลื่อนที่ได้

กฎหมาย (Law) หมายความว่าถึงกฎหมายธรรมดา (Unwritten law)
และกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Written law)

กฎหมายภายใน (Internal law) หมายความว่าถึงกฎหมายที่ใช้ภายใน
ประเทศซึ่งอาจเป็นกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเอกชน

กฎหมายท้องถิ่น (Local law) หมายความว่าถึงกฎหมายที่ใช้บังคับตาม
ท้องถิ่นเพราะบางประเทศมีหลายท้องถิ่น เฉพาะในท้องถิ่นหนึ่ง เพราะบางประเทศ
ตามท้องถิ่นอาจมีกฎหมายแตกต่างกัน

กฎหมายเหล่าประชาคม (Communal law) หมายถึงกฎหมายใช้
บังคับบุคคลเฉพาะเหล่าในประเทศ เช่นคนพนเมืองอย่างหนึ่ง คนต่างดาวอย่างหนึ่ง

กฎหมายศาสนา (Religious law) กฎหมายที่ใช้บังคับบุคคลตามคำสอน

กฎหมายโคมิซิล (Lex Domicilii) หมายความว่าถึงกฎหมายของประเทศ
ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่

กฎหมายมูละประเทศ (Lex loci contractus) หมายความว่าถึงกฎหมาย
ของประเทศซึ่งได้ทำสัญญาขึ้น

กฎหมายสัญญะประเทศ (Lex loci solutionis) หมายความว่าถึง
กฎหมายที่ใช้กันในประเทศที่จะประพฤติตามสัญญาขึ้น

กฎหมายภูมิประเทศ (Lex situs) หมายความว่าถึงกฎหมายที่ใช้กันใน

ประเทศทศวรรษสัมพันธไมตรีของนครเชียงใหม่

กฎหมายของแต่ละประเทศ (Lex fori) หมายความว่ากฎหมายของประเทศ
ที่ศาลทศวรรษพิจารณาพิพากษาคดีตั้งคดีอยู่

กฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่กรณี (Lex causae) คือกฎหมายที่กรณี
ยอมมอบให้ใช้บังคับ

บทที่ ๓

ชนิดของกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศแบ่งแยกออกเป็น ๓ ชนิด คือ

๑. แผนกคดีเมือง
๒. แผนกคดีบุคคล
๓. แผนกคดีอาชญา

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง

ชนเดิมที่เคยอยู่ประเทศที่ประเทศต่างอยู่กันโดยดี ไม่มีการติดต่อกัน
ครั้นเมื่อการค้าขายเจริญขึ้น การคมนาคมเป็นการสะดวก ประเทศหนึ่งจะอยู่แต่
ถ้าพึ่งโดยโดดเดี่ยวยอมไม่ได้ ต้องเกี่ยวข้องกับประเทศอื่น ๆ เช่น กรุงกรุง
สุโขทัย กรุงทวารวดีเคยมีสัมพันธไมตรีเจริญทางทูตกับประเทศจีน พ่อขุนราม
คำแหงเคยเสด็จไปเจริญสัมพันธไมตรีด้วยพระองค์เองยังประเทศจีนถึง ๒ ครั้ง คือ เมื่อ
พ. ศ. ๑๘๓๗ ครึ่งหนึ่ง และเมื่อ พ. ศ. ๑๘๕๓ ครึ่งหนึ่ง ครึ่งหนึ่งสมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชาเคยเสด็จไปประเทศฝรั่งเศสครึ่งหนึ่งพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช
นอจราบรรณด้วยทางสัมพันธไมตรี บางทศวรรษมีการละเมิดต่อกันอย่างร้ายแรง เช่น
ประเทศใหญ่ทำแก่ประเทศเล็กและอาจเป็นชนวนแห่งการสงครามขึ้นได้ ฉะนั้น

เจ้าเป็นคองมแนวปฏิบัตอนเป็นหตทแห่งความประพฤติคอกน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของ
กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล

กฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคลได้แกชอบงคอบนว่าควยความเกยว-
พันระหว่างบุคคลซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศต่างกัน

การทตองมชอบงคอบน เพราะบุคคลซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศต่างกัน

จะตองปฏิบัตตามกฎหมายของประเทศตนกันไปคนละอย่าง เพราะกฎหมายของทุก ๆ

ประเทศย่อมไม่เหมือนกัน เมื่อมชอพพวทเกดชนจะตองพิจารณาตอก่อนว่าจะใช้

กฎหมายใดบงคบกรณ เช่นการล่สมรสระหว่างบุคคลซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศ

ต่างกัน กฎหมายจะบัญญัติไว้ไม่เหมือนกัน ซึ่งแต่กชวคชาคของมนุษย์ และคำล่สนา

ประเพณีย่อมต่างกัน บางประเทศกำหนดอายุของคู่สมรสไว้สูง เช่นอังกฤษกำหนด

ว่าอายุชาย ๑๘ ปี หญิง ๑๖ ปี ฝรั่งเศสชายอายุ ๑๘ ปี หญิงอายุ ๑๕ ปี จึง

ทำการล่สมรสกันได้ ในอินเดียและรัสเซียวางไว้ต่ำมาก ส่วนประเทศไทยวางเกณฑ์

ไว้ ๑๕ ปีบริบูรณ์สำหรับหญิง และ ๑๗ ปีสำหรับชาย (ประมวลแพ่งพาณิชย์

มาตรา ๑๔๔๕)

แบบพชแห่งการล่สมรสกแตกต่างกัน บางประเทศตองทาพชเบคเผยคช

เจ้าหน้าท บางประเทศทาพชตามคำล่สนา แต่ประเทศไทยเราจคทะเลเบยนการล่สมรสท

อำเภอ

ถาพิจารณาถึงความล่สมพนชในทางหน ทางกรรมล่ทหรือทางมรดก ก็จจะ

ปรากฏว่ากฎหมายของแต่ละประเทศย่อมไม่เหมือนกัน ซึ่งเป็นปัญหาทวาควยเรื่อง

กฎหมายชคกัน

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา

ในสมัยก่อนตามรัฐต่างเป็นอิสระไม่ชนกัน ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน
 และกัน แต่ก็ได้ตั้งเดิมนับตั้งนั้นให้ความคุ้มครองแก่ผู้กระทำผิดในต่างประเทศ
 ในปัจจุบันสมัยรัฐจะอยู่โดดเดี่ยวโดยตัวมันเองไม่ได้ ต่างต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือซึ่งกัน
 และกัน ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง ย่อมมีผลกระทบต่อภพภพ
 รัฐอื่น ๆ ด้วยไม่มากนัก ประเทศต่าง ๆ รู้สึกความหนาหนาทะตองของกันและปราม
 ปรามผู้กระทำผิดระหว่างประเทศซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้ร้ายระหว่างประเทศหนี
 จากประเทศหนึ่งเข้าไปในอีกประเทศหนึ่งอย่างไม่หยุดยั้ง เช่นผู้ร้ายอาชญากรรมกาย
 ในเขตของประเทศหนึ่ง แล้วเข้าไปประพฤติโจรกรรมในประเทศข้างเคียง

ข้อบัญญัติเรื่องทำผิดนอกอาณาเขตนี้ เกี่ยวกับที่ว่า อย่างไรจึงจะถือว่า
 เป็นความผิดอาญา อำนาจศาล การตั้งผู้ร้ายข้ามแดน การตั้งประเด็นไปตั้งพยาน
 ผลบังคับคดีและผลแห่งคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ ฯลฯ ข้อบังคับเหล่านี้เรียก
 ว่า กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา

ในประเทศไทยเรื่องทำผิดภายนอกประเทศ คือกฎหมายอาญามาตรา ๑๐
 และพระราชบัญญัติการตั้งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๔๗๒ และในสัญญาระหว่าง
 ประเทศบางฉบับ

การตั้งผู้ร้ายข้ามแดนมักปฏิบัติกันถ้าหวั่นคดีใดระบือไว้ในสนธิสัญญา หรือ
 ในกฎหมายแต่ละประเทศ ซึ่งโดยมากได้แก่ความผิดร้ายแรงจริง ๆ เช่นประทุษ
 ร้ายต่อประเทศ ปลดอมหนังสือราชการ ปลดอมแปลงเงินตรา ฆ่าคนตาย ฯลฯ ถ้า
 เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นความผิดลหุโทษมักจะไม่ตั้งให้แก่นั้น เพราะไม่คุ้ม
 ค่าใช้จ่าย

ถ้าการตั้งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเรื่องทางการเมืองแล้ว มีผู้ออกความเห็น

๗
บท ๓ พวก คอ

๑. เห็นว่าไม่ควรตั้งผู้ต้องหาทางการเมืองให้แก่น เพราะเป็นเรื่องส่วนตัว
ถ้าตั้งให้แก่นใดแล้ว ผู้ต้องหาอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่นในการพิจารณา
ของศาลแพ่งตน

๒. บางพวกเห็นว่าควรตั้งให้แก่น เพราะความผิดทางการเมืองเป็นเรื่อง
ร้ายแรง อาจเกิดอันตรายทำให้ชีวิตทรัพย์สินของราษฎรสูญเสียหายไปมาก

๓. บางพวกเห็นว่าต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

บทที่ ๔

บ่อเกิด

บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลมีอยู่ ๓ ประเภท คือ

๑. บ่อเกิดในประเทศ
๒. บ่อเกิดระหว่างประเทศ
๓. บ่อเกิดทางนิติศาสตร์

บ่อเกิดในประเทศ

- (ก) บทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร
- (ข) จารีตประเพณี
- (ค) คำพิพากษาของศาล

บทกฎหมาย ทักตัวถงกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล คือ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการแต่งงานคนต่างประเทศ ร.ศ. ๑๑๖ พระราชบัญญัติ
สัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖ และ ๒๔๗๕ พระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. ๑๓๐

พระราชบัญญัติว่าด้วยกฎหมายชกกัน พ.ศ. ๒๔๘๓ ดัชนีสัญญาระหว่างประเทศไทย
กับนานาประเทศ

จารัตประเพณี ย่อมเป็นข้อเกิดข้อสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศ
แผนกคดีบุคคล เช่นกฎหมายของถนนบังคับกรรม

คำพิพากษาของศาล ย่อมเป็นข้อเกิดข้อสำคัญเหมือนกัน เพราะ
คำพิพากษาย่อมเป็นบรรทัดฐานตัวอย่างที่จะปฏิบัติตาม

ข้อเกิดระหว่างประเทศ

- (ก) สัญญาระหว่างประเทศ
- (ข) จารัตประเพณีระหว่างประเทศ
- (ค) คำพิพากษาของศาล

สัญญาระหว่างประเทศ เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ จะทำขึ้นเป็น
สัญญา หรืออนุสัญญาระหว่างเพียง ๒ ประเทศก็ได้ เช่นสัญญาว่าดยามกับ
อังกฤษว่าด้วยการจดทะเบียนคนในบังคับอังกฤษลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๓๘๗
หรือจะทำขึ้นในระหว่างหลายประเทศด้วยกันก็ได้ เช่นอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. ๑๘๙๖
กับ ๑๙๐๒ อันว่าด้วยการล้มมรดก การหย่า และการแยกกันอยู่ ผลแห่งการล้มมรดก
ความพิทักษ์ผู้เยาว์ การตั้งให้ไร้ความสามารถและตั้งให้อยู่ในความอนุบาล สัญญา
นมผลผูกมัดเฉพาะในระหว่างประเทศที่เป็นภาคเท่านั้น

ปัญหาต่อไปว่า ถ้าสัญญาระหว่างประเทศกับกฎหมายภายในมีข้อความ
ชกกัน จะดชเขาฝ่ายไหน ย่อมต้องถือตามสัญญาเป็นใหญ่ เพราะสัญญา
ประเทศมีสภาพสูงกว่ากฎหมายธรรมดา

จารัตประเพณีระหว่างประเทศ พงมชนได้เช่นเดียวกับประเพณีแห่ง
ท้องถิ่น กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองมีจารัตประเพณีเช่นนั้นมาก แต่

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลย่อมเป็นต้นฉบับ
เช่นการรับรักษาพยาบาล
ของศาลนอกราชอาณาจักร

คำพิพากษาของศาล เวदानชียงไม่คำพิพากษาของศาลระหว่างประเทศ
แม้ต้นฉบับคดีจะได้อ้างคดีกระจายตัวระหว่างประเทศชนทกรุงเฮกคดี ศาลนอ
กยังมีมติหรือจะเรียกเอาข้อพิพาทไปชำระด้วยตัวเองได้ นอกจากประเทศคู่สัญญาจะ
ยินยอมให้ชำระ รัฐบาลอังกฤษฟ้องรัฐบาลอิหร่านหาว่าผิดสัญญาในเรือดำน้ำปะทาน
บอนามนแต่เรียกค่าเสียหาย รัฐบาลอิหร่านยกข้อคดีฟ้องชนทกรุงเฮก ศาลกรุงเฮก
ไม่อำนาจพิจารณาคดีได้โดยปราศจากความยินยอมของประเทศทั้งสองฝ่าย แต่ถ
ได้มีคำพิพากษาของศาลหรือของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศชน อาจใช้เป็น
แบบอย่างได้

บ่อเกิดทางนิติศาสตร์

เมื่อไม่มีบทกฎหมายหรือสันนิษฐานไว้เป็นระเบียบแล้ว อธิปไตยในความ
เห็นของนักนิติศาสตร์ย่อมสำคัญ จึงเป็นบ่อเกิดอันหนึ่ง

ภาค ๒

บทที่ ๑

วัตถุประสงค์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล

วัตถุประสงค์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล คือ

๑. สัญชาติ
๒. ฐานะของคนต่างด้าว
๓. กฎหมายขัดกัน
๔. คำพิพากษาของศาลนอกอาณาเขต

สัญชาติ

คนระบคคลธรรมดาที่ตกชั้นเป็นประเทศ เรียกว่าเป็นพลเมืองของประเทศนั้น
 ถ้าพลเมืองของประเทศอื่นเข้ามาอาศัยอยู่ในอาณาเขต เรียกว่าคนต่างด้าว

ฐานะของคนต่างด้าว

คนต่างด้าวมีสิทธิและหน้าที่ผูกพันกับพลเมืองของประเทศ เช่นสิทธิในทางการ
 เมืองและอาชีพบางชนิด เจ้าของประเทศย่อมตั้งวงไว้ให้แก่พลเมืองของตน แต่สิทธิ
 มหาชน เช่นเสรีภาพในร่างกาย การพูด การแสดงความคิดเห็น การถือคำสอนมักจะได้แก่คนต่างด้าวดวย
 ส่วนสิทธิเอกชนเช่นสิทธิในครอบครัวและสิทธิในทรัพย์สิน
 ต้องแต่การปฏิบัติของคนต่างด้าวของเจ้าของประเทศนั้น ๆ

กฎหมายขัดกัน

กฎหมายของประเทศหนึ่งย่อมแตกต่างกับของอีกประเทศหนึ่ง ฉะนั้นเมื่อ
 พลเมืองมีคดีเกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวหรือระหว่างคนต่างด้าวดวยกัน ปัญหาว่าจะต้องใช้
 กฎหมายของประเทศใดมาใช้บังคับ จะได้กล่าวรายละเอียดคือนกฎหมายขัดกัน

คำพิพากษาของศาลนอกอาณาเขต

ศาลในอาณาเขตจะรับคำพิพากษาของศาลนอกอาณาเขตเพียงใดเป็น
ปัญหากฎหมายว่าด้วยกฎหมายขัดกัน คือขณะที่ยานติกรรมและการบริบูรณ์ได้
เกิดขึ้นโดยชอบธรรม คำพิพากษาของศาลนอกอาณาเขตเป็นส่วนหนึ่งของการรับ
บริบูรณ์ที่เกิดขึ้นโดยชอบธรรมดังจะกล่าวต่อไปในบทหน้า

บทที่ ๒

สัญชาติ

สัญชาติ คือเครื่องมิตโดยนิตินัยที่ผูกพันบุคคลไว้กับประเทศ
ชาติ คือคณะบุคคลรวมกันพูดภาษาอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน ฉะนั้นรัฐ
หนึ่งอาจประกอบด้วยบุคคลหลายชาติรวมกันได้ เช่นไทยมีแขกขี้ดตาม ด่างเป็นต้น
การมีสัญชาติใหม่ตั้งขึ้นและหนาทควมอยู่ด้วย คนไม่มีสัญชาติจึงหลุดเลย
หนาทได้ เช่นหนาท ๆ จะถูกเกณฑ์เป็นทหาร ปัญหาเรื่องกฎหมายขัดกันมักจะ
เกี่ยวถึงสัญชาติของบุคคล ถ้าบุคคลไม่มีสัญชาติจึงเป็นเรื่องยุ่งยากเกี่ยวกับกฎหมาย
ประเภทนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๖
วรรค ๓ บัญญัติว่า “ในกรณีใด ๆ ที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของบุคคล ถ้า
สัญชาติหนึ่งสัญชาติใดซึ่งขัดกันนั้นเป็นสัญชาติไทย กฎหมายสัญชาติซึ่งจะใช้บังคับ
ได้แก่กฎหมายแห่งประเทศไทย”

ผู้ไร้สัญชาติ

สำหรับบุคคลผู้ไร้สัญชาติ ให้ใช้กฎหมายภูมิตำเนาของบุคคลนั้นบังคับ
ถ้าภูมิตำเนาของบุคคลนั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมณฑ
ที่อยู่บังคับ

การไว้สัญชาติของบุคคลนั้นอาจมีขึ้นโดย -

๑. บางประเทศมีกฎหมายกำหนดว่า ถ้าพลเมืองของตนออกไปอยู่นอกอาณาเขตเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้ความผู้นั้นขาดจากสัญชาติเดิม โดยสันนิษฐานว่าผู้นั้นไม่คิดจะกลับไปยังประเทศเดิมของตนอีก

๒. บางประเทศยอมให้พลเมืองดั้งเดิมสัญชาติเดียวกันได้รับสัญชาติใหม่ ในสมัยปัจจุบันบุคคลที่ใหม่สัญชาติเก็บบจะไม่มีเลยก็ว่าได้ เพราะไม่ได้ถือหลักเกณฑ์ดังกล่าว

บุคคลไม่ควรมีสองสัญชาติในคราวเดียวกัน

เพราะตามธรรมดาพลเมืองย่อมมีความจงรักภักดี และรับใช้ต่อประเทศของตน เช่นรับราชการทหารในยามสงคราม เป็นต้น ถ้าบุคคลนั้นปรากฏว่ามีสองสัญชาติในขณะเดียวกัน และประเทศทั้งสองเป็นศัตรูทำสงครามต่อกัน จึงเป็นข้อยุ่งยากอยู่มาก เช่นคนเยอรมันแปลงชาติเป็นไทย จนต้องมีพระบรมราชโองการให้ถอนสัญชาติ

สัญชาติของนิติบุคคล

ในขณะเดิมทีเดียวในเรื่องสัญชาติมีแต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น เมื่อการค้าขายเจริญขึ้นยอมมีสมาคม บริษัท ห้างหุ้นส่วน ฯลฯ ต่างประเทศ เข้ามารดงกิจการค้า ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่า สมาคม บริษัท ห้างหุ้นส่วนนั้นมีสัญชาติอะไร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๒ บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีการจัดกันในเรื่องสัญชาติของนิติบุคคล สัญชาติของนิติบุคคลนั้น ได้แก่อสัญชาติแห่งประเทศซึ่งนิติบุคคลนั้นมณที่สำนักงานแห่งใหญ่หรือที่ตั้งทำการแห่งใหญ่"

สัญชาติของทรัพย์สิน

นอกจากนี้บุคคลดังกล่าว ยังขยายไปถึงทรัพย์สินอื่น เช่น เรือเดินทะเล อากาศยาน และเรือเดินภายในน่านน้ำของประเทศ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งสัญชาติของเรือ เป็นแนวทางแห่งความประพฤติของประเทศที่ทำการค้า และประเทศที่เป็นกลาง ในยามปรกติขณะเรืออยู่ในกลางทะเลหลวง ต้องใช้กฎหมายของประเทศที่เรือนั้นมสัญชาติ แม้แต่พารกที่เกิดขึ้นในเรือ

สำหรับอากาศยานนั้น มีข้อตกลงระหว่างประเทศยอมรับรองให้มสัญชาติได้ และเรือเดินภายในเขตน่านน้ำของประเทศนั้น ก็ยอมรับมสัญชาติได้เช่นเดียวกัน

ปัญหาเรื่องสัญชาติพึงแยกออกได้ดังนี้ -

๑. สัญชาติแต่กำเนิด (Nationality of Origin)
๒. การเปลี่ยนสัญชาติโดย
  - (ก) การแปลงชาติ (Naturalization)
  - (ข) การสมรส (marriage)
  - (ค) การเปลี่ยนแปลงอาณาเขตโดยยกให้ (Cession of territory)
  - (ง) โดยชัยชนะ (Subjugation)
๓. การสูญเสียสัญชาติ

สัญชาติแต่กำเนิด

หลักกฎหมายในเรื่องสัญชาติแต่กำเนิด มีประเทศต่าง ๆ เลือกล้อเอาเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑. หลักสืบสายโลหิต (Jus sanguinis)
พารกต้องได้สัญชาติของบิดาโดยทางสืบสายโลหิต
๒. หลักดินแดน (Jus soli)

คือบุคคลของได้สัญชาติของประเทศที่ตนเกิด

หลักสืบสายโลหิตนั้น ตามกฎหมายโรมัน คนต่างด้าวมีฐานะต่ำต้อยไปอยู่กับคนมเงิน เพราะชาวโรมันถือว่าคนต่างด้าวเป็นศัตรู คนที่จะเป็นชาวโรมันได้คือเมียบตามารดาเป็นชาวโรมันด้วยกัน

ส่วนหลักดินแดนนั้น คือบุคคลเกิดในทางดินแดนย่อมมีน้ำหนักมากกว่าทางหลักสืบสายโลหิต เพราะนิสัยใจคอและการอบรมย่อมเป็นไปตามสถานที่แวดล้อมตามพลเมืองของประเทศนั้น

ประเทศต่าง ๆ ได้นำไปใช้แบ่งออกเป็น ๔ พวก ดังนี้

๑. ประเทศที่ใช้หลักสัญชาติสายโลหิตอย่างเดียว เช่น เยอรมัน ออสเตรีย ฮังการี นอร์เวย์และรรมันเนียเป็นต้น
๒. ประเทศที่ใช้หลักดินแดนเป็นหลัก ได้แก่ อาเจนไตน์ โบลิเวีย บราซิล ชิลีและประเทศอื่น ๆ ในอเมริกาใต้
๓. ประเทศที่ใช้หลักดินแดนเป็นหลักใหญ่ แต่ใช้หลักสืบสายโลหิตเป็นหลักย่อยให้แก่ อังกฤษและสหพันธรัฐอเมริกา
๔. ประเทศที่ใช้หลักสัญชาติตามโลหิตและหลักดินแดนควบกัน คือสยาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น กรีซ อิตาลี โปแลนด์ สวิต เป็นต้น

กฎหมายไทยว่าด้วยสัญชาติแต่กำเนิด

กฎหมายไทยในเรื่องหมบทัญญัติไว้ในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ ยกเลิกพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖ ซึ่งบัญญัติว่าบุคคลดังกล่าวไปนั้นย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด คือ -

- (๑) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นคนไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร
- (๒) ผู้เกิดโดยมารดาเป็นคนไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย

หรือบิดาไม่มีสัญชาติ ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร

(๓) ผู้เกิดในราชอาณาจักร

ตามอนุมาตรา ๑-๒ นนถอหดกัสัญชาติตามสายโลหิต อนุมาตรา ๓ ถอหดกัสัญชาติตามดินแดน

ตามอนุมาตรา ๓ หมายความว่าเด็กที่คลอดจากครรภ์มารดาแล้ว แม่มารดาจะตงครรภ์อยู่ขณะคลอดของเด็กเป็นคนไทย แต่ขณะทารกคลอดจากครรภ์ บิดาได้แปลงชาติแล้ว เด็กนั้นก็ไม่ได้สัญชาติไทย

ถ้าบิดามีสัญชาติไทยขณะคลอดแล้ว ไม่ว่าจะบิดาจะมีสัญชาติไทยแต่กำเนิดหรือเป็นคนต่างด้าวที่แปลงชาติมาเป็นไทยก็ตาม และไม่ว่าจะเกิดณ ประเทศใด แม้จะไม่คิดกลับไปบ้านเมืองก็ตาม เด็กย่อมเป็นคนไทยตามบิดา ทงนกฎหมายเพิ่งตั้งแต่เฉพาะบิดาเท่านั้น มารดาจะมีสัญชาติอะไรไม่สำคัญ

บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คือบุตรที่บิดามารดาไม่ได้เป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่บิดาไม่ยอมรับว่าเป็นบุตร (ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๕๒๒, ๑๕๒๖)

การพิสูจน์ว่าเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา ๑๕๒๔

ปัญหาว่าตามอนุมาตรา ๓ จะรวมถึงบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะได้สัญชาติไทยหรือไม่ เมื่อตั้งเกิดตามอนุมาตรา ๑-๒ แล้ว น่าจะรวมถึงบุตรที่ไม่ชอบกฎหมายเขาไว้ด้วย เพื่อให้โอกาสแก่บุคคลได้สัญชาติไทยที่กำเนิดแต่บิดาเป็นคนไทยนอกราชอาณาจักร และกฎหมายประเทศนั้นยอมให้เด็กรับสัญชาติไทยได้

บุคคลที่เกิดแต่บิดาเป็นคนไทยในราชอาณาจักรสยามนั้นไม่มปัญหาอะไร ย่อมได้ทั้งหดกับสายโลหิตและทงหดกัดินแดน แต่ถ่านอกราชอาณาจักรแล้วก็ได้รับแต่เพียงหดกับสายโลหิตอย่างเดียว

บุตรบุญธรรม

ถ้าบุตรบุญธรรมมีสัญชาติเดียวกับบิดาใหม่ ภรรยาไม่ชอบยุ่งยากอันใด
ถ้าต่างสัญชาติกันแล้ว บุตรบุญธรรมจะถือสัญชาติตามบิดาใหม่ได้หรือไม่ เห็นว่า
ไม่ได้ เพราะไม่ได้กำเนิดแต่บิดาใหม่ นอกจากแปลงชาติ เช่นคนไทยได้แม่หม้าย
ถูกคิดคนต่างดาว เป็นต้น

อนุมาตรา ๒ ว่าด้วยผู้เกิดโดยมารดาเป็นคนไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบ
ด้วยกฎหมาย หรือบิดาไม่มีสัญชาติ ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร
ขหมายความ เฉพาะบุคคลที่กำเนิดมาโดยบิดามารดาไม่เป็นที่สามีภรรยา
กันโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะถ้าเป็นที่สามีภรรยาแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็
ต้องปรากฏบิดา

มาตรา ๒๗ ใช้นัดกลับสายโลหิตทางมารดา ซึ่งกฎหมายอังกฤษไม่ยอม
ให้ทำได้ แต่กฎหมายหลายประเทศยอมให้ทำได้ เช่น จีน ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี
เนเธอร์แลนด์ จะผิดเพี้ยนกันบ้างแต่ขอปิดกั้นอยู่บางประการ

อนุมาตรา ๓ ว่าด้วยผู้เกิดในราชอาณาจักร

อนุมาตรา ๓ ใช้นัดกลับสายโลหิตทางมารดาจะมีสัญชาติใด ถ้า
เด็กเกิดในราชอาณาจักรสยามแล้วต้องให้สัญชาติไทย

คำจาราชอาณาจักรรวมถึงนานนาด้วย เขตนานนานบางประเทศถือเขต
๓ ไมล์ บางประเทศเช่นสเปนถือเขต ๖ ไมล์ แต่ทางปฏิบัตินักถือเขต ๓ ไมล์
(อเมริกาทำสัญญากับอังกฤษ เขอโรมันเรื่องการค้าระหว่างรัฐอเมริกา) ที่ถือ
เขต ๓ ไมล์นั้นเป็นอาณาเขตของประเทศเจ้าของฝั่งนั้น โดยถือเอาระยะกระแสน้ำใหญ่
เพียง ๓ ไมล์เป็นเกณฑ์ แต่สมัยนี้ทางบันทึกลับจาก ๓ ไมล์มาก นักนิติศาสตร์บางคน
เห็นว่าควรจะขยายเขตทะเลออกไปอีกตามทางบันทึกลับใหญ่

นำหน้าชายทะเลอยู่ในอาณาเขตของประเทศกต แต่ยังคงกับดินแดนหรือ
 ตำนาทอยู่ภายในอาณาเขต เพราะเรือต่างประเทศมีสิทธิเดินสะดวก (Right innocent
 of passage) ผ่านริมฝั่งทะเล อำนาจศาลที่จะครอบงำเรือจึงมีขอบเขตจำกัด ในคดี
 แห่งนานาประเทศมักถือว่าศาลในอาณาเขตไม่มีอำนาจครอบงำ แต่ส่วนคดีอาญามี
 อำนาจ บุคคลที่เกิดในเรือต่างประเทศที่นำหน้าไทย ไม่นับว่าสัญชาติไทย แต่
 ถ้าได้เข้ามาจอดอยู่ในท่าเรือสยาม เด็กนั้นเกิดมากมัญชาติเป็นไทย ถ้าเป็นเรือรบ
 แล้วก็ไม่ใช้คนไทย

สถานที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศให้เอกสิทธิ์แต่เฉพาะสถานทูต ถ้า
 บุคคลอื่นเข้าไปในสถานทูตแล้วสอดแนมหรือ ทำทำให้บุตรนั้นได้สัญชาติต่างประเทศไม่
 เจ้าพนักงานต่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรโดยทางราชการ บุตรซึ่ง
 เกิดหาได้สัญชาติไทยไม่

ส่วนผู้นอกเข้ามาไม่ใช่ทางราชการ เช่นนักท่องเที่ยวหรือนักธุรกิจการค้า
 ไม่ได้สิทธิพิเศษเช่นนี้ เว้นไว้แต่มีข้อตกลงกันเป็นพิเศษระหว่างสยามกับประเทศที่
 สัญชาติของบุคคลที่เข้ามา

คู่สัญญาระหว่างสยามกับอังกฤษลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ว่า
 ด้วยการจดทะเบียนคนในบังคับอังกฤษในกรุงสยามชั้นตงนามกันที่กรุงเทพฯ ณ วันที่
 ๒๘ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๘๘

สัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ในเรื่องสัญชาติลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์
 พ.ศ. ๒๔๖๗

สัญญาระหว่างสยามกับเดนมาร์กลงวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ใน
 เรื่องสัญชาติ

๒. การเปลี่ยนสัญชาติ

(ก) โดยการแปลงสัญชาติ คือการรับคนต่างด้าวเข้ามาเป็นพลเมือง โดยความร้องขอของบุคคลนั้น กฎหมายระหว่างประเทศมิได้ขอมบังคับกำหนดไว้ ในการรับ เป็นความประสงค์ของประเทศที่ต้องการให้ทิวพลเมืองมากขึ้น แม้จะมี กฎหมายท้องถิ่นกำหนดไว้ก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีการแปลงสัญชาติเป็นเรื่องภายในของ ประเทศต่าง ๆ การแปลงสัญชาติเป็นไทยให้มีผลเฉพาะตัว (มาตรา ๓๒) และจะ เป็นผลได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรอนุญาต และได้ให้ความกราบบังคมทูลขอ พระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ ผู้ขอปฏิญาณตนว่าจะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศไทย การแปลงสัญชาติเป็นไทย ให้มีผลต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๓๑ วรรค ๒-๓)

การแปลงสัญชาติทำให้เปิดยื่นหรือเพิ่มสัญชาติชน ซึ่งเป็นปัญหาขัดกัน ระหว่างประเทศ เช่นปรากฏว่าคนต่างด้าวนับจำนวนกัน ๆ เข้าไปอยู่ต่างประเทศ ทุกปีโดยประสงค์จะอยู่เป็นนิกแผ่นดินอดกาด เช่นคนจีนที่หนีไปอยู่ประเทศไทยใน สมัยก่อนแล้วคือไปก็แปลงสัญชาติ ฉะนั้นการแปลงสัญชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะพึง ต้องระมัดระวัง

บางประเทศจะยอมให้คนต่างด้าวแปลงสัญชาติได้โดยไม่มีประเทศของตนเป็น ทพานัก เพราะไม่เคยเป็นพลเมืองของประเทศอื่น หรือถูกถอนหรือปลดเปลื้องออก จากความเป็นพลเมืองแห่งประเทศของตน ประเทศอังกฤษยอมให้คนต่างด้าวแปลง สัญชาติได้ แต่ยังคงชนอยู่กับประเทศของตน ประเทศโดยมากยอมให้คนต่างด้าว แปลงสัญชาติได้เมื่อมีภูมิดำเนาอยู่ในประเทศ และได้เข้ามาในระยะเวลาและ ครึ่งใจที่จะอยู่ต่อไปตลอดกาด ตามอนุมาตรา ๓ แห่งมาตรา ๘ กำหนดว่า คนต่างด้าว อาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ เมื่อมีภูมิดำเนาในราชอาณาจักรไทยต่อเนื่องมาจน

ถึงวณยอมแปลงสัญชาติเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี กฎหมายท้องถิ่นของหลาย
 ประเทศมีว่า ถ้าขอแปลงสัญชาติเป็นคนแต่งงานแล้ว การแปลงสัญชาตินั้นย่อมรวม
 ถึงภรรยาและบุตรที่ตาอายุคืบ แต่กฎหมายอังกฤษ บุตรซึ่งเกิดก่อนบิดาได้รับ
 อนุญาตแปลงสัญชาติจะมีสัญชาติอังกฤษไม่ได้ เว้นไว้แต่จะปรากฏชื่อในใบอนุญาติ
 แม่จากคนต่างดาวจะขออนุญาตแปลงสัญชาติได้ก็ดี แต่เป็นเอกสิทธิ์ใดแก่บุคคล หากใช้
 สิทธิเรียกร้องหรือไม่ การอนุญาตให้แปลงสัญชาติได้หรือไม่อยู่ในดุลพินิจของรัฐบาล
 ซึ่งอาจไม่อนุญาตโดยปราศจากให้เหตุผลก็ได้

ถ้าคนต่างดาวได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติตามสมัครใจอย่างพลเมือง แต่รัฐบาล
 อาจกำหนดเงื่อนไขไว้ก็ได้ และต้องปรากฏโดยแจ้งชัดว่าคนต่างดาวที่แปลงสัญชาติ
 จะไม่มีสิทธิบริบูรณ์อย่างพลเมืองโดยกำเนิด เช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญอเมริกา
 กำหนดไว้ว่าคนต่างดาวที่แปลงสัญชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีไม่ได้ ตาม
 กฎหมายอังกฤษผู้แปลงสัญชาติเป็นอังกฤษได้สิทธิทุกอย่าง พหุเมืองกำเนิด

กฎหมายระหว่างประเทศมีได้มกฏข้อบังคับในเรื่องแปลงสัญชาติ จึงเป็น
 เรื่องของกฎหมายประเทศนั้นๆ บางประเทศเช่นอังกฤษออกกฎหมายไว้ว่า พหุเมือง
 ที่แปลงสัญชาติต่างประเทศหมดสิทธิในสัญชาติเดิม แต่บางประเทศมีได้มกฏหมายไว้
 เช่นนี้ เป็นที่แน่นอนว่าบุคคลที่แปลงสัญชาติในเมื่องต่างประเทศแต่กลับมามองเกิด
 ของคนชวคราวหรือมาอยู่เลย จะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนยังต่างประเทศ
 ก่อนที่แปลงสัญชาติ มลคตคนสัญชาติอังกฤษกระทำผิดฐานรบถก่อนแปลงสัญชาติ
 ของมิลค Rex V. Lynch 1903 K. B. 444 กฎหมายอังกฤษได้บัญญัติไว้โดยตรง
 ว่า คนอังกฤษจะไม่หลุดพ้นจากความผิดใดๆ ที่ได้กระทำก่อนแปลงสัญชาติ

กฎหมายอังกฤษในเรื่องแปลงสัญชาติกำหนดว่า คนต่างดาวยื่นคำร้องขอ
 แปลงสัญชาติได้ จะได้รับอนุญาตต่อเมื่อปรากฏว่าผู้ขอได้อยู่ในอังกฤษไม่น้อยกว่า

๑. บกนยชนคารองขอ แะรกอน ๕ บไม ๘ บกนยชนคารอง ไคมถนทอชในปรเทศ
 อังกฤชหรือในราชอาณาจรเมลงชน หรือมทรบราชการไมนอยกวา ๕ บไม ๘ บ
 กอนยชนคารอง ยมกฎหมายแกไขอกวา ถารัฐมนตรีพจารณาเห็นถ่มควรจกำหนด
 เวตารบราชการเทากบเวตามถนทอยในองกฤชกได ผูรของขอตองเปนมคนมความ
 ประพฤตดี ธิภาษาองกฤชเพยงพอ แะเมยไครบอนุญาตแตงตองตงใจอยใน
 อาณาจรองกฤชหรือรบราชการตอไป การอนุญาตใหหรือไมอยในอำนาจของ
 รัฐมนตรีมหาดไทยอยางเด็ดขาด การใหอนุญาตจะยงไมเปนมตจนกวาผูรของจได
 ถำบานตนในความซอดศุยจรงรกภกต

การมถนทอยคงกถาวชางตน อาจจกำหนดให้ตนอยถงอกหรือถกเดย
 เตยในบางกรณ เช่นดตริสัญชาติองกฤชทำกรดมรดกบคนค่างค่าง การดมรดกได
 กยกถกหรือถำมโตคายถง ดตรินนไดสัญชาติองกฤชทหนท โดยไมตองถกเอาเวตา
 ถงถนทอยคงกถาวแตงเตย

การแปงสัญชาติของคนค่างค่างนวนวมถงภรยาควย แต่ไมรววมถงบุตรที่
 เกิดกอนแปงสัญชาติ เว้นแต่จไครบชื้อใจในใบอนุญาตคงกถาวมาแตงชางตน
 บุตรซึ่งระบุไว้นนภายใน ๓ บนับแต่บรตุนตภาวจะอาจถ่งตนเปนมคนค่างค่างได นอก
 จาทรัฐมนตรีมหาดไทยอาจอนใบอนุญาตแปงสัญชาติไดโดยเหตุบางประการ
 การแปงสัญชาติตามกฎหมายไทย มีข้อความกำหนดไวในพระราชบัญญัติ

แปงสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕
 ผูทจจะขอแปงสัญชาติเปนมคนไทยคามมาควา ๘ จจะตองชื้ออยในเกณท ๕
 ประการ คงน คือ

๑. ผูรองเปนมบุรตุนตภาวจะแตง ตามกฎหมายไทยแะตามกฎหมายแห่ง
 ชาตคน

ตามประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๘ กำหนดอายุพ้นจากผุ้เยาว์และบรรลุนิติ
 ภาวะเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ แต่หากมีการตั้งมรดกเมื่อฝ่ายชายอายุ ๑๗ ปีแต่
 หญิงอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้ว กฎหมายอังกฤษกำหนดอายุไว้ ๒๑ ปีบริบูรณ์ การ
 ตั้งมรดกก่อนอายุครบไม่ทำให้ผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะได้ กฎหมายฮอลแลนด์กำหนดไว้ ๑๘ ปี
 บริบูรณ์กำหนด ๑๘ ปี ฮังการี ๒๕ ปี เม็กซิโก ๒๕ ปี เยอรมันกำหนดไว้ ๒๑ ปี
 กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดเช่นเดียวกัน แต่ทำได้ตั้งมรดกก่อนพ้นบรรลุนิติภาวะเร็ว
 ขึ้น ชายอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี หญิงต่ำกว่า ๑๕ ปี จะทำการตั้งมรดกระหว่างกันไม่ได้

ทั้งกฎหมายกำหนดอายุไว้เช่นนั้น เพื่อให้เห็นว่าผู้ของชอบมีความสามารถ
 เพียงพอรับผิดชอบแทนตนกรรมได้ มิฉะนั้นอาจโต้เถียงกันในเรื่องความสามารถภายหลัง
 ได้ การแปลงสัญชาติคนเบเนดิกการเฉพาะตัว ซึ่งประเทศจะต้องเพ่งเล็งถึงคุณสมบัติ
 และความจงรักภักดีต่อประเทศว่าผู้ของชอบอยู่เพียงไร ผู้ของชอบจงกระทำด้วยตนเอง
 จะคงผูกพันแทนอย่างนิตกรรมธรรมดาไม่ได้

๒. เป็นผู้มีความประพฤติดีและมีอาชีพเป็นหลักฐาน

ความประพฤติดีคือไม่ประพฤติเกกมะเหรกเส่เพด ก่อความไม่สงบ ก่อความ
 ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่การปกครอง และต้องมีอาชีพเป็นหลักฐานไม่ใช่คนอนาถา
 หรืออย่างหาเช้ากินค่ำ แม้จะไม่มอาชีพเป็นหลักฐาน เช่นอาศัยอยู่กับบิดามารดาผู้
 หลักฐาน แต่ตนเองพึงสำเร็จการศึกษาพอจะหาอาชีพทำงานต่อไปได้ เพราะยังมี
 กำลังหนุ่มแน่นอยู่ คงเห็นพอจะตั้งเคราะห์เขาในอนุมาตรานี้ได้

๓. เป็นผู้มีภูมิตำเนาอยู่ในราชอาณาจักรไทยต่อเนื่องมาจนถึงวันยื่นขอแปลง

สัญชาติเป็นเวลาดำเนินอยู่กว่า ๑๐ ปี เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- (ก) ได้กระทำความดีความชอบพิเศษต่อประเทศไทย
- (ข) เป็นบุตรของผู้ที่แปลงสัญชาติเป็นไทย หรือของผู้ที่ใดคนสัญชาติ

ไทยซึ่งในขณะพบดาหรือมารดาแปลงหรือใดคนสัญชาติไทยนั้น คนบรรลุนิติภาวะแล้ว

(ค) เป็นบุคคลผู้ใดเคยมีสัญชาติไทยมาแล้ว

กฎหมายกำหนดระยะเวลาให้ผู้ร้องขอแปลงสัญชาติมีภูมิตำเนาในราชอาณาจักรไทยต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปีนั้น เพื่อจะได้ตรวจสอบดูความประพฤติและความจงรักภักดีต่อประเทศไทย ส่วนที่ว่าอย่างไรจะเรียกว่าได้กระทำความดีความชอบพิเศษต่อประเทศไทย ต้องดูเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่นความชอบในทางราชการช่วยปราบขบถหรือในการสงครามหรือช่วยอุทธรณ์การดำรารณะกฤษ แต่คงจะไม่ใช้การให้ของขวัญในวันเกิดเป็นส่วนตัว

ตามข้อ ข. บุตรของผู้ใดแปลงสัญชาติเป็นไทยหรือของผู้ใด คนสัญชาติไทย เมื่อคนบรรลุนิติภาวะแล้ว ประสงค์จะตามสัญชาติใหม่ของตน ก็ต้องขอแปลงชาติโดยมิต้องอยู่ถึง ๑๐ ปี

ตามข้อ ค. เมื่อบุคคลผู้เคยมีสัญชาติไทยมาแล้วกไม่มีปัญหาอะไร เพราะรัฐบาลได้เคยเห็นอกเห็นใจในความประพฤติและความเป็นอยู่มาแล้ว จึงไม่ต้องรอให้ครบกำหนดตามกฎหมาย

๔. มีความรู้ภาษาไทยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อนี้คงแล้วแต่กฎกระทรวง ซึ่งขณะนั้นมีได้ประกาศใช้ แต่คงจะไม่ใช่ความรู้อย่าง ๆ ปรดา ๆ อย่างน้อยต้องอ่านออกเขียนได้คล่องแคล่วอย่างบุคคลผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นองกฤษกต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษอย่างเพียงพอ

เมื่อผู้ขอแปลงสัญชาติเขาอยู่ในเขตกเกณฑ์คงกถาแล้ว ก็ให้ทำดาชยขึ้นต่อรัฐมนตรี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๑๓ วรรคต้น)

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทยนั้นย่อมอยู่ในดุลพินิจของ

รัฐมนตรี เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรอนุญาต ให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ผู้ขอปฏิญาณตนว่าจะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศไทย

การแปลงสัญชาติเป็นไทยใหม่ผลต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ผู้แปลงสัญชาติเป็นไทยชอบที่จะขอหนังสือสำคัญการแปลงชาติได้ (มาตรา ๓๓ วรรค ๒-๓-๔)

ผลของการแปลงชาติ

เมื่อคนต่างด้าวได้แปลงสัญชาติเป็นคนไทยแล้ว กายมมัตถ์และหน้าที่ของคนไทย เว้นแต่สิทธิทางการเมือง คือตามพระราชบัญญัติเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๖ ฉบับที่ ๒ มาตรา ๕ บัญญัติว่า "ราษฎรผู้มัตถ์ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลของมณฑลเดิมยังคงต่อไป"

๑. มัตถ์สัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่

(ก) ถ้าบิดาเป็นชาวต่างประเทศ จะได้แต่งงานกับภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ได้อ่านหนังสือไทยจนได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษา ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแล้ว หรือได้รับราชการแผนกอื่น ๆ ในตำแหน่งตั้งแต่เสมียนพนักงานขึ้นไป โดยมีเงินเดือนประจำแล้วไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นคนทีแปลงชาติมาเป็นคนไทยต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในข้อ (ก) หรือได้อยู่ในราชอาณาจักรสยามเป็นเวลาติดต่อกันนับแต่เมื่อได้แปลงชาติมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี ๑๐ ๑

ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๕ บัญญัติว่า "คุณสมบัติของผู้มัตถ์เลือกตั้ง"

(ก) ต้องได้เรียนภาษาไทยจนได้รับประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ หรือได้รับราชการประจำการตามกฎหมายลักษณะเกณฑ์ทหารหรือเป็นข้าราชการพนักงานเทศบาล พนักงานสัญญาบัตร หรือครูโรงเรียนประชาบาลโดยมีเงินเดือนประจำมาแต่ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นบุคคลแปลงชาติเป็นคนไทย ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอันกำหนดไว้ในข้อ (ก) หรือได้มีภูมิตำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่เมื่อแปลงชาติมาแต่ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า "คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่ผู้มีสัญชาติเป็นไทยคนใด

(ก) ถ้าบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนภาษาจนได้รับประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือได้รับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือเป็นข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสัญญาบัตร หรือครูโรงเรียนประชาบาลโดยมีเงินเดือนประจำมาแต่ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นบุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอันกำหนดไว้ใน (ก) และได้มีภูมิตำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้แปลงชาติมาแต่ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

ที่กฎหมายวางกำหนดเงื่อนไขแก่คนต่างด้าว ที่ให้มีสิทธิในทางการเมืองเช่น ก็เพื่อความปดอดภัยของประเทศ

ผู้ที่ทรงหลายอันเนื่องจากการแปลงชาติหนึ่ง จะใช้เบ็ดเตล็ดโดยเมื่อผู้แปลง
 ชาตินั้นอยู่ในกรุงสยาม ถ้าภายหลังกลับออกไปยังประเทศของตน จะถือเอาประโยชน์
 จากการแปลงชาตินั้นไม่ได้ เว้นแต่กฎหมายของประเทศนั้นหรือตามสันติสัญญาที่
 ได้ทำขึ้นไว้ยอมให้รับประโยชน์เช่นนั้นได้ แต่ถ้าไปประเทศอื่นก็ยังได้รับผลแปลงชาติ
 นั้นอยู่ เช่นคนเยอรมันที่แปลงชาติเป็นไทยแล้ว ถ้ากลับไปประเทศเยอรมัน ถูก
 รัฐบาลเกณฑ์เป็นทหาร จะอ้างตนว่าเป็นคนในบังคับสยามไม่ได้ แต่ถ้าคนเยอรมัน
 นั้นไปประเทศญี่ปุ่น ก็ยังคงเป็นคนในบังคับสยามอยู่ (มาตรา ๑๔)

การแปลงชาติอาจมีผลขยายถึงภรรยาและบุตรของผู้แปลงชาติด้วย
 ตามกฎหมายแปลงชาติ ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า ภรรยาของคน
 ที่ได้แปลงชาติแล้วนั้น ย่อมมีอำนาจอันชอบธรรมเป็นคนในบังคับไทยด้วยถ้ามี กฎ
 หมายของประเทศโดยมากกับบัญญัติเช่นกัน เว้นแต่กฎหมายฝรั่งเศสภรรยาของผู้
 แปลงชาติเป็นคนฝรั่งเศสจะได้รับสัญชาติฝรั่งเศสโดยเมื่อได้ทำการแปลงชาติโดยไม่ต้อง
 มีเงื่อนไขในเรื่องกำหนดเวลาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส

ตามมาตรา ๑๓ บุตรของผู้ที่แปลงชาติแล้ว ถ้าอายุยังไม่ครบบริบูรณ์ใน
 เวลาที่แปลงชาติ ย่อมมีอำนาจอันชอบธรรมเป็นคนในบังคับไทยตามบิดาแต่อาจยกคำ
 ร้องต่อเสนาบดีกระทรวงต่างประเทศภายในกำหนด ๑ ปี ตั้งแต่เวลาที่ตนมีอายุครบ
 บริบูรณ์แล้ว ว่าไม่เต็มใจอยู่ในบังคับไทย ขอกลับไปเป็นคนในบังคับชาติเดิมของตน
 ก็ได้ กฎหมายเกือบทุกประเทศกับบัญญัติเช่นนั้น แต่กฎหมายฝรั่งเศสถือเหมือนอย่าง
 ภรรยาของผู้แปลงชาติ คือเมื่ออายุครบบริบูรณ์แล้วจะได้รับสัญชาติฝรั่งเศสก็ต่อเมื่อ
 ได้ทำการแปลงชาติเช่นเดียวกัน

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติแปลงชาติ
 ดังกล่าวแล้วและมาตรา ๑๒ บัญญัติว่า "การแปลงสัญชาติเป็นไทยใหม่ผลเฉพาะตัว"

หมายความว่า การแปลงสัญชาตินี้ ไม่ขยายไปถึงบุตรภรรยาของผู้ขอแปลงชาติ เขาใจ
ว่าจะต้องขอทำการแปลงชาติตามลำดับอย่างกฎหมายฝรั่งเศส

ประเทศที่อนุญาตให้แปลงชาติอาจเรียกสัญชาติคนนอกตามคนใด หากประพฤ
ติคนเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศที่ ให้แปลงสัญชาตินั้น เช่นคนเยอรมันแปลงสัญชาติเป็น
คนไทย ส่วนกฎหมายอังกฤษนั้นบัญญัติไว้โดยตรงว่า ถ้าผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็น
คนบังคับอังกฤษแล้ว ชาติความจริงมักคิดต่อประเทศอังกฤษ หรือประพฤตินั้นเป็น
คนเลวทรามต่ำช้า รัฐบาลอังกฤษจะเรียกสัญชาติคนนอกได้

คนไทยแปลงชาติเป็นคนต่างประเทศ

กฎหมายไทยยอมให้คนไทยแปลงสัญชาติหรือลดสัญชาติไทยได้ ตาม
มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖ บัญญัติว่า คนไทยจะลดสัญชาติ
ไทย โดยวิธีแปลงชาติหรือโดยวิธีอื่นใด ๆ มิได้ เว้นใจคนผู้นั้นจะได้รับอนุญาต
จากรัฐบาลแล้ว ถ้าไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลสยาม จะใช้ประโยชน์ของการ
แปลงชาตินั้นในราชอาณาจักรสยามไม่ได้ และการแปลงชาตินั้นนับว่าเมื่อนั้นกรรม
อันหนึ่ง ผู้ของขอลดสัญชาติจึงต้องมีอายุครบบริบูรณ์ และมาตรา ๑๐ บัญญัติ
ว่าคนไทยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลแล้ว เขาถือเอาสัญชาติต่างประเทศใด ถ้าว่า
กฎหมายสัญชาติต่างประเทศนั้น มีข้อความยอมขยายตลอดถึงบุตรภรรยาของผู้
ด้วย บุตรภรณานี้ย่อมลดสัญชาติไทยตามกัน (มาตรา ๑๐) คำว่าบุตรนหมาย
ความถึงบุตรทั้งไม่บรรลุนิติภาวะ ถ้าบรรลุนิติภาวะแล้ว บุตรยอมเป็นอิสระ การ
แปลงชาติของบิดาไม่ทำให้ฐานะของบุตรเปลี่ยนแปลงอย่างไร

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติ
สัญชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยสิ้นเชิง มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า "คนไทยซึ่งได้แปลง
สัญชาติเป็นคนต่างด้าวย่อมขาดจากสัญชาติไทย" นอกจากนี้มิได้มีห้ามหรือเงื่อนไข

แต่ประการใดไว้ มาตรา^๕ จะหมายความว่าคนไทยยอมแปลงสัญชาติหรือตั้งสัญชาติ
ไทยได้ ส่วนเงื่อนไขต่าง ๆ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคงจะออกกฎ
กระทรวงในภายหลัง

ข. โดยการสมรส ตามมาตรา ๓ อนุมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ
สัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖ บัญญัติว่า “หญิงต่างชาติผู้ได้ทำงานสมรสกับคนไทยตาม
กฎหมายประเวณี ย่อมเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทย” และมาตรา ๕ “หญิงไทยผู้ได้
ทำการสมรสกับคนต่างประเทศย่อมตั้งสัญชาติไทย แม้อาณัติกฎหมายแห่งชาติ
บัญญัติให้หญิงนั้นถือเอาสัญชาติของผัวได้”

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๕ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “หญิงไทย
ซึ่งทำการสมรสกับคนต่างด้าวยอมตั้งสัญชาติไทย ถ้าหากว่าตามกฎหมายแห่งประเทศ
ของสามีคนอาจถือสัญชาติของสามีได้ และหญิงนั้นได้แสดงความจำนงโดยชัดแจ้งตั้ง
สัญชาติไทยก่อนนายทะเบียนสมรส”

ตัวอย่าง นางหวานหญิงไทยสมรสกับนายทอมชาติอังกฤษ กฎหมายอังกฤษ
ยอมให้นางหวานมีสัญชาติตามสามี นางหวานตั้งสัญชาติไทยเป็นสัญชาติอังกฤษตาม
สามี

นางหวานสมรสกับนายมาริกเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติ นางหวานไม่มีโอกาส
รับสัญชาติอื่น คงมีสัญชาติไทยต่อไป

ตามกฎหมายอเมริกัน หญิงต่างชาติทำการสมรสกับชนชาวอเมริกันไม่ได้รับ
สัญชาติตามสามี และหญิงอเมริกันทำการสมรสกับชนต่างชาติก็ไม่ได้ตั้งสัญชาติ
เดิมตามสามี เว้นไว้แต่จะได้อ้างขอตั้งสัญชาติอเมริกันต่อศาลอเมริกัน แต่ถ้าหญิง
อเมริกันทำการสมรสกับคนต่างด้าว ที่กฎหมายอเมริกันไม่ยอมให้แปลงชาติเป็นชน
อเมริกันโดยเด็ดขาด หญิงนั้นไม่นับว่ามีสัญชาติอเมริกันต่อไป (Cable Oct 1922)

ตัวอย่าง นางย่นชาติอังกฤษสมรสกับนายทอมชาติอเมริกัน กฎหมาย

อังกฤษนางย่นเป็นคนต่างดาว แต่กฎหมายอเมริกันนางย่นไม่ได้รับสัญชาติอเมริกัน
นางย่นอาจเป็นบุคคลที่มิได้สัญชาติ

นางย่นชาวอเมริกันสมรสกับนายทอมชาวอังกฤษ ตามกฎหมายอังกฤษ
นางย่นเป็นคนของอังกฤษ แต่กฎหมายอเมริกันนางย่นต้องร้องขอตั้งสัญชาติ ฉะนั้น
นางย่นคงมีสัญชาติอเมริกันต่อไป ตกถึงนางย่นมี ๒ สัญชาติ

กฎหมายอเมริกันไม่ยอมให้แขกอินเดียแปลงชาติเป็นชาวอเมริกัน ฉะนั้นถ้า
หญิงอเมริกันสมรสกับแขกอินเดีย หญิงนั้นไม่มีสัญชาติอเมริกันต่อไป

ตามกฎหมายฝรั่งเศสว่าด้วยสัญชาติลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๒๗
มาตรา ๘ บัญญัติว่า หญิงต่างประเทศที่ทำการสมรสกับชาวฝรั่งเศส จะได้รับสัญชาติ
ฝรั่งเศสโดยเมื่อทำการร้องขอโดยตรง เมื่อกฎหมายแห่งชาติคนบัญญัติให้ขาดของถือ
สัญชาติตามสามี ส่วนหญิงฝรั่งเศสที่แต่งงานกับชายต่างประเทศนั้นยอมตั้งวงนสัญชาติ
ฝรั่งเศสตามเดิม เว้นแต่จะได้อำนาจโดยตรงขอรับสัญชาติตามสามี ตามกฎหมาย
ฝรั่งเศสหญิงฝรั่งเศสยอมหมดสัญชาติฝรั่งเศส ถ้าคู่หญิงชายไปมีภรรยาครั้งแรก
นอกประเทศฝรั่งเศสภายหลังแต่งงาน ตามกฎหมายฝรั่งเศสภรรยาจำเป็นต้องถือ
สัญชาติสามี

ตัวอย่าง นางหวานทำการสมรสกับนายพอลคนฝรั่งเศส ตามกฎหมายไทย
นางหวานจะตั้งสัญชาติไทยและได้รับสัญชาติฝรั่งเศสตามสามี แต่ตามกฎหมาย
ฝรั่งเศสนางหวานไม่ได้รับสัญชาติฝรั่งเศส เว้นแต่จะได้อำนาจโดยตรงขอรับสัญชาติตาม
สามี ถ้าไม่ได้ทำนางหวานคงมีสัญชาติไทยตามเดิม

นางย่นหญิงฝรั่งเศสทำการสมรสกับนายดาวคนไทยที่ปารีส แล้วเดินทางไป
ตั้งภูมิลำเนาที่สิงคโปร์ ตามกฎหมายไทยนางย่นมีสัญชาติไทยตามสามี ตาม
กฎหมายฝรั่งเศสนางย่นคงมีสัญชาติฝรั่งเศส นางย่นจึงมีสัญชาติไทยตามสามี

ในระหว่างที่ทำการสมรสนั้น ฝ่ายหญิงมีบุตรที่อายุนยังไม่ครบบริบูรณ์ การเปลี่ยนสัญชาติของมารดาจะกระทบกระเทือนถึงบุตรหรือไม่ บางคนก็เห็นว่าไม่ควรจะเปลี่ยนสัญชาติตามมารดา บางคนเห็นว่าควรเปลี่ยนตามมารดา

กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติในข้อ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๘ ไม่ได้กล่าวถึงบุตรของหญิงต่างชาติที่ได้เปลี่ยนสัญชาติไทยในการสมรส ฉะนั้นบุตรของหญิงต่างชาติที่ทำการสมรสกับคนไทยไม่มีสัญชาติไทยตามมารดา โดยทำนองเดียวกัน บุตรของหญิงไทยที่แต่งงานกับคนต่างด้าวก็ไม่มีสัญชาติไทยตามมารดา

ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๒๐ (๑) หญิงไทยที่เปลี่ยนสัญชาติไปโดยการสมรสกับคนต่างด้าว และได้ขาดจากการสมรสแล้วไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ย่อมมีสัญชาติเป็นคนสัญชาติไทย

ส่วนหญิงต่างด้าวที่ทำการสมรสกับคนไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ ไม่มีกล่าวไว้ให้กลับคนสัญชาติเดิมของตนได้ เมื่อขาดจากกัน หญิงนั้นจึงมีสัญชาติไทยต่อไป เว้นแต่จะร้องขอแปลงชาติ

ตัวอย่าง นางวินหญิงอังกฤษแต่งงานกับคนไทย กฎหมายไทย-อังกฤษนางวินถือสัญชาติสามีได้ นางวินมีสัญชาติไทยตามสามี สามีตาย นางวินก็คงมีสัญชาติไทยต่อไป เว้นแต่จะขอแปลงชาติตามทางการ

การเปลี่ยนสัญชาติโดยการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตโดยยกให้ คือการโอนอาณาเขต ซึ่งรัฐบาลปดัยของประเทศหนึ่งปกครองอยู่ให้แก่อีกประเทศหนึ่ง กฎหมายปกครองของประเทศต่าง ๆ อาจกำหนดหรือไม่กำหนดกฎข้อบังคับเรื่องการโอนยกอาณาเขตให้ กฎข้อบังคับนั้นหาเกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศเรื่องโอนอาณาเขตไม่ ถ้ากฎหมายของประเทศนั้นจำกัดอำนาจรัฐบาลที่โอน

อาณาเขตแล้ว ขอบจากถนนด้านซ้ายมากที่สัญญาโอนยอมกระทำโดยหัวหน้าของประเทศไทย
หรือรัฐบาล

การยกอาณาเขตให้แผ่นดินสัญญาซึ่งทางชนทั้งสองฝ่ายมี ๒ หัวขบ คือการยก
ให้และการขายตลอดเอาจึงเกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ การยกอาณาเขตให้แก่
บุคคลหรือแก่บริษัทโดยชนพื้นเมืองยอมไม่เกี่ยวข้องแก่กฎหมายระหว่างประเทศ หรือแม้
แต่ชนพื้นเมืองจะยกให้แก่ประเทศใด ๆ ก็ได้

แบบในการยกให้แก่บุคคลซึ่งตกลงโดยสัญญาระหว่างประเทศทั้งสอง ซึ่งอาจ
เนื่องมาจากสัญญาหรือโดยสงคราม และการยกให้แก่อาจตอบแทนเป็นค่าเสียหายหรือ
ไม่ก็ได้

การยกอาณาเขตให้เนื่องจากสงคราม สัญญาสงบศึกมักจะกล่าวไว้ในเรื่อง
มอบอาณาเขต การมอบเช่นนั้นมักจะไม่มีค่าทำขวัญ เช่นขายดินแดนจนกว่าจะ
ได้รับค่าชดเชยค่าเสียหาย คราวฝรั่งเศสกับไทยเมื่อครั้ง ร.ศ. ๑๓๒ ฝรั่งเศสขายดิน
แดนกับบริติช ตราบใดจนกว่าจะได้รับชำระค่าเสียหายที่เรียกร้องเอาจากไทย พลเมืองที่มี
ภูมิดำเนาในอาณาเขตยึดครองใช้สิทธิเดิมโดยสัญชาติเดิมโดยออกไปนอกอาณาเขต

ถ้าการยกมอบอาณาเขตเป็นไปโดยสันติวิธีก็ไม่มีปัญหาอะไร เช่นคราว
ฮอลันดาทำสงครามกับเยอรมันและอิตาลีเมื่อ ค.ศ. ๑๘๖๖ ได้ยกเมืองเวนิซให้แก่
ฝรั่งเศส ข้อ ๒-๓ อาทิตยฝรั่งเศสกับเวนิซให้แก่อิตาลี และจนยกเกาหลีให้ญี่ปุ่น
เมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๐

ในสมัยก่อนการยกอาณาเขตให้เป็นกิจการธรรมดาอย่างหนึ่ง โดยมากมัก
จะมีการแตกเบียดกัน อาจจะเป็นโดยการบังคับหรือสมัครใจ เช่นฝรั่งเศสแตก
เบียดกับบริติช ตราบใดกับพระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ การขายอาณาเขตก็
เป็นถึงธรรมดาเหมือนกัน เช่นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๖๗ รัสเซียขายพันทในอเมริกาให้กับ

สหพันธรัฐอเมริกาเป็นเงิน ๗ ล้าน ๒ แสนดอลลาร์ และตั้งเป็ญชายเกาะคาโรลินให้
 เยอรมัน ๒๕ ล้านเพ็ดทเมือ ค.ศ. ๑๘๘๘ และเมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๖ เตนมาร์คได้ขาย
 เกาะเซนต์ทอมมาส์ เช่นคยอนและเซนต์ครวให้สหพันธรัฐอเมริกา ๒๕ ล้านดอลลาร์
 การจ้างหรือการเช่ากทำกันบ่อยๆ เช่นรัฐเซนต์จอนของกอดดีกาแก่ฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ.
 ๑๘๖๘ จนให้เยอรมันเช่าเฉยเฉาใหองกฤษเช่าฮ่องกง ให้รัสเซียเช่าปอดคาเชอร์
 ไทยใหองกฤษเช่าบงเป็นคน

การยกอาณาเขตให้ประเทศอื่นไมม่ดีทชกจะเขาไปเกี่ยวของคดีกัน แต่
 อาจเข้าชดชวางในทางการเมืองก็ได้ เช่นจะเบอนอนครายของประเทศข้างเคียง เมื่อปี
 ค.ศ. ๑๘๖๗ กษัตริย์ฮอลแลนด์จะขายดัชชัมเบกให้ฝรั่งเศส แต่เยอรมันคัดค้านไว้
 เมื่อมีการตั้งมอบอาณาเขตให้แก่กันแล้ว พดเมืองกเป็ดยหนังสือชาติไปยัง
 ประเทศที่รับมอบ ตัวคนต่างดาวในอาณาเขตไม่กระทบกระเทือนถึง เช่นเมื่อคราว
 ไทยยกเมืองไทร กัตนคิน ตรงกานใหแก่องกฤษก็ไม่กระทบกระเทือนถึงคนสัญชาติ
 ฝรั่งเศส ขอดามากกคือกการพดเมืองกเป็ดยหนังสือชาติโดยไมม่ดีมกใจ ดังนิน
 สัญญาว่าด้วยการตั้งมอบอาณาเขต ประเทศอีกฝ่ายหนึ่งมักจะยอมให้พดเมืองหนก
 สัญชาติเดิมโดยแต่ดงออกโดยตรง ถ้าไมม่สัญญาโดยงาน ประเทศที่รับโอนมักจะ
 ถอดกวพดเมืองเป็นชนต่างดาวและเบอนอนครายของประเทศที่รับมอบ จึงกำหนดให้
 อพยพไป การเลือกถอกที่จะออกไปนอกอาณาเขตภายในกำหนดนั้น มักจะอยู่ใน
 ระยะเวลา ๖ เดือนถึง ๖ ปี

สัญญาแฟรงฟร์ค ค.ศ. ๑๘๗๑ ระหว่างฝรั่งเศสกับเยอรมันว่าพดเมืองใน
 ออซาร์ดตอเตนจนกระทั่งถึงวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๘๗๒ มีดีทชกจะขายภมดาเนา
 ออกไปนยกอาณาเขตยังเขตฝรั่งเศสได้
 คามสัญญาระหว่างสยามกับองกฤษ เมื่อสยามยกเมืองกัตนคิน ตรงกาน

ไทรบุรีและปลดปล่อยเกาะที่ใกล้เคียงให้แก่องค์กฤษเมอ ค.ศ. ๑๘๐๘ มีความว่า คนตั้งกต
ชาติสยามซึ่งอยู่ในอาณาเขตกัทถาวนนั้น ถ้าประสงค์จะตั้งมีครัวตั้งภูมิลำเนาตามเดิม
ต่อไป ก็ให้ย้ายภูมิลำเนาเข้าไปอยู่ในอาณาเขตสยามแต่ภายในกำหนดเวลา ๖ เดือน
นับแต่วันแตกเบ็ดขันธ์ตั้งบ้านตั้งภูมิลำเนาเป็นต้นไป

เมื่อสงครามโตกครั้งที่ ๑ สิ้นสุดลง ได้มีการมอบตั้งอาณาเขตกันหลายแห่ง
เงื่อนไขแห่งการตั้งภูมิลำเนาได้ผิดแผกกันไปบ้างในบางประเทศ แต่ก็มีเหตุท้าวไปอยู่
ว่าผู้ที่เคยอยู่ในอาณาเขตเป็นประจำยอมเบ็ดขันธ์ไปตามอาณาเขต

เมื่อสยามยกดินแดนทางท่าแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส ในสัญญาไม่มีข้อความ
เปิดโอกาสให้พลเมืองของอาณาเขตเหล่านั้นรับตั้งมีครัวตั้งภูมิลำเนาตามเดิมต่อไป กับ
ยังมีข้อความว่าพลเมืองที่จะเบ็ดขันธ์ไปนั้น ได้แก่บุคคลประเภทใดบ้าง

ผู้เยาว์ที่มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์มีสัญชาติไทยและถิ่นเกิดบุตร
ภรรยาด้วย แต่ต้องย้ายออกไปอยู่ยังอาณาเขตเดิมของตน บุตรผู้เยาว์อายุยังไม่
ครบ ๑๘ ปียอมเบ็ดขันธ์ไปตามบิดามารดา

สัญญากรุงเอตโกแทนต์ระหว่างเยอรมันกับอังกฤษลงวันที่ ๑ กรกฎาคม
ค.ศ. ๑๘๘๐ ยอมให้ผู้เยาว์เด็กรับตั้งมีครัวตั้งภูมิลำเนาได้

การเปลี่ยนสัญชาติ โดย
เข้ายึดอาณาเขตโดยชัยชนะ

การเข้ายึดครอบครองของอาณาเขตโดยชัยชนะแห่งสงครามและถือเอาเป็นต้น
หนังสือของอาณาจักรและสงครามนั้นโดยคตงด้วย เช่นเมอซอดส์เคร์โตเขยคอบอดส์เนย
และเฮอเซโกวินนาเมอ ค.ศ. ๑๘๓๓ และเมื่อสงครามระหว่างอังกฤษกับเดอริก อิงกฤษ
ได้ประกาศยึดครอบครองของเกาะไซปรัสและจัดการปกครองตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๘๘

ตั้งภูมิลำเนาของพลเมืองที่ภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตยึดครองนั้นย่อมกต

เป็นสัญชาติของบุคคลครอง ถานภมตาเนาอยู่ต่างประเทศและไม่ประสงค์จะกลับมา
 หรือออกจากอาณาเขตก่อนนยศครองหรือหนีใดที่เขาปกครองจะมีสัญชาติ ได้ยังเป็นขอ
 คุมเพียงกนอย ถ้าออกจากอาณาเขตก่อนนยศครองก็ไม่เรียกว่ามีสัญชาติใหม่! ถ้า
 ภายหลังกมสัญชาติของชาติกยศครอง แคมคิดเรื่องหนึ่งคือ เกาท์ แปดเทินซ่าเทมินด์
 ซึ่งออกจากซาโนเวอริกอนเยอรมนเขาปกครองเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๖๖ ถูกฟ้องฐานขบถใน
 ปี ค.ศ. ๑๘๖๘ ศาลฎีกาเยอรมนช้ชาติว่า เจ้าเลยมีสัญชาติเยอรมนในการรวมอาณา
 เขตแดนกนตศาสตร์ทรมชอเตียงคดีคานว่า เกาท์ แปดเทินไม่มีสัญชาติเยอรมน ถึง
 กระไรก็ดีบทบัญญัติเป็นปัญหาของกฎหมายประเทศ ไม่ใช่กฎหมายระหว่างประเทศ
 ประเทศผู้รวมอาณาเขตชอบที่จะให้พลเมืองอพยพออกแต่ละอนสัญชาติใหม่ ซึ่ง
 อาจอนุญาตหรือไม่ยอมใหม่ตชเหมือนอย่างพลเมืองกาเนคทหมชกก็ได้

บทที่ ๓

ฐานะของคนต่างด้าว

ในสมัยโบราณการปกครองของชุมชนเป็นหมู่เบนกๆ หนึ่งกมประเพณีและ
 คำสั่งนาไปอย่างหนึ่ง ฉะนั้นต่างจึงไม่ยอมรับคนแปลกหน้าเข้าไว้ในกม ถ้าคนแปลก
 หน้าเขาไปประปนกับใช้ธรรมนิยมคำสั่งนาหรือขอขบงคบของเขามาเป็นขอขบงคบ เมื่อ
 บานเมืองเจริญเบนกแผนเบนกประเทศชน ต่างชาติกมคำสั่งนาและชนบธรรมนิยม
 ประเพณีของคน ต่างอยู่กนในระหว่างชาติของตน แต่ละอวคนต่างชาติต่างคำสั่งนา
 เป็นบุคคลอนไม่พงปรารภนา ตามคณกรมานฉะธรรมคำสั่งกรอจภาพกพรหมณเบนม
 รัชย์ พกถ์กรเบนมายแพคคเบนกาศ์ชะเตย ไม่มีตชเกยวของในครอบครว หรือ

แต่งงานกับพวกพราหมณ์ คือไม่ยอมให้ประปนด้วยโดยถือว่าเป็นคนชนชาติ ศาสนาต่างของ
 ไทยเราไปรบทัพจับพระเดชม้าได้ก็เรียกว่าทาสพระเดชม้าหรือเรียกกันว่าค่างหรือคนโง่ง แต่
 แต่พระเจ้าแผ่นดินจะพระราชทานให้กับบุใดสักแต่พระราชอัชฌาศัย ชนชาวขี้ปัดใน
 ครั้งโบราณถือว่าตนเป็นเจ้าโลก ไม่ยอมประปนกับคนต่างดาว แม่แต่เนื้อโคตกคน
 ต่างดาวชายก็ไม่ยอมชอกน กฎหมายใดเคออร์กัดห้ามไม่ให้คนต่างดาวเข้าไปค้าขายใน
 เมือง แต่กรุงเฮเธนอนุญาตให้คนต่างดาวเข้าไปค้าขายได้ สมัยโรมันถือว่าคนต่างดาว
 เป็นศัตรู ผู้ที่จะเขาไปอยู่ต้องอยู่กับชนนางหรือคบคิดใหญ่โตที่จะคุ้มครองป้องกันได้
 แต่มีกฎหมายต่างหากที่ไซบงคับแก่คนต่างดาว ต่อมากฎหมายโรมันยอมให้คนต่าง
 ดาวมีสิทธิมากขึ้น สิทธิบางอย่างเช่นสิทธิทางการเมืองคงสงวนไว้ให้กับคน
 พนมเมือง

สมัยปัจจุบันการคมนาคมเจริญขึ้นมากทั้งทางบกทางน้ำทางอากาศ ระหว่าง
 ประเทศมีความสัมพันธ์ติดต่อกันมากขึ้น ฐานะของคนต่างดาวก็ดีขึ้น ทุกประเทศต่าง
 กว้างขอบงคับของตนว่าด้วยฐานะของคนต่างดาวที่ตนเห็นสมควรทำ โดยใช้หลัก
 ถ้อยทล่อยอาศัยต่อกัน เพราะถ้าประเทศหนึ่งไม่ให้เกิดแก่พดเมืองของอีกประเทศหนึ่ง
 ประเทศนั้นก็ไม่ให้เกิดเช่นเดียวกันแก่พดเมืองของประเทศนั้น ฉะนั้นทุกประเทศจึง
 ยอมให้คนต่างดาวได้รบผลปฏิบัตเท่ากับพลเมือง เว้นไว้แต่สิทธิบางชนิด ซึ่งเกี่ยว
 แก่ประโยชน์การได้เสียอันยิ่งใหญ่ของประเทศ จึงต้องสงวนไว้ เช่นสิทธิในการเดิน
 รถไฟทั่วประเทศหรือสิทธิในการเมือง เป็นต้น

ฐานะของคนต่างดาวในประเทศสยาม

ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาตามประวัติศาสตร์ของไทยเรา ปรากฏว่าชาติไทยเป็นชาติ
 ที่เมื่อแผ่เมตตาอารีต่อคนต่างดาวในประเทศใกล้เคียง ดังจะเห็นได้ในสมัยกรุงสุโขทัย
 ครั้งพ่อขุนรามกำแหง ปรากฏตามศิลาจารึกว่า "คนใดซึ่งเข้ามาหา พาเมืองมาสู่ ช่วย

เห็นชอบ” อันเกี่ยวด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ คือคนต่างประเทศที่มาด้วยความภักดี
ก็ให้ช่วยเหลือ และต่อไปว่า “มนมขาง บมมา บมบัว บมนาง บมเงิน
บมทอง ให้แกมน ช่วยมั่นคงเป็นบ้านเมือง” แต่ตั้งว่าคนต่างดาวที่เขามาพึ่ง
พระบรมโพธิ์สมภาร ก็ให้ช่วยเหลือเมื่อแจ้งตขยทุกกนตลอดจนผู้คนของกนของใช้
ให้บ้านเมืองเจริญอย่างกรุงกรงเอเชน

ฐานะของคนต่างดาวทศวรรจะคักษากคือ ฐานะในสิทธิมหาชนและในสิทธิ

เอกชน

ฐานะในสิทธิมหาชน

- ก. สิทธิในทางการเมือง
- ข. การเข้ามาในอาณาเขต
- ค. การเนรเทศ

สิทธิในทางการเมือง คือเกี่ยวกับการบริหารประเทศ เป็นสิทธิสงวนไว้
สำหรับพลเมืองของประเทศ คนต่างดาวจึงไม่มีสิทธิเกี่ยวแก่การเมืองในประเทศไทย

สิทธิการเข้ามาในอาณาเขต คนไทยที่ออกไปต่างประเทศมีสิทธิที่จะกลับ
เข้ามาในประเทศไทยโดยไม่มีข้อห้าม นอกจากจะต้องปฏิบัติตามระเบียบในเรือหนึ่งสี่เดิน
ทาง ซึ่งทางสถานทูตหรือกงสุลไทยเป็นผู้จัดการให้ ส่วนคนต่างดาวที่จะเข้ามาใน
ประเทศไทยนั้น ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง
พ.ศ. ๒๔๗๖ กับพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติมฉบับหลังๆ ซึ่งห้ามมิให้
บุคคลบางจำพวกเข้าเมือง เช่นคนเป็นโรคติดต่อหรือยังไม่ปลูกไซรัฟษ บุคคลที่ไม่มี
รายได้พอเลี้ยงตัวเองหรือไร้อุปการะจากผู้อื่น บุคคลอันซพาดซึ่งน่าจะก่อเหตุร้ายหรือ
อันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชน คนต่างดาวจะต้องมีหนังสือเดินทางหรือใบ
เข้าคณแต่ตั้งสัญชาติถูกคองที่ออกให้โดยประเทศที่รัฐบาลรับรองแล้ว เมื่อเงชนไซรัฟ

ของแคว้นจะของเสียดาธรรมนิยมตามทกกฎหมายกำหนดไว้ คนต่างดาวที่จะเขามาหม
โค้วตักกำหนดไว้สำหรับประเทศหนึ่งๆ ที่จะเข้ามาได้มีระ ๒๐๐ คน ถ้าเป็นนททของ
เที่ยวการอนุญาตไม่เข้มงวดเหมือนกับผู้ที่เขามาอยู่ประจำ

การเนรเทศ เนรเทศแปลว่าไล่นอกออกไปนอกราชอาณาจักร ตามกฎหมาย
รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช
๒๔๘๕ มาตรา ๓๓ วรรค ๒ บัญญัติว่า "การเนรเทศบุคคลผู้สัญชาติไทยออก
นอกราชอาณาจักร จะกระทำมิได้" ฉะนั้นรัฐบาลจะเนรเทศคนไทยออกนอกราช
อาณาจักรมิได้

ส่วนคนต่างดาวนั้นกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ย่อมมีบทบัญญัติไว้ว่าคน
ต่างดาวอาจถูกเนรเทศได้ เช่นเดิมทีเดียวไม่มีกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรหรือคดีคว
อย่างในเรื่องเนรเทศคนต่างดาว นอกจากเรื่องนายตติชชนชาติของกฤษเรืองเดียว
การเนรเทศนี้ โดยมีประกาศกระแสพระบรมราชโองการเป็นพิเศษลงวันที่ ๑๖ มีนาคม
ร.ศ. ๑๑๖ โดยอ้างว่านายตติเป็นคนต่างประเทศเบญญ์แดงหนึ่งชื่อพมพรชอดสยามฟรี-
เปร์ดี เขียนขอความห่มนประมาทรัฐบาลและประชาชนคนไทย จึงให้เนรเทศ ฉะนั้น
เราไม่มีกฎหมาย การเข้ามาในอาณาเขตเราใช้กฎหมายธรรมดาได้ แต่การเนรเทศ
ต้องเป็นลายลักษณ์อักษร มีพระราชบัญญัติคดีต้นตอคนจรจัดปี ๑๒๗ ข้อ ๕ บัญญัติ
ว่า "ถ้าคนที่จะตั้งออกไปอยู่ต่างหวเมืองตามพระราชบัญญัติคน ถ้าเป็นคนที่เกิดในเมืองต่าง
ประเทศให้เสียบคกระหวงนครบาลมีอำนาจเนรเทศคนชนิดนั้น แทนการที่จะตั้งให้
ออกไปอยู่ต่างหวเมืองได้" มลคเกิดชนะหวางจันฮักบพวก โจทก์ นายตติชชณญบคม
การกของกระทรวง เจ้าเตย ซึ่งเจ้าเตยได้จับโจทก์หาว่าเป็นองยและควบคุมตัวไว้เพอรอ
การเนรเทศ โจทก์จึงฟ้องเจ้าเตยเป็นคดีอาญา ศาลฎีกาชี้ขาดว่าเสียบคกระหวง
นครบาลไม่มีอำนาจเนรเทศคนได้ ถ้าแต่แผนๆ แล้วอาจเห็นว่าเป็นศาลฎีกาวางหัดก

กฎหมายผิด เพราะพระราชบัญญัติให้อำนาจเสนาบดีกระทรวงนครบาลอยู่คดี ๆ ดังน
 ความจริงศาลฎีกาได้อ้างเหตุก่อนน คือพระราชบัญญัติคดีสันดานคนจรจัดนั้นตกของ
 แล้ว เพราะตามพระราชบัญญัติคนพดถึงคนจรจัดไม่ทอຍเป็นเหตุแห่ง หรือของ
 โทษจำคุกตั้งแต่ ๓ ครั้งขึ้นไปตามมาตรา ๓๐ จึงให้ส่งผิดของหาไปอยู่ต่างจังหวัดม
 กำหนดตั้งแต่ ๕ ปีถึง ๗ ปีก็ได้ แต่ถ้านคนจรจัดคงวานเป็นคนต่างประเทศก็ให้เสนาบดี
 กระทรวงมหาดไทยเนรเทศได้ แต่คนจรจัดเป็นคนมอญพมหายเป็นเหตุแห่งแต่ต้องหาว่า
 เป็นของย ศาลฎีกาจึงได้วางเหตุข้างคน เพราะฉะนั้นการเนรเทศมิได้แต่ไม่เกี่ยวกับ
 พระราชบัญญัติคดีสันดานคนจรจัดตามมาตรา ๓๐ แล้วจึงเป็นการผิดกฎหมาย เมือ
 จากคดีจึงมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการเนรเทศ ร.ศ. ๑๓๑ เสนาบดีกระทรวงนครบาล
 และมหาดไทยมีอำนาจที่จะออกคำสั่งให้เนรเทศบุคคลใดดังนี้

๑. บุคคลที่ไม่ใช่คนในบังคับสยามแต่กำเนิด
๒. บุคคลที่แปลงชาติให้คนอื่นหนังสือสำคัญเสียก่อน

รวมความว่าเมื่อคนต่างดาวแปลงชาติเป็นไทยแล้ว ย่อมเป็นคนไทยโดย
 สัมบูรณ์ จะเนรเทศไม่ได้ แต่คนไทยอาจเสียไปซึ่งสัญชาติได้ในเมื่อมีกฎหมายว่า
 ด้วยสัญชาติกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ แต่ผู้นั้นอาจถูกถอนคืนได้ตามมาตรา ๕ และเนรเทศ
 ได้ ครึ่งก่อนนแม้จะแปลงชาติแล้วก็ตามแต่โดยง่าย เพราะสมัยสัมภรณานาฎัติธิราช
 การถอนการแปลงชาติของบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ ตามกฎหมายฝรั่งเศสและเบตเยียม
 จะกระทำได้โดยการวินิจฉัยของศาลแพ่งเท่านั้น

คำสั่งเนรเทศของเสนาบดีไม่จำต้องแสดงเหตุผลแก่ผู้ถูกเนรเทศ ตามปกติ
 มักจะเนรเทศแก่บุคคลซึ่งก่อความยุ่งยาก และเพื่อความสะดวกหรือความเจริญของ
 สัาชาตินชน เมื่อออกคำสั่งให้เนรเทศแล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องจับกุมและกักขังผู้ที่จะ
 ถูกเนรเทศไว้จนกว่าจะจัดการส่งออกไปนอกอาณาเขต จะจัดการตามคำสั่งนั้นยังไม่

ได้จนกว่าจะครบ ๗ วัน นับตั้งแต่วันที่คำสั่งให้ส่งคำสั่งให้ส่งซึ่งจะถูกเนรเทศทราบ ผู้ซึ่งจะ
 ถูกเนรเทศมีสิทธิที่จะทำฎีกาทูลเกล้าฯ ถวายร้องขอให้งดการเนรเทศได้ ถ้าผู้ถูก
 เนรเทศกลับเข้ามาในประเทศไทยก่อนสิ้นกำหนดเวลาดำเนินการไม่เกิน ๑ ปี เมื่อครบ
 กำหนดเวลาดำเนินการแล้วให้เนรเทศออกไปอีก หรือจำคุก ๑๐ ปีโดยไม่ต้องเนรเทศ
 ออกไปอีก

ตั้งนับปัจจุบันซึ่งมีรัฐธรรมนูญ อำนาจบริหารอยู่กับคณะรัฐมนตรี ถ้าผู้
 ถูกเนรเทศจะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา คณะรัฐมนตรีก็ต้องถวายคำแนะนำ จึงจะไม่สั่ง
 ปล่อยช้อนคืนคนแก่ผู้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา แต่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เมื่อผู้
 ถูกเนรเทศต้องคุมขังเพื่อบริการเนรเทศ ย่อมมีสิทธิของต่อศาลของทชชงมาอำนาจ
 พิจารณาคดีอาญาจากการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย เมื่อศาลได้ตั้งวันเห็นอา
 หาร้องนนมมต ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้มาตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน ถ้าผู้คุมขัง
 แสดงให้เห็นพอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็ตั้ง
 ปล่อยตัวผู้ที่จะถูกเนรเทศทันที

เรื่องเนรเทศนั้น กฎหมายของกฤษฎีกาเรียกว่าพระราชบัญญัติคนต่างด้าว
 (Aliens act) ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นคนไม่พึงปรารภณา ศาลก็สั่งให้เนรเทศ

ฐานะในสิทธิเอกชน คือ

- สิทธิในสภาพบุคคล
- สิทธิในเรื่องหนี้
- สิทธิในทรัพย์สิน
- สิทธิประกอบอาชีพ

สิทธิในสภาพบุคคล คนต่างด้าวย่อมมีสิทธิเสรีภาพเหมือนคนไทยในทาง
 ภาย วาจา ใจ การศาสนา การแต่งงาน การรับบำนาญ บิดามารดา สิทธิใน

1 เมย 1

พร 1 เมย

พร 1 เมย

พร 1 เมย

พร 1 เมย

ครอบครัวเห็นชอบบรรณาธิการเป็นคน

สิทธิในเรื่องหนังสือ คนต่างด้าวมลายูคนไทยที่จะเป็นเจ้าของหนังสือตาม

กฎหมาย

สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในสิ่งทรมทรพยนตร์ของคนต่างด้าวในประเทศไทยมี

สิทธิเช่นเดียวกับคนไทย แต่สิทธิในที่ดินเฉพาะกรรมสิทธิ์และกรรมเช่าอันมีผล

จากดงเขาอยู่บ้าง

เช่นเดิมแต่เดี๋ยวคนต่างด้าวมากเป็นสาวจนอยู่ได้อาณาเขตไทย รัฐบาลจึง

อนุญาตให้ลออกกรรมสิทธิ์ที่ดินคนไทย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีชาวฝรั่ง

นอกเข้ามาในเมืองไทยมากขึ้นและชนอยู่กับศาลของตนคือศาลกงสุล

ความยุ่งยากจึงมีประกาศรัชกาลที่ ๕ มีข้อความพอรวมได้ดังนี้

๑. ที่ภายในพระนครและห่างกำแพงพระนครออกไปเพียง ๒๐๐ เส้นเข้ามา

โดยรอบ

ในเขตนี้พวกฝรั่งเข้าได้ แต่จะออกกรรมสิทธิ์ไม่ได้ เว้นแต่จะได้อุบายนาน

แล้วเป็นเวลาถึง ๓๐ ปีหรือจะได้รับอนุญาตจากเสนาบดี การเช่าพื้นที่ทำหนังสือ

สัญญาจากต่างกนต่อหนารวดแขวงอำเภอและเจ้าพนักงานให้รู้เห็นเป็นพยานไว้

๒. ที่ห่างกำแพงพระนคร ๒๐๐ เส้นออกไปเพียงเรือพาย เรือแจวจะไปได้ถึง

ใน ๒๔ ชั่วโมง เขตนี้พวกฝรั่งออกกรรมสิทธิ์ได้

๓. ที่นอกกำหนดทาง ๒๔ ชั่วโมงออกไป พวกฝรั่งจะเช่าเป็นทอหรือ

กรรมสิทธิ์ไม่ได้

คืบจากประกาศรัชกาลที่ ๕ ประเทศไทยได้ทำสัญญากับหลายประเทศ ซึ่ง

เป็นชนชาติผวชาวฝรั่งนอก เช่นอังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ ไม่ยอมให้คนต่างด้าว ซึ่ง

มีสิทธิพิเศษในเรื่องศาลออกกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศไทย ต่อมาประเทศไทยได้ทำ

สัญญาใหม่กับประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อิตาลี สเปน ฯลฯ ยอมให้คนต่าง
ความมีสิทธิซื้อสิ่งห้ามทรมายในเมื่องไทยได้

เวลานคนต่างดาวจะถือกรรมสิทธิ์ตนได้ตามพระราชบัญญัติตนในส่วนที่เกี่ยว
กับคนต่างดาว พ.ศ. ๒๔๘๖ ยกเลิกกฎหมายฉบับก่อน คอยกเว้นตนกรวาง
เปล่าอันเป็นของสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งตั้งวงไว้ ให้แก่คนไทยตามฉันทสัญญา
คนต่างดาวจะได้มาซึ่งตนได้กด้วยอาศัยบทฉันทสัญญา ซึ่งบัญญัติใหม่กรรมสิทธิ์
ในสิ่งห้ามทรมายได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติตน นอกจาก
กำหนดไว้ในฉันทสัญญาแล้ว คนต่างดาวจะได้มาซึ่งตนเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย
ประกอบกิจการในทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรม หรือเพื่อใช้ในการ
การค้าขาย การกุศล หรือใช้เป็นที่ตั้ง หรืออุปถัมภ์ตนได้ตามข้อกำหนด
เงื่อนไขและปริมาณพิเศษที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติตน หรือโดยอาศัยอำนาจแห่ง
พระราชบัญญัติตน แต่ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ จะอนุญาตแต่ละ
บุคคลเป็นจำนวนนอกเพื่อประโยชน์กิจการแต่ละอย่างก็ได้ ไม่เกินอัตราซึ่งตาม
ที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติตน กำหนดอัตรา
สูงของจำนวนนอกที่ขอกจะพอนุญาตให้คนต่างดาวได้คือ

๑. สำหรับอยู่อาศัย	ไม่เกิน ๑๐ ไร่
๒. พาณิชยกรรม	๑๐ "
๓. อุตสาหกรรม	๕๐ "
๔. เกษตรกรรม	๒๕ "
๕. การค้าขาย การกุศล	๕ "
๖. การตั้งถิ่น	๑๐ "

๗. การมาปณัฎฐาน ไม่เกิน ๒ ไร่

เมื่อได้รับอนุญาตให้ไถมาซงทดนเพื่อประโยชน์กิจการใด ต้องใช้ทดนเพื่อประโยชน์กิจการนั้น ถ้าเด็กไม่ใช้ทดนนั้นต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายใน ๓๐ วัน ถ้าคนต่างด้าวผู้ไถมาซงทดนโดยชอบด้วยกฎหมายยกเว้นให้พระราชบัญญัตินี้ ให้ไปขอจดทะเบียนตั้งทดนภายใน ๙๐ วันนับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติทดนในลัณฑกเกี่ยวกับคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๒)

ได้แก้ไขเพิ่มเติมฉบับแรก คือให้มามาใช้บังคับแก่บุคคลดังต่อไปนี้

๑. บริษัทจากดัทหมทนของคนต่างด้าวเกินกวารอยดะ ๕๐ หรือผลถือหุ้นเป็นคนต่างด้าวเกินกวากงจนวนผลถือหุ้น แต่มีให้ใช้บังคับแก่บริษัทจากดัทหมทนที่เป็นผลถือหุ้นเกินกวารอยดะ ๕๐ ของทน

๒. ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนด้ามญัตตเจตตรเบยนถว บรรดากมทนของคนต่างด้าวเกินกวารอยดะ ๕๐ หรือผู้เป็นเจ้าของหุ้นส่วนเกินกวากงจนวนของผู้เป็นเจ้าของหุ้นส่วน

๓. ส้มาคมรวมทงดัทหมทนที่มีสมาชิกเป็นคนต่างด้าวเกินกวากงจนวนหรือดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์คนต่างด้าว โดยเฉพาะหรือเป็นลัณฑใหญ่

๔. มุดนชทวมุดกอุปประสงค์เพื่อประโยชน์คนต่างด้าว โดยเฉพาะ หรือเป็นลัณฑใหญ่

ในกรณีทนคบุคคลอนมด้วยตักษณะดังกตาดถวเป็นเจ้าของหุ้นหรือเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นเจ้าของหุ้นส่วนในบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนกได้เจตตรเบยนถว เพื่อประโยชน์แห่งการทจระนำพระราชบัญญัติแรกมาใช้บังคับ ให้ถอว่านคบุคคลดังกตาดถวเป็นคนต่างด้าวแต่ละทนหรือหุ้นเช่นฉนวนนเป็นของคนต่างด้าว

สิทธิประกอบอาชีพ คนต่างด้าวยอมมสิทธิแต่จะประกอบอาชีพได้

อย่างคนไทย เว้นใดแต่จะมีกฎหมายบัญญัติสั่งงดการประกอบอาชีพนั้นๆ ไว้สำหรับคนไทย เพราะการประกอบอาชีพของคนไทยมักจะสู้คนต่างดาวไม่ได้ ถ้าไม่สั่งงดการอาชีพบางประเภทไว้สำหรับคนไทยแล้ว การอาชีพกษัตริย์ยอมอยู่ในมือของคนต่างดาวหมด จะยังความเดือดร้อนให้แก่คนไทยผู้เป็นเจ้าของประเทศชัวยมาก รัฐจึงได้ออกกฎหมายข่วยสำหรับคนไทยไว้ คือ

๑. พระราชบัญญัติข่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้กำหนดอาชีพและวิชาชีพบางประเภทบางชนิดไว้สำหรับเป็นอาชีพหรือวิชาชีพเฉพาะคนไทย มีอะไรบ้างจะได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา และห้ามมิให้บุคคลอื่นประกอบอาชีพ ถ้าฝ่าฝืนโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

๒. พระราชกำหนดกำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ว่าอาชีพและวิชาชีพตามที่ระบุไว้ในใบแนบท้ายพระราชกำหนดนี้มี ๒๗ อย่างด้วยกัน เป็นต้น

- (๑) การทำหรือหล่อพระพุทธรูป
- (๒) การรับจ้างขายพระพุทธรูป
- (๓) การตัดฟัน
- (๔) การเผาถ่าน
- (๕) การรับจ้างขายถ่านเว้นแต่การขายย่อยในร้านชำ
- (๖) การตัด การเย็บเสื้อผ้านิตร์
- (๗) การทำตั้งจกล้านเฉพาะสำหรับเป็นเครื่องใช้ ในบ้านหรือโรงเรียนเงินแต่เสื้อ
- (๘) ตัดผม
- (๙) การเป็นทนาย

(๑๐) การคัดผม

ให้สถานสงวนไว้สำหรับเฉพาะคนไทยในทศกัณฑ์แห่งราชอาณาจักร

๓. พระราชกำหนด ฯ อาชีพและวิชาชีพไว้เฉพาะคนไทย พ.ศ. ๒๔๗๗

(ฉบับที่ ๓) ให้ยกเลิกความในใบแนบท้ายพระราชกำหนด พ.ศ. ๒๔๗๕ ให้ใช้ความต่อไปแทน

- (๑) การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
- (๒) การทำเครื่องเงิน
- (๓) การทำเครื่องถม
- (๔) การขบขรฉกรรยาน ๓ ด้อยรับจ้าง
- (๕) การขบขรฉกรรยาน ๓ ด้อยนค้สาธารณะ
- (๖) การขบขรนค้สาธารณะ
- (๗) การทำนา (เว้นการปลูกข้าวในร่องสวน)
- (๘) การทำนาเกลือ
- (๙) การคัดผม
- (๑๐) การเรียงพิมพ์อักษรไทย

สิทธิจับสัตว์น้ำในน่านน่านสยาม

พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิจับสัตว์น้ำสยาม พ.ศ. ๒๔๗๗ กำหนดจำนวน

ประจำเรือเป็นคนต่างดาวไม่เกิน ๕๕ เพอร์เซ็นต์แห่งจำนวนคนประจำเรือทั้งหมด

ถ้าพวกราษฎรที่ ๓๓๑๗/๒๔๗๑ ความว่า ผู้เช่าเรือมาจับสัตว์น้ำโดยมีคน

ต่างดาวเกินส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือได้ว่าเป็นเจ้าของเรือ มีความผิดตามพระราช

บัญญัติจับสัตว์น้ำ

ห้ามมิให้ออกใบอนุญาติสำหรับเรือจับสัตว์น้ำหรือเครื่องมือจับสัตว์น้ำ

- (ก) ให้แก่คนต่างดาวคนใดคนหนึ่ง หรือ
- (ข) ให้แก่ห้างหุ้นส่วนสามัญใด ๆ เว้นแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดคนสัญชาติไทย หรือ
- (ค) ให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดใด ๆ เว้นแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด ซึ่งรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนชนนสัญชาติเป็นไทย หรือ
- (ง) ให้แก่บริษัทใด ๆ เว้นแต่

๑. บริษัทคนไทยตั้งขึ้นตามกฎหมายสยาม และ

๒. รัชชตะ ๒๕ เปอรเซ็นต์แห่งทุนของบริษัทสัญชาติไทยเป็นผลขาดให้มีให้ใช้เรือเข้าไปนท่าการจับสัตว์น้ำในเขตจับสัตว์น้ำสยาม

๑. เรือสัญชาติต่างประเทศ

๒. เรือจับสัตว์น้ำสยามซึ่งมีคนประจำเรือไม่ว่าในฐานะใด ๆ เป็นคน

ต่างดาวรวมอยู่ด้วย แต่คนต่างดาวผู้ซึ่งได้อาศัยอยู่ในสยามเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหกเดือน

เซพระราชบัญญัติอนุญาตยอมเป็นเป็นคนประจำเรือจับสัตว์น้ำได้ ถ้าหากคน

ต่างดาวเหล่านั้นรวมกันไม่มากกว่าร้อยละ ๒๕ แห่งจำนวนคนประจำเรือ

คนต่างดาวที่เป็นคริสต์ชนนวิชาการประมง กฎหมายนี้ให้ถือว่าเป็นคนต่าง

ดาวประจำเรือ

การค้าในน่านน้ำสยาม

ตามพระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. ๒๔๘๓ การค้าในน่านน้ำสยาม หมายถึง

ความถึงการขนส่งคนโดยสารหรือของหรือตักจงเพื่อหากำไร จากเมืองท่าหรือ

ณกษัตริย์แห่งหนึ่งหรือหลายแห่งภายในน่านน้ำสยาม และน่านน้ำสยามหมายความถึง

บรรดาน่านน้ำที่อยู่ภายใต้เขตปกครองของประเทศสยาม

ผู้จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือสยามใดนั้น จะเป็นบุคคลธรรมดา

หรือฉบับคัดต่อของมัตัญชาติเป็นไทย

ถ้าเป็นหางหนังสือหรือบริษัทจากคัดต่อของจดทะเบียนตามกฎหมายสยาม มี

สำนักงานใหญ่ของหางหนังสือหรือบริษัทตั้งอยู่ในราชอาณาจักรสยาม

หางหนังสือตามบัญชีเป็นหนังสือทั้งหมดของมัตัญชาติไทย

หางหนังสือจากต. หนังสือฉบับสอดขอมไม่จากคัดต่อของมัตัญชาติไทยทุกฉบับน้อย

กว่า ๗๐ เปอร์เซนต์

บริษัทจากต. กรรมการตั้งนามมากของมัตัญชาติไทยทุกฉบับน้อยกว่า ๑๐

เปอร์เซนต์

พนักงานอัยการหรือเสมียนใดเสียอากรของชดช้ค่าต. ให้เลิกบริษัทหรือ

หนังสือที่ไม่สอดด้วยกฎหมายหรือให้ศาลตั้งขายทอดตลาดก็ได้

นิติบุคคลต่างดาว

นิติบุคคลตามนัยแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ อาจแยกนิติบุคคลออกเป็น

๒ ประเภท คือ

- ๑. ประเทศเอกราช
- ๒. บริษัทหนังสือจดทะเบียนแล้วแต่ระดั้มาคม

ประเทศเอกราช เมื่อนานาประเทศได้รับรองแล้วก็มีฐานะเป็นสมาชิก

ในหม่ นานาประเทศ แต่เมื่อนานาประเทศที่รับรองนั้นพร้อมที่จะติดต่อและมีความสัมพันธ์

ด้วยกับประเทศที่ใดถูกรับรองใหม่ ประเทศที่ใดถูกรับรองอยู่ในบังคับของ

ข้อบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศ ถ้าศาลในอาณาเขตไม่แน่ใจว่าประเทศหนึ่ง

ประเทศใด เป็นประเทศที่นานาประเทศรับรองแล้วหรือไม่ ก็ต้องสอบถามไปยัง

กระทรวงการต่างประเทศของตน

การรับรองอาจเป็นโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ เช่นประเทศอังกฤษรับรอง

จีนแดง หรือไทยเคยประกาศรับรอง ญวน เชมร ดาว อินโดนีเซีย พิลิปปินส์
เป็นต้น การรับรองโดยปริยายเช่นเชิญเข้ามาประชุมสันนิบาตชาติ เช่นเมื่อปี ๑๙๒๒
ซึ่งมหาประเทศยังไม่ได้รับรองโดยตรงจากรัฐโซเวียต แต่ได้เชิญรัฐโซเวียตเข้ามา
ประชุมที่เยนัวประเทศอิตาลีเป็นคน

ส่วนบริษัทจากตหรือฮอลันดามาต่างประเทศนั้น นานาประเทศย่อมรับรอง
สภาพบุคคล สัญญาการค้าขายมักจะกล่าวถึงการรับรองบุคคล คืออนุญาตให้ฟ้อง
ร้องในฐานะเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลยได้ การรับรองสภาพบุคคลของบริษัทหรือฮอลันดามา
ต่างประเทศมิได้หมายความว่าบริษัทหรือฮอลันดามาคนั้น จะต้องมิอำนาจกระทำกิจการตาม
ตราสารจัดตั้งสภาพบุคคลกับอำนาจกระทำกิจการมีลักษณะแยกออกจากกัน โดยเหตุที่
ประเทศต่าง ๆ มีลักษณะจะออกกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งบริษัทแต่ละฮอลันดามา จึงมีลักษณะ
ผิดแผกกันในประเทศต่าง ๆ บริษัทต่างประเทศที่ขยายการงานเข้ามาในอาณาเขต
ของอีกประเทศหนึ่ง ก็ต้องอนุโลมตามบทกฎหมายในท้องถิ่น สำหรับการค้าขาย
บางชนิดที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์อันใหญ่ยิ่งของประเทศ มักจะบังคับว่าต้องได้รับอนุญาต
จากเจ้าหน้าที่เสียก่อน เช่นการรกร้าง โรงไฟฟ้า ต้องได้รับพระบรมราชานุญาต
หรือสัมปทานเสียก่อน

หลักเกณฑ์ว่าด้วยสัญชาติของบริษัท หรือฮอลันดามาต่างประเทศในเวลานี้ก่อน
สงครามโลกครั้งที่ ๑ ถือเอาอาณาเขตของบริษัทได้จัดตั้งขึ้นหรือถนัดตั้งด้านงาน
แห่งใหญ่ของบริษัทหรือฮอลันดามา บริษัทที่ตั้งขึ้นในประเทศอังกฤษนับว่าเป็นบริษัท
อังกฤษ โดยไม่คำนึงว่าในบริษัทจะมีสัญชาติอะไร การที่คนต่างดาวไม่ได้
รับสัญชาติแต่เพียงกับชนพื้นเมือง เป็นเหตุให้คนต่างดาวจัดตั้งเป็นบริษัทพื้นเมืองเช่น
เช่นคนต่างดาวไม่มีสัญชาติชอชชายที่ดินในเมืองอย่างเช่นเมืองไทย แล้วมาจัดตั้งบริษัทชน
มีสำนักงานอยู่ในเมือง เช่นบริษัทเครดิตฟองเซย์รับชอชชายงานของตนตั้งสำนักงาน

อยู่ถนนสุขุมวิท

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ มีบริษัทของอังกฤษฝรั่งเศสอยู่มาก ที่สุดเห็น
 เป็นชนชาวเยอรมันเป็นส่วนมาก กิจการของบริษัทอยู่ในความครอบงำของเยอรมัน
 มีการห้ามการค้าขายกับชนชาติศัตรู ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศสจึงวางหลักเกณฑ์ใหม่ว่า
 ด้วยการควบคุม ถ้าปรากฏว่าบริษัทอยู่ในความควบคุมของชนชาติศัตรู ถือว่าเป็น
 บริษัทศัตรู คดี Daimler Co. V. Contivental Tyre and Rubber Co., Ltd 1916
 ศาลฎีกาอังกฤษตามหลักว่า ลักษณะศัตรูย่อมอนุโลมตามลักษณะของผลควบคุม
 บริษัทนั้น คือบริษัทใดจัดตั้งขึ้นในประเทศอังกฤษ จะมลักษณะเป็นศัตรู ถ้าควบคุม
 หรือบุคคลควบคุมกิจการของบริษัทโดยแท้จริงถือกันอยู่ในประเทศของศัตรู หรือ
 ผลฝ่ายเขาทางศัตรูโดยจะมถนทอยู่ที่ไหนก็ตาม และตัดสินว่าบริษัทมีภูมิตำเนาอยู่ใน
 ท้องที่ ๆ ตั้งสำนักงานใหญ่ เพราะเหตุนี้ ควบคุมกิจการประชุมปรึกษาคนเป็น
 เมืองนี้ คดีเรื่อง The Polzeath 1916 P. 117 เป็นปัญหาถงเรื่องบริษัท
 ซึ่งจัดตั้งขึ้นในประเทศอังกฤษถือกรรมสิทธิ์ของอังกฤษถ้าหนึ่ง แต่กิจการของบริษัท
 นั้นถูกควบคุมบงการโดยคณะกรรมการเยอรมันตัดสินว่า บริษัทลักษณะอย่าง
 นี้ไม่ถือว่าเป็นบริษัทของอังกฤษ และเรือของบริษัทนั้นต้องถูกริบเป็นของของอังกฤษ

(ดู Dicey หน้า 476)

กรณีภายหลังสงคราม อังกฤษ ฝรั่งเศสกลับใช้หลักเดิม ถือเอาสำนักงาน
 ใหญ่เป็นเกณฑ์ บริษัทที่ตั้งขึ้นในประเทศใดและมีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศนั้น
 ด้วยแล้ว ก็นับว่ามีสัญชาติของประเทศนั้น บริษัทในเมือต่างประเทศอาจฟ้อง
 หรือถูกฟ้องที่ศาลอังกฤษได้

กฎหมายชดกันในเรื่อง สัญชาติ ภูมิตำเนา และนิติบุคคลจะได้อีกต่อไป
 ว่างหน้า

บทที่ ๔

ภูมิลำเนา

ตามประมวลแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๔๔ จีเคราระให้ภูมิลำเนาของบุคคลว่า
 “ได้แก่ถิ่นที่บุคคลนั้นหมัดถานที่อยู่เป็นหลักแห่ง” ถานที่อยู่หรือคาบตบ้านนมหาเป็น
 ภูมิลำเนาของบุคคลใดเด็มือไป แต่ภูมิลำเนาหมายความถึงถานที่ ๆ บุคคลมีความ
 ตั้งใจจะอยู่เป็นหลักแห่งประจำ (animus mamendi) หรือโดยไม่มีกำหนดเวลา
 กฎหมายถือว่าเป็นคาบตบ้านของผู้นั้น และบุคคลทุกคนจะต้องมีภูมิลำเนาอยู่แห่งใด
 แห่งหนึ่ง

อทาหรณ์

ก. อยู่ในประเทศไทยไม่เคยตั้งใจว่าจะออกจากประเทศไทยไปอยู่ทอื่น แม้
 จะได้อยู่เป็นเวลายอนนานหรืออนชยภค ประเทศไทยก็ยังเป็นคาบตบ้านภูมิลำเนาของ ก.

ก. เป็นคนไทยและตั้งใจอยู่ในประเทศตลอดเวลา ภายหลังตกลงใจว่าจะไป
 ตั้งหลักแห่งบ้านชองอยู่ทตั้งคไปร์ ภูมิลำเนาของ ก. คงอยู่ในประเทศไทย จนกว่า

ก. จะเดินทางถึงตั้งคไปร์

ก. คนไทยไปเที่ยวตั้งคไปร์เพือกจการค้า โดยตั้งใจกลับมาเมืองไทยอีก

ก. คงมีภูมิลำเนาอยู่ประเทศไทย

ภูมิลำเนามี ๒ ชนิด คย

ภูมิลำเนากำเนิด (Domicile of origin)

ภูมิลำเนาเลือก (Domicile of choice)

ภูมิลำเนากำเนิดอาจเกิดชนใดตั้งน

๑. บุคอรันชอบด้วยกฎหมาย ถ้าบคายังอยู่ในขณะตลอด มีภูมิลำเนา

ตามบคก ถ้าบคตายมีภูมิลำเนาตามมารดา

๒. บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อภมถานเนาของมารดา เว้นแต่บิดาจะรับรอง
ว่าเป็นบุตรหรือมคทาพหักษษาเวเชนนน จึงก่ภมตนาเนาของบิดาเป็นภมตนาเนาก่าเนค

๓. ถ้าเป็นเด็กหลงทเกบได้ โดยไม่ทราบบิดาหรือมารดา ต้องถอฉวม
ภมตนาเนาแห่งดาบตทเกบได้ถ้าไม่ทราบว่เด็กนนเกคทไทน

๔. เด็กทบิดามารดาทการศัมรดกนหลังจากคตอศ ย่อมถอภมตนาเนาของบิดา
ภมตนาเนาเดอภจระมิคอกคเมอเป็นนบคคตอศระ มหตทเกนทคอง

๑. คองมถนทอชใหม่ชยงจรจจ

๒. แะม่เจคนาทจะอช (animus)

ภมตนาเนาเดอภจระมิคอกคเมอจะอชแะเจคนาทจะม่อชอชค่อไป แะภม
ตนาเนาก่าเนคเจามาแทนค จนกว่จะไดภมตนาเนาใหม่เป็นทอชทคแห่งน่นอน

บคคตอชจม่ม่ตามตบ้านภมตนาเนาอชน่นอน เช่น ก. ไดทอชค่อชไป
นทคตง ๆ จากประเทศนไปประเทศนอื่น ชงม่ปรากฏว่ไดคองจอยุ่ณ ประเทศใด
คอง ก. มม่ตามตบ้านตถานทอชเป็นมหตทเกน แต่ภคทหมายถอว่ ก. มถนทอช

(ค.ป.ป.พ. มาตรา ๔๖, ๔๗)

การตทภมตนาเนาเดิมอาจประจวบหรือคองทไดภมตนาเนาใหม่ค

การตทภมตนาเนาเดิม อาจประจวบคนหรือคองทไดภมตนาเนาใหม่ เช่น
นายทอมมภมตนาเนาบานอชทอชชไปคัชรกจทฝรังเศส โดยคองจกตบไปบานท
อชทอชชอก พอปลตายบนายทอมคองจจะอชฝรังเศสคตอชไปคองคตบคน คองถอว่
นายทอมมภมตนาเนาอชทฝรังเศสภมตนาเนาเดิมยอมหมคไปได ภมตนาเนาใหม่คบการ
ตทภมตนาเนาเดิมประจวบคนพอด แต่การศัตทภมตนาเนาเดิมม่คจะมก่คองการไดภม
ตนาเนาใหม่ เช่นนายทอมอชจากอชทอชชโดยคองจจะไปคองคตบคองชทฝรังเศส
แต่คองคองชชนเบตเชยมเชยรฉน คนไดทนายทอมอชจากอชทอชชว่ตทภม

ถ้าเนาเดิมและจะมณฑลถ้าเนาใหม่ จนกว่านายทอมจะถึงฝรั่งเศส

มีเหตุกฎหมายหมายความว่าบุคคลทุกคนต้องมณฑลถ้าเนา เพื่อจะได้พิจารณาถึงสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมาย และบุคคลจะมณฑลถ้าเนาเกินอาณาแห่งหนึ่งได้ เช่น คติมรดก เพื่อจะรู้ว่าผู้ตาย ๆ ที่ประเทศใดแน่ เช่นที่ประเทศไทยหรือญี่ปุ่นหรือดังกโปร์ ดินแดนของพิจารณาซึ่งหาหนกคาพยานหลักฐานว่าผู้ตายมณฑลถ้าเนาแห่งเดียว ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดคนมาตรา ๓๗, ๔๑, ๔๒ ซึ่งว่าด้วยมรดกโดยสิทธิโดยธรรมหรือโดยพินัยกรรม การคัดความ ความเสียเบตาหรือชอกกำหนดหรือการเพิกถอนพินัยกรรม เหล่านี้ให้เป็นที่ไปตามมณฑลถ้าเนาของเจ้ามรดก ฉะนั้นการศึกษาดังมณฑลถ้าเนาจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ

มณฑลถ้าเนาเมื่อมณฑลครั้งหนึ่งแล้วจะหมดไปโดยเมื่อใดเดอกเปลี่ยนมณฑลถ้าเนาใหม่

- ๑. ถ้าโดยบุคคลอิสระโดยการกระทำของตนเอง
- ๒. ถ้าผู้ไม่อิสระโดยการกระทำของผู้แทนโดยชอบธรรม

การได้มาและเปลี่ยนมณฑลถ้าเนา

มณฑลถ้าเนาของบุคคลย่อมมีขณะเมื่อคัดออกออกมาเรียกว่ามณฑลถ้าเนากำเนิด และมณฑลถ้าเนาที่ใดใหม่เรียกว่ามณฑลถ้าเนาเดอก เช่น ก. มณฑลถ้าเนากำเนิดอยู่ประเทศไทย ได้ออกจากประเทศไทยไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตังกโปร์ ภายหลังออกจากตังกโปร์ ไปอยู่มินดาโดยไม่คิดกลับ ระหว่างทางจากตังกโปร์ไปมินดา ก. ยังมีมณฑลถ้าเนากำเนิดอยู่ประเทศไทย จนกว่าจะถึงมินดาจึงจะมีมณฑลถ้าเนาเดอก

การเปลี่ยนมณฑลถ้าเนากำเนิด

กฎหมายต้นนิษฐานว่าบุคคลที่ย่อมมณฑลถ้าเนากำเนิดคัดออกไป จนกว่าจะได้ย้ายมณฑลถ้าเนาโดยเขาอยู่อย่างจริงจังและคงใจตรงมณฑลถ้าเนากำเนิด ผู้ที่อ้างว่าย้ายมณฑลถ้าเนาจะต้องเป็นผู้นำสืบ

มคตเรื่องหนง นายทอมเป็นคนชาวตังกโปร์มณฑลถ้าเนากำเนิดอยู่ทเกาะยะไมกา เมือบปี ค.ศ. ๑๘๑๗ ภายหลังทมอายุบรรลุนตภาวะแล้ว นายทอมได้ขายทรัพย์สินมรดก

ทั้งหมดที่ยะไมกา และออกจากเกาะโดยไม่คิดกลับ นายทอมได้ไปอยู่ที่ล็กกอดแดนด์
 ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๓๘ แต่ยังไม่ได้บอกลงใจว่าจะตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ล็กกอดแดนด์หรือไม่
 คำสัญญาของกฤษตคัสตินว่า ระหว่างที่นายทอมยังอยู่ที่ล็กกอดแดนด์คงมีภมตาเนา
 ยะไมกา คือภมตาเนาเก่าแน่ เพราะไม่ปรากฏว่านายทอมได้ขอเอาล็กกอดแดนด์
 เป็นบ้านที่อยู่ประจำตลอดของเขา

การขายภมตาเนาเลือก

เมื่อภมตาเนาเลือกเกิดชนแดงคงมอยจนกระทั่งถึงถิ่นที่อยู่ และมีเจตนาที่
 จะแต่งงานประกอบกันด้วย ภมตาเนาเลือกจึงหมดสิ้นไป
 เช่น นางย่นแม่หม้ายมีภมตาเนาเก่าแน่ที่ยู่ของกฤษ ต่อมามีภมตาเนาเลือก
 ยู่ในฝรั่งเศสโดยทางแต่งงาน ภายหลังสามีตาย นางย่นคงใจกลับไม่อยู่ของกฤษ
 ภมตาเนาเดิม จึงโดยล้าเรื่อไป แต่คิดมเจ็บตงกลางทาง ไม่สามารถจะไปให้ตลอด
 ทางได้ จึงได้ชนจากเรือมาร์กษาคองฝรั่งเศส ต่อมามี ๒-๓ เดือนนางย่นตาย
 คำตองกฤษพวงนางย่นมีภมตาเนาอยู่ฝรั่งเศส

ภมตาเนาเลือกยังคงมอย จนกระทั่งได้แต่งงานอย่างจริงจัง
 มคคอกเรือหง นายทอมคนองกฤษชงมภมตาเนาเลือกอยู่ในเยอรมัน

กลับไปที่ประเทศอังกฤษชั่วคราว แต่ตั้งใจอยู่ในเยอรมันตลอดไป นายทอมคงมีภม
 ตาเนาอยู่ในเยอรมัน นเป็นขอแต่คงว่า ภมตาเนาเมื่อได้มาครั้งหนึ่งแล้ว คงมอย
 ตลอดจนกว่าความตั้งใจจะอยู่ได้สิ้นไป

ถ้าบุคคลใดได้ตั้งตงภมตาเนาเลือก ที่ไหนตงภมตาเนาเก่าแน่ก็เข้ามาแทน
 ที่ เช่นคนองกฤษมีภมตาเนาเลือกที่ฝรั่งเศส เขาได้ออกจากฝรั่งเศสไปโดยไม่คิด
 กลับและไม่ปรารถนาที่จะกลับไปยังอังกฤษหรือจะไปตงถิ่นที่อยู่ ณ ประเทศใด จึง
 เป็นบุคคลที่ไม่มที่อยู่ แต่เนื่องจากทุก ๆ คนตองมภมตาเนาตงกลางแล้ว จึงนภม

ถ้าหากกำเนิดจึงมาแทนที่ คืออังกฤษ

การที่จะได้ภมูตาเนาเดออกกตบคนมาอก คือเมื่อตงภมูตาเนาเดออก ภาย
หลังกตบภมูตาเนากำเนิดชน ภมูตาเนาเดออกอาจกตบมชนอกใดเหมือนอย่างที่เคย
ครั้งแรก คือมตถานทอยกับความตั้งใจที่จะอยู่ต่อไป

เช่นนายทอมภมูตาเนากำเนิดของอังกฤษ ภายหลังภมูตาเนาเดออก

อาเนนคิน ต่อมาได้ออกจากอาเนนคินไปตงหลังแห่งอยทของอังกฤษ แล้วไปเยี่ยม
อาเนนคินชวคราว บังคกงถวานายทอมตงภมูตาเนาเดออกคชอาเนนคิน และจะมอก
โตกโดยตงหลังแห่งและเจตนาทจะอยู่อกต่อไป

ตามทกถาวนหมายถึงแต่เฉพาะภมูตาเนาของบุคคลอตงระ แต่สำหรับเด็ก

อาจชาคภมูตาเนากำเนิดและไมภมูตาเนาเดออกอยู่ ณ ประเทศใด แต่เด็กก็ยังคงมรวม
ถ้าเนาใหม่ตามกฎหมาย

เช่น ก. เป็นเด็กและบุตรของ ข. ชงภมูตาเนากำเนิดอยทของอังกฤษ ขณะ

เมือ ก. เกิด ข. ภมูตาเนาเดออกขยทฝรังเศส ฉะนน ก. จึงภมูตาเนากำเนิด
อยทฝรังเศส ข. ออกจากฝรังเศสโดยไมคคิดกตบจะไปตงหลังแห่งอยทอเมริกา และ
ได้เอา ก. ผู้บุตรไปด้วย ระหว่างเดินทางไปสหรัฐอเมริกา ภมูตาเนาของ ข. และ
ก. คืออังกฤษ แต่เพราะเหตุที่ ก. ไม่เคยอยู่ในอังกฤษ ก. คงชาคภมูตาเนากำเนิด
คชฝรังเศสและไมมีบ้านอยู่ ณ ประเทศใด ก. จึงภมูตาเนาใหม่ตามกฎหมายคือ
อังกฤษตาม ข. ผู้เป็นบิดา

ภมูตาเนาของบุคคลทไม่เป็นอตงระ เช่นเด็ก หญิงมีสามียอมเปลี่ยนแปลงตาม

ไปกับผู้ปกครองหรือสามี แต่สำหรับเด็กมชอบงคบคิงน

๑. ภมูตาเนาของเด็กโดยชอบด้วยกฎหมาย ระหว่างทบตามชวคชอยมหรือ

เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับบิดา

๒. ภูมิตำเนาของเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือทบตาดตาย ช่งมารดา
ยังมิชวตขอมหรือเปตยนแปตงเช่นเดียวกับมารดา

๓. ภูมิตำเนาของเด็กทบตาดมารดาไม่มิชวตหรือเด็กทเกิดไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ช่งมารดาไม่มิชวตจะเปตยนแปตงตามผู้ปกครองไม่ได้

๔. ภูมิตำเนาของบุตรบุญธรรมหรือช่งวตของบิดามารดาขอมมิชวตจะเปตยน
แปตงตามบิดามารดา

ภูมิตำเนาของเด็กไม่เปตยนตามมารดาเพราะการแต่งงานอก แต่ถากายหลัง
มารดาแต่งงานแล้วจะได้เปตยนท่อยตามสามีใหม่แต่ละเขาเด็กไปด้วย เช่นเด็กได้
ภูมิตำเนาใหม่ตามมารดา

ภูมิตำเนาของหญิงแต่งงานระหว่างท่อยกับสามี ขอมเปตยนแปตงตาม
สามี เช่นนางมารแต่งงานกับนายขอนช่งมภูมิตำเนาอยู่ถักออกแตนคิ กายหลังนายขอน
ออกจาดถักออกแตนคิไปมภูมิตำเนาเดออกอยทออด์เตรียจนตาย แต่นางมาตคายก่อน
นายขอน คำตอังกฤษฟังวานางมารมภูมิตำเนาอยู่ในออด์เตรีย แม้จะไม่ออกจาด
ถักออกแตนคิเลยก็ตาม

บุคคลที่ไม่เป็นออด์ระจะเปตยนภูมิตำเนาโดยตำพังตนเองไม่ได้ เช่นบุคคลที่
ยังไม่บรรตจนตภาวะหรือหญิงมสามีเป็นคน

อทาหรณ์ นายขอนอายุ ๓๗ ปีชาตอังกฤษไปออด์เตรียชอทคนหดาย
วอยไรแต่ละสร้างบานเรือนเบนหกฐานโดยตงใจอยุทนน หรือนางมารเบนหญิง
แต่งงานแล้ว ได้เดกรางกับสามีทอยู่ในอังกฤษ นางมารไปเยอรมนตงใจอยุทนนและ
มีบานชองอยุควย นายขอนหรือนางมารอาจมีบานออด์ระ แต่ไม่เรยกว่าได้ภูมิตำเนา
ออด์ระ

ผู้ใดจะเปตยนแปตงภูมิตำเนาของเด็กไม่ได้ เด็กคงมภูมิตำเนาเดิมจนกว่า

จะบรรพตหนักภาวะจึงจะเปลี่ยนได้ เช่น เอ. เป็นเด็กซึ่งเมื่อบิดาคายมรณตาเนาอยู่ที่
อังกฤษ ต่อมามารดาบิดาคายคามและไม่มีผู้ปกครอง เอ. จะเปลี่ยนย้ายภูมิตาเนาตาม
ถ้าฟังไม่ได้ แม่จะมีผู้ปกครองก็ทำไม่ได้ เอ. คงมรณตาเนาอยู่ที่อังกฤษตามเดิม

หญิงหมายถึงคงยึดถือภูมิตาเนาของสามีที่ตายอยู่จนกว่าเขาจะเปลี่ยนเอง เช่น
หญิงหม่อมภูมิตาเนาถิ่นเกิดของอังกฤษ แต่งงานกับคนเยอรมันซึ่งมรณตาเนาอยู่ใน
เยอรมัน สามีตาย หญิงนั้นยังคงอยู่ในเยอรมันตลอดมา หญิงคงมรณตาเนาเยอรมัน
ของสามี

ถ้าสามีตาย หญิงนั้นได้ออกจากเยอรมันเดินทางเที่ยวโดยไม่ตั้งใจกลับ
เยอรมันอีก หญิงคงมรณตาเนาถิ่นเกิด คือ อังกฤษ

ถ้าภายหลังสามีตาย หญิงนั้นไปอยู่ที่ฝรั่งเศสโดยตั้งใจอยู่ตลอดไป หญิง
นั้นคงมรณตาเนาอยู่ที่ฝรั่งเศส

ถ้าภายหลังที่สามีตาย หญิงนั้นแต่งงานกับชาวอเมริกันซึ่งมรณตาเนาอยู่ที่
นิวยอร์ก หญิงได้ภูมิตาเนานิวยอร์กตามสามีใหม่

ถ้าหญิงนั้นอยากกับสามีชาวอเมริกัน ย่อมได้ภูมิตาเนาเดิมทันที จนกว่าจะ
เปลี่ยนแปลงใหม่

ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดมีภูมิตาเนาอยู่ในประเทศใด กฎหมายสันนิษฐานว่า
คงมีภูมิตาเนาอยู่ในประเทศนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้เปลี่ยนย้ายไปแล้ว เช่น
ปรากฏว่า ก. มีภูมิตาเนาอยู่ในญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ ตามมาซึ่งว่าเมื่อ พ.ศ.
๒๔๘๕ ภูมิตาเนาของ ก. ไม่ใช่ญี่ปุ่นหากเป็นประเทศไทย คงมีภูมิตาเนาตั้ง
ณขณะของถือภูมิตาเนาของ ก. อยู่ในประเทศญี่ปุ่น

พฤติเหตุแวดล้อมแห่งข้อเท็จจริง อาจเป็นพยานหลักฐานแต่คงถึงถิ่นที่อาศัย

หรือความตั้งใจจะอยู่ในประเทศนั้นโดยเฉพาะตลอดไป

มคอ.ย.ก.พ.ก.ษ.ก.ท. ๘๓๕/๒๕๘๕ มีข้อความเฉพาะตอนสำคัญดังนี้

“คำต่อทศรณพงวา นายเกิดเจชาติเคนมารคกับนางชิตไค่แต่งงานเป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการแต่งงานคนต่างประเทศ ร.ศ. ๓๓๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการขุดถิ่นแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๘๑ มาตรา ๒๐ กับบัญญัติว่า การตั้งมรดกเช่นนกเบนการตั้งมรดก และนายเกิดเจไค่ทำมาหากินอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาดีกว่า ๕๐ ปี ทั้งมรดกพดัมภ์คตอดจอนอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก คตอดจอนายเกิดเจมรดกมาอยู่ในประเทศไทยตามประมวลแห่งพาณิชย์มาตรา ๕๔-๕๕ จึงไม่ว่าทางที่จะใช้กฎหมายเคนมารคบังคับได้ ทั้งจาเคยกมไค่แสดงข้อสงสัย การแบ่งมรดกตามกฎหมายเคนมารคควรแบ่งอย่างไร ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงจะตองนำสืบคตทบัญญัติไว้ในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการขุดถิ่นแห่งกฎหมาย

จำเลยฎีกาว่า .

๑. ที่คำตแพ่งไม่อนุญาตให้จำเลยสืบกฎหมายเคนมารคในเรื่องมรดกนั้นไม่ชอบ เพราะกฎหมายเคนมารคผิดแผกกว่ากฎหมายไทย เช่นถือว่าไม่มีมรดกเป็นต้น
๒. ผู้ตาย ๆ ก่อนใช้ประมวลแห่งพาณิชย์บรรพ ๖ จึงไม่ควรนำเอาบรรพ ๖ มาใช้

ศาลฎีกาปรึกษาคนแรก ในข้อทว่าใจทักจะเป็นภรรยา นายเกิดเจโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ คำตต่างฟังคตอกันมาว่า นายเกิดเจได้ขู่นางชิตคตอบิดาโดยสัญญาว่าจะเลี้ยงคตเป็นภรรยา บิดาใจทักคตองเรียกเอา ๕๐๐ บาท นายเกิดเจก็ยอมให้แต่ไค่แต่งงานกัน แม่นายเกิดเจจะมีภรรยาขยก่อนแตวกตาม หาใช่เป็นดังทคตองห้ามตามกฎหมายไทยในเวลานั้นไม่ ใจทักกับนายเกิดเจจึงเป็นสามีภรรยาโดย

ขอด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติแต่งงานคนต่างประเทศในประเทศไทย ร.ศ.
๑๓๖ และต้องยกกฎหมายเรื่องผัวเมียของไทยมาใช้บังคับ ศาลแพ่งไม่อนุญาตให้จำเลย
ตั้งประเด็นไปถึงกฎหมายเดนมาร์กนั้นชอบแล้ว

มรดกทายาทกตดาวหากนบนตั้งห้ามทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
ชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๓๗ บัญญัติว่า ต้องให้เป็นไปตาม
กฎหมายภูมิตำเนาของเจ้ามรดกในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ถึงแก่ความตาย

ศาลต่างทั้งสองฟังคองกันว่า เจ้ามรดกมภูมิตำเนาอยู่ประเทศไทย เพราะ
ได้ความว่านายเกิดเจไปประเทศเดนมาร์กเป็นการชั่วคราวเพื่อรักษาตัว บุตรภรรยา
และทรัพย์สินนับคเป็นอนมากอยู่ในประเทศไทย ทั้งได้เตรียมหีบบรรจุศพและอิมอง
ฝังศพไว้ในประเทศไทย เป็นการแจ้งเจตนาอย่างแน่ชัดว่า มีความประสงค์ยก
ประเทศไทยเป็นภูมิตำเนาและเป็นที่นอนมถัดถอยเป็นแห่งสำคัญ นายเกิดเจจึงม
ภูมิตำเนาอยู่ประเทศไทยถูกต้องด้วยข้อเท็จจริงและนัยแห่งมาตรา ๕๔ ประมวลแพ่ง
พาณิชย์

นอกจากนี้ฐานะของบุคคลบางชนิดยังเป็นข้อยกเว้นในเรื่องภูมิตำเนาในบางกรณี

คือ

นักโทษ ทต้องคุมขังไม่ถอดใจอยุ่ในคุกขัง แต่ถ่านักโทษได้ตั้งใจ
ที่จะอยู่ในคุกขังตลอดไป และถอดว่าเบนตามถัดถอย ก็ไม่มข้อห้าม

ถ่านักโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ถ้ามความตั้งใจอยุ่กนถจะถ
ความภูมิตำเนา ถ่าไม่ตั้งใจอยุ่โดยคิดถจะมโอกาสหลุดพ้นโทษถดับไปยังบ้านเมอง
ของตน ก็ไม่ถความภูมิตำเนาถออก

คนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศ ซึ่งมภูมิตำเนาอยู่ประเทศไทย คงถอดถอยม
ภูมิตำเนาถออกอยุ่ ถนถจะถถูถตั้งถไปพ่นอาณาเขต ผิดกับบุคคลธรรมดาซึ่งจะ

สัญญาบัตรโฉนดที่ดินใหม่ต่อเมื่อได้ตั้งสถานที่อยู่ใหม่แล้ว

ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งจะอยู่ในประเทศไม่ได้ ไม่ถือว่าบุคคลนั้นมีความตั้งใจที่จะอยู่ในถิ่นที่เดิม ระหว่างที่ผู้ถือกรรมสิทธิ์นั้นจะเป็นเวลานานเท่าใดก็ตาม ก็ยังไม่ถือว่ายกกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมอยู่ ถึงอย่างไรก็ตามผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมในต่างประเทศได้ ถ้าปรารถนาจะตั้งสถานที่อยู่เป็นหลักฐานแห่ง

ถ้าผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินมาซึ่งประเทศของตนได้ แต่คงอยู่ในต่างประเทศต่อไป

กรรมสิทธิ์ที่ดินในต่างประเทศอาจเกิดขึ้นได้

ถ้าคนต่างชาติหรือชาวต่างประเทศหนึ่งแห่งและกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ถ้าคิดตั้งโดยพลายความแล้ว จะคงถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมหรือไม่ก็แล้วแต่ความตั้งใจ

คนวิกลจริต คงถือกรรมสิทธิ์ที่ดินตามที่มีอยู่ในขณะที่เกิดวิกลจริต หรือขณะ

ที่กฎหมายถือว่าวิกลจริต จึงไม่มีโอกาสที่จะเลือกหรือแต่งตั้งความตั้งใจ ยังกฎกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมอยู่

เหตุ หรือผลแทนของประเทศ ตามธรรมเนียมของกรรมสิทธิ์ที่ดินของประเทศที่

ตนเป็นผู้แทน แต่ถ้าก่อนได้รับตำแหน่งเดิมกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมอยู่แล้ว ก็คงมีกรรมสิทธิ์ที่ดินตามเดิม

คนไร้ ไม่มียกกฎหมายหรือข้อสันนิษฐานในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินของคนไร้

ซึ่งต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงและความตั้งใจ ถ้าคนไร้ปรารถนาจะถือเอากรรม

สิทธิ์ที่ดินของนายก็ไม่ขอห้าม เช่น ก. เป็นคนจีนมารับเป็นคนไร้ ข. คนไทย ถ้า ก. ปรารถนาจะอยู่กับ ข. ตลอดไปโดยไม่คิดกลับประเทศจีน ก็ถือว่า ก. มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเช่นเดียวกับนายคือไทย

นักศึกษา ที่ไปเรียนยังต่างประเทศแม้จะเป็นเวลานานก็ตาม ไม่ถือว่ามียก

สิทธิ์ที่ดินประเทศนั้น เช่นนักศึกษาไทยไปทำปริญญาที่ฝรั่งเศสอยู่เป็นเวลาหลายปี

แม้จะแต่งงานกับหญิงฝรั่งเศสก็ตาม ยังไม่ถือความภักดีเอาอยู่ฝรั่งเศส

บทที่ ๕

กฎหมายขัดกัน

กฎหมายขัดกันคือกฎหมายที่กำหนดถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันเกี่ยวเนื่องกับต่างประเทศในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดขงระหว่างคนไทยกันเองก็ได้ หรือระหว่างคนไทยกับคนต่างประเทศหรือระหว่างคนต่างประเทศด้วยกัน

เช่นระหว่าง ก. ข. พ่อค้าไทยในกรุงเทพฯ ทำสัญญาขายของ และตั้งมอบถิ่นที่กรุงเทพฯ คงนถามขมขมเถียงกันกนคองใช้กฎหมายไทยโดยไม่มีปัญหาเรื่องกฎหมายขัดกัน

ชายหญิงไทยทำการสมรสกันที่ญี่ปุ่น คงนับปัญหากฎหมายขัดกันยอมเกิดขึ้นว่าจะใช้กฎหมายไทยหรือญี่ปุ่นบังคับการสมรสรายนั้น ถ้าคนไทยมีภักดีเอาอยู่คนเดียวกฎหมายในเรื่องภักดีเอาอยู่เกิดขึ้น ถ้าคนหนึ่งเป็นคนไทยอีกคนหนึ่งเป็นรัสเซีย เรื่องสัญชาติก็เกิดขึ้นอีก หรือคนไทยคนหนึ่งอยู่สิงคโปร์ อีกคนหนึ่งอยู่เมืองไทยทำสัญญาซื้อขายสิ่งของแก่กัน เมื่อมีการผิดสัญญาเกิดขึ้น จะใช้กฎหมายใดบังคับคดี

คนญี่ปุ่นฟ้องแรกในเรื่องผิดสัญญาซื้อขายสิ่งของจากนิวยอร์กมากรุงเทพฯ นักเป็นเรื่องกฎหมายขัดกันในสัญญา ตลอดจนถึงคำพิพากษาในเมืองต่างประเทศจะนำมาใช้บังคับในประเทศไทยได้เพียงไร กฎหมายขัดกันไม่ใช่กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ขัดกัน แต่เป็นเรื่องเลือกใช้กฎหมายของประเทศหนึ่งประเทศใด ไม่ใช่เลือกใช้ตามอารมณ์ จึงเป็นปัญหาที่ยากมากที่สุดในกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล

ชนเดิมที่เคยวราวด ๖-๗ พบมาแต่

ฝูงชนควบคุมกันเป็นก๊กเป็นหมู่

ระเขยประเพณีปฏิบัติกันไปคนละอย่าง เมื่อคนแปลกหน้าหมู่หนึ่งเขาไปอยู่ในอีกหมู่
หนึ่ง หมุนนยอมาทำอะไรกันคนใดก็ตามชอบใจ แม้แต่ชาวโรมนเองก็กลัวว่าคนต่างถิ่นเป็น
ศัตรูของเขา มักอุบายหรือขบถบังคบใช้แคะระหว่างหมู่ของตนเอง ไม่ใช้ระหว่าง
คนต่างถิ่น

ต่อมาเมื่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ค่อยดีขึ้น ก็ยอมรับคนต่างหมู่ต่างก๊ก

เขาไว้ด้วยใจอารี แต่กฎหมายที่จะต้องใช้บังคับแก่คนแปลกหน้านักก็ออกกฎหมายของ
เขาเอง ดังชาวโรมนใช้กฎหมายบังคับของพวกเขาเองอย่างหนึ่งและคนต่างดาวอย่าง
หนึ่ง นีแหละเป็นต้นต้นคนทำให้เกิดกฎหมายชดกันทีละน้อย ๆ โดยไม่รู้ตัว ต่อมา
เมื่อมนุษยชนอยู่เป็นภคแผ่นดินเป็นประเทศชน การคมนาคมติดต่อกันสะดวก การค้าขาย
ระหว่างกันเจริญขึ้น คนหลายชาติหลายภาษามาเกี่ยวข้องกับ จึงเกิดการยุ่งยากในการ
บังคับของพวาท ว่าจะใช้ขบถหรือบทกฎหมายอะไร การเก็บผูกเรื่องกฎหมาย
ชดกันมีอยู่ว่า จะใช้กฎหมายภายในอาณาเขตบังคับ คือไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นพลเมือง
หรือคนต่างดาว หรือกฎหมายจะใช้บังคับคิดตัวตามบุคคลไป ไม่ว่าพลเมืองนั้นจะ
ไปอยู่ ณ ที่แห่งใดก็ตาม จึงเริ่มมีกฎหมายชดกันขึ้น เนื่องจากประเทศไทยไม่เคยใช้
กฎหมายชดกัน และเพิ่งมาเริ่มใช้เมื่อเร็ว ๆ นี้ โดยเราเอามาจากหลักกฎหมายต่าง
ประเทศ จึงสมควรต้องรู้จักประวัติของกฎหมายชดกันไว้ดังนี้

สมัยโรมัน

ครั้งจักรวรรดิโรมันรุ่งเรือง ได้นิยมใช้กฎหมายภายในอาณาเขตบังคับ

ต่อมาในศตวรรษที่ ๖ ถึงที่ ๘ เมื่อจักรวรรดิโรมันแตกสลายไป ได้นิยมใช้หลัก
กฎหมายคิดตัวตามบุคคล

สมัยพวแดด

ในศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ กษัตริย์มักกฎหมายตั้งอาณาเขตออก เมืองด้วย การปกครองและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน หรือนัยหนึ่งระบบของการในสมัยนั้น เรียกว่าสมัยพวแดด คือในแถบเหนือภูเขาแอลป์คนรวมกันเขาเป็นเหล่า ซึ่งนาย เหล่าถอดตนว่าเป็นเจ้าของที่ดิน มอบที่ดินให้ลูกเหล่าไปทำประโยชน์ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของนายเหล่า ลูกเหล่าจะต้องส่งส่งด้วยค่าอากรให้กับนายเหล่า ๆ ไม่ยอมรับรัฐ กฎหมายอื่นใดนอกจากกฎหมายของตนเองซึ่งใช้บังคับเหนือที่ดิน และถือความนุษย์ เป็นอุปกรณ์ของตน

ส่วนในแถบใต้ภูเขาแอลป์ลงไปนั้น จังหวัดต่าง ๆ ในอิตาลีได้เจริญรุ่งเรืองแยกเป็นอิสระ ต่างเมืองก็ใช้กฎหมายเฉพาะของตน

สมัยสตาลิวตัส

ได้เกิดขึ้นในกลางศตวรรษที่ ๑๒ ขยายตัวออกไปอีก แยกออกพิจารณา เป็น ๓ ดหริ คือ

- ๑. ดหริอิตาลี
- ๒. ดหริฝรั่งเศส
- ๓. ดหริออสเตรีย

ลัทธิอิตาลี

สมัยนั้นประเทศอิตาลี (Lombardy) ขึ้นอยู่กับจักรพรรดิเยอรมัน แต่มีเมืองแยกออกเป็นอิสระหลายเมืองด้วยกัน เช่น มีแลน แยนดี บีส โมแคน ปาดัว ได้รวมกันเข้าหลายคราวเพื่อให้พ้นจากค้ำครีบของเยอรมัน แต่มีอิสระภาพเกือบ บรรจบกัน เนื่องจากมีชนต่างดาวเช่นเยอรมันเข้าไปทำการค้าขายอยู่มาก จึงได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็วมความสัมพันธ์แต่ละไปมาค้าขายกันทุกอัน เมืองเหล่านี้อยู่ในความ

ครอบงำของกฎหมายคอมบาร์ดี แต่ภายหลังอยู่ใต้ความครอบงำของกฎหมายโรมัน
 แตกต่างเมืองกต่างมีกฎหมายและจารีตประเพณี โดยเฉพาะของตนเองซึ่งเรียกว่า Statutes
 (คือเป็นกฎหมายเฉพาะเมืองที่ใช้อยู่ในเมืองต่าง ๆ ในอดีตขณะนั้น) จึงทำให้
 กฎหมายคอมบาร์ดี กฎหมายโรมันกับกฎหมายและจารีตประเพณีเฉพาะเมืองเกิด
 ขัดกันชน

เนื่องจากเมืองเหล่านี้เจริญในการค้าขาย มีคนต่างดาวเข้ามาจำนำก้อย
 มากต่างรู้ดีว่าไม่เป็นการยุติธรรม จะใช้กฎหมายเฉพาะเมืองของตนบังคับในเมื่อมี
 คนต่างดาวไปเกี่ยวข้องกับตน นักนิติศาสตร์คือศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยดอม
 บาคโซบาโตดี (Bartolus ค.ศ. ๑๒๓๕-๑๓๕๗) เสนอปัญหาเรื่องกฎหมายขัดกัน
 ว่าควรแยกออกพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น เรื่องสัญญา เรื่องความผิด เรื่องพนม
 กรรม เรื่องมรดก เรื่องสภาพและความสามารถของบุคคล ในเรื่องสัญญานานถ้าเกี่ยว
 ด้วยความสามารถของบุคคลผู้เป็นฝ่ายให้สัญญาให้ใช้กฎหมายภูมิตำเนา ถ้าเกี่ยว
 ด้วยแบบแห่งสัญญาให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญาได้ทำชน ถ้าเกี่ยวข้องขัดแห่ง
 สัญญา การปฏิบัติตามสัญญา หรือการผิดนัด ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญาจะ
 พังปฏิบัติตาม หักกันคล้ายกับหักกกฎหมายโรมัน แต่จริงอาศัยหักความยุติธรรม
 ของบุคคลนั้นเองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นบาโตดียังแยกกฎหมายต่าง ๆ (Statutes)
 ออกเป็น ๒ ประเภท คือกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์สิน (Real Statutes) กับกฎหมาย
 ที่เกี่ยวข้องด้วยบุคคล (Personal Statutes) สำหรับทรัพย์สินต้องใช้กฎหมายของประเทศ
 ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ คือเป็นกฎหมายที่มผลบังคับแต่ภายในอาณาเขตของเมืองที่ออก
 กฎหมายนั้น แต่ไม่มีผลขยายออกไปนอกอาณาเขตนั้นได้ ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 ด้วยบุคคลต้องใช้กฎหมายของประเทศที่บุคคลนั้นมภูมิตำเนา คือ พลเมืองนั้นจะได้
 ออกไปอยู่เมืองอื่นก็ กฎหมายที่วางยอมตามไปใช้แก่พลเมืองที่ออกไปนอกอาณา
 เขตด้วย

หลักหรือลัทธิฝรั่งเศส

พวกนักนิติศาสตร์ฝรั่งเศสที่ไปศึกษาในอิตาลีได้นำหลักอันใหม่มาใช้ และกลับ
 มีความเห็นแตกต่างกันในหลักนิติศาสตร์ จนกระทั่งศตวรรษที่ ๑๖ มีนักนิติศาสตร์
 ฝรั่งเศสชื่อคุมอง (Dumoulin) หมายความว่ามีความชัดเจนใจว่า ข้อบังคับซึ่ง
 เกี่ยวเฉพาะกับบุคคลโดยแท้เป็นกฎหมายส่วนตัว ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน
 กฎหมายส่วนตัวอาณาเขต แต่คุมองไม่ได้แก้ปัญหาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและทรัพย์สิน
 พร้อมกัน ในเรื่องการทำสัญญา เจตนาของคู่สัญญาเป็นดังสำคัญว่าจะใช้กฎหมาย
 อะไรบังคับ ก็ให้พึงใช้กฎหมายนั้นตามที่ตกลงกันไว้บังคับ ถ้าไม่ปรากฏข้อตกลงกัน
 เช่นนั้น เป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณาตามพฤติการณ์ของเรื่อง

ดาวยังเตร (D'Orgentre) ประธานศาลปาเลมัง ณ เมืองแรนแบ่งกฎหมาย
 เป็น ๓ ลักษณะ คือเต็มกฎหมายผสม (Mixed statute) ลงไปอีกประเภทหนึ่ง
 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับบุคคลและทรัพย์สิน แต่มีผลเฉพาะภายในอาณาเขต เช่น การ
 รับรองบุตรซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับบุคคล แต่การรับบุตรนัยยอมมรดกหรือรับทรัพย์สิน
 มรดกของบิดาจึงเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินด้วย หลักของดาวยังเตรนเรียกवादทริสต์ศาสตร์ฝรั่งเศส

หลักหรือลัทธิฮอลันดา

ตอนปลายศตวรรษที่ ๑๗ นักนิติศาสตร์ฮอลันดาได้นิยมความเห็นของตนา
 ยังเตรกันมาก เห็นว่ากฎหมายจะมีผลบังคับได้แต่ในอาณาเขตเท่านั้น โดยยอมรับ
 กฎหมายของต่างประเทศในอาณาเขตก็โดยอรรถาศัยไม่ตรีระหว่างประเทศ แต่ต้องไม่
 ขัดกับประโยชน์ในท้องถิ่น หลักนี้ได้รับความนิยมในประเทศอังกฤษ เพราะอังกฤษ
 ทำการค้าขายติดต่อกับฮอลันดามาก กฎหมายแพ่งอังกฤษคล้ายคลึงกับกฎหมายแพ่ง
 ฮอลันดามาก ถ้าบังคับให้ศาลใช้กฎหมายต่างประเทศ เท่ากับให้อำนาจอธิปไตยของ
 ต่างประเทศต้องถ้าเข้ามา แต่ควรจะผ่อนผันซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ

ลัทธิปัจจุบัน

อังกฤษ-อเมริกัน

ประเทศอังกฤษและสหภาพรัฐอเมริกานิยมลัทธิฮอตันคา ประเทศอังกฤษ
 เองชนแรกไม่มีใครเอาใจใส่เรื่องกฎหมายชดกันเป็นเวลานาน เพราะตงแต่พวก
 นอร์แมนคกรงอังกฤษได้แต่ได้ ก็ประกาศใช้กฎหมายบังคับทั่วประเทศเหมือนกันหมด
 เมื่อการคขายขยายตัวเจริญมากชพทุกท ย่อมเกิดกฎหมายชดกันชนมากหลาย
 อังกฤษจึงได้เลือกเอาดลัทธิฮอตันคาทเป็นนคกขายด้วยกัน ส่วนทางสหรัฐนั้นบรรค
 กฎหมายทงหลายยอมเกิดมาจากกฎหมายอังกฤษ จึงนิยมลัทธิฮอตันคาตามอังกฤษ

ลัทธิฮอตันคา

ลัทธิฮอตันคาในสมัยปัจจุบันถือตามความเห็นของนักนคศาสตร์ฮอตันคาเดียนชื่อ
 Mancini ถือหลักกฎหมายใช้บังคับตามตัวบุคคลเป็นหลัก กฎหมายนคอกกฎหมาย
 สัญชาติของบุคคลนั้น ๆ ไม่เดอกว่าบุคคลนั้นจะอยู่แห่งใด เว้นไว้แต่จะเป็นเรื่องท
 เกี่ยวกับความตงเบรียบร้อยของประชาชน จะใช้กฎหมายแห่งสัญชาติของคนต่างด้าว
 ไม่ได้หรือในกรณีทเกี่ยวกับการแต่งตั้งเจตนา เช่นในเรื่องสัญญา การใช้กฎหมายท
 สัญญาได้คกตงกันว่าจะใช้กฎหมายของประเทศใดบังคับ ก็ตองใช้กฎหมายของ
 ประเทศนั้น

นักนคศาสตร์ฝรั่งเคตชอบใจสไคตสนับสนุนความเห็น แต่ให้ชยยกเว้นไว้ ๓

ประการ คือ

๑. กรณีทเกี่ยวกับความตงเบรียบร้อยของประชาชน
๒. กรณีทเกี่ยวกับหลัก "ท้องถิ่นบังคับกรรม"
๓. กรณีทเกี่ยวกับกาแต่งตั้งเจตนา (Locus regit actum)

ลัทธียูโรมัน

ชาวกรีกนักนิติศาสตร์เยอรมัน ทมขอแย้งแบ่งแยกกฎหมายออกเป็นกฎหมาย
ส่วนบุคคลและกฎหมายส่วนนิติสัมพันธ์

กฎหมายส่วนบุคคลชาวกรีกได้จัดเป็นกฎหมายกำเนิด (Lex originis) และ
กฎหมายภูมิดำเนา (Lex domicilii) ชาวกรีกถือว่ากฎหมายภูมิดำเนาสำคัญกว่า
กฎหมายกำเนิด เพราะในเรื่องภูมิดำเนาอยู่ในแนวความคิดเห็นปัจจุบัน ส่วนกำเนิด
ของบุคคลเป็นเรื่องในสมัยอดีตกรุงโรมัน

ส่วนกฎหมายที่ใช้บังคับกับนิติสัมพันธ์นั้น ควรใช้กฎหมายที่เหมาะสมแก่
กรณีเป็นรายเรื่อง ไม่จากกฎหมายนั้นจะเป็นกฎหมายของต่างประเทศหรือไม่ก็ตาม

หลักเกณฑ์บางเรื่องของชาวกรีกในเรื่องนิติสัมพันธ์ คือ

๑. ในเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยความดีความงามของบุคคล ให้นำเอากฎหมายภูมิดำเนา
มาใช้บังคับ คือกฎหมายส่วนบุคคล เว้นไว้แต่กฎหมายนั้นจะขัดกับความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน

๒. ทรพายน้อยกับกฎหมายของสถานที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นคงอยู่ ใช้โดย
ตั้งห้ามทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์

๓. ในเรื่องหนี้ ควรไปกระทำเรียกร้อง ณ ศาลแห่งภูมิดำเนาของลูกหนี้

๔. เรื่องมรดก นิติสัมพันธ์ยอมมรดกตั้งอยู่ภูมิดำเนาของบุคคลผู้ตาย

๕. เรื่องนิติสัมพันธ์กับครอบครัว ต้องใช้กฎหมายภูมิดำเนาของบุคคล
เช่นภูมิดำเนาของสามี ของบิดา และผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งเกี่ยวแก่การเป็นตัวแทน
โดยชอบธรรม

๖. เรื่องแบบของนิติกรรม ควรใช้กฎหมายแห่งสถานที่ซึ่งนิติกรรมนั้นได้
กระทำ

(ผู้ร่างกฎหมายพระราชบัญญัติชดกันเดินตามวิธี)

ชาวหนึ่งเห็นต่อไปว่า การนำเอากฎหมายต่างประเทศมาใช้ใน ภา
โดยทางอรรถาธิบายในระหว่างประเทศไม่ หากเป็นประเพณีและกฎข้อบังคับระหว่าง
ประเทศนั่นเอง

บทที่ ๔

ลัทธิแห่งการยอนส่ง

คือเมื่อบทบัญญัติว่าด้วยกฎหมายชดกันของประเทศหนึ่ง ยอมให้ใช้
กฎหมายของอีกประเทศหนึ่ง และกฎหมายของประเทศหลังกลับยอนส่งคืนไปให้ใช้
กฎหมายของอีกประเทศหนึ่งซึ่งเป็นประเทศที่ ๓

ในกรณีบทบัญญัติว่าด้วยกฎหมายชดกันของประเทศหนึ่ง ยอมให้ใช้
กฎหมายของอีกประเทศหนึ่งนั้น ต้องพิจารณาเห็นว่าจะใช้กฎหมายภายในโดยแท้ของ
ประเทศหลังหรือจะต้องใช้กฎหมายระหว่างประเทศของประเทศหลัง

ถ้าใช้กฎหมายของประเทศหลังนั้น ก็ไม่มีการยอนส่ง

ถ้าใช้กฎหมายระหว่างประเทศก็เรียกว่าการยอนส่ง

เช่นกฎหมายชดกันของไทยยอมให้ใช้กฎหมายอังกฤษในเรื่องความสามารถ
ทำการสมรสของอังกฤษ คือให้เป็นไปตามสัญญาติ จะต้องใช้กฎหมายอะไรของอังกฤษ

ถ้าใช้กฎหมายแพ่งของอังกฤษ การสมรสนั้นก็จะไปตามกฎหมายแพ่ง
อังกฤษ ปัญหาเรื่องยอนส่งก็ไม่มี

แต่ถ้าใช้กฎหมายอังกฤษรวมกันทั้งหมดแล้ว คือรวมทั้งกฎหมายระหว่าง
ประเทศด้วย และตามกฎหมายชดกันของอังกฤษบัญญัติว่า การสมรสของคนอังกฤษ

ให้เป็นไปตามกฎหมายของผู้นั้น   ฉะนั้นศาลไทยจะต้องถือเอาตามกฎหมายว่าด้วย
กฎหมายชกกันของอังกฤษ ซึ่งยอนสั่งให้ใช้กฎหมายไทย

เช่นนายตอมคนอังกฤษมีภูมิดำเนาอยู่ในประเทศไทย จะทำการสมรสกับ
นางหวาน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยกฎหมายชกกันของไทย ให้ถือตามสัญญา
คือยอมให้ใช้กฎหมายอังกฤษได้ แต่กฎหมายอังกฤษมีทั้งกฎหมายแพ่งและกฎหมาย
ระหว่างประเทศด้วย ในกฎหมายระหว่างประเทศอังกฤษตอนทว่าด้วยกฎหมายชกกัน
บัญญัติให้เป็นไปตามกฎหมายภูมิดำเนาของผู้นั้น ฉะนั้นการสมรสต้องเป็นไปตาม
กฎหมายไทย เรียกว่ามีการยอนสั่งให้ใช้กฎหมายไทย

การยอนสั่งให้ใช้กฎหมายต่างประเทศแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือการยอนสั่ง
ชั้นแรกและการยอนสั่งชั้นสอง

การยอนสั่งชั้นแรกได้แก่การยอนสั่งให้ใช้กฎหมาย ของประเทศที่ทำการ
พิจารณาคดี (Lex fori) ดังตัวอย่างข้างต้น

การยอนสั่งชั้นสอง คือยอนสั่งให้ใช้กฎหมายของอีกประเทศหนึ่ง เช่น
นายตอมจะทำการสมรสในประเทศไทย แต่นายตอมมีภูมิดำเนาอยู่ในเยอรมัน กฎหมาย
อังกฤษยอนสั่งให้ใช้กฎหมายเยอรมัน เรียกว่ามีการยอนสั่งชั้นสอง

สมัยปัจจุบันนิยมการยอนสั่งชั้นแรก

บทที่ ๕

ผลของคำพิพากษาในเมืองต่างประเทศ

การบรรเทาพิกษาในเมืองต่างประเทศมีหลักอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. คำพิพากษาในอาญาเขตบังคับใหม่ผลเหมือนอย่างคำพิพากษาของคน และ บังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศได้เช่น อิตาลี เยอรมัน โปรตุเกศ

๒. มีผลเหมือนอย่างข้อ ๑ แต่ไม่จำกัดขอมริบบังคับเดิมขไป เมื่อ พิจารณาเห็นว่า คำพิพากษานั้นไม่เป็นไปโดยความเที่ยงธรรม หรือผิดออกกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลในอาญาเขตอาจ พิจารณาใหม่ได้ เช่น ฝรั่งเศส

๓. คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศ มีผลแก่ศาลในอาญาเขตเพียง หลักฐานแห่งกำเนิดของหนี้ ได้แก่ประเทศอังกฤษ ดัทช์ รัสเซีย สเปน สวีเดน นอร์เวย์ ประเทศสยามถือยึดถือกันเหมือนกัน

วิธีปฏิบัติของศาลอังกฤษ ไม่ถือว่าคำพิพากษาของศาลเมืองต่างประเทศมีผล บังคับได้ในประเทศอังกฤษ คือ

ถ้าคำพิพากษานั้นพิจารณาโดยศาลไม่อำนาจพิจารณาคดี เช่น ศาลแขวง คดีต้นในคดีหนึ่งต้นให้จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์หมั้นบาท เช่น นยอมไซไม่ได้ในอังกฤษ

A คนสัญชาติอังกฤษเป็นเจ้าของเรืออังกฤษ A ถูกฟ้องและเรือได้ถูกยึด นอกเขตน่านน้ำฝรั่งเศส ศาลฝรั่งเศสคดีต้นให้ยึดเรือนั้น คำพิพากษานั้นไซไม่ได้ ในอังกฤษ

คำพิพากษาที่พิพากษาโดยถูกกตัญญู คือถูกฉ้อฉลโดยฝ่ายใดผลตาม

คำพยาน หรือโดยคำพยานของคน เช่นผู้พยานที่พิจารณาครบถ้วน
จากบุคคลเป็นตน

A พ้อง B ต่อคำตัดสินและชนคดี ในข้อ B จะของตั้งต้นคำของ A
ให้ A และอาจ B ครอบครองต้นคานน หรือ A บงคยให้ B ชำระเงิน
๓,๕๐๐ ปอนด์ คำพยานนได้ถูกกถนอณดโดย A ได้บดบงชยเท็จจริงต่อคำ
ค่อเมื่อ A พ้องคตนนควมจริงต้นคานนโดยยท A แต่ คำพยานนใช้ไม่ได้
ในอังกฤษ

A ชนคดี B ตามคำพยานในเมืองต่างประเทศ โดยที่ B ไม่ยอมให้
ต้นบนแก่พยาน คำพยานนใช้ไม่ได้

คำพยานในเมืองต่างประเทศ กษตคตหตถควมยคชรรมนยอมใช้ไม่ได้
ในอังกฤษ เช่นจำเตยไม่มีโอกาสทรวบถวงหนามาคคต โดยเหตุทอชยงอกประเทศ
หนง หรือคำพยานทจำเตยชานนค

ศาลประเทศเตนมารคได้พยานาคคเรองควมถ่มบรณชองพนยกรวม คณะ
ผู้พยานพิจารณาคตบางคนมถ่วนคได้เสยในทรพชชองพนยกรวมน คำพยานน
ได้ชอวชคคยหตถยคชรรมน จงใช้ไม่ได้

A ชนคดี B ในศาลฝรั่งเศสซึ่งไม่ใช่คนฝรั่งเศสและไม่ได้อยู่ที่ไม่เคยไป
ฝรั่งเศส B เพียงชคคได้รบหมยศาลกำหนดการพิจารณาคคตามกฎหมยฝรั่งเศส B
ไม่ได้ไปแก้คค การพิจารณาคคคได้เบนไปโดยจำเตยชานนค คำพยานนใช้ไม่ได้
ในอังกฤษ

แต่คคคชกเรองหนง A คนสัญชาคฝรั่งเศสอยู่ในประเทศชนคดี B คนชค
ฝรั่งเศสอยู่ในประเทศในเรองหนน ตามกฎหมยฝรั่งเศสศาลนหมยานาจพิจารณา
แต่เฉพาะคคการคชชย แต่ B ไม่ใช่พ้อค แต่ยอมให้การพิจารณาเบนไปโดยชค

คดี B มีใจจัดการให้เพิกถอนคำพิพากษานัน คำพิพากษานันใช้ได้ในอังกฤษ

คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศในเรื่องจำเลยขาดคนคน ศาลฎีกา
ได้อ่างหลักไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๕/๒๔๖๓ คดีระหว่าง นายเวียงจันทน์นายอ

ณแทน นางฟ้ามทเตยน โจทก์ นายตรนจนเตยอ นางเซา จำเลย มคังน

คนนโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๔๕๕ จำเลยได้ทำสัญญาที่
เมืองไซ่ง่อนขายรถลาก ๓๕ คันให้แก่โจทก์ ๑,๕๐๐ เหรียญ จำเลยได้รับเงินแล้ว

ห้ามอบรถให้ตามสัญญาไม่ โจทก์จึงฟ้องต่อศาลเมืองไซ่ง่อนฯ พิพากษาให้จำเลยใช้
เงิน ๑,๕๐๐ เหรียญ พร้อมดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมแก่โจทก์ แต่จำเลยหลบหนีเข้า

อยู่ในกรุงเทพฯ โจทก์จึงฟ้องต่อศาลแพ่งเรียกเงินตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อน
รวมดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมเงินตราสยาม ๕,๐๐๐ บาท จำเลยต่อสู้ว่าได้มอบ

รถให้โจทก์เสร็จแล้ว ส่วนคำพิพากษาของศาลเมืองไซ่ง่อน จำเลยไม่ใคร่เห็นมีใครรับ
หมายหรือสำเนาฟ้องและไม่รู้จักว่าถูกฟ้องเลย

ศาลแพ่งและศาลอุทธรณ์พิจารณาต้องกัน ฟังว่าจำเลยยังหาได้มอบรถ
ขายให้โจทก์ไม่ จึงพิพากษาให้จำเลยใช้เงิน

ศาลฎีกาได้อ่างหลักในคดีที่จำเลยฎีกาว่า

คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศนั้น ศาลสยามยอมรับบังคับบัญชา
แต่ค่าเงินตามเหมือนอย่างว่าจำนวนเงินในคำพิพากษาเป็นหนี้ต้นเกษจกวางกันอยู่ แต่

ต้องเป็นคำพิพากษาของศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคนนได้ และต้องเป็นคำพิพากษา
ที่ได้อ่านจนถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความสำเร็จเด็ดขาด จะรื้อถอนขึ้นโต้แย้ง

ในศาลนนอกไม่ได้

คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศ ทพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดย
จำเลยขาดคนคน ศาลสยามไม่ถือว่าเป็นคำพิพากษาที่เสร็จเด็ดขาด ถ้าหากฝ่ายผู้

ข้างมิได้สืบให้ปรากฏได้ว่า ดิษณะวรัชพจวรณาในเรื่องที่คัดพิพากษาโดยชาคนัตตาม
กฎหมายแห่งเมืองนน มขอขบญญิตวาเป็นชนคดีเสร็จเด็ดขาดแล้วอย่างไร

ถึงแม้ใจทักจะได้นาคคตของรชงยงคัดในประเทศหนึ่งแฉวกค ถ้าจาเตยยัง
มิได้ชาระหนต้นให้เสร็จแล้ว ใจทักมอานาจทจะนาคคตนพองรชงยงคัดในอกประเทศ
หนงได้ เมื่อจาเตยเข้ามาอยู่ในอานาจของคัดนน

คัดตฎฎกาไคตงประเคนแห่งคคตชนจนวนจขยเบน ๒ ขอ คย

๑. ค้าพิพากษาคัดเมืองไซงอนทใจทกอองนน จะเป็นค้ำพิพากษาคัดใน
พระราชอาณาจักรควรจรวบมบังคับบัญชาให้จาเตยต้องรับผลชอบเพียงไร

๒. ตามรูปคดีในมตกรณผลคดีญญาชอชวยรณน ใจทักมหตฎฐานที่จะ
ชนะคดีได้หรือไม่

ประเด็นข้อ ๑ เป็นปัญหาในกฎหมายนานาประเทศ (แผนกคดีบุคคล) อัน
มีผลถกอยู่ว่าโดยความเคารพต่อกันและกันในระหว่างนานาประเทศทั้งหลาย ประเทศ
หนึ่งจะยอมรบบบังคับบัญชาถือตามค้ำพิพากษาของคัดในอกประเทศหนึ่ง เหมือนอย่าง
ว่า จำนวนเงินตามค้ำพิพากษานนเบนหนต้นเกยจกลางกนอยนจะยอมให้นำมาพอง
รชงกนได้ แต่เป็นขอคำคญในเบองตนวา คัดพิพากษาคคตทลคความนำมาชอง
เบนคัดอนมอานาจพจวรณาคคตนน คคตค้ำพิพากษาท ใจทกอองเบนค้ำพิพากษาของ
คัดเมืองไซงอน ได้พิพากษาในคคตท ใจทักจาเตยเบนคนในบังคับแห่งประเทศที่คัด
นน จึงไม่มปัญหาในเรื่องอานาจของคัดในเมองไซงอนทจะพิพากษาคคตท ใจทกออง
นอกจากนขงมขอขบญญิตนเบนหตถคคตไปว่า ค้ำพิพากษานนคตงเบนค้ำพิพากษาท
ถ้าเสร็จเด็ดขาด ได้จนวนจขยตงมตคคตขอพิพาทในระหว่างคคตความ ว่ามหนต้นหรือคคต
รบบคชอบเกยจกนอยนคคตความจะรชอชอนชนโตแยงกนในคัดนนอกมิได้ ถ้า
พิพากษาได้คคตความอจมค้ำโตแยงขอให้คัดทได้พิพากษานนเองเพกถอนเสีย อันจะ

กตัญญูไปได้อีกว่า หนึ่งหรือความรับผิดชอบหาได้มอญไม่ตงนหนเดว คำพิพากษา
 นกไม่เบนคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด ซึ่งศาลในเมือองต่างประเทศพึงจะรับมบังคับ
 บัญชาและดำเนินตาม คำพิพากษาคัดเมือองไซ่งอนที่ใจทกอ้างในคดีนปรากฏในคดี
 เองว่า ได้พิพากษาให้จำเลยแพ้ความโดยที่จำเลยขาดนัด ไม่ปรากฏถึงมูลคดีข้อ
 พิพาทในระหว่างคู่ความ คำพิพากษาโดยคู่ความขาดนัดเช่นนี้ตามหลักทั่วไป
 แห่งธรรมศาสตร์ เป็นคำพิพากษาที่อาจเพิกถอนและทำลายเสียได้ ตาม
 ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๐๗-๒๐๘

กฎหมายสยามมอญชัดเจนนัดหมาย ฝ่ายใจทกมิได้นำสืบให้ปรากฏว่าคดีคณะ
 วจพิจารณาในเรื่องที่คำพิพากษาคัดตามกฎหมายในเมือองไซ่งอน มีข้อบัญญัติ
 เป็นอย่างไร (เช่นว่าจำเลยที่ขาดนัดไม่มีโอกาสจะร้องขอให้เพิกถอนคำพิพากษานน
 เสียเลย หรือว่าโอกาสนั้นได้ล่วงเลยพ้นไปแล้วเป็นอาทิ ความขอเพิกถอนของ
 ใจทกก็จะต้องสืบให้ได้ความชัดเจน และเมื่อคดีของใจทกมิได้นำสืบให้ปรากฏดังนี้ ถ้า
 สันนิษฐานว่า กฎหมายในเมือองไซ่งอนมีข้อบัญญัติอย่างเดียวกันกับกฎหมายแห่ง
 ประเทศอื่น ซึ่งมีข้อความดังกล่าวแล้ว) ก็ต้องวินิจฉัยว่า คำพิพากษาคัดเมืออง
 ไซ่งอนนั้นอยู่ในระหว่างที่จำเลยอาจจะมีคำขอร้องขอให้เพิกถอนเสียได้ ข้อเท็จจริงใน
 คดีนยังไม่เป็นการคัดค้านจนจำเลยไม่ไหวของได้ยก ยังเป็นการอยู่ในอำนาจของศาล
 เมือองไซ่งอนที่จะเพิกถอนคำพิพากษาของตน อันได้พิพากษาโดยขาดนัดตามข้อบัญญัติ
 ข้างตน จึงชี้ขาดในประเด็นข้อ ๓ ว่า คดีใจทกยังสืบไม่สมว่าคำพิพากษาของ
 ศาลเมือองไซ่งอนที่ใจทกอ้างได้เป็นคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด ซึ่งศาลในเมืออง
 ต่างประเทศจะพึงรับมบังคับบัญชาและดำเนินตาม ใจทกจะอ้างคำพิพากษานนเป็นมุด
 คติรับฟ้องยังมิได้

ส่วนประเด็นข้อ ๒ เป็นปัญหาที่ด้วยข้อเท็จจริงที่ใจทกหาว่าจำเลยผิดสัญญา

แม่โจทก์จะนำคดีของรອງยงคำตในประทศหนึ่งแฉกคดี ภายมได้ชำระหนี้จนแล้ว
แล้ว โจทก์ยังอาจนำคดีของรອງในคำตอีกประทศหนึ่งได้ เมื่อจำเตยเขา
อยู่ในอำนาจของคำตนั้น คือโจทก์มีอำนาจฟ้องเรียกหนี้จนได้ แต่ไม่ควรอ้าง
คำพิพากษา แต่โจทก์ไม่ได้นำพยานสืบในเรื่องเดิมทหาว่าจำเตยผิดสัญญาจนเตย จึง
ไม่ขอรับความที่จะต้องพิจารณาต่อไป

คำพิพากษาของคำตในเมืองต่างประเทศต้นนี้ฐานว่าล้มบรรณ จนกว่าจะ
ปรากฏโดยแจ้งชัดว่าไม่ล้มบรรณ

คำพิพากษานพวงเป็นหลักฐานได้เฉพาะในกรณีทชชาติ โดยไม่ผิดหลงใน
ข้อเท็จจริงหรือในข้อกฎหมาย

เอ. ชนระคดี บ. ตามคำพิพากษาของคำตในเมืองต่างประเทศ ในเรื่อง
หนี้สนน บ. เป็นหนี้ขอย คำพิพากษานพวงเป็นหลักฐานได้ การท บ. ถูก เอ.
ฟ้องเรียกหนี้ตามคำพิพากษา บ. จะต่อสู้ว่าความจริงไม่ได้เป็นหนี้ เอ. นพวง
ไม่ชน

เอ. ฟ้อง บ. ในคำตฝรั่งคดีฐานผิดสัญญาเช่าเรือ ซึ่งตามข้อสัญญา
ปรากฏว่า "เบยปรับฐานผิดสัญญาให้คิดตามค่าระวางบรรทุก" คำตฝรั่งคดี
เข้าใจกฎหมายอังกฤษผิด คิดว่าสัญญากำหนดจำนวนค่าเสียหายท โจทก์ฟ้องเรียก
คดีเห็นว่า เอ. ได้รับจำนวนค่าระวางบรรทุก ๗๐๐ ปอนด์ คำพิพากษานแม่จะผิดตาม
กฎหมายอังกฤษคดี ฟงเป็นหลักฐานทใช้ได้

เอ. ฟ้อง บ. ในประทศอังกฤษเรียกเงิน ๒๐๐ ปอนด์ ตามคำพิพากษาคำต
นวยอรัค คำพิพากษานนี้ได้ชชาติไปด้วยความผิดหลงในข้อกฎหมายนวยอรัค คำ
พิพากษานพวงเป็นหลักฐานได้

ให้เทียบคกับคำพิพากษาของไทยในเรื่องชาคนี้

ภาค ๔

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย

ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ที่มาของกฎหมายชดกันยุ่งยากซับซ้อนเพียงไร
 บางท่านเห็นอย่างนั้นอย่างนี้ไม่มีใครจะตั้งด้อยกันได้ ความเจริญของโลกได้ยิบยิบ
 จากอนารยธรรมสู่อารยธรรม การติดต่อในการค้าขายระหว่างประเทศมากขึ้น การ
 คมนาคมสะดวก ประเทศใดจะอยู่ตามลำพังโดยโดดเดี่ยวไม่ได้ ต้องเกี่ยวของพึ่งพา
 ชิงกันและกัน ชนบรรมนิยมประเพณีและคตินพหอากาศของแต่ละประเทศย่อมต่างกัน
 ผิดพรวนเพศมนุษย์ดลอดจนอุปนิสัยใจคอกต่างกัน และกฎหมายก็เช่นเดียวกันจะ
 ให้เหมือนกันไม่ได้ แต่จตุรวมอนเดียวกันก็คดความยุติธรรม เมื่อความดีมพนช
 ของบุคคลคดกันในเรื่องระหว่างประเทศทวชน และกฎหมายของแต่ละประเทศไม่เหมือน
 กันย่อมชดกัน จึงต้องปรกกฎหมายในเรื่องชดกัน ให้อยู่ในระดับเดียวกัน แต่ไม่ใช่
 จะบัญญัติให้เหมือนกัน เพราะยอมเบบดังที่เบบไปไม่ได้ กฎหมายชดกันได้ดำเนินมา
 หดยร้อยบ้แล้ว ประเทศไทยเราไม่เคยรู้จักกฎหมายชดกัน เพิ่งจะเริ่มรู้จักเมื่อราว
 ๒๐-๓๐ ปีมาน โดยถือหลักกฎหมายองกฤษและประเพณีปฏิบัติ การเค้รรัฐกิจของ
 ประเทศไทยได้เจริญชนอย่างรวดเร็ว ชาวต่างประเทศมกจการคามากชน จึงจำเบบ
 อย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยจะต้องบัญญัติกฎหมายชดกันไว้เบบถายชกษณชกษร ได้
 ประกาศใช้ตั้งแต่วนท ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ให้ชอวพระราชบัญญัติว่าดวยการ
 ชดกันแห่งกฎหมาย

หลักเกณฑ์แห่งการใช้พระราชบัญญัติ

ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายบัญญัติ
 ว่า "เมื่อไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นใดแห่งประเทศสยาม
 ที่จะยกมาปรับกับกรณีชดกันแห่งกฎหมายได้ ให้ใช้กฎเกณฑ์ทั่วไปแห่งกฎหมาย
 ระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล" ปัญหาที่จะต้องพิจารณาคือ การที่จะทราบถึง
 กฎเกณฑ์ทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ต้องพิจารณาเหตุตาม
 มาตราต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายระหว่างประเทศแผนก
 คดีบุคคลได้ชัดเจน คือวางหลักเป็นส่วนใหญ่ไว้ว่า กรณีที่เกี่ยวด้วยสถานะบุคคล
 ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ (มาตรา ๓๐ ถึง ๓๒) ความสามารถที่จะทำการ
 หม่นหรือเพิกถอนการหม่นหรือเงื่อนไขแห่งการสมรสให้เป็นไปตามสัญชาติของคู่กรณี
 แต่ละฝ่าย (มาตรา ๓๗, ๓๘) และให้ดูมาตรา ๓๙, ๔๑, ๔๒, ๔๗, ๔๘, ๕๐, ๕๓, ๕๕, ๕๖-
 ๕๘ มีข้อยกเว้นอยู่บางมาตราให้ใช้กฎหมายภูมิตำเนา เช่นในคดีมรดกที่เกี่ยวข้องแก่งหา-
 รมทรัพย์ตามมาตรา ๓๗, ๔๑, ๔๒ หรือในเรื่องอื่นตามมาตรา ๓๓ ถึง ๓๕ และเรื่อง
 ทรัพย์ตามมาตรา ๓๖, ๓๗

มาตรา ๔ ได้กำหนดไว้ว่า ถ้าจะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับและ
 ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น กฎหมายที่จะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งประเทศสยาม
 ให้ใช้กฎหมายภายในแห่งประเทศสยามบังคับ มิใช่กฎเกณฑ์กฎหมายสยามว่าด้วย
 การชดกันแห่งกฎหมาย หมายความว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย
 กำหนดให้ใช้กฎหมายอะไร แล้วพิจารณาถึงกรณีอันส่งแต่ละใช้กฎหมายสยามเป็น

บทบังคับ ไม่ใช่กฎเกณฑ์ว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย คือกฎหมายยอมรับการ
ยอนตั้งชนแรก ดังควอย่างทีใดกลต่างในเรื่องการยอนตั้ง

กฎหมายต่างประเทศที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชนแห่งประเทศสยาม

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายมาตรา ๔ บัญญัติว่า "ถ้า
จะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับ ให้ใช้กฎหมายนั้นเพียงที่ไม่ขัดต่อความสงบ
เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแห่งประเทศสยาม"

เป็นธรรมดาอยู่เองที่กฎหมายของต่างประเทศใด ๆ อันขัดต่อความสงบ
เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแห่งประเทศสยาม จะนำมาใช้ ในประเทศ
สยามไม่ได้ และโดยทำนองเดียวกันตามกฎหมายสยามขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชนแห่งประเทศใด ๆ ประเทศนั้นคงไม่ยอมรับบังคับ ฉะนั้น
จึงต้องพิจารณาหาความหมายไทยที่บัญญัติไว้บางอย่างในเรื่องความสงบเรียบร้อย
และศีลธรรมอันดี ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๓๓๓ บัญญัติว่า "การใดมีพฤติ
ประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายกติ เป็นการพนันเสียกติ เป็นการชดชวาง
ต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนกติ การนันทานว่าเป็นโมฆะ
กรรม" กฎหมายไม่ได้อธิบายหรือวิเคราะห์พิทไว้ว่าความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนคืออะไร ปล่อยให้ให้ศาลวินิจฉัยเอาเองจึงน่าจะวิเคราะห์พิทได้ดังนี้
"ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้แก่อนัยอนบังคับแก่บุคคลเพื่อรักษาไว้ให้
มั่นคง ทั้งความปลอดภัยและเพื่อรักษาความยุติธรรม ให้มีอยู่ในความเกษม
ระหว่างประชาชน"

ความสงบเรียบร้อยของประชาชนแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ การคุ้มครองของ
ความปลอดภัยของประชาชน และการคุ้มครองส่วนได้เสียทั่วไป

การคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง

(ก) ความปลอดภัยภายนอกประเทศ คือคุ้มครองประเทศต่อการกระทำ
ของประเทอื่น และต่อการกระทำของคนต่างประเท หรือคนพเนเมืองที่ช่วย
เหตุของประเทศอื่น

กฎหมายคุ้มครองความปลอดภัยภายนอกประเทศ ได้แก่กฎหมายแผนกคดี
เมืองคดีบุคคล กฎหมายปกครองเรื่องคนต่างดาว กฎหมายอาญาว่าด้วยเรื่องขบถ

(ข) ความปลอดภัยภายในประเทศ ความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ
เป็นการขัดต่อประโยชน์ของคนทั่วไป มักเป็นความผิดทางอาญา เช่นความผิดฐาน
ขบถภายใน ก่อการจลาจล ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและร่างกาย

กฎหมายคุ้มครองคือกฎหมายอาญา และกฎหมายปกครอง

การคุ้มครองส่วนได้เสียทั่วไปของประชาชน คือการกระทำอันเป็นการขัด
ต่อส่วนได้เสียทั่วไปของประชาชนในทางกันเศรษฐกิจ ทางการเงินของแผ่นดิน การ
สาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ

การคุ้มครองในด้านเศรษฐกิจ คือ เกี่ยวด้วยการค้า มีกฎหมายหุ้นส่วน
บริษัทเกี่ยวกับการค้าในประมวลแพ่งพาณิชย์ และมีกฎหมายพิเศษคุ้มครองอีก เช่น
พระราชบัญญัติของกันการค้ากำไรเกินควร ฯลฯ

ในทางการเงินของแผ่นดิน ค่าภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตาม
ประเภทของกระทรวงคลัง

ทางการสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขบังคับให้ปลูก
ใช้ทรัพย์สินเป็นต้น

การศึกษา คือพระราชบัญญัติประถมศึกษา

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขาย อันกระทบกระเทือน

ถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งห้ามมิให้ประกอบ

กิจการค้าขายสาธารณูปโภค เว้นแต่จะได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต

หรือสัมปทานแล้ว คำวินิจฉัยการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคนั้น หมายความว่าถึง

การรถไฟ รถราง ขุดคลอง เดินอากาศ ประปา โรงไฟฟ้า และบรรดากิจการ

อื่น ๆ อันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแก่สาธารณชน ซึ่งได้ออก

พระราชกฤษฎีกาไว้

ศีลธรรมอันดี กฎหมายก็ไม่ได้อธิบายไว้ว่าคืออะไร บางท่านถือว่าคือของ

ถือเอาหลักธรรมทางศาสนาเป็นเกณฑ์ บางท่านว่าคือของดีทางโลกเป็นเกณฑ์ด้วย

ในปทานุกรม คัดแปลว่า ความประพฤติ การกระทำ ความดี ความมีธรรม

จึงควรแปลว่าการกระทำดีเป็นทางขัตติยธรรมโดยมีคัมภีร์เป็นเกณฑ์ ก่อความเป็นการขัตติย

ศีลธรรมอันดี กฎหมายไม่ได้ระบุว่า การใดจะขัตติยศีลธรรมอันดี ต้องพิจารณาตาม

กาลสมัยหรือตามท้องถิ่น ๆ แต่พออาจหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

๑. การที่กระทำการเป็นการอภัยข้อดี ผู้กระทำจะต้องได้รับความอภัย

หรือการขัตติยจากบุคคลอื่นทั่วไป

๒. จะต้องถือเอาความดีของมหาชนเป็นเกณฑ์ ไม่ใช่ถือเอาศาสนา

เป็นเกณฑ์แต่อย่างเดียว

ตามธรรมดากฎหมายของทุก ๆ ประเทศที่บัญญัติไว้ ย่อมให้ความผาสุก

และความยุติธรรมต่อประชาชนพลเมืองของตน ฉะนั้นไม่มีกฎหมายของประเทศใด

ที่ประกาศใช้จะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่เพราะ

เหตุที่ชนบทรวมนิยมประเพณี ประกอบด้วยคตินฟ้าอากาศของประเทศหนึ่งย่อมเป็นไป

ตามสภาพของประเทศนั้น ฉะนั้นกฎหมายของประเทศหนึ่งทเห็นขาดและถูกต้อง แต่

เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของอีกประเทศหนึ่ง เช่นกอน

กฎหมายฝรั่งเคัดห้ามการหย่าของสามีภรรยา ฉะนั้นคนต่างดาวจะมาทำกรหย่ากัน
 ในประเทศฝรั่งเคัดไม่ได้ เพราะเป็นตัวอย่างน่าทึ่งให้ศีลธรรมเสื่อม บางทกมสันธิ
 สัญญาระหว่างประเทศระบุไว้ชัดว่า คำพิพากษาของประเทศหนึ่งจะได้รับการบังคับ
 บัญชาให้เป็นไปตามคำพิพากษาของอีกประเทศหนึ่งได้ ต่อเมื่อไม่เป็นกการขัดต่อความ
 ดั่งเบียบบริวยและศีลธรรม ฉะนั้นคำด้อยมทรวงไวซึ่งอำนาจอนกวางขวางที่จะถ
 ว่ากฎหมายของประเทศใดเป็นการขัดต่อความดังเบียบบริวยและศีลธรรมแห่งกฎหมาย
 สยาม ถ้าขัดกันก็ตองใช้กฎหมายไทยบังคับ

การขัดกันขงสัญชาติ

คือเมื่อประเทศหนึ่งประเทศใดบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ให้บุคคลนาม
 สัญชาติตั้งแต่ ๒ สัญชาติขึ้นไป เช่นประเทศหนึ่งใช้หลักดินแดน และอีกประเทศ
 หนึ่งใช้หลักสืบสายโลหิต หรือประเทศหนึ่งใช้หลักทั้งสองอย่าง เช่นประเทศไทย
 (หรือในกรณีทเกี่ยวด้วยสนธิสัญญา) เมื่อบุคคลมหลายสัญชาติเช่นน กฎหมาย
 เรื่องสัญชาติอาจขัดแย้งกันได้ จึงมพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย
 มาตรา ๖ บัญญัติให้ศาลใช้กฎหมายใดกฎหมายหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. บุคคลมสัญชาติตงแต่สองสัญชาติขึ้นไปอนใครบมาเบนตาคบ ให้ใช้
 กฎหมายสัญชาติทบุคคลนใครบครั้งสุดท้ายบังคับ เช่นมสัญชาติหนึ่งมาตงแต่กานะค
 แล้วมาแปลงชาติภายหลัง ตงนตองใช้กฎหมายของประเทศทบุคคลนแปลงชาติ
๒. ถ้าบุคคลมสัญชาติตงแต่สองสัญชาติขึ้นไปอนใครบมาคราวเดียวกนให้
 ใช้กฎหมายสัญชาติของประเทศซงบุคคลนมภมถานาอยบงคบ ถ้าบุคคลนภม
 ถานาอยบงคบในประเทศอื่นนอกจากประเทศซงคนมสัญชาติตงกคอย ให้ใช้กฎหมายภม
 ถานาในเวลายนพ้องบงคบ ถ้าภมถานาของบุคคลนไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมาย
 ของประเทศซงบุคคลนภมถนอยบงคบ

๓. ถ้าสัญญาชาติหนึ่งสัญญาชาติใดซึ่งขัดกันนั้นเป็นสัญญาชาติไทย กฎหมายสัญญาชาติ
ซึ่งจะใช้บังคับ ได้แก่กฎหมายแห่งประเทศสยาม

๔. ถ้าเป็นบุคคลไว้สัญญาชาติ เช่นเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของหญิง
ต่างดาว ซึ่งประเทศนั้นถือแต่हतกคนแดนอย่างเดียว หรือถูกประเทศของคนอื่น
สัญญาชาติเดียวกัน ให้ใช้กฎหมายภูมิลำเนาของบุคคลนั้นบังคับ ถ้าภูมิลำเนาของบุคคล
นั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมณฑลที่อยู่บังคับ

๕. ถ้าจะต้องใช้กฎหมายท้องถิ่น กฎหมายเหล่าประชาคม หรือกฎหมาย
คำสั่งาแฉกแต่กรณี ให้ใช้กฎหมายเช่นว่านั้นบังคับ คือกฎหมายอาจแตกต่างกันตาม
ท้องถิ่น เช่นประเทศไปแดนตมกฎหมายต่างๆ กัน ถ้าเดิมเป็นดินแดนของประเทศใด
ครอบครองก็ใช้กฎหมายของประเทศนั้น กฎหมายเหล่าประชาคมที่แตกต่างกัน เช่น
ก่อนนชาโรมันมีกฎหมายสำหรับชนพนเมืองอย่างหนึ่ง และคนต่างดาวอย่างหนึ่ง
และกฎหมายยังอาจแตกต่างกันตามคำสั่งาได้ เช่นประเทศอินเดีย มีกฎหมายฮินดู
และกฎหมายมหะหมัดเป็นคน

การขัดกันในเรื่องสัญชาติของนิติบุคคล

ในกรณีที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของนิติบุคคล สัญชาติของนิติบุคคล
นั้นได้แก่สัญญาชาติแห่งประเทศ ซึ่งนิติบุคคลนั้นมณฑลสำนักงานแห่งใหญ่หรือที่ตั้งทำการ
แห่งใหญ่ตามมาตรา๗ เช่นสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ลอนดอนเป็นบริษัทอังกฤษ แต่มีสาขา
เป็นบริษัทฝรั่งเศสในประเทศไทย ดังนั้นจึงใช้สัญชาติอังกฤษ กฎหมายสัญญาชาติของ
นิติบุคคลย่อมใช้บังคับต่อกิจการภายหลังที่นิติบุคคลได้ก่อตั้งขึ้นแล้ว ส่วนการก่อตั้ง
นิติบุคคลจะต้องใช้กฎหมายที่ใช้บังคับแก่กรณีนั้นเอง

ตัวอย่าง เช่นบริษัทอังกฤษที่จะเริ่มก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย ก็ต้องใช้กฎหมายไทย

การใช้กฎหมายต่างประเทศ นั้นมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่ง

กฎหมายมาตรา ๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่จะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับ ถ้า
 มิได้พิสูจน์กฎหมายนั้นให้เป็นที่น่าพอใจแก่ศาล ให้ใช้กฎหมายภายในประเทศสยาม
 หมายความว่า ความว่า ผลของกฎหมายต่างประเทศจะคงน่าสืบว่า กฎหมายแห่งประเทศนั้น
 บัญญัติไว้ดังนี้ โดยนำเอาผู้เชี่ยวชาญกฎหมายของประเทศนั้นหรือจนเป็นที่พอใจ
 ของศาล เช่นทนายความหรือกงสุลเป็นคน ศาลจะถือว่ากฎหมายนั้นคงไม่ได้
 ต้องฟังตามคำพยานหลักฐาน

กฎหมายของถนนบังคับกรรม
 (Locus requit actam)

หลักกฎหมายของถนนบังคับกรรมนั้นได้มานานแต่ครั้งแต่ครั้งโบราณ และ
 ในปัจจุบันนักนิติศาสตร์ได้รับรองหลักถนนบังคับกรรมนี้ คงเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี
 ระหว่างประเทศที่ได้ปฏิบัติต่อกันมา แม้จะไม่มั่งนริศบัญญัติไว้ก็ดี ความสัมพันธ์
 ของนักกรรมที่ใดที่หาชนถูกต้องตามหลักกฎหมายของถนน จึงยอมเป็นทวารของ
 ประเทศทั่วไป

หลักกฎหมายของถนนบังคับกรรมตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการชดกัน
 แห่งกฎหมายมาตรา ๘ บัญญัติแต่เฉพาะแบบเท่านั้น วรรค ๓ แห่งมาตรา ๘ บัญญัติว่า
 "ความสัมพันธ์เนื่องด้วยแบบแห่งนักกรรมยอมเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่นัก
 กรรมนั้นได้ทำขึ้น" เว้นแต่แบบแห่งนักกรรมเกี่ยวแก่อสังหาริมทรัพย์ซึ่งจะต้องเป็นไป
 ตามกฎหมายของประเทศซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ นอกจากนั้นยังเกี่ยวกับความสามารถและ
 ความบริสุทธิ์ของความตกลงในส่วนที่เกี่ยวกับแบบดังกล่าวด้วย

เหตุผลในทางทฤษฎีก็คือ การกระทำความผิดกรรมให้ถูกต้องตามแบบนั้น ก็เพื่อ
 ประสงค์จะคุ้มครองผู้กระทำความผิดกรรมมิให้ถูกกีดกันผิดล้ม เช่นไปทำสัญญาซื้อขาย
 ที่ดินเพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามขแจ้งคดีญูญามให้ถูกทอดกวดวงล้มหู่ ทะให้คงต้อง
 ฝ่ายขบขงใจให้เป็นที่น่าพอใจ การทำนักกรรมให้ถูกต้องตามแบบจึงเป็นหลักประกัน

การทุจริตต่าง ๆ แต่วางใจได้ในความบริสุทธิ์แห่งความศกตของนิติกรรมนั้น ฉะนั้น จึงมีผลสัมบูรณ์ไม่ว่า ณ ที่แห่งใด

เหตุผลในทางปฏิบัติก็คือ ประเทศหนึ่งกมแบบแห่งนิติกรรมเป็นอย่างหนึ่ง ๆ บางทีก็เป็นการพนอสัยที่จะปฏิบัติตามนิติกรรมตามกฎหมายแห่งประเทศของตนได้ เพราะเจ้าหน้าที่อาจไม่ทำให้ ฉะนั้นนิติกรรมพอที่อาจทำได้ แต่กลับทำไม่ได้เสียเลย จึงเป็นการขัดต่อประโยชน์ของบุคคล ซึ่งประเทศของตนไม่ควรจะขัดขวาง เช่นแขกค้า แต่งงานกับสตรีชาวต่างประเทศ

หากกฎหมายของฉบบคชนิติกรรมนี้อาจมีลักษณะ ไม่เป็นการบังคับเด็ดขาดเมื่อบุคคลนั้นมิได้กระทำ จะทำนิติกรรมตามแบบแห่งกฎหมายของฉบบหรือตามแบบแห่งกฎหมายของประเทศที่ตนมีสัญชาติ เช่นแต่งงานในต่างประเทศ

ส่วนในกรณีกฎหมายของฉบบคชนิติกรรมมีลักษณะบังคับเด็ดขาด เช่น ในเรื่องจดทะเบียนการจ้างงาน ซ้อขาย โอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ คนต่างด้าว จะปฏิบัติไม่ถือตามแบบกฎหมายไทย โดยอ้างว่าตนเป็นบุคคลในสัญชาติที่ไม่ใช่กฎหมายบัญญัติถึงเรื่องแบบหาได้ไม่

ในกรณีที่มีกฎหมายสัญชาติต่างกัน ศกตงานนิติกรรมกันในประเทศหนึ่งเป็นการยากที่จะถือกว่าจะปฏิบัติตามแบบของประเทศไหน จึงต้องถือตามแบบแห่งของฉบบ เช่นคนอเมริกันกับคนรัสเซียทำนิติกรรมกันในประเทศไทย ต้องถือตามแบบของของฉบบ คือแบบของสยาม

หากกฎหมายของฉบบคชนิติกรรมนั้น มีข้อยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับตน ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งตนตั้งอยู่ (Lex situs) มาตรา ๖ วรรค ๒ เช่นนายทอมชาวอังกฤษมีที่ดินในเชียงใหม่ ไปเกี่ยวข้องกับ จ่านองที่ดินแก่คนญี่ปุ่น ต้องทำตามแบบของสยาม

บทที่ ๒

สถานะและความสามารถของบุคคล

สถานะหมายความถึงคุณสมบัติของบุคคลโดยนิตินัย เช่น กำเนิด อายุ เพศ การเป็นสามีภรรยา เป็นบิดาหรือบุตร ความเป็นคนชราหรือการด่าว่าด้วยเป็นต้น

ความสามารถ หมายความว่าอำนาจที่จะใช้สิทธิซึ่งมีอยู่แล้ว

ทุก ๆ คนย่อมมีสถานะ ซึ่งมีความสามารถที่จะกระทำการสิ่งใด ๆ ได้ตามกฎหมาย บุคคลธรรมดาซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วมีข้อห้ามตามกฎหมาย เช่น หญิงมีสามี คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุคคลที่ไม่มียศห้าม เช่น มีสิทธิรับมรดก ทำพินัยกรรม มีความรับผิดชอบตามกฎหมาย หรือย้ายภูมิตำเนา เป็นต้น เช่น สถานะของ ก. อาจผิดแปลกกับบุคคลธรรมดา เช่น บุตรนอกกฎหมาย ก. ก็จะมีมรดกอย่างคนธรรมดาไม่ได้ ถ้า ก. ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ไม่ต้องรับมรดกกรรมที่ตนกระทำ ถ้า ก. แต่งงานแล้วก็จะต้องรับผิดชอบมากกว่าคนธรรมดาไปอีก ความไม่เต็มบรรลุนิติภาวะนี้เรียกว่า สถานะ

สถานะของบุคคลย่อมแตกต่างกันตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น สถานะของคนหนึ่งพิจารณาตามกฎหมายฝรั่งเศสดีเป็นการชอบ แต่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอังกฤษ ฉะนั้นกฎหมายของทุก ๆ ประเทศย่อมต่างกันในเรื่องสถานะของบุคคล เช่น การเป็นทาส การตั้งนิติกรรมในทางแพ่งของประเทศซึ่งอีกประเทศหนึ่งไม่รับรองด้วย ประเทศต่าง ๆ ย่อมใช้กฎหมายไม่เหมือนกัน การบรรลุนิติภาวะบางประเทศกำหนดต่างกัน เช่น รัสเซียกำหนดอายุครบ ๑๗ ปี อิตาลี ๑๘ ปี อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันกำหนด ๒๑ ปี ฮังการี ๒๔ ปี เม็กซิโก ๒๕ ปี ไทย ๒๐ ปี เป็นต้น ความไม่เต็มความสามารถและสิทธิพิเศษของเด็กในทุก ๆ ประเทศอาจต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงสถานะของบุคคลคืออะไร และมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับ
 อย่างไร ตามกฎหมายของอังกฤษย่อมเกี่ยวข้องกับกฎหมายแห่งภูมิฐานะและเกี่ยวกับ
 ความสามารถด้วย และควรจะแยกข้อแตกต่างระหว่างสถานะและความสามารถ คำ
 ของอังกฤษถือว่า คนซึ่งกาเรียนอายุ ๒๑ ปี ยังไม่บรรลุนิติภาวะในกฎหมายกำเนิดของ
 เขา จะพึงว่าเขาไม่มีความสามารถทำธุรกิจใดในอังกฤษไม่ได้

กฎหมายของอังกฤษไม่รับรองสถานะแห่งความเป็นทาส หรือการรับบุตร
 บุญธรรม แม้ว่าในอาณาจักรแห่งเมืองชฌงจะคงมีทาสอยู่ก็ ถ้าพาไปนำทาสไป
 ประเทศอังกฤษ นายก่หมดสิทธิในทาสนั้น หรือไม่ยอมรับถึงความไม่สามารของ
 ผู้ที่เกี่ยวข้องในทางศาสนาตามกฎหมายภูมิฐานะ เช่นพระภิกษุไทยรับมรดกไม่ได้ หรือ
 ดันสิทธิในทางแพ่ง หรือถูกประกาศว่าเป็นคนสุรุ่ยสุร่าย ซึ่งไม่มีความสามารถฟ้อง
 ความได้

สถานะทางอาญา

(Penal Status)

สถานะของบุคคลทางอาญาหมายความว่า บุคคลที่หมดสิทธิในทางแพ่งหรือ
 ถูกลงโทษทางอาญา เช่น ก. ถูกลงโทษในประเทศที่มีภูมิฐานะ จะไม่กระทบ
 กระเทือนในสิทธิแห่งทรัพย์สินของ ก. ในอังกฤษ มีหลักอยู่ว่าประเทศหนึ่งจะไม่ยอมรับ
 รักฎหมายอาญาของอีกประเทศหนึ่ง คือจะเรียกกรของคนที่เฉพาะตั้ง เช่นเพชรพลอย
 เครื่องทองรูปพรรณจากประเทศอังกฤษ โดยการกระทำผิดกฎหมายอาญาของประเทศ
 อื่นยอมไม่ได้

เช่น เอ. คนฝรั่งเศสมีภูมิฐานะอยู่ในฝรั่งเศสเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ แต่คำ
 ฝรั่งเศสตั้งว่า เอ. เป็นคนสุรุ่ยสุร่ายและอยู่ในความควบคุมของผู้ดูแล เอ. ไม่ม
 ความสามารถที่จะออกหรือรับใบเสร็จสำหรับทรัพย์สิน โดยปราศจากความยินยอมของผู้

ดูแลได้ เอ. มีสิทธิในเงินจำนวนหนึ่งเท่าที่ศาลอังกฤษ กฎหมายไม่รับรองสถานะของ
คนรัยรัยแต่ละสถานะของบุคคลทางอาญา เอ. มีสิทธิที่จะรับเงินจำนวนหนึ่งและออก
ใบรับให้ได้ แม้มันจะคิดค่านัก

พระโรมันคาทอลิกมกุฎาเนาอยู่ต่างประเทศ ซึ่งกฎหมายของประเทศนั้น
ห้ามไม่ให้พระแต่งงาน กฎหมายอังกฤษยอมให้พระนั้นแต่งงานในประเทศอังกฤษได้
ชนชาตินิโกรในแอฟริกาใต้ มีกฎหมายห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนชาติผิวขาว
และกำหนดโทษไว้ เขาแต่งงานกับคนผิวขาวในอังกฤษได้

กฎหมายอังกฤษยอมรับรองสถานะตามกฎหมายของประเทศ
ถ้าเนาอันเกี่ยวด้วยสิทธิทั้งหลาย ตลอดจนนครกรรมทาทาชนเกี่ยวกับบรรดาทรัพย์สินใน
ประเทศนั้น จะสมบูรณ์หรือไม่ก็แล้วแต่กฎหมายของประเทศนั้น

เช่นเดียวกับผู้ทรมกุฎาเนาอยู่ในอังกฤษ สถานะของผู้นักของถอกตาม
กฎหมายอังกฤษ เช่นผู้ตั้งรัยรัยเค่งมกุฎาเนาอยู่ในอังกฤษ ความสามารถที่จะทำ
สัญญาต้องใช้กฎหมายอังกฤษ จะใช้กฎหมายฝรั่งเค่งไม่ได้ ตามนัยเดียวกัน ผู้
มกุฎาเนาอยู่เมืองต่างประเทศ ก็กิจการที่เข้าไปในประเทศนั้น ศาลอังกฤษก็ยอมรับ
เอาสถานะของบุคคลในประเทศนั้น โดยไม่พิจารณาถึงกฎหมายอังกฤษ เช่นกฎหมาย
ของประเทศหนึ่งบัญญัติควาอายุ ๒๕ ปีจึงจะบรรลุนิติภาวะ ถ้า เอ. มีอายุเพียง ๒๑ ปี
มกุฎาเนาอยู่ต่างประเทศนั้นได้ทำสัญญายกทรัพย์สินให้ หรือขายของหรือทานตกรรม
ศาลอังกฤษก็จะพิจารณาถึงกฎหมายของประเทศนั้น ถ้าในเรื่องความสามารถ
กฎหมายของประเทศนั้นถือหลักสัญชาติและถือว่าชายหนึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว กฎหมาย
อังกฤษก็ถือตามนั้น อีกประการหนึ่งแม้กฎหมายอังกฤษจะไม่ยอมรับในเรื่อง
สัญสิทธิในทางแพ่งก็ดี ศาลอังกฤษถือสิทธิของบุคคลนั้นในประเทศที่มกุฎาเนา เช่น
กฎหมายสเปนบัญญัติว่า ทรัพย์สินของพระองค์ของบิดาของทายาท เพราะพระจะมี

ทรัพย์สินไม่ได้ คำสั่งอังกฤษต้องถือตามกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องทรัพย์สินต่างประเทศ
ว่าคำสั่งอังกฤษยอมรับถึงสถานะในเรื่องคำสั่ง

คำสั่งอังกฤษยอมรับถึงสถานะซึ่งมีอยู่ตามกฎหมายภูมิตำเนา คือโดยด้วย
สถานะบุคคล ความสามารถ และภูมิตำเนา

ประการแรกสถานะของบุคคล ถือตามกฎหมายของภูมิตำเนาท้องถิ่น ซึ่ง
ก่อนหน้านั้นคำสั่งตรงหลายเช่น ชาวกัน (Savigny) ก็ได้รับรองความเห็น เช่น
เอ. มภูมิตำเนาอยู่ในสักกอตแดนนี้ แม้ว่าจะเป็นบุตรซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม
กฎหมาย แต่กฎหมายสักกอตแดนนี้ถือว่าถูกต้อง ก็ต้องถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย
อังกฤษ อีกอย่างหนึ่ง บ. มภูมิตำเนาในเมืองต่างประเทศ ซึ่งกำหนดอายุบรรลุนิติ
ภาวะไว้ ๒๕ ปี ตามกฎหมายอังกฤษก็ต้องถือว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะ และโดยนัย
เดียวกันคนอังกฤษอายุ ๒๒ ปีก็ถือว่าบรรลุนิติภาวะแล้วในประเทศนั้น

เนื่องจากเหตุนี้ไม่ใช่แต่ว่าความสมบูรณ์แห่งสถานะตลอดจนกรณีต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องด้วยสถานะ ย่อมต้องพิจารณาตามกฎหมายภูมิตำเนา เช่น เอ. เป็นบุตรโดย
ชอบด้วยกฎหมายมภูมิตำเนาของนิวยอร์ค โดยบิดามารดาแต่งงานผิดกฎหมาย ทงน
ไม่แต่ เอ. จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายอังกฤษแล้ว ยังมีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย
นิวยอร์คตลอดจนการรับมรดกของสังหาริมทรัพย์ด้วย

ความเห็นประการที่สอง สถานะของบุคคลที่มภูมิตำเนาจะไม่ถูกรับรอง ถ้า
กิจการนั้นได้กระทำลงไปนอกประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นการตรงกันข้ามกับหลักที่วางไว้
ข้างต้น คำสั่งอังกฤษจะไม่รับรองถือเช่นนั้น

ประการสาม ถ้าสถานะของบุคคลบังคับโดยกฎหมายภูมิตำเนา ประเทศ
ต่างๆ ก็ควรรับรอง เช่นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดาซึ่งมภูมิตำเนาอยู่ฝรั่งเศส
และบิดามารดาได้แต่งงานภายหลังเขาเกิดตามกฎหมายฝรั่งเศส คำสั่งอังกฤษยอมรับ

รับรองความสมัครใจตามกฎหมายของบุตรน้อยเต็มมือ

เพื่อที่จะให้บุคคลมีฐานะอันแน่นอน ประเทศต่าง ๆ จึงได้ถือหลักดังกล่าว
แล้วยอมมีฐานะของบุคคลต่างต่าง จึงให้เป็นไปตามกฎหมายในอาณาเขตที่ผู้นั้น
ภูมิลำเนา กฎหมายภายในอาณาเขตยังไม่เป็นระเบียบอันเดียวกัน จึงต้องใช้หลัก
ภูมิลำเนา

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้คอมมอนลอว์ จึงยังคงใช้หลักกฎหมาย
ภูมิลำเนาตั้งกติกาดังเดิม แต่ตามกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวล เช่นประเทศไทย
เฉพาะในเรื่องฐานะและความสามารถของบุคคล จึงใช้หลักสัญชาติตาม มาตรา ๑๐
แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายมีความว่า “ความสามารถและ
ความไร้ความสามารถของบุคคลย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น”

ความสามารถหมายถึงอำนาจที่จะใช้บรรดาสิทธิหม้อยแล้ว เช่นบุคคล
ยอมมีสิทธิจะนำบุตรธรรมใด ๆ ได้ด้วยตนเอง แต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ไม่มีความ
สามารถที่จะทำได้โดยลำพัง หรือโดยความสามารถธรรมดา ส่วนความสามารถ
พิเศษนั้นกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่นความสามารถในการทำมรดก ทำ
พินัยกรรมและความสามารถที่จะจำหน่ายสินทรัพย์เป็นต้น

ตามมาตรา ๑๐ นั้นหมายถึงความสามารถธรรมดา จึงให้เป็นไปตาม
กฎหมายสัญชาติ เพราะเกี่ยวกับฐานะของบุคคล ส่วนความสามารถพิเศษดังกล่าว
ข้างต้น ปรากฏตามมาตรา ๑๘, ๒๔, ๔๐ ไม่เกี่ยวกับฐานะของบุคคลในบางลักษณะ
จึงให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งศาลพิพิจารณาและพิพากษาคดีตั้งกติกาดอยู่ และ
ในบางกรณีให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ

บุคคลจะมีความสามารถหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากกฎหมายของสัญชาติ
บุคคลนั้น เช่นคนอังกฤษอายุ ๒๐ ปีทำนิติกรรมในประเทศไทย ตามกฎหมายไทย
ถือว่าบรรลุนิติภาวะ แต่กฎหมายให้ถือตามสัญชาติของบุคคลนั้น จึงยื่นส่งไปยัง

กฎหมายอังกฤษ ๆ ว่าด้วยการชดกันให้ใช้กฎหมายภูมิดำเนา แต่คนอังกฤษนั้น
ภูมิดำเนาอยู่ในประเทศไทย กฎหมายไทยถือว่านิตกรรมนั้นใช้ได้

การล้มมรดกจะทำให้ใครเป็นผู้ถึงซึ่งบรรณคดีภาวะนั้น กฎหมายในประเทศ
ต่าง ๆ บัญญัติไว้ไม่เหมือนกัน กฎหมายไทย สวิตต์ ฮอลันดาถือว่าบรรณคดีภาว
ส่วนฝรั่งเศส เยอรมัน และประเทศอื่น ๆ โดยมากหาได้ถือเช่นนั้นไม่ ฉะนั้นถ้าใคร
ของประเทศที่ถือว่าไม่บรรณคดีภาวทำการล้มมรดกกับชายประเทศที่ฝ่ายตรงข้าม จะถือ
ว่าบรรณคดีภาวหรือไม่ เช่นหญิงไทยอายุ ๑๖ ปีทำการล้มมรดกกับชายฝรั่งเศส จะ
ถือว่าหญิงนั้นบรรณคดีภาวตามกฎหมายไทยหรือไม่ เห็นว่าเมื่อหญิงนั้นทำการ
ล้มมรดก กฎหมายไทยถือว่าบรรณคดีภาวทันที การทမ်းสัญญาตามฉันทนบนเป็นการ
ภายหลังการล้มมรดกซึ่งเป็นบรรณคดีภาวแล้วโดยบริบูรณ์

การไร้ความสามารถของบุคคลนั้น ต้องเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของ
บุคคลนั้น เช่นนิตกรรมที่ไร้ความสามารถกระทำลงไปนั้นเป็นโมฆะหรือโมฆยะ
ศาลแห่งประเทศที่บุคคลนั้นมีสัญชาติเป็นผู้สั่งว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือมีความ
สามารถอันจำกัด ถ้าศาลประเทศอื่นตั้งก่แล้วแต่ประเทศสัญชาติจะรับรองหรือไม่
แต่ถ้ากฎหมายของประเทศหนึ่งมีบทบัญญัติไว้ โดยเฉพาะจะทำอย่างไร เช่นคน
สัญชาติฝรั่งเศสซึ่งศาลฝรั่งเศสตั้งว่าเป็นคนไร้ความสามารถและตั้งผู้ดูแล ผู้หนึ่งไม่มี
สิทธิที่จะจับจ่ายใช้ทรัพย์สินหรือออกใบรับให้ โดยปราศจากความยินยอมของผู้ดูแล ทน
คนฝรั่งเศสมาในเมืองไทยขอรถยนต์และออกใบรับให้ จะใช้ได้หรือไม่ จะได้พูด
ต่อไปในวรรค ๒

วรรค ๒ บัญญัติว่า “แต่ถ้าคนต่างต่างทำนิตกรรมในประเทศสยาม ซึ่ง
ตามกฎหมายสัญชาติ คนต่างต่างนั้นยอมจะไร้ความสามารถหรือมีความสามารถอัน
จำกัดสำหรับนิตกรรมนั้น ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีความสามารถทำนิตกรรมนั้นได้เพียง

เท่าที่จะมีความสามารถตามกฎหมายสยาม   ความในวรรคหนึ่งใช้แก่บุตรตาม

กฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดก

บทมาตราเกี่ยวกับฐานะและความสามารถของคนต่างด้าวในประเทศไทย

ซึ่งไม่ใช่บุตรตามกฎหมายครอบครัวและมรดก   ไม่ว่าจะระหว่างคนต่างด้าวกับ

คนไทยหรือระหว่างคนต่างด้าวต่อคนต่างด้าว   เช่นกฎหมายอังกฤษกำหนดอายุบรรด

นิตภาวะไว้เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี   และกฎหมายอิตาลีกำหนดไว้เมื่อ ๑๘ ปี   ดังน

ถ้าคนทั้งต้องมาทำนิตกรรมในเมืองไทย   ต้องถือการบรรดนิตภาวะตามกฎหมาย

ไทยคือ ๒๐ ปีบริบูรณ์   คนต่างด้าวจะอ้างเอากฎหมายของประเทศสัญชาติของตนมา

ใช้บังคับไม่ได้   อันเป็นการล่วงตาอธิปไตยแห่งขอบเขตของกฎหมาย   และเป็นการ

พินวดยกคนไทยจะต้องไปตั้งถึงขอบเขตของกฎหมายในเรื่องความสามารถของบุคคล

ต่างด้าวนั้น   และอาจเกิดการทุจริตอันโกงกันได้ง่าย   เช่นคนฝรั่งเค็ดทำตัวรับใช้เงิน

ในประเทศไทย   แล้วยกข้อต่อสู้ว่าแมตคนจะมายุเข้าชนบรรดนิตภาวะตามกฎหมายไทย

แต่ดูก็ตาม   แต่ตามกฎหมายสัญชาติของตนยังคงเป็นหมเวยช่วย   จึงไม่มีความสามารถ

ที่จะทำนิตกรรมผูกพันตนเองได้   ดังนหรือไมชน   หรือคนฝรั่งเค็ดที่ถูกค้าตตั้งว่าเป็นคน

ด้วยสำรับเป็นอาจณและคงผิดแต่   จะทำนิตกรรมอันใดหรือออกใบรับโดยปราศจาก

ความยินยอมของผู้แต่ไม่ได้   ถ้าคนฝรั่งเค็ดออกตัวใช้เงินในเมืองไทยโดยไม่ได้รับความ

ยินยอมจากผู้แต่   จะยกความไม่สามารทในข้อนตามกฎหมายแห่งสัญชาติของตนหา

ได้ไม่   เพราะกฎหมายไทยยอมไม่รับกฎหมายฝรั่งเค็ดในข้อน   หตถกเกณตคงวา

นิตกรรมนิตของไมเกี่ยวกบอสังหารมทพย   ซึ่งกฎหมายไทยถือเอาเป็นชอยกเวน

เล่มอไป   ซึ่งจะตั้งใช้กฎหมายแห่งถิ่นทพยนั้นตั้งอยู่   เช่นคนอังกฤษทำสัญญาขอ

ทคทในประเทศไทย   ถ้าอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์หรือทำการดมรดกแล้ว   ก็มีความ

สามารทขอทคนได้   ฝ่ายใดจะอ้างว่าอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีจึงไม่มีความสามารทหา

ได้ไม่

ถ้าความล้มเหลวเกิดจากความแตกต่างชาติ คือก่อนเปลี่ยนแปลงชาติบุคคลนั้น
 ความล้มเหลวตามกฎหมายสัญชาติของคนก่อนบรรลุนิติภาวะ ภายหลังเปลี่ยนแปลงชาติเป็น
 คนบังคับสัญชาติอื่น ซึ่งกฎหมายของประเทศนั้นบัญญัติว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะ
 เช่นนั้นเขาท่านควรรวมกันเปลี่ยนแปลงชาตินั้น ถือว่าเขามีความสามารถบรรลุนิติ ภา
 ทาภายหลังเปลี่ยนแปลงชาติ ถือว่าเขาไม่มีความสามารถ นิตกรรมนั้นยอมไม่เต็มบรรลุนิติ

สาบสูญ

การสาบสูญนั้นคือได้แก่ฐานะของบุคคลซึ่งไปเสียจากภูมิลำเนาถิ่นที่อยู่ โดย
 ไม่มีใครรู้แน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๕๓ กำหนด
 ให้ศาลสั่งการให้หาพยานตามทนายเป็น เพื่อดำเนินการทรัพย์สินของบุคคลนั้นก็ได้ ทั้งนี้
 เพื่อประโยชน์คือความบุคคลผู้สาบสูญเอง ในเรื่องจัดการเกี่ยวแก่ทรัพย์สินสมบัติ และ
 เกี่ยวแก่ทายาทของบุคคลนั้นเช่นเจ้าหนี้ลูกหนี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังเพื่อประโยชน์คือ
 รัฐซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินของผู้สาบสูญ ซึ่งจะไม่ต้องถูกทอดทิ้งหมิ่นเหม่นไปตาม
 เศรษฐกิจแห่งชาติ เพราะความมั่งคั่งของประเทศย่อมประกอบด้วยความมั่งคั่งของ
 เอกชน ศาลจะตั้งระงับมเหทรัพย์สินนั้นถูกจัดการไปในทางมิชอบ ฉะนั้น
 มาตรา ๑๑ วรรค ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการแห่งกฎหมายจึงบัญญัติว่า
 การที่ศาลสั่งห้ามจะตั้งให้จัดการหาพยานตามทนายนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสยาม
 กฎหมายสัญชาติของบุคคลผู้สาบสูญจึงจะเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งด้วยไม่ได้ ส่วนเงื่อนไข
 ที่จะตั้งให้เป็นคนสาบสูญตามที่ใครของของตน กฎหมายของประเทศต่างๆ ได้วางหลัก
 เกณฑ์ไว้มิเหมือนกัน บางประเทศให้ถึงวาลงแก่ความตาย เช่นฝรั่งเศส บาง
 ประเทศให้ถึงว่าสาบสูญ เช่นอิตาลี เยอรมัน สเปน และเป็นกาวาระตามกระเทศอื่น
 แห่งสถานะของคนต่างดาว จึงให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ ในเรื่องทรัพย์สินของ
 ผู้สาบสูญจะตกอยู่ในการได้สิทธิแห่งอายุความ หรืออำนาจกรรยาของผู้สาบสูญจะทำ

การล้มรดได้หรือไม่ ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายสัญญาที่เหมือนกัน (วรรค ๒) หรือในเรื่องมรดกของผู้ตายผู้หนึ่งเกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว เนื่องจากคำสั่งให้เป็นคนอุปถัมภ์และที่จะกำหนดฐานะหรือสิทธิของทายาทในการรับมรดก ส่วนใครจะเป็นผู้รับมรดกโดยสิทธิโดยธรรมหรือโดยพินัยกรรมของผู้ตายผู้หนึ่งเป็นไปตามกฎหมายสัญญาที่ใด ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ผู้ตายเลือกไว้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่สำหรับในเรื่องคำสั่งห้ามทรัพย์สินของเป็นไปแห่งถนนหรือถนนคงอยู่

ความอนุบาลหรือความพิทักษ์
(Custodianship or Curatorship)

ผู้ไร้ความสามารถนั้นจะหมดอายุขัย ซึ่งจะจัดการหรือแทนตนกรรมด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนได้เสียแทนตนหาไม่ ยังมีบุคคลออกหมายจำพวกซึ่งอยู่ในชนบรตติภาวโดยบริบูรณ์ แต่เนื่องจากจิตใจไม่ปกติหรือล้มประกอบอย่างวิญญูชนที่จะจัดการหรือแทนตนกรรมได้อย่างบุคคลธรรมดา เช่นคนวิกลจริต คนจริตไม่ปกติ คนประพฤตชั่วร้ายเป็นอาชญาชนตน ซึ่งกฎหมายทุก ๆ ประเทศจะต้องคุ้มครองบุคคลจำพวกนี้ แต่ความคุ้มครองนบางประเทศมักจะแตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดกฎหมายขัดกันเช่น

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย มาตรา ๑๒ ใช้คำว่าอยู่ในความอนุบาลหรืออยู่ในความพิทักษ์ อยู่ในความอนุบาลนั้นคือคนวิกลจริต อยู่ในความพิทักษ์นั้นคือคนจริตไม่ปกติ คนประพฤตชั่วร้ายเป็นอาชญาชนหาได้อยู่ในความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ แต่กฎหมายไม่บริบูรณ์ถึงฐานะของบุคคลจำพวกนี้ ตามกฎหมายอังกฤษอำนาจจัดการทรัพย์สินบุคคลของคนวิกลจริตตกอยู่แก่ผู้พิพากษาและกรรมการ ผู้พิพากษาอำนาจอันกว้างขวางในเรื่องทรัพย์สินของคนวิกล

จริงหรือจริงไม่ปกติ ผู้คนขาดหลักแต่คงจากศาลในเมืองต่างประเทศไม่ผิด
 เหมือนผู้คนขาดจริงในประเทศอังกฤษ แต่กมัตตทจะยื่นคำร้องขอศาลคน
 วรรคจริงเพื่อใหม่ขอหมายทรัพย์ให้แก่ผู้คนต่างประเทศได้ เช่น เอ. มภมตาเนาอยู่
 ประเทศรัสเซียและทรัพย์อยู่ ณ ประเทศนั้น แต่ เอ. อยู่ในประเทศอังกฤษเป็นคน
 วรรคจริง ภรรยา เอ. โดยยื่นคำร้องขอศาลรัสเซียขอเป็นผู้คนและจัดการทรัพย์
 ศาลอังกฤษอนุญาตให้มอบตัว เอ. และทรัพย์ให้กับภรรยา

ศาลสยามจะมอบอำนาจออกคำสั่งให้คนต่างดาวผู้วรรคจริงเป็นผู้ ไร้ความสามารถ
 อยู่ในความอนุบาลหรือพิทักษ์โดยขอเมื่อ

๑. คนต่างดาวนั้นมภมตาเนาหรือถนทอยู่ในประเทศสยาม และ
๒. ตามกฎหมายสัญชาติของคนต่างดาวนั้นจะตั้งเช่นนั้นได้ และ
๓. ศาลสยามกำลังให้เหตุเช่นนั้นโดยเหมือนกัน

ผลของการตั้งให้อยู่ในความอนุบาลหรือในความพิทักษ์ ให้เป็นไปตามกฎหมาย
 ของประเทศที่ศาลพิจารณาพิพากษาคดีตั้งกคดีอยู่ (Lex fori) กฎหมายตุ้ละประเทศ
 กคชกฎหมายไทยนั่นเอง และศาลไทยมีอำนาจที่จะตั้งได้ แม้กฎหมายสยามจะมิยอม
 ให้ตั้งเช่นนั้นใดกคช

บทที่ ๓
 หน

มาตรา ๑๓๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายบัญญัติว่า
 ปัญหาว่าจะพึงใช้กฎหมายใดบังคับสำหรับสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญ หรือผลแห่งสัญญา
 นั้น ให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณี ในกรณีที่ไมอาจหยั่งทราบเจตนาชัดแจ้งหรือโดย
 ปรยายได้ ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติคนเดียวกคช กฎหมายที่จะใช้บังคับก็คคชกฎหมาย

สัญญาอันรวมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น

ถ้าสัญญานั้นได้ทำขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง สัญญาอันได้เกิดเป็นสัญญาขึ้นขณะนั้นตกแก่ตัวผู้ส่งไปถึงผู้เสนอ ถ้าไม่อาจหยั่งทราบถิ่นที่งานได้ ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่จะพึงปฏิบัติตามสัญญานั้น

สัญญาอันไม่เป็นโมฆะ ก็ได้ทำถูกต้องตามแบบอันกำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่ผลแห่งสัญญานั้น

ถ้าเป็นกรณีชดกันแห่งกฎหมายในเรื่องชำระค่าคดี หรือผลแห่งสัญญาตั้งกล่าวแล้ว ก็ให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณีว่าจะใช้กฎหมายของประเทศใดเป็นสัญญาของกฎหมาย ถ้าไม่ทราบเจตนาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะใช้บังคับได้แก่กฎหมายสัญชาติรวมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น

ในเรื่องชำระค่าคดีว่าจะใช้กฎหมายใดบังคับ ชนคนควรเข้าใจคำว่าชำระค่าคดีคืออะไร คือ ค่าเงินของตนเอง แบบ ความสามารถ ความบริสุทธิ์ของกรรมคดตั้งวัตถุแห่งสัญญาต้องเป็น การชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนผลแห่งสัญญานั้น คือ ผลกรรมคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้เกิดหนี้ ฝ่ายใดจะหลุดพ้นไปจากความผูกพันไม่ได้ นอกจากโดยความยินยอมพร้อมกันทั้งสองฝ่าย หนี้อันเกิดจากนศกรรมและสัญญานั้น ผู้เป็นฝ่ายมีเจตนาหรืออันหนึ่งฐานว่ามีเจตนาที่จะให้ใช้กฎหมายใดบังคับแก่นศกรรมและสัญญาของตน

สัญญานั้นคือความคดตั้งของผู้เป็นฝ่ายมีเจตนาที่จะให้บังคับได้ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น ไทย ญี่ปุ่น อเมริกา กฎหมายซึ่งผู้เป็นฝ่ายมีเจตนาที่จะให้ใช้

บังคับได้นั้น เรียกว่ากฎหมายของสัญญา (the proper law of the contract)

การวินิจฉัยในเรื่องหนี้ตามสัญญา จะปรากฏในการแต่งตั้งเจตนาต่างไว้

โดยตรงในสัญญาเป็นการเพียงพอ ถ้าไม่ปรากฏเจตนาแต่งตั้งไว้โดยตรง คำที่ย่อม

สันนิษฐานตามพฤติการณ์แห่งข้อความในสัญญานี้ว่าจะใช้กฎหมายของประเทศใดเช่น

กฎหมายของประเทศที่สัญญาได้ทำกันในอาณาเขต หรือประเทศที่จะพึงปฏิบัติตาม

สัญญานั้น ถ้านิติกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับสิ่งห้ามหรือห้ามมิให้ใช้กฎหมายของประเทศ

ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่

เป็นเรื่องของกฎหมายของตน

ผู้เป็นฝ่ายจะเลือกใช้กฎหมายของประเทศ

ที่ศาลพิจารณาพิพากษาคดี (Lex fori กฎหมายของประเทศ) ตามความเจตนาของ

ผู้เป็นฝ่ายซึ่งได้กล่าวไว้โดยตรงหรือโดยปริยาย ซึ่งแต่งตั้งข้อเท็จจริงแห่งคดีว่าศาลจะ

พึงใช้กฎหมายของประเทศใด บางคดีอาจปรากฏแก่ศาลว่าผู้เป็นฝ่ายมีเจตนาโดย

ปริยายที่จะเลือกใช้กฎหมายต่างประเทศ ซึ่งถ้าตามกฎหมายท้องถิ่นแล้วจะเป็นโมฆะ

แต่สมบูรณ์ตามกฎหมายแห่งอีกประเทศหนึ่ง

หลักกฎหมายของกฤษฎีการองกฎหมายของตนของสัญญาข้อพึงสังเกตดังนี้

๑. ถ้าเกี่ยวข้องกับเรื่องแบบแต่ความสมบูรณ์แห่งนิติกรรม การแปลและการ

ปฏิบัติตามบังคับโดยกฎหมายอันเดียวกัน ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่แรกก่อตั้งสัญญาและการ

ปฏิบัติตาม ผู้เป็นฝ่ายมีสิทธิที่จะตกลงกันได้ว่า ส่วนของสัญญาอันหนึ่งจะใช้กฎหมายของ

ประเทศที่ทำสัญญาบังคับ และอีกส่วนหนึ่งจะใช้กฎหมายของประเทศที่จะปฏิบัติตาม

ตามสัญญานั้น

๒. หลักสำคัญแห่งนิติกรรมของผู้เป็นฝ่าย ย่อมบังคับตามกฎหมายอันเดียว

กัน ถ้าไม่ปรากฏเจตนาโดยตรงหรือโดยปริยายแล้ว กฎหมายซึ่งบังคับใช้ในการ

รับผิดชอบเรื่องข้อขัดแย้งใช้บังคับแก่ผู้ชดด้วย โดยนัยเดียวกันกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ผู้

เข้าเรือกไซบงคบบแก่เจ้าของเรือกโตด้วย

๓. เรื่องการยอหนังสือไม่ใช้ในหกนศกรรม นอกจากเรื่องความสามารถ เพราะถ้าปราศจากข้อตกลงได้ ๆ ตลอดจนการแจ้งเจตนาแล้ว ถือว่าต้องใช้กฎหมายของกันไม่ใช้เรื่องกฎหมายของตน

ข้าดยึดหกเกณฑ์อันใดที่จะวินิจฉัยถึงเจตนาของผู้เป็นฝ่ายในสัญญาว่าจะถือหลักกฎหมายประเทศใดบังคับ คำตอบบัญญัติว่าผูกมัดได้เป็น ๒ ประการ คือ

๑. นศกรรมที่มีข้อความเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ไม่เฉพาะแต่ของประเทศเท่านั้น อาจเป็น ๕-๖ ประเทศซึ่งผู้เป็นฝ่ายใดตกลงที่จะใช้บังคับ เช่น เอ. คนอังกฤษเข้าเรือฝรั่งเศสได้จาก บ. ซึ่งเป็นเจ้าของและชนชาติฝรั่งเศสได้ทำเรือเดินมาในหนึ่งวันเดียว ตระหนัก เพื่อบรรทุกสินค้าจากเฮมเบิร์กไปเนอว เวชได้ถูกลมพายุยกตางทางได้หลบเข้าไปในท่าโปรตุเกส สินค้าของ เอ. เสียหาย เอ. จึงเรียกค่าเสียหายจาก บ. ตามสัญญาในเรื่องหมกกฎหมายถึง ๖ ประเทศ ซึ่งผู้เป็นฝ่ายมีเจตนาที่จะใช้บังคับกรณี ดังนี้เป็นศัพท์ของ เอ. ที่จะเลือก

๒. เจตนาของผู้เป็นฝ่ายที่จะใช้กฎหมายใดบังคับ ตามปกติมักจะไม่กล่าวไว้โดยตรง จึงต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้เป็นฝ่าย เช่นข้อความในสัญญาหรือประเพณีของการค้า สถานที่แห่งการทำสัญญา และจะพึงปฏิบัติตามสัญญาดังนั้น อาจเห็นเจตนาของผู้เป็นฝ่าย

บริษัทฝรั่งเศสตกลงขายสินค้าให้บริษัทอังกฤษ ข้อความในสัญญาปรากฏว่าให้ใช้กฎหมายฝรั่งเศสบังคับ ดังนั้นการใช้กฎหมายฝรั่งเศส

บริษัทฝรั่งเศสตกลงขายสินค้าให้แก่บริษัทเยอรมัน ตกลงกันว่าตามข้อ

ถ่มเถียงให้ใช้สัญญาโตตุตาการอังกฤษ ดังนั้นกฎหมายอังกฤษเป็นข้อวินิจฉัย

บริษัทประกันชวดของอังกฤษ ให้บริษัทเยอรมันยอมเงินโดยमतคนเป็นประกัน

คนเงินและดอกเบยของใช้กฎหมายอังกฤษ กฎหมายเยอรมันทอง ใช้ในเรื่องที่คน
 บริษัทฝรั่งเค้เข้าเรออยู่ใกล้สถาฟบรรทุกของจากสมีเมก ไปลัวเดนสัญญาเข้า
 เป็นภาษาอังกฤษ และปรากฏว่าราชศัตรูคือ (Kings' enemies) เป็นหลักฐาน
 สำคัญแต่คงว่าคงใจใช้กฎหมายอังกฤษ

เมื่อผู้เป็นฝ่ายแต่คงเจตนาไว้โดยแจ้งชัดว่าจะใช้กฎหมายใดบังคับ ย่อมใช้
 กฎหมายนั้นแต่หากดังข้อต้นนั้นฐานใด ๆ ทั้งต้น

บริษัทอินชัวร์นซ์ไดทำสัญญากับ เอ. ในประเทศอังกฤษ ในสัญญานั้น
 ปรากฏว่าให้ใช้กฎหมายฝรั่งเค้บังคับ ดังนตรงใช้กฎหมายฝรั่งเค้

เอ. ได้ทำสัญญาประกันชีวิตไว้กับบริษัทอเมริกัน ที่บริษัทเจ้าชาวรัสเซียใน
 อังกฤษ ในสัญญานั้นบ่งไว้ว่าขอพิพาทใด ๆ จะใช้กฎหมายรัสเซียและชนค้ำตรีรัสเซีย
 ในปี ๑๘๑๘ กฎหมายรัสเซียได้ขอกห้ามไม่ให้ค่าเสียหาย เอ. เรียกค่าเสียหายจาก
 บริษัทอังกฤษ กฎหมายที่จะใช้คือกฎหมายรัสเซีย

ถ้าเจตนาของผู้เป็นฝ่ายไม่ปรากฏโดยแจ้งชัดว่าจะใช้กฎหมายใด เจตนา
 ควรถือเอาตามลักษณะของสัญญาและจากพฤติการณ์แห่งคดี

เอ. อยู่ในอังกฤษเช่นชแต่งงานกับ บี. ในเดนมาร์กและตกลงกัน เอ. และ
 บี. ตกลงกันจะอยู่ในอังกฤษ ต่อมา เอ. ปฏิเสธแต่งงาน บี. จึงฟ้อง เอ. ในอังกฤษ
 ฐานผิดสัญญาแต่งงาน ต้องใช้กฎหมายอังกฤษบังคับ

ถ้าไม่ปรากฏพฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้น ต้องตั้งนินษฐานดังนี้

๑. ชนคนกฎหมายของสัญญาตั้งนินษฐานว่า ใช้กฎหมายของประเทศที่
 สัญญาได้ทำกันในอาณาเขต (Lex loci contractus) ให้ใช้ใดตลอดถึงว่าสัญญาจะ
 ปฏิบัติทั้งหมดในประเทศที่ทำขึ้นหรือจะปฏิบัติ ณ ที่ใด แต่อาจใช้เพียงส่วนหนึ่งของ
 สัญญาหรือทั้งหมดที่จะปฏิบัติในอีกประเทศหนึ่งก็ได้

๒. เมื่อสัญญาได้ทำขึ้นในประเทศหนึ่ง และจะปฏิบัติแต่บางส่วนหรือทั้งหมด ในอีกประเทศหนึ่ง กฎหมายของสัญญาอาจสันนิษฐานว่า ต้องใช้กฎหมายของ ประเทศที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้น (Lex loci solutionis)

บ. คนฝรั่งเศสมีภูมิลำเนาอยู่ฝรั่งเศสเป็นหนี้ เอ. ค่าขายของเชอในลอนดอน กฎหมายอังกฤษเป็นกฎหมายของสัญญา (Lex loci contractus)

ความสัมพันธ์แห่งสัญญาหรือไม่ ต้องพิจารณาตามกฎหมายไทยโดย ไม่เกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศ ถ้าการใช้กฎหมายต่างประเทศเป็นการขัดต่อ รัฐประศาสน์นโยบาย หรือศีลธรรม หรือขัดต่อพระราชบัญญัติ เช่นสัญญาห้ามการ ค่าขาย สัญญาแบ่งส่วนกำไรในการป้องกันความ ฯลฯ ถือว่าเป็นโมฆะ แต่ความผิดที่ ทั่วไปของกฎหมายขัดกัน สัญญาชนดินดังกล่าวแต่ในบางประเทศอาจใช้ได้

บริษัทอังกฤษทำสัญญากับบริษัทเยอรมัน ชายแคว้นบุกในสเปนญให้บริษัท เยอรมัน ในสัญญาขอความว่าถ้าเกิดสงครามระหว่างอังกฤษกับเยอรมัน สัญญา นั้นเป็นอันยุติระหว่างสงคราม สัญญานับบังคับได้ตามกฎหมายเยอรมัน แต่กฎหมาย อังกฤษถือว่าเป็นการค้าขายกับชนชาติศัตรู สัญญานับเป็นโมฆะ

เอ. คนลัตเวียมีภูมิลำเนาอยู่ฝรั่งเศสมีที่พักอยู่อังกฤษ ได้ทำสัญญากับ บ. ชนชาติฝรั่งเศส โดย เอ. รับว่าจะไม่แข่งขันการค้าขายกับ บ. ในอังกฤษ สัญญา นั้นใช้ได้ตามกฎหมายฝรั่งเศส ตามกฎหมายอังกฤษหรือกฎหมายไทยใช้ไม่ได้ เพราะ ขัดต่อรัฐประศาสน์นโยบาย

บี. อยู่ในฝรั่งเศสทำสัญญากับ เอ. ว่า เอ. จะป้องกันให้ บี. ใน ประเทศไทย โดย เอ. จะได้รับส่วนแบ่งจาก บี. ในคดี ตามกฎหมายฝรั่งเศสสัญญา นั้นใช้ได้ แต่ตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายอังกฤษใช้ไม่ได้

ลักษณะของสัญญาให้บังคับตามกฎหมายของสัญญาที่ทำสำเร็จลง ประการ

แรกเกี่ยวข้องกับคำเส้นของ การกอนคำเส้นของแล้ว จะต้องใช้กฎหมาย
 ซึ่งจะต้องพิจารณาดังความสมบูรณ์แห่งสัญญา ทศาคำเส้นของเดิมและมคำเส้นของแล้ว
 ประการที่ดองเกี่ยวข้องกับบริบูรณ์ของความตกลง คอด้สัญญาเป็นโมฆะหรือ
 โมฆะ เช่นโดยคำผิด กถฉฉล หรือโดยการขู่เข็ญ เหล่านี้มข้อจาวณกนมาก
 ในยุโรปและอเมริกา ทางอเมริกาเห็นว่าควรใช้กฎหมายของประเทศที่สัญญาได้ทำ
 กันในอาณาเขต แต่สถานที่ทำสัญญาในอาณาเขตนั้นอาจเป็นไปโดยบังเอิญ และไม
 ปรดคภยที่จะให้ใช้ (Lex loci contractus) ในข้อเหล่านี้ จึงเห็นควรถือเอาเจตนา
 ของผู้เป็นฝ่ายจะใช้กฎหมายของประเทศใด ส่วนในเรื่องความสำคัญผิด กถฉฉล
 หรือขมขุ นกนคคำด้รฝรั่งเศสให้ใช้กฎหมายส่วนบุคคลของผู้เป็นฝ่าย คำด้ฝรั่งเศส
 และเยอรมันไม่ยอมใช้ความเห็น และเหตุใดจึงใช้กฎหมายฝรั่งเศสชชาติในกรณี
 ที่สัญญาระหว่างคนฝรั่งเศส ได้ทำกันชนทประเทศอังกฤษเป็นโมฆะโดยความสำคัญผิด
 ซึ่งสัญญานนจะของปฏิบคกนทอังกฤษ และคู่สัญญานนจงใจใช้กฎหมายอังกฤษ
 ในเรื่องสัญญานน กฎหมายอังกฤษถือหลักขยว้สัญญาที่สมบูรณ์ของม
 ด้นจาง แต่ประเทศที่ไประมวดกฎหมายเช่น ประเทศไทย ฝรั่งเศส อิตาลี ไม
 กำหนดวาคของมด้นจาง นนณถ้าจะตกลงใช้กฎหมายของประเทศที่ถือหลักด้นจาง
 บงคบ้สัญญาแล้ว สัญญาททวชนยอมคองมด้นจางจึงจะสมบูรณ์
 เอ. และ บี. เป็นคนอเมริกาหมกมดำเนาอยู่ในอเมริกา ทั้งสองคนลงเรือ
 โดยสารไปเที่ยวอังกฤษ บังเอิญเกิดเรือล่มระหว่างทาง เอ. ได้ช่วยชีวิต บี. ไว้
 เพื่อความรู้สึกแห่งบุญคุณของ เอ. บี. จึงได้เขียนสัญญาเป็นลายอักษรให้เงิน
 ดมณาคูณ เอ. ๑,๐๐๐ ปอนด์ เอ. มีทรัพย์สินมคยอยู่ในอังกฤษและอเมริกา เมื่อ
 ทั้งสองคนไปถึงอังกฤษแล้ว เอ. ไม่ยอมชำระเงินจำนวนให้ บี. บี. จึงฟ้องเรียก

เงินตามสัญญา ตามกฎหมายอังกฤษสัญญาฉบับนี้เพราะเป็นสัญญาที่ปราศจาก
 ติงใจ แต่ถ้อยตามกฎหมายอเมริกาแล้วใช้ได้ ตัดสินว่าต้องใช้กฎหมายอเมริกัน
 บ. อยู่ในอังกฤษเหมือนกันอยู่ในอเมริกา

บ. พยคาเยอรมันเขียนจดหมายถึงพยคาในอังกฤษเดือนธันวาคมของ และ
 กำหนดว่าค่าเงินชดเชยเพียง ๑ บาทตย พอดังได้ ๓ วัน บ. ได้ส่งโทรเลขขอ
 ถอนค่าเงินชดเชย การถอนค่าเงินชดเชยจะเป็นผลใช้ได้ตามกฎหมายอังกฤษ แต่กฎหมาย
 เยอรมันไม่เป็นผล การถอนค่าเงินชดเชยจะใช้ได้ ถ้าในข้อสัญญาม่าจะให้ใช้กฎหมาย
 อังกฤษหรือคดีสัญญาเจตนาที่จะตอกใช้กฎหมายอังกฤษ หรือตามพฤติการณ์เคย
 ปฏิบัติต่อกัน

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดเชยแห่งกฎหมาย มาตรา ๑๓ วรรค ๒
 กำหนดว่าในกรณีเหตุเช่นนี้ของไม่ได้อยู่ในประเทศเดียวกัน ถ้าสัญญาได้ทำขึ้น
 ระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง ให้ถือว่าสัญญาได้เกิด ณ สถานที่ตามข้อตกลงต่าง
 ติงของทั้งสองฝ่าย ถ้าไม่อาจหยั่งทราบสถานที่นั้นได้ ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งสถานที่ซึ่ง
 ปฏิบัติตามสัญญานั้น

เอ. คนฝรั่งเชื้อสืบบ้านอยู่ในอังกฤษ เขียนจดหมายถึง บ. จากสิงคโปร์
 เดือนธันวาคมให้ บ. ซึ่งอยู่ในเยอรมัน บ. ตกลงรับค่าเงินชดเชยบริบูรณ์ ตั้งน
 ต้องใช้กฎหมายอังกฤษ

ถ้า เอ. เป็นคนท้องถิ่นของเมืองนั้นชดเชย ก็ต้องใช้กฎหมายอังกฤษเช่นเคย
 กัน เพราะ เอ. จะต้องมอบบริบูรณ์ให้แก่ บ. ณ อังกฤษ

ในวรรค ๓ เกี่ยวแก่เรื่องแบบ ถ้าสัญญาได้ทำโดยถูกต้องตามแบบอันใช้
 บังคับแก่ผลแห่งสัญญานั้น ก็ถือว่าสมบูรณ์เฉพาะที่เกี่ยวกับแบบ ดังจะได้กล่าวต่อไป

แบบแห่งสัญญา

แบบแห่งสัญญา จะบังคับตามกฎหมายของประเทศที่สัญญาได้ทำกันใน

อาณาเขต (Lex loci contractus) หรือโดยกฎหมายของสัญญา ดังนี้

๑. สัญญาที่ใดทำขึ้นตามแบบของประเทศที่สัญญาได้ทำกันนั้น จะถูกต้อง
ตามกฎหมายของสัญญาที่บ่งไว้หรือไม่

๒. สัญญาที่ใช้ได้ตามกฎหมายของสัญญา แต่ทำไมถูกต้องตามแบบของ
ประเทศที่ทำสัญญา

มีหลักสำคัญตามกฎหมายอังกฤษ ขึ้นอยู่กับแบบแห่งประเทศที่ทำสัญญา
นี้ (Lex loci contractus) ย่อมสมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ

ครั้งแรกบาโตล (Batole) ได้ถือหลักกฎหมายท้องถิ่นบังคับกรรม
(Locus regit actum) แต่ถือเหมือนหนึ่งว่าเป็นแบบของนคกรรมอันเป็นการระงับ
และเพื่อความยุติธรรม นคกรรมตามแบบแห่งท้องถิ่นย่อมถือว่าสมบูรณ์ ถ้าเป็นการ
สมบูรณ์กฎหมายอังกฤษถือหลักท้องถิ่นบังคับกรรมโดยแข็งข้อ การสมบูรณ์จะไม่ถูก
ต้องตามกฎหมายจนกว่าจะทำให้ถูกต้องตามแบบแห่งท้องถิ่น ตามมาตรา ๒๖ ของ
พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายกับบัญญัติไว้เช่นนั้น ดังจะได้พูดต่อไป
ข้างหน้า

สัญญาที่เกี่ยวข้องการค้า สถานที่มักจะไม่ใคร่แน่นอนและมักจะเป็นการ
บังเอิญ ถ้าใช้หลักท้องถิ่นอาจมีปัญหาเรื่องความสมบูรณ์ของสัญญาที่เกิดจากสถานที่
ที่ไม่แน่นอน คือสัญญาได้ทำเสร็จตรง ณ ที่ใด ถ้า เอ. ในอังกฤษทำสัญญากับ บี.
ในเยอรมันโดยจดหมายทางไปรษณีย์หรือทางโทรศัพท์ จึงเป็นปัญหาว่าสัญญานั้น
ได้ทำในอังกฤษหรือเยอรมัน ตามกฎหมายเยอรมันกว่าสัญญานั้นได้มีขึ้นในประเทศ
อังกฤษ และตามกฎหมายอังกฤษกว่ามีขึ้นในเยอรมัน

คนฝรั่งเศสมีภูมิลำเนาอยู่ในฝรั่งเศสแต่งงานกับสตรีอังกฤษในฝรั่งเศส แต่มี
ภูมิลำเนาอยู่ในอังกฤษ การแต่งงานได้กระทำขึ้นในฝรั่งเศส ก่อนแต่งงานได้ทำสัญญา
เวรชิงहारิมทรัพย์สินของสตรีในอังกฤษ สัญญานี้ได้ทำตามแบบของกฎหมายอังกฤษ
ถ้าบังคับตามกฎหมายฝรั่งเศสสัญญาจะเป็นโมฆะ ถ้าตามกฎหมายอังกฤษสัญญา
นั้นสมบูรณ์ คิดเห็นว่าควรใช้กฎหมายอังกฤษ

คนฝรั่งเศสได้ทำสัญญากรรมกรรมในอังกฤษ จะให้เงินแก่กองการกุศล
ฝรั่งเศส สัญญานี้ใช้ได้แม้จะทำไม่ถูกต้องตามแบบกฎหมายฝรั่งเศสก็ตาม

สาระสำคัญของสัญญาข้อมใช้บังคับตามกฎหมายของสัญญา

สัญญาแม้จะทำโดยบุคคลที่มีความสามารถเต็มบริบูรณ์ แต่ถูกต้องตามแบบ
แต่ลักษณะของสัญญาแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดขาดไป ถือว่าขาดสาระสำคัญ
สัญญานี้ย่อมไม่สมบูรณ์ เช่นสัญญาค่าเงินเดือน ออกเงินให้เขาเป็นความกินโดย
แบ่งส่วน สัญญาห้ามการค้าทั่วไป สัญญาการพนันเหล่านี้เป็นต้น ถือว่าเป็นสาระ
สำคัญข้อมไม่สมบูรณ์

หมายเหตุ

กฎหมายต่างประเทศ ในเรื่องสาระสำคัญของสัญญาไม่สมบูรณ์นั้นแตกต่าง
กัน เช่นสัญญาที่หมายความเรียกค่าจ้างแบ่งครึ่งของจำนวนเงินที่พึงเรียก ตาม
กฎหมายอังกฤษหรือกฎหมายไทยถือว่าไม่สมบูรณ์ แต่กลับสมบูรณ์ในบางประเทศ
ปัญหาที่ว่าสัญญามขอความเกี่ยวแก่เมืองต่างประเทศได้ทำกันในประเทศ เช่นทำกัน
ในอังกฤษจะปฏิบัติกันในฝรั่งเศส แต่สาระสำคัญนั้นถูกต้องใช้ได้ตามกฎหมายของ
ประเทศหนึ่ง แต่ใช้ไม่ได้ในอีกประเทศหนึ่ง คำอังกฤษจะพิจารณาถึงความสมบูรณ์
แห่งสาระสำคัญนั้นได้หรือไม่ ถ้าเป็นสัญญาภาษาอังกฤษ คือสัญญาที่ผู้เป็นฝ่ายได้
เจตนาโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะใช้กฎหมายอังกฤษบังคับ ก็ต้องใช้กฎหมาย

อังกฤษ ถ้าเป็นสัญญาทำขึ้นด้วยภาษาฝรั่งเศส ศาลอังกฤษถือว่าต้องใช้กฎหมายฝรั่งเศส

เอ. ทำสัญญารับจ้างในบริษัท บี. ตกของกันให้ใช้กฎหมายฝรั่งเศสเป็นกฎหมายของสัญญา ข้อความในสัญญานั้นสมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ แต่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายฝรั่งเศส สัญญาจะใช้บังคับในศาลอังกฤษไม่ได้

เอ. ให้ บี. ยืมเงินเล่นการพนันที่มอนติกาโต ซึ่งเป็นการเล่นที่ผิดกฎหมาย ต้องใช้กฎหมายมอนติกาโตคือประเทศของมอนติกาโต

สัญญาที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายแห่งประเทศที่จะปฏิบัติ ตามสัญญานั้น (Lex loci solutionis)

ถ้าสัญญาที่จะบังคับตามกฎหมายของต่างประเทศได้ แต่จะต้องปฏิบัติในอังกฤษเป็นการขัดต่อกฎหมายอังกฤษโดยตรงหรือโดยปริยายก็ดี ศาลอังกฤษจะไม่บังคับสัญญานั้น และโดยนัยเช่นเดียวกัน ถ้าสัญญาทำกันในอังกฤษแต่จะปฏิบัติยังเมืองต่างประเทศ แต่เป็นการผิดกฎหมายของประเทศที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้น (Lex loci solutionis) ศาลอังกฤษก็จะไม่บังคับเช่นเดียวกัน เช่นสัญญาที่บังคับตามกฎหมายอังกฤษสำหรับค่าธรรมเนียมในสัญญาเงินกู้ในสัญญาเงินกู้ที่กฎหมายต่างประเทศกำหนดไว้ ศาลอังกฤษไม่รับบังคับ กฎหมายไทยก็กีดกันเช่นเดียวกัน

การแปลสัญญาและผลของสัญญา

คดีที่ชและหนของผู้เป็นฝ่ายยอมพิจารณาตามกฎหมายของสัญญา กฎหมายของต่างประเทศย่อมแตกต่างกัน คดีที่ชและหนของผู้เป็นฝ่ายจะยังวินิจฉัยไม่ได้จนกว่าจะเป็นการแน่นอนว่า จะใช้กฎหมายใดบังคับสัญญา

ตามกฎหมายอังกฤษของผู้เป็นฝ่ายของสัญญาจะได้รับการวินิจฉัยตามกฎหมายซึ่งเจตนาจะใช้บังคับ หรือการใช้โดยที่การแปล ความ อธิบายข้อความ และผลของ

สัญญาซื้อขายที่ดินและหนองของนาย

เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๓๕ เอ. ยืมเงิน ๕๐๐,๐๐๐ เปเซตต์เปญ จาก บี. ในยบ-
รอนค่า เงินดเปญไม่เป็นการชำระหนี้ได้ตามกฎหมายยบรอนค่า แต่เคยใช้กัน
เต็มอ ปี ค.ศ. ๑๙๓๖ รัฐบาลดเปญห้ามการนำธนบัตรเปเซตต์เข้าออก เว้นแต่จะ
ได้รับอนุญาตที่เรียกว่า "กยศา" ธนบัตรที่ใช้นอกประเทศดเปญ ซึ่งไม่คางา
"กยศา" ไม่เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายดเปญ เอ. จะใช้เงินกับ บี. โดย
ปราศจากคำว่า "กยศา" ไม่ได้

ความระงับของสัญญา

ความล้มบูรณ์แห่งการระงับของสัญญาย่อมอยู่แก่กฎหมายของสัญญาคือ

- ๑. การระงับตามกฎหมายของสัญญาย่อมล้มบูรณ์
- ๒. ถ้าการระงับไม่เป็นไปตามกฎหมายของสัญญาแล้วไม่ล้มบูรณ์

การระงับของสัญญาจะล้มบูรณ์หรือไม่ยอมถือตามกฎหมายของสัญญา คือ
พิจารณาว่าพันธะใดอันสุดตงโดยได้ปฏิบัติครบถ้วนแล้ว หรือว่าการปฏิบัติเป็น
ข้อแก้ตัวได้ เช่นการกระทำของนายจะเป็นการปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่ ซึ่ง
จะตองวินิจฉัยตามกฎหมายของสัญญา ถ้า เอ. และ บี. ทำสัญญากันตามกฎหมาย
ฝรั่งเศส บี. ยืมว่า เอ. ได้กระทำซึ่งอาจได้ชำระหนี้แล้วถูกต้อง จะทำให้ เอ.
หลุดพ้นจากความรับผิดชอบหรือไม่ ซึ่งจะตองวินิจฉัยตามกฎหมายฝรั่งเศส

ถ้าสัญญาจะปฏิบัติในประเทศซึ่งจะใช้กฎหมายบังคับ คือ (Lex loci
solutionis) เป็นกฎหมายของสัญญา ดังได้ทำให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตาม
กฎหมายของประเทศนั้นยอมใช้ได้

เอ. เป็นคนฝรั่งเศสเป็นหนี้ บี. คนชกตเคียวกัน กฎหมายฝรั่งเศสเป็น
กฎหมายของสัญญา ตามกฎหมายฝรั่งเศส เอ. พ้นจากความรับผิดชอบคือ บี.

เมื่อเห็นอันตรายความ ย่อมสัมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ

เอ. ทรัพย์สินเงินค่อ บ. ในออสเตรเลียและจ่ายทนนเป็นเงิน ๑๐๐ ปอนด์

เอ. ได้จ่ายให้ บ. ๘๐ ปอนด์ในอังกฤษ ซึ่ง บ. ยอมรับกำหนดนบนอนระงับไป
การระงับหนรายนไม่สัมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ เพราะไม่มั่นคง แต่เป็นการ
สัมบูรณ์ตามกฎหมายออสเตรเลีย คิดเห็นว่า เอ. พ้นจากความรับผิดชอบต่อบ. "

การจัดการนอกสั่งและลาภมิควรได้

มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า " หนซึ่งเกิดจากการจัดการงานนอกสั่งหรือลาภ
มิควรได้ ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ขอเท็จจริง ынเป็นเหตุให้เกิดหนนใดเกิด
ขึ้น "

ศัพท์และหนของนบนฝ่ายในเรือนอนเกิดจากการงานนอกสั่งและลาภมิควร
ได้ ย่อมพิจารณาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกรณีดังนี้

๑. ถ้าเป็นเรื่องจัดการงานนอกสั่ง ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่จัดการ
ลงไป

๒. ถ้าเป็นเรื่องลาภมิควรได้ คอถิ่นที่ภานนไดมอบหมายให้ณน
บริษัท เอ. ขตาเตยนจางบริษัท บ. อังกฤษคอเรือ และได้จ่ายเงินถวง
หน้า ๓๐,๐๐๐ ปอนด์คอคตาด ด้บัญญัติโดยดั่งกรมระหว่างสองประเทศ
เมื่อทำสัญญาตั้งบศึก บริษัท เอ. จงพองเรียกเงินจางบริษัท บ. ฐานลาภมิควรได้
คิดเห็นว่าต้องใช้กฎหมายอิตาเลียน

เอ. คนอังกฤษมบ้านทฝรั่งเค็ด ไดวานให้ บ. คนฝรั่งเค็ดคนบ้าน ๆ หน
ถูกพายพิตพงตง บ. ได้ซ่อมแซมบ้านน คัดเห็นว่าต้องใช้กฎหมายฝรั่งเค็ดฐานจัด
การงานนอกสั่ง

ละเมิด

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า " หน้ซึ่งเกิดจากการละเมิด ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ขอเท็จจริงซึ่งทำให้เป็นการละเมิดนั้นได้เกิดขึ้น

ความในวรรคก่อนมิใช่แก่บรรดาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งไม่เป็นการละเมิดตามกฎหมายสยาม

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือทางแก้ช้่างใดไม่ได้ นอกจากที่กฎหมายสยามยอมให้เรียกร้องได้ "

หน้ซึ่งเกิดจากการละเมิดนั้นต้องแล้วแต่กฎหมายแห่งถิ่นที่ขอเท็จจริงซึ่งทำให้การละเมิดนั้นได้เกิดขึ้น ถ้ากฎหมายแห่งถิ่นนั้นเป็นการละเมิดแล้ว ศาลไทยย่อมถือว่าเป็นการละเมิดคู่กัน (ตามวรรคต้น) แต่ถ้าไม่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายไทยแล้ว จะมาเรียกร้องค่าเสียหายตามกฎหมายไทยหาได้ไม่ (ตามวรรค ๒) ถ้ากฎหมายแห่งถิ่นที่ละเมิดได้เกิดขึ้น จะเรียกร้องค่าเสียหายที่เกินกว่ากฎหมายไทยยอมให้ไม่ได้ เช่น กฎหมายของประเทศหนึ่งยอมให้เรียกค่าเสียหายในกรณีพิเศษใดโดยไม่มีเหตุผล เช่น จะมาเรียกค่าเสียหายกรณีพิเศษในศาลสยามไม่ได้ (ตามวรรค ๓) เช่น ค่าเสียหายในความเสียหายอื่นใดอันไกลกว่าเหตุ เป็นต้น

ถ้าการกระทำเกิดขึ้นในเมืองต่างประเทศจะเป็นการละเมิดหรือไม่ ย่อมอยู่กับกฎหมายแห่งถิ่นที่การละเมิดได้เกิดขึ้น (Lex loci delicti commissi) และกฎหมายไทย (Lex fori)

ถ้าขอเท็จจริงปรากฏว่าการกระทำเกิดขึ้นในประเทศไทย แม้กรณีจะเป็นคนต่างประเทศทั้งหมด ปัญหาเรื่องกฎหมายขัดกันจะไม่เกิดขึ้นเลย คดีต้องพิจารณาตามกฎหมายไทย เช่น คนรัสเซียพิมพ์เอกสารหมิ่นประมาทคนอังกฤษในพระนครคดีนี้ต้องใช้กฎหมายไทย

ถ้าการกระทำเกิดขึ้นในเมืองต่างประเทศเป็นการละเมิดและผิดต่อกฎหมายไทย
จะฟ้องยังศาลไทยได้หรือไม่

๑. เป็นการละเมิดตามกฎหมายไทย คือถ้ากระทำในประเทศไทยจะเป็นการ
ละเมิด และ

๒. ตามกฎหมายของประเทศนั้น ผู้ละเมิดไม่เหินห่างจะแก้ตัวได้

ก. ทำร้าย ข. ทักท้วงไปรื้อนเป็นการละเมิดตามกฎหมายไทยด้วย ข. ฟ้อง
ก. ได้

ก. ได้รับความเจ็บในต่างประเทศโดยความเลินเล่อของ ข. ตามกฎหมาย
ของประเทศนั้น ก. จะเรียกค่าเสียหายจาก ข. ได้ก็โดยจากศาลพิเศษเท่านั้น ก. จะ
ฟ้อง ข. เรียกค่าเสียหายจาก ข. ในศาลไทยไม่ได้

เอ. เจ้าของร้านพอลพิทเกนพิท มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ซิมแบกประเทศเยอรมัน
ได้เขียนหนังสือหมิ่นประมาทถึงผู้จัดการร้านลำซาในกรุงเทพฯ และได้ผู้จัดการ ออกจาก
งาน ภายหลังเจ้าของร้านนั้นมากรุงเทพฯ ผู้จัดการฟ้อง เอ. ร้านละเมิดเรียกค่าเสียหาย
หายได้

ถ้าการละเมิดนั้นเกิดขึ้นในเมืองต่างประเทศซึ่งไม่เป็นข้อแก้ตัวได้ตามกฎหมาย
ของประเทศนั้น ภายหลังกฎหมายของประเทศนั้นได้บัญญัติว่า การกระทำนั้นไม่เป็น
การละเมิด ดังนั้นฟ้องในประเทศไทยไม่ได้

เอ. ได้ทำร้ายและกักขัง บี. ในประเทศอังกฤษ ขณะนั้นเป็นการละเมิด
ตามกฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทย ภายหลังรัฐสภาอังกฤษได้ออกกฎหมาย
นิรโทษกรรม เพราะเป็นการปราบชบถ บี. ฟ้อง เอ. ศาลไทยไม่ได้

บทที่ ๕
ทรัพย์

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกัน มาตรา ๓๖ ให้ใช้กฎหมายแห่งกนท
ทรัพย์ต้นตงขยบงคบแก่งฮารมทรพยและอสังฮารมทรพย

ประมวตแพ่งพานชยมาตรา ๘๘ ฎเคราะหัดพิทคาวาทรพยวา "อนว
ทรพยพน โดยนตนยใดแกวคตมรปราง"

ประมวตแพ่งพานชยมาตรา ๓๐๐ "อสังฮารมทรพย ใดแกทตนกับทรพย
อนคคคตอชยกับทตนพน หรือประกอบเบอนอนเดยวกับทตนพน อนง คาวาสังฮาร
มทรพย ทานหมายควมรวมตงตทรทงทตยอนเกยวกับกรรมตทรในทตนคย"

มาตรา ๓๐๓ "สังฮารมทรพย ใดแกทรพยทงทตยอนอาจชนเคตอน
จากทแห่งหนงไปแห่งอนใด ไม่วาเคตอนคยแรงเคนแห่งควทรพยนเอง หรือเคตอน
คยกาตงกายนอ ก อนง คาวาสังฮารมทรพย ทานหมายรวมทงกาตงแรงแห่ง
ธรรมชาตอนอาจถอเขาได้ และทงตทรทงทตยอนเกยวคยสังฮารมทรพยคย"

ตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมายใช้คำวา
ทรัพย์ต้นตามมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งพานชย คาวาทรพยต้นหมายควม
รวมทงทรพยทงจตมรปราง ซงอาจมราคาได้ และถอเขาได้"

ฉะนคาวาทรพยต้นจงหมายควมรวมทงจตมรปรางและทงไมมรปราง ซง
อาจมราคาและถอเขาได้

จตมรปรางอาจเบตงฮารมทรพย เช่นมา หรืออสังฮารมทรพย เช่น
ทตน ทรพยเหล่านอาจมการะคตพนเช่นคทรพยตทร ฎาทรพยตทรอนเกยวกับตควหรือท
คนไมมบญหาอะไร ยอมแตวแตวตควหรือทตนนอย นทแห่งใด แคกรณชนยงยากใน
เรองทรพยตทรอนเกยวคยจตมรปราง เช่นตทรตทร เครองหมายการคค ยช

ใบกึ่ง ตั๋วขเรขกรของในเรือสงคราม ฉะนั้นจึงควรแยกออกเป็น

๑. วัตถุมีรูปร่าง คือ สิ่งหามทรัพย์และอสังหาทรัพย์

๒. วัตถุไม่มีรูปร่าง

สถานที่ของวัตถุไม่มีรูปร่างเช่นหนี้สิน พอลงได้ว่าสถานที่จะเรียกคนใด คน
ใดคือถูกหนอย และมทรัพย์อยู่ ณ แห่งใดที่จะชำระหนี้

การโอนวัตถุมีรูปร่าง

๑. การโอนวัตถุมีรูปร่างสิ่งหามทรัพย์ ซึ่งเป็นการดัมบูรณ์ตามกฎหมาย
ของการโอน (Lex actus) และดัมบูรณ์ตามกฎหมายซึ่งทรัพย์นั้นอยู่ (Lex situs)
การโอนนั้นย่อมใช้ได้

๒. การโอนซึ่งไม่เป็นการดัมบูรณ์ตามกฎหมายของการโอน และไม่
ดัมบูรณ์ตามกฎหมายซึ่งทรัพย์นั้นอยู่ การโอนนั้นใช้ได้

สิ่งหามทรัพย์นั้นยอมเคลื่อนที่ตามตัวบุคคลไป (Mabilia sequuntur
personans) แม้สิ่งหามทรัพย์จะอยู่นอกอาณาเขตของเจ้าของอยู่ กฎหมายที่ใช้
บังคับคือกฎหมายของประเทศที่พยานนั้นอยู่ เว้นแต่ในเรือการโอนกรรม
สิทธิ์ inter vivos ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามแบบกฎหมายซึ่งสิ่งหามทรัพย์นั้น
คงอยู่ เพราะการโอนกรรมสิทธิ์ยอมเปลี่ยนแปลงเจ้าของ ถ้าเจ้าของเก่ากับเจ้าของ
ใหม่มีภูมิลานาต่างกัน ถัดของถือเอาว่าทรัพย์นั้นอยู่ในท้องที่อาณาเขตใด

เช่นคนไทยถือหนอยในประเทศอังกฤษ ถ้าจะโอนขายให้แก่คนอังกฤษใน
ประเทศไทยก็ย่อมทำได้ แต่การโอนจะต้องใช้ตามกฎหมายอังกฤษ

ปัญหาอันยุ่งยากคือวัตถุไม่มีรูปร่าง เช่น หนี้ ใบกึ่ง หรือดวงเงินจะโอน
กันได้หรือไม่ ถ้าโอนกันได้ จะใช้กฎหมายภูมิลานาของถูกหนอยหรือ ณ ที่ซึ่งทรัพย์
นั้นอยู่ นักนิติศาสตร์มีความเห็นต่างกันในเรื่องกฎหมายชดกัน Story และ Philimore
เห็นว่าต้งใช้กฎหมายภูมิลานาของเจ้าหนี้ ความเห็นเนื่องมาจากหลักที่ว่าทรัพย์ติดตาม

ตัวบุคคล (Mabilia sequuntur personam) แต่กหนดคำศัพท์ปัจจุบันไม่เห็นตามน
 เพราะภมตาเนาเบณฑลคำคณินเกยงคยกฎหมายครอบครว มัจฉนเกยงของอญนชย
 เรองการคํา เวณแต่จะพิจารณาในเรองกฎหมายของสัญญา Westlake และ Dickey
 เห็นว่ากฎหมายภมประเทศ (Lex situs) กคอกนเกตชน ณ ประเทศใดกไซ
 กฎหมายของประเทศนั้น ความเห็นไมกกระทบกเทอนในเรองบรมลัทธ และระหวาง
 ลัทธกบนคตัมพนธของเจาหนและลูกหนอยางหนง กบผู้โอนและผู้รับโอนอยางหนง
 จงวางहतกใจคองน

๑. ถ้าเป็นเรองการโอน ให้ใช้กฎหมายของตักษณะหน
๒. ถ้าการโอนจะลัมบูรณ์หรือไม่ ให้ใช้กฎหมายของการโอน
๓. เรองการโอนบรมลัทธ ให้ใช้กฎหมายของหนคเกตชน

เช่นสัญญาประกันชีวิตได้ทำชนในประเทศอังกฤษ โดยลัมบูรณ์และได้ทำการ
 โอนในรัสเซีย ตามกฎหมายอังกฤษการโอนนั้นใช้ได้ แต่กฎหมายรัสเซียโอนไม่ได้ คอง
 ตกเป็นของทายาทเท่านั้น การโอนนคองใช้กฎหมายของหนคอกกฎหมายอังกฤษ

เอ. คนองอังกฤษได้มดลัทธจตทะเลเบยนหนงลัทธประพนชชนในองกฤษ เอ. ได้
 โอนลัทธจตชนนให้แก่ม. โดยปากเปต่าในเยอรมัน การโอนนั้นใช้ไม่ได้แม้แต่กฎหมาย
 ประเทศใด ๆ

เอ. จตทะเลเบยนเครองหมายการคําขายในองกฤษ ได้โอนเครองหมายการ
 คําให้ ม. ในฝรั่งเศส การโอนนั้นใช้ไม่ได้จนถวจะจตทะเลเบยนเป็นเจาของทองกฤษ

การโอนหนหรือโอนวัตถุไม่มีรูปร่างยอมลัมบูรณ์ในระหวางผู้โอนและผู้รับ
 โอน แต่มชยกเวณอยบางประการ

การโอนหนเป็นสัญญาระหวางผู้โอนและผู้รับโอน ฉะนหนจคองพิจารณา
 ตามहतกกฎหมายแห่งสัญญา ถ้าผู้โอนและผู้รับโอนหยอนความสามารถหรือว่าการโอน
 ขัดคอบแบบหรือวธาตลําระดําคณินแห่งสัญญา ย่อมบังคับตามกฎหมายของสัญญา

(Lex actus) ในเรื่องความสามารถนคอสัญญาแห่งประเทศที่สัญญาได้เกี่ยวข้องกับ
 พวคนอยู่ด้วย ส่วนแบบแห่งสัญญาข้อนี้ Lex loci contractus คือกฎหมาย
 แห่งประเทศที่ทำสัญญาหรือกฎหมายของสัญญา จึงใช้แนวเดียวกันกับในเรื่องการโอน
 เอ. มกมตาเนาอยู่ที่ (Cape Province) โดยประกันชีวิตไว้กับบริษัท
 ประกันชีวิตของอังกฤษ เอ. ได้โอนสัญญาอันชวกรรหาใน Cape Province
 ตามกฎหมายของ Cape Province การโอนนั้นใช้ไม่ได้ เพราะผู้รับโอนเป็นภรรยา
 การโอนไม่ได้ที่กานท์ Cape Province และผู้โอนกับผู้รับโอนมกมตาเนาอยู่กัน
 กฎหมาย Cape Province จึงเป็นกฎหมายที่การกระทำได้เกิดขึ้น

เอ. เป็นประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐโกเตมาตา ในปี ๑๘๖๖ ได้ฝาก
 เงินไว้กับธนาคารอังกฤษสองล้านปอนด์ ต่อมาปี ๑๘๖๘ เอ. ได้โอนเงินจำนวน
 ให้ บี. บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย บี. ยังเป็นเด็กมกมตาเนาอยู่ที่โกเตมาตา ปี
 ๑๘๖๐ เอ. ถูกรัฐประหารและถูกจับกักขัง ระหว่างที่คุมขังอยู่ในคุกโกเตมาตา
 ได้ถูกบังคับให้โอนเงินจำนวนแก่สาธารณรัฐโกเตมาตา ตามกฎหมายของโกเตมาตา
 การโอนจำนวนเงินเกินกว่า ๑๐๐ ดอลลา ถ้าการโอนโดยไม่มีค่าตอบแทนยอมเป็น
 โฉมจะ เว้นแต่จะทำเป็นลายลักษณ์อักษรต่อหน้าเจ้าพนักงานและประทับตรา แต่การ
 โอนไม่ได้ทำตามแบบ อีกประการหนึ่งเด็กไม่มีสิทธิ์ที่จะรับโอน เว้นแต่ผู้ปกครอง
 หรือผู้แทนโดยธรรมซึ่งศาลเป็นผู้แต่งตั้งจะทำแทน การโอนในปี ๑๘๖๑ ให้สาธารณ
 รัฐเป็นโฉมโดยการข่มขู่ และการโอนให้ บี. ก็เป็นโฉม เพราะขาดความสามารถ
 ขัดข้อแบบ เพราะ เอ. บี. มกมตาเนาอยู่ที่โกเตมาตาแต่การโอนได้ทำที่นั่น ศาล
 อังกฤษตัดสินว่า การโอนทั้งสองรายเป็นโฉม จำนวนเงินได้แก่เจ้าหนของ เอ. ไป
 แบ่งปันกัน

การโอนซึ่งใช้ได้ตามกฎหมายแห่งประเทศที่ได้ทำขึ้น (Lex loci actus)

แม้จะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย (Lex actus) ก็ใช้ได้ในประเทศอังกฤษ เป็นข้อยกเว้นจากหลักกฎหมายของสัญญา ซึ่งถ้าทำถูกต้องตามแบบของสถานที่สัญญาได้ทำขึ้นหรือกฎหมายธรรมดา (Properlaw)

เอ. คนฝรั่งเศสตกลงโอนหนี้ให้ บี. คนฝรั่งเศส การคิดต่อจนกระทั่งได้ตกลงกันได้กระทำในฝรั่งเศส แต่ได้ทำสัญญาโอนกันขณะที่ เอ. อยู่ไนส์เปญชัวควากฎหมายฝรั่งเศสน่าจะใช้บังคับแก่การโอน กฎหมายฝรั่งเศสเป็นกฎหมายที่การโอนได้กระทำขึ้น (Lex loci actus) ให้ใช้กฎหมายฝรั่งเศสในเรื่องที่เกี่ยวแก่แบบ (ไม่เกี่ยวกับความสามารถหรือสาระสำคัญ) หรือเลือกใช้กฎหมายฝรั่งเศส (ทั้งหมด)

บริมตีทช

บริมตีทชแห่งการ โอนหนี้หรือวัตถุไม่มีรูปร่าง ย่อมบังคับตามกฎหมายที่
เกิดขึ้น หรือทบงเกิดตั้งของชน

ปัญหาในเรื่องบริมตีทชจะเกิดขึ้นในเมื่อมีการโอนตั้งแต่ต้องรายชนไป เช่น
ที่ปรากฏโดยชัดแจ้งว่า บริมตีทชจะไม่บังคับตามกฎหมายแห่งการโอนได้เกิดขึ้น
(Lex actus) เพราะการโอนอาจทำได้ตามประเทศต่างๆ ฉะนั้นกฎหมายที่จะใช้บังคับ
ในเรื่องบริมตีทช ต้องเป็นกฎหมายที่หนี้หรือวัตถุแห่งหนี้ได้บังเกิดขึ้น (Lex situs
of the debt หรือ Lex fori)

เอ. มภมตาเนาชยทเจอรช ได้ประกันชีวิตไว้ต่อบรชทองกฤษปี ๑๘๓๓
เอ. ได้ให้ไบอินชัวร์นซ์ไว้แก่ บี. ซึ่งมภมตาเนาชยททองกฤษเป็นประกันเงินกู้ ปี
๑๘๓๔ เอ. แจงเท็จต่อบรชทว่าได้ทำสัญญาประกันหาย จึงขอไบแทน บริษัทได้
ชอกไบแทนให้ เอ. โดยไม่ลอบลวง ปี ๑๘๓๕ เอ. ได้โอนไบแทนให้ภรรยาใน
เจอรชโดยภรรยาให้ค่าตอบแทนเป็นเงิน ๕๐๐ ปอนด์ เอ. หรือภรรยาได้สั่งประกัน
ให้บริษัทตัดออกมาจนกระทั่ง เอ. ตาย ปี ๑๘๔๒ ภรรยา เอ. ได้ฟ้องตามไบสัญญา

ประกันในเจียรซี บ. ไตรของศศคาน คำตองกฤษคดีนี้ว่า บรมศัพท์ยอมบังคับตาม
กฎหมายของกฤษ บ. จึงได้บรมศัพท์ เว้นแต่ภรรยา เอ. จะพิสูจน์ได้ว่า การ
โยนได้เป็นไปโดยสุจริตและได้เสียค่าตอบแทนโดยไม่รู้ตัว เอ. ได้เข้าไปประกันไป
มอบไว้ให้ บ. แต่ภรรยา เอ. พิสูจน์ไม่ได้

การอายตและยึดทรัพย์

ความล้มบรรณแห่งการอายตและยึดทรัพย์ของหนี้สิน ข่มบังคับตามกฎหมาย
ของหนี้สินที่เกิดขึ้น (Lex situs of the debt)

การยึดทรัพย์ก็คือทรัพย์นั้นอยู่ในมือของบุคคลที่ ๓ เช่น เอ. เป็นเจ้าหนี้
ตามคำพิพากษาข้อ บ. ในเงินจำนวนหนึ่งซึ่งอยู่ในมือของบุคคลที่ ๓ คือ ซี. ความ
ประสงค์ตองการยึดคือนัก ๓ ต้องอยู่ในอำนาจของศาล แต่ บ. เจ้าหนี้ไม่อยู่ใน
อำนาจของศาล ซี. คนที่ ๓ อาจถูกบังคับให้ใช้เงินแก่ บ. เจ้าหนี้ครั้งที่ ๒ ใน
เมืองต่างประเทศ คำตองกฤษอเมริกาประเทศอื่นควรจะพึงเรียงฉพาะการ
อายตทรัพย์และให้ตกลงคนก ๓ หลุดพ้นไปเมื่อใดชำระหนี้แล้ว กฎหมายอังกฤษ
กำหนดเองเดียดกน เมตกลงคนก ๓ จะอยียงต่างประเทศ ถ้าหนี้สินที่จะเรียกชำระ
ได้อยู่ ณ ประเทศอังกฤษ จำนวนเงินที่ธนาคารของตกลงต่างประเทศอาจถูกยึดได้
แต่จำนวนเงินที่ชำระธนาคารต่างประเทศของธนาคารอังกฤษ หรือจำนวนเงินของ
ตกลงในธนาคารต่างประเทศจะยึดไม่ได้ การที่ศาลจะสั่งให้ยึดเงินนั้นต้องระวงอย่าให้
ตกลงคนก ๓ ต้องใช้เงินออก

เอ. พอง บ. คนเยอรมนซึ่งอยู่ในเยอรมัน ศาลพิพากษาให้ บ. ชำระ
เงิน ๑,๐๐๐ ปอนด์ บ. แผลคชนออกทรนและฎีกาคคถึงที่สุด ศาลชำระหนี้บนหมข
ศาลฎีกา บ. ได้วางเงิน ๕๐๐ ปอนด์เป็นประกันที่ธนาคารสาขาเยอรมัน ธนาคาร
สาขาลอนดอนได้บริบรองเงินจำนวนนี้ และได้ใช้เงินจำนวน ๓๐๐ ปอนด์ เป็นค่า

กรรมนิยมไปแล้ว คำอนุญาตให้ เอ. ยึดเงินจำนวนหกหมื่น ๒๐๐ ปอนด์ คำสั่ง
ของศาลได้ถูกเพิกถอน เพราะธนาคารอาจถูกใช้เงินอีก โดยหนังสือโดยจะเรียก
ให้ชำระได้ในอังกฤษ

อสังหาริมทรัพย์

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๐๐ บัญญัติว่า "อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ที่ดินกับ
ทรัพย์สินติดต่อกับที่ดิน หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน ซึ่ง คำว่าอสังหา-
ริทรัพย์ ท่านหมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งติดต่อกับกรรมสิทธิ์ที่ดินด้วย"

การที่จะพิจารณาถึงในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ ก็จะต้องพิจารณาตามกฎหมาย
ซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ (Lex situs) ซึ่งบางประเทศก็ถือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กันในเรื่อง
ที่ว่าทรัพย์สินใดเป็นอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ตามกฎหมายฝรั่งเศส อสังหา-
ริทรัพย์ ไม่จำกัดเฉพาะแต่ที่ดินกับทรัพย์สิน ติดต่อกับที่ดินตามสภาพเท่านั้น
ยังหมายถึงทรัพย์สินใด ๆ จะเป็นของเคลื่อนที่หรือไม่ก็ตาม หมายความว่าสำหรับ
ใช้ประจำเพื่อประโยชน์ของที่ดินด้วย เช่น ไร่ กระบือ แอก ไร่ เครื่องจักร
สำหรับทำนาทมิไรเพื่อใช้เป็นประโยชน์ของนา กฎหมายฝรั่งเศสถือว่าอสังหา-
ริทรัพย์ ตามกฎหมายฝรั่งเศสและเบตเยม บัญญัติว่ารังผงนับเป็นสิ่งหนึ่งของ
อสังหาริมทรัพย์ แต่กฎหมายไทยแต่ยึดถือคำอธิบายว่าอสังหาริมทรัพย์ คือไม่ติดต่อก
และคนชาวในนามตามกฎหมายไทยถือว่าอสังหาริมทรัพย์ เครื่องจักรติดต่อกับที่ดิน
กฎหมายอังกฤษถือว่าอสังหาริมทรัพย์ แต่กฎหมายไทยไม่ได้ถือเช่นนั้น

อสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายไทยมี ๔ อย่าง คือ

๑. ที่ดิน
๒. ทรัพย์สินติดต่อกับที่ดิน
๓. ทรัพย์สินประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน
๔. สิ่งซึ่งติดต่อกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน

การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องแก่อสังหาริมทรัพย์ ต้องพิจารณาตามกฎหมาย ซึ่ง
ทรัพย์สินตั้งอยู่ (Lex situs) ตลอดจนนิติกรรมต่าง ๆ และแบบแห่งการโอนที่เกี่ยวข้องกับ
อสังหาริมทรัพย์ ก็ต้องใช้กฎหมายของประเทศนั้นด้วย ศาลนอกประเทศไม่มีอำนาจ
รับพิจารณาคดี

ความสามารถ ของบุคคลที่จะขาย ครอบครอง หรือการโอนยกให้อสังหา-
รมทรัพย์นั้น ต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

ตัวอย่าง คนไทยอายุ ๒๐ ปี มีภรรยาอยู่ในประเทศไทยมีภรรยา
๓ แปลงในประเทศไทยตามกฎหมายอังกฤษเขายังไม่บรรลุนิติภาวะ ภายหลังได้
โอนขายที่ดินนั้นใหม่ชื่อ การโอนทั้งหมดต้องบังคับตามกฎหมายอังกฤษ แต่มีคดีเรื่อง
หนึ่ง คือ บ. เป็นหญิงมีสามีตามกฎหมายในอังกฤษ ได้ทำนิติกรรมในอังกฤษ
ยกเงินจำนวนของตนในฝรั่งเศสแก่ธนาคารอังกฤษ เป็นการประกันธนาคารได้จ่ายเงิน
ล่วงหน้าให้สามี ธนาคารฟ้อง บ. ตามนิติกรรมใน บ. ต่อสู้ว่าตามกฎหมายฝรั่งเศส
หญิงมีสามีจะจำประกันสามีไม่ได้ เว้นแต่จะได้ประโยชน์จากสัญญาอื่น หรือหญิงนั้น
ทำการค้า ตัดสินว่าต้องใช้กฎหมายฝรั่งเศส

แบบ การโอนอสังหาริมทรัพย์ ต้องพิจารณาตามกฎหมายของประเทศที่
ทรัพย์สินตั้งอยู่ ถ้าสัญญาเกี่ยวกับที่ดินในต่างประเทศ กฎหมายของสัญญา (Lex
loci contractus) นั้นยอมใช้ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้กฎหมายแห่งประเทศที่ที่ดินตั้งอยู่

คนอังกฤษได้ขายที่ดินแก่คนในสกอตแลนด์ใหม่ชื่อ คือคนอังกฤษ
การโอนที่ดินนั้นทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ไม่ได้ทำเป็นกรรมกรรมตามกฎหมาย
อังกฤษ แต่กฎหมายสกอตแลนด์บัญญัติว่าไม่ต้องทำเป็นกรรมกรรม แบบแห่งการโอน
ต้องใช้กฎหมายสกอตแลนด์

สาระสำคัญ แห่งสัญญา เช่นการโอนกรรมสิทธิ์ ก็ต้องพิจารณาตาม
กฎหมายของประเทศที่ทรัพย์สินอยู่ แต่ความสมบูรณ์แห่งสาระสำคัญของสัญญาย่อม

บังคับตามกฎหมายของสัญญา ไม่จำเป็นต้องใช้ Lex situs

เอ. คนอังกฤษโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่ บี. ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
นวยอรัค ต้องใช้กฎหมายนวยอรัค

กำหนดอายุความ อันเกี่ยวแก่อสังหาริมทรัพย์ คือผู้เป็นเจ้าของหรือผู้
ครอบครองที่ดิน หรือชาติสัญชาติหรือบรรพบุรุษโดยทางอายุความ ย่อมพิจารณาตาม
กฎหมายของประเทศที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินในอาณาเขตหรือต่างประเทศ

เข. ได้ตกลงจะโอนที่ดินในอินเดียให้ บี. บี. ไม่ยอมรับการโอน เพราะเอ.
ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ เอ. อ้างว่ากรรมสิทธิ์โดยทางอายุความ เอ. พ้อง บี. ขอให้
รับการโอน บี. ฎีกาว่า เอ. จะมกรรมสิทธิ์หรือไม่ ต้องพิจารณาตามกฎหมายอินเดีย

พระราชบัญญัติความด้วยการชดกันแห่งกฎหมายมาตรา ๑๖ วรรค ๒ บัญญัติ
ข้อยกเว้นไว้ว่า ในกรณีการตั้งทรัพย์สินออกนอกประเทศ คือทรัพย์สินที่ตั้งเคลื่อนออกไปยัง
ประเทศต่าง ๆ ให้ใช้กฎหมายสัญชาติของเจ้าของทรัพย์สินบังคับแก่ทรัพย์สินนั้น แทนการ
ที่จะบังคับตามกฎหมายที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ เพราะทรัพย์สินอาจย้ายไปหลายประเทศโดยไม่
แน่นอน จึงให้ถือสัญชาติของเจ้าของทรัพย์สินนั้นเป็นเกณฑ์ และอย่างไรจะเรียกว่าตั้ง
ออกนอกประเทศนั้นต้องถือตามกฎหมายศุลกากร เช่น ก. คนวิดีเซียตั้งซื้อข้าวสาร
จากประเทศไทยเพื่อส่งไปยังประเทศจีน เมื่อข้าวสารผ่านด่านออกจากประเทศไทย
ไปแล้ว ก็ต้องใช้กฎหมายวิดีเซีย

พระราชบัญญัติความด้วยการชดกัน มาตรา ๑๗ "ตั้งห้ามทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งได้
ย้ายไปในระหว่างพียงคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ให้คงบังคับตามกฎหมายแห่งดิน
ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่" คดีเมื่อถอนกรณีเกิดขึ้นทรัพย์สินโดยเป็นปกติ ครั้นเมื่อเกิดคดี
ขึ้นแล้ว ได้ถูกย้ายไปเชนน ให้บังคับตามกฎหมายของประเทศที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ขณะ
ที่ทรัพย์สินนั้น เป็นข้อยกเว้นจากหลักกรรมมาดังกล่าวมาแล้ว เพราะอาจมีการทุจริตกัน
ได้ง่ายในการที่จะยกย้ายทรัพย์สินไปเสียให้พ้นจากอำนาจศาล

บทที่ ๕

ครอบครัว

ในสมัยโบราณการตั้งมรดกทำกันในระหว่างครอบครัว จนเป็นประเพณีมาถึง
 กษัตริย์และพระราชวงศ์ของตั้งมรดกในระหว่างญาติ โดยถือว่าได้โดยสิทธิ์ที่
 จากสัตว์รศกทพระเจ้าประทานให้ ก็กระดุกใหญ่ ๆ ก็กำหนดไว้ในระหว่างพวกเดียวกัน
 นามตั้งคนเดียวกัน การถือธรรมเนียมเช่น เช่นกฎหมายโรมันไม่ยอมให้คน ฟันเมือง
 แต่งงานกับคนต่างต่าง กฎหมาย ๑๓ โตะไม่ยอมให้พวกปาตริเซียนแต่งงานกับ พวก
 เพดเบียน กฎหมายฮินดูไม่ให้พวกพราหมณ์แต่งงานกับพวกคู้ทรี ของไทยเราไม่ให้
 เจ้าหญิงแต่งงานกับคนธรรมดา ระหว่างพวกต่างชาติแต่เกือบจะว่าไม่มเดียว เพราะต่าง
 รังเกียดถึงชาติถอมถวม ตั้งมรดกปัจจุบันการค้าขายเจริญขึ้น ชนต่างชาติก็หลงไหลไปตาม
 ประเทศต่าง ๆ บุคคลต่างสัญชาติกันก็ทวมมากจนทกททย่อมทำการตั้งมรดกกัน ในเรื่อง
 บัญญัติกฎหมายขัดกัน ไม่มเรื่องใดที่จะซับซ้อนและยุ่งยากมากที่สุดเท่าที่เรื่อง
 ครอบครัว เพราะกฎหมายและจารีตประเพณีของแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกัน
 แดกกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี ต้องไม่ขัดต่อความตั้งมรดกเรียบร้อยและ
 ศักดิ์ธรรมอันดีของประชาชน ดังจะได้กล่าวต่อไป

พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกัน ฯ มาตรา ๑๘ “ ความสามารถที่จะทำการ
 หมั้นหรือเพิกถอนการหมั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่หมั้นแต่ฝ่าย
 ผลของการหมั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศ ซึ่งศาลที่พิจารณาและพิพากษา
 คิดตั้งกตอย

ก่อนที่ชายหญิงจะทำการตั้งมรดกเป็นผลมัยกัน โดยมากกมกจะมการหมั้นกัน
 ก่อน พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกัน ฯ จึงได้เริ่มบัญญัติถึงเรื่องการหมั้นก่อน

จึงต้องรื้อว่าการหมั้นคืออะไร

การหมั้นคือ ก่อนที่ชายหญิงจะทำการสมรสกัน คือฝ่ายชายไปทำการหมั้นฝ่ายหญิงก่อน คือผู้ใหญ่ต่างฝ่ายต่างกระทำแทนตัวชายและหญิง และไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องมีกรรมการหมั้นก่อนจึงจะทำการสมรสได้ การหมั้นนั้นจะต้องมีของหมั้นอันเป็นประเพณีมาแต่โบราณ แม้ในปัจจุบันนักคิดของหมั้นด้วย ถ้าเป็นการไปสู่ขอเฉย ๆ ก็หาเรียกว่าเป็นการหมั้นไม่ ฉะนั้นคำว่าการหมั้นจึงต้องเข้าใจว่า หมายถึงการที่ฝ่ายชายนำของหมั้นไปให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นหลักฐานว่าฝ่ายชายจะทำการสมรสด้วย และฝ่ายหญิงรับของหมั้นนั้น ฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น ฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ความสามารถที่จะทำการหมั้นนั้น ก็คือความสามารถที่จะทำการสมรส หากการได้เป็นไปก่อนสมรส

การหมั้นจะทำได้คือเมื่อชายมีอายุ ๑๗ ปีและหญิงมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ ถ้าชายหรือหญิงยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องได้รับความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองก่อน

กฎหมายไทยกำหนดอายุของการหมั้นไว้ และกฎหมายของประเทศอื่น ๆ ก็กำหนดไว้ต่างกัน เช่นกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดไว้ว่าชายอายุ ๑๗ ปี หญิงอายุ ๑๕ ปี สเปญชายอายุ ๑๕ ปี หญิงอายุ ๑๒ ปี ถ้าชายฝรั่งเศสอายุ ๑๗ ปี จะทำการหมั้นกับหญิงไทยอายุ ๑๕ ปีได้หรือไม่ เช่นนักคิดของลัทธินิยมของชายนั้น การหมั้นนั้นก็เช่นโมฆะ

ถ้าชายสเปญอายุ ๑๖ ปี จะทำการสมรสกับหญิงไทยอายุ ๑๒ ปี การหมั้นนั้นก็เช่นโมฆะ เพราะกฎหมายไทยห้ามร่วมประเวณีเด็กอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี

ตามประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๔๓๕ กำหนดว่าถ้าชายหญิงชู้กับบิดามารดาต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ประเทศยุโรปโดยมากก็ต้องได้รับความ

ยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเช่นเดียวกัน ประมวลแพ่งฝรั่งเศสมาตรา ๑๕๗
 บัญญัติว่า ถ้าบุตรชายอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือ
 ผู้ปกครอง กฎหมายสัญชาติตนเองไม่ขอบัญญัติว่าจะต้องได้รับยินยอมเช่นนั้น
 ฉะนั้นการหมั้นจะสมบูรณ์ได้ก็ต้องถือตามสัญชาติของคู่กรณี ถ้าปรากฏว่า
 ฝ่ายใดไม่ตามมาตราการทำหมั้นตามสัญชาติตน แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะตามมาตรา การ
 หมั้นนั้นไม่สมบูรณ์

เช่น เอ. คนสัญชาติฝรั่งเศสอายุ ๒๐ ปี ทำการหมั้นกับนางสาวหวานคนไทย
 อายุ ๑๘ ปี เอ. ไม่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ต้องใช้กฎหมายฝรั่งเศส
 การเพิกถอนการหมั้นนั้น กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเหตุอย่างไรจึงจะ
 ถอนการหมั้นได้ การหมั้นย่อมเป็นนิตกรรมสัญญาอย่างหนึ่ง ฉะนั้นการเพิกถอนการ
 หมั้นน่าจะถืออย่างสัญญาธรรมดา ถ้ากฎหมายประเทศใดบัญญัติไว้เป็นพิเศษในเรื่อง
 ถอนการหมั้นจึงต้องถือตามกฎหมายสัญชาติของคู่กรณี ปัญหาที่สงสัยก็คือคู่กรณี
 ต่างสัญชาติกัน จะถือตามสัญชาติของฝ่ายใดหรือจะถือตามเจตนาของคู่กรณีว่าจะใช้
 กฎหมายของประเทศใด น่าจะใช้กฎหมายของประเทศซึ่งคำพิพากษารณาและพิพากษา
 คดีดังกล่าวอยู่ (Lex fori)

ผลของการหมั้นนั้นคือ เมื่อการหมั้นนั้นสมบูรณ์แล้วความผูกพันมีผลสัญญา
 และการที่จะคงไปตลอดก็จะต้องดูตามหลักกฎหมายของประเทศซึ่งคำพิพากษารณา
 และพิพากษาคดีดังกล่าวอยู่ เช่นในเรื่องของหมั้นเบนตัน

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกัน มาตรา ๓๘ “เงื่อนไขแห่งการสมรสให้
 เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่กรณีแต่ละฝ่าย”
 “เงื่อนไขแห่งการสมรสในประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดไว้แตกต่างกัน พอจะ
 รวบรวมได้ดังนี้

กำหนดในเรื่องอายุ กฎหมายของประเทศต่างๆ ได้กำหนดอายุของบุคคลที่จะทำการสมรสไว้ต่างๆ กัน แลแต่คนฟ้าอากาศของประเทศแต่ละชาติประเพณีบางประเทศกำหนดไว้ต่ำมาก เช่นพวกทมิฬต่างนามะหะหมัดชอญในอาฟริกากำหนดอายุฝ่ายหญิงไว้เพียง ๗ ปี เพาะจะให้บุคคลหนุ่มโสดหาผู้สืบสายโลหิต ถ้าบุคคลใดไม่บุตรธิดาผู้นั้นบาป พระเจ้าไม่ประทานให้ชนสัตว์รัก แม้วางใจให้แห่งการสมรสให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่กรณีก็ดี แต่ถาเป็นการผิดต่อศีลธรรมหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในอันที่จะยินยอมให้หญิงชายคู่สมรส เพราะร่างกายและสติปัญญายังไม่เพียงพอที่จะทำการสมรสๆ นั้นก็เป็นโมฆะ เช่น เอ. คนด์เปญ อายุ ๒๐ ปี จะมาประกอบพระสมรสกับเด็กหญิง บ. อายุ ๑๒ ปี ในประเทศไทย แม้กฎหมายสัญชาติจะเป็นการสมรสบริบทก็ดี ศาลไทยคงไม่รับว่าเป็นการสมรสโดยสมบูรณ์ ประมวลกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๔๔ ห้ามมิให้ชายร่วมประเวณีกับเด็กหญิงอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี กฎหมายอังกฤษไม่ยอมให้ร่วมประเวณีกับเด็กหญิงอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี

การสมรสระหว่างญาติ

ประวัติศาสตร์ของการสมรสเป็นดั่งมกรรยานั้น ระหว่างพจนของรวมบิดามารดาเดียวกันหรือมารวมบิดาแต่ต่างมารดา เหล่านี้ปรากฏอยู่อย่างมากมายหลายเหลือ ทั้งยังมีกฏาวใจในคนกรไบเบตด้วย ประวัติศาสตร์ของอียิปต์เมื่อถว่า ๓,๐๐๐ ปี ถ่วงมาแต่อกเดิมไปด้วยการสมรสระหว่างพจนองรวมสายโลหิตค้อย่างนี้ และทั้งยังมีในประวัติศาสตร์บ่งไว้ว่า พฤติการณ์อย่างหนักนถุยมมากในบรรดาชนชาติต่างๆ เช่นชาวฮาวไคในโบราณ ชาวอินดาสแห่งเปรู เหล่ากษัตริย์ชิลอนและเปอริเซียตลอดจนชนชาติเผ่าต่างๆ ในอาฟริกา แต่บุคคลเหล่านั้นเป็นคนโบราณ ตกมาสมัยกรุงหงตั้งของสัตว์ราชทัณฑ์ บรรดาชาติอารยะทั้งกรุงประเพณีอยู่ กับชนชาติอินโดจีน ลัยาม

พม่า และเขมร

บรรดากษัตริย์ผู้ปกครองประเทศเหล่านั้น รับเอาประเพณีนี้โดยมีจุดมุ่งหมายว่า จะรักษาด้วยเลือดคนในตระกูลให้บริสุทธิ์ แต่ไม่ได้นิยมปฏิบัติกัน หรือจะว่าตามความจริงแล้ว เป็นที่ตอ้งห้ามปฏิบัติกันในระหว่างประชาชนพลเมืองสามัญแห่งประเทศนั้นๆ สำหรับประเทศไทยนั้น ความคิดในประเพณีอันนี้ได้รับมาจากอินเดีย พุทธคอสถกแห่งการลัทธิวรรณะ ถือว่าเจ้านายหรือเจ้าหญิงที่เกิดจากมารดาซึ่งเป็นเจ้าหญิง โดยกำเนิดแล้ว ก็น่าว่า "เป็นนกกเกิดจากครกอันไม่มมถน" และคงยศเป็น เจ้าฟ้าหรือเจ้านายแห่งสุวรรณภูมิ ฝ่ายเสียดิบรุษทั้งนเป็นเครื่องตัดสินการสืบราชบัลลังก์ ซึ่งเป็นข้อใหญ่ของชนชาติสมเด็จพระจอมเกล้ารัชกาลที่ ๔ ให้ได้ระบอบของราชบัลลังก์ หลังจากทีพระองค์ได้ไปเก็บพระองค์อยู่ในโตกกาสาวพัสตร์เสวยเป็นเวदानาน

สมัยปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มักจะห้ามการสมรสระหว่างญาติกันตามกฎหมาย อังกฤษตงโทษผู้ทำการสมรสกับพี่น้องร่วมบิดามารดา กฎหมายไทยมีข้อห้ามอยู่เหมือนกัน กฎหมายสเปนและโปรตุเกสห้ามแต่งงานกับลูกพี่ลูกน้อง แต่กฎหมายไทยและอังกฤษไม่ห้าม

คดีระหว่าง Sottomayer V. De Berros ศาลอุทธรณ์อังกฤษชี้ขาดว่า การสมรสที่ได้ทำขึ้น ณ ประเทศอังกฤษสมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ แต่คู่สมรสเป็นลูกพี่ลูกน้องกันจึงเป็นโมฆะตามกฎหมายสเปน

เอ. และ บี. เป็นลูกพี่ลูกน้องแต่งงานกันในประเทศอังกฤษซึ่งคงใจไปมีภูมิตำเนาอยู่สเปน การสมรสใช้ได้ตามกฎหมายอังกฤษ แต่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายสเปน เอ. มีสิทธิที่จะได้ทรัพย์สินในอังกฤษในวันสมรส แต่ทรัพย์สินนั้นได้อินไปยัง เอ. ในวันแต่งงาน รุ่งขึ้น เอ. บี. ไปสเปน การสมรสนั้นเป็นโมฆะ เอ. ต้องโอนคืนทรัพย์สินให้

เอ. มกมตาเนาอยู่ในอังกฤษ แต่อยู่ในไรต์ไธแดนดและแต่งงานกับ บี. ซึ่ง
เป็นบุตรของพี่สาว เอ. มกมตาเนาอยู่อังกฤษเหมือนกัน การแต่งงานนั้นสมบูรณ์
ตามกฎหมายไรต์ไธแดนด แต่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ เพราะกฎหมาย
อังกฤษห้าม ชาว น้า สมรสกับหลาน ประเทศที่เจริญแต่ยอมห้ามการแต่งงาน
ระหว่างญาติพี่น้องกัน

กฎหมายไทยห้ามผู้รับบุตรบุญธรรมทำการสมรสกับบุตรบุญธรรม กฎหมาย
ฝรั่งเศสกับดัตช์กับญิบตห้ามเช่นกัน กฎหมายอังกฤษไม่ห้าม กฎหมายอังกฤษ
ฝรั่งเศสห้ามอาว่นาสมรสกับหลาน แต่กฎหมายไทยเราไม่ห้าม

ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรมซึ่งมีสัญชาติอังกฤษ จะทำการสมรส
กันในเมืองไทยได้หรือไม่ หรือคนไทยจะทำการสมรสกับหลานในประเทศอังกฤษ
ได้หรือไม่ เห็นว่าไม่น่าจะทำการสมรสกันได้ เพราะเกยวจากศีลธรรมของประชาชน
ในประเทศ

ภรรยาหลายคน

ประเทศต่าง ๆ โดยมากมีกฎหมายห้ามมิให้ชายมีภรรยาหลายคน กฎหมาย
อังกฤษถือว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่มีบางประเทศยอมให้ชายมีภรรยาหลายคนได้
เช่น อินเดีย และยิวในบางตอน ฉะนั้นถ้าไปทำการสมรสกันนอกประเทศของคนยอม
ไม่สมบูรณ์

หญิงหม้ายและหญิงที่อยู่กับสามี

กฎหมายฝรั่งเศสได้กำหนดไว้ว่า หญิงหม้ายหรือหญิงที่หย่ากับสามีจะกำ
การสมรสได้ต่อเมื่อ หญิงนั้นได้ขาดการสมรสแล้วไม่น้อยกว่า ๓๐๐ วัน แต่กฎหมาย
ไทยกำหนดชัดเจนไว้ ๓๐๓ วัน เว้นแต่จะเกิดบุตร ในระหว่างนั้นหรือสมรสกับคู่หย่าเดิม

หรือโดยคำสั่งของศาล ทงนเพศของกนหมโห่งดยวำ เดกทเกดมาใหม่นนเบนชองคู้
สมรสเดมหรือชองล่ำมใหม่ ถ้าประเทศโทมชอชชชนเชนนเดว การสมรสนนยอม
ไม่มบรมน

หญิงมช

กฎหมายไทย-อังกฤษไมห้ามชายชู้ทำการสมรสกับหญิง กฎหมายอังกฤษ
ลือวำชายชู้ควรทำการสมรสกับหญิงทคนเบนชู้ เพราะเบนการทำให้หญิงเดมเดมยมาก
กฎหมายโบราณชองไทยเราลือวำการเบนชู้เบนดิ่งทเลวทรมมมาก กฎหมายจึงยอม
ให้ชายเจ้าฉวรบทรพยหญิงลงโทษช้ำชายชู้และหญิงทงสองได้ สมัยค่นรัชกาลชอง
กรุงรัตนโกสินทร์ โทษทหญิงมช ได้ระบุให้มการประจาวให้อบอวยไปทวโดกา
และหญิงนนในชณะถูกทณชทกรรมจะค้องถูกบงคป์ให้ทคดอกไมเดง (ชระบา) อีกด้วย
ชณะนนหญิงมชถูกลาชดกับล่ำมเดมเดว จะมาเดงงานในเมืองไทย เจ้าหน้าทอาจไมทำให้
ก็ได้ (ความเห็น) โดยประเพณีชองไทยลือวำเบนการผิดศีลธรรม แต่ดำหรับ
กฎหมายฝรั่งเค็ดเลวได้เบญญิตห้ามไว้โดยตรงไมให้หญิงสมรสกับชายทเบนชู้

ศาสนา

บางประเทศห้ามคนต่างศาสนาทำการสมรส เช่นกฎหมายฮอ็ดเควียห้ามการ
สมรสระหวางผู้ออคริสศาสนาเบนชู้ ไม้ออคริสศาสนา กฎหมายเชอวีเบยห้ามการ
สมรสระหวางคริสตังกับพวกยิว

ฝ่ายนักบวชบรรพชิตเช่นในประเทศคตอคริสศาสนา ห้ามให้พระบาคหวง
คาทอติกทำการสมรสให้ กฎหมายไทยพระภิกษุสง่ามเดมจะทำการสมรสไม่ได้

อนุสัญญากรุงเฮก ค. ศ. ๑๙๖๒ บัญญัติวำ กฎหมายในทของถนททำการ
สมรสกันอาจอนุญาตให้ค่นต่างวำสมรสกัน แม้วำกฎหมายแห่งชาติชองค่นจะมีชอ
ห้ามการสมรสนน หากวำชห้ามนนมดกษณะเกยวกับศาสนาโดยเฉพา แต่ประเทศ

อื่น ๆ มลัทธิจะไม่ยอมรับการสมัครตัวกัน ในพฤติการณ์เช่นนี้ เป็นการสมัครตัว
 สมัครกันไม่ได้ ฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทำการสมัครตัวกันในประเทศอังกฤษไม่ได้ หรือ
 ชาวออสเตรเลียหรือชาวอเมริกันจะสมัครตัวกับคนไทยในพุทธศาสนาสถานในเมืองไทยก็ได้ ถ้า
 บรรพชิตในพุทธศาสนาสถาน เช่น ชาวตังกา เขมร จีน จะแต่งงานกับหญิงไทยในประเทศ
 ไทยคงจะไม่ได้ เพราะเกี่ยวข้องกับศีลธรรมและความสงบเรียบร้อย ส่วนประเทศ
 ฝรั่งเศสจะไม่ยอมรับการสมัครตัวกันใด ๆ ในเรื่องการสมัครตัวกัน และไม่เกี่ยวกับความสงบ
 เรียบร้อยและศีลธรรม ชนชาติใดก็ได้ยินยอมมลัทธิแล้วทำการสมัครตัวกันใน
 ฝรั่งเศสได้ทั้งนั้น

คนต่างผิว

กฎหมายบางรัฐในสหพันธรัฐอเมริกา เช่นรัฐเวอร์จิเนีย ไม่ยอมให้คน
 ฝรั่งแต่งงานกับคนผิวขาวและกำหนดโทษไว้ด้วย

แบบของการสมัคร

พระราชบัญญัติว่าด้วยการสมัครตัว มาตรา ๒๐ การสมัครตัวซึ่งได้ทำถูกต้อง
 ตามแบบที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งประเทศที่ทำการสมัครนั้นยอมเป็นอันสมัคร
 การสมัครระหว่างคนในบังคับไทย หรือคนในบังคับไทยกับคนต่างต่าง ซึ่ง
 ได้ทำในต่างประเทศโดยถูกต้องตามแบบที่กฎหมายไทยกำหนดไว้ยอมเป็นอันสมัคร
 ตามมาตราตามกฎหมายอนุโลมใช้หลักของดินบังคับกรรม คือการสมัคร
 ที่ทำขึ้นถูกต้องตามแบบพิธีตามกฎหมายของดินที่กำหนดไว้ การสมัครนั้นยอมสมัคร
 เหตุที่ต้องใช้กฎหมายของดิน เพราะการสมัครเป็นลัทธิตามธรรมชาติของมนุษย์
 เกี่ยวกับความมั่นคงของครอบครัวและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ฉะนั้นคน
 ไทยที่อยู่ในเมืองต่างประเทศ จะทำการสมัครตามแบบพิธีในทางศาสนาก็ยอมสมัคร
 สมัครตามกฎหมายไทย ประเทศเซอร์เบีย บุลกาเลีย กรีซ กำหนดไว้ว่า ต้องทำ

คอหน้าพระบาทหลวงตะมพยานรเห็น ถ้าปราศจากแบบพชดิงกดาวแก้ว กฎหมาย
 ไม่ยอมบริบูรณ์ในการดมรดกคนชาติของคนใดที่อยู่นอกอาณาเขต ตามอนุสัญญา
 กรุงเฮกฉบับลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๑๙๐๒ ข้อ ๕ กำหนดว่าประเทศที่มีกฎหมายบังคับ
 ใหม่พชดมรดกทางคำสัญญา จะไม่ยอมบริบูรณ์การดมรดกในเมืองต่างประเทศซึ่งปราศจาก
 พชชเช่นน หตกนเบนชอยกเวณแห่งแบบนคกรรมขงมตกษณะบังคับไม่เด็ดขาด คือ
 มตกษณะบังคับโดยเคร่งครัดอย่างเด็ดขาด ถ้าคนของสัญชาติดิงกดาวแก้วจะไปทำ
 การดมรดก ณ ประเทศใด ๆ ก็ดี ถ้าปราศจากแบบพชทงคำสัญญาดิงกดาวแก้ว
 กยอมไม่ดมรดก หรือในกรณีทคดมรดกสัญชาติต่างกัน เช่นชายฮตาเดยนดมรดก
 กับหญิงอังกฤษ ณ กรุงปารีสจะคำตามแบบพชอังกฤษไม่ได้ ต้องทำตามแบบพช
 ฝรั่งเศส หรือดมรดกระหว่างชาวฝรั่งเศสกับอังกฤษทำคอหน้าทคหรือกงสัดอังกฤษใน
 อาณาเขตฝรั่งเศส คำดฝรั่งเศสไม่บริบูรณ์ดมรดก ประเทศที่ไม่ถือเอาคำสัญญาเป็นแบบ
 พช เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สวิต เป็นคนไม่ยอมบริบูรณ์คำสัญญาใด ๆ ทั้งหมด

บางประเทศมีกฎหมายบังคับว่าต้องประกาศโฆษณาการดมรดกเสียก่อน เพื่อ
 ผู้มรดกจะได้เสียอาจรวงคคคานได้ เช่น ฝรั่งเศส เบลเยียม อิตาลี ฮังการี สวิต
 เป็นต้น กฎหมายดเปญบัญญัติว่า คนต่างดาวทชอยู่ในอาณาเขตไม่เกินกว่า ๒ ปี
 ถ้าจะทำการดมรดก ต้องนำหตกฐานมาแสดงว่าได้ประกาศโฆษณาในประเทศของ
 ตนแล้ว

คนฝรั่งเศสทำการดมรดกกับหญิงฮตาดี ในประเทศไทยตามแบบพชของไทย
 แต่ไม่ได้ทำการประกาศโฆษณาในฝรั่งเศสหรือฮตาดี เช่นยอมเป็นการดมรดก
 ตามกฎหมายไทย แต่ไม่ดมรดกตามกฎหมายฝรั่งเศส บัญหามว่าจะใช้กฎหมาย
 ไคบังคับ เห็นว่าต้องใช้กฎหมายไทยบังคับ เพราะมีอนุสัญญากรุงเฮกฉบับลงวันที่
 ๑๒ มิถุนายน ๑๙๐๒ ด้นับต้นนอยู่ คือการดมรดกจะเป็นโมฆะก็เฉพาะในประเทศ

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

เอ. และ บี. ดัชนีชาติของอังกฤษแต่งตั้งงานกษัตริย์ของอังกฤษเมของแอนทเวป
ประเทศเบลเยียมโดยพระองอังกฤษต่อหน้ากงสุตอังกฤษ แต่มได้ทำตามแบบของกฎหมาย
เบลเยียม การดมรดกนเป็นโมฆะ

เอ. และ บี. ชาวดีก๊อชดมรดกนในประเทศอังกฤษ โดยบริษชต่อหน้า
พระวาจะเป็นดามภรรยาคน การดมรดกนเป็นโมฆะ

เอ. และ บี. ดัชนีชาติของอังกฤษมภมาตาเนาอยู่ในอังกฤษทำการดมรดกนที่กรุง
มาดริดประเทศสเปน โดยไม่ได้ทำต่อหน้าพระคาทอลิก การดมรดกนดมบูรณคาม
กฎหมายสเปนแม้จะไม่ลกคองตามแบบอังกฤษกค

๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

เช่น เอ. และ บี. มภมาตาเนาในอังกฤษได้ดมรดกนในจังหวัดอนโกตกันคาร์
แห่งประเทศจีน โดยมีชชชนาวร์ดกชชชไม่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการ
แต่งงานในต่างประเทศ การแต่งงานนดมบูรณคามกฎหมายคอมมอนลว่าด้วยการ
ดมรดก แม้มีชชชนาวร์จะไม่มีฐาเอย่างพระกก็ตาม ชงการดมรดกนกระทำในอังกฤษ
จะคองทำต่อหน้าพระ

เอ. และ บี. คนอังกฤษโดยสารไปในเรือ เรอนนไดอบปางแต่ละไดคณพักอยู่
บนเกาะร้างแห่งหนง ลูกเรือและคนโดยสารปตอกภยทุกคนแต่ไม่มีทางที่จะออกจาก
เกาะร้างหนใด เอ. และ บี. ปวารณาจะทำการดมรดกให้ดำเรจตงวิ่งไป แต่ไม่มี
แบบพชดมรดกแห่งทองถนแต่ไม่มีพระนภบวช นอกจากบุคคลตงกถาวแล้ว เอ. และ
บี. ได้แต่งงานกันโดย per verba de praesenti ต่อหน้าคนเฝ้าหน วจนฉยวา

๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๒๔๕๐ บัญญัติว่า "การล้มรื้อระหว่างคนใน
 บังคับสยามกับคนต่างประเทศตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎหมายสยาม หรือกฎหมาย
 แห่งประเทศสยามนั้นก็ได้" เป็นที่แสดงว่าประมวลกฎหมายของเรายอมรับหลักการ
 กฎหมายของถนบงคมนตรีกรรมมาใช้ และประเทศต่างๆ ก็ยึดหลักอันนี้ เว้นแต่
 ในบางกรณีดังกล่าวแล้ว

ตามอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. ๑๙๐๒ ยอมรับให้บุคคลซึ่งถูกกฎหมายแห่ง
 ชาติของตนห้ามการล้มรื้อ ไปทำการล้มรื้อในประเทศที่ไม่กำหนดชัดเจนได้ และการ
 ล้มรื้อนั้นย่อมสมบูรณ์ในประเทศที่ทำการล้มรื้อ แต่ไม่สมบูรณ์ในประเทศของตน

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๔๕๐ วรรค ๒ บัญญัติว่า "การจดทะเบียน
 ล้มรื้อตามวรรคก่อนนั้น เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลสยามจะเป็นผู้ทำตามแบบที่กำหนด
 ไว้ในกฎหมายสยามก็ได้ หมายความว่า การล้มรื้อของคนไทยในต่างประเทศจะทำต่อ
 หน้าเจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลตามแบบของกฎหมายสยามก็ได้ มีหลายประเทศที่ได้
 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลของตน ซึ่งประจำอยู่ต่างประเทศประกอบพิธี
 การล้มรื้อตามแบบของตน เพราะสถานทูตหรือกงสุลย่อมได้สิทธิพิเศษไม่อยู่ในหลัก
 กฎหมายของถนบงคมนตรีกรรม เช่นประเทศ ไทย เยอรมัน อังกฤษ เบตเซียม
 อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ แต่ทั้งนี้ล้มรื้อไม่ใช่เป็นคนต่างชาตินอกจากทูตหรือกงสุล
 นั้น เพราะประเทศหนึ่งประเทศใดจะให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานของตนครบกว่าคนต่างดาว
 นอกอาณาเขตของตนไม่ได้ ถ้าในระหว่างคนชาติของตนกับคนต่างสัญชาตินั้น ก็
 ยอมรับของอาศัยความยินยอมของเจ้าของอาณาเขต ถ้าผู้ที่จะทำการล้มรื้อเป็นคนชาติ
 ของคนแล้ว ประเทศเจ้าของอาณาเขตย่อมไม่อนุญาตให้ทูตหรือกงสุลต่างประเทศ
 ทำการล้มรื้อ เช่นล้มรื้อระหว่างคนฝรั่งเศสกับคนอังกฤษ จะกระทำต่อหน้าทูตหรือ
 กงสุลอังกฤษในประเทศฝรั่งเศสไม่ได้ แต่ถ้าเป็นคนอังกฤษกับคนต่างชาตินั้นยอมทำได้

๕๓๐/๒๕๖๘ ระหว่งนายทอมมาต์ กอติณ โจทก์

นายเย เอช บุช จำเลย ปรากฏว่านายทอมมาต์ กอติณ ชาวอังกฤษแต่งงานกับ
นางพันคนไทย ณ สถานทูตอังกฤษตามแบบแผนและพิธีแต่งงานของชนชาติอังกฤษ คำต
ฎีกาวินิจฉัยจากการตัดสินมรณคดี ค่อมานายทอมมาต์ กอติณตาย นางพันแต่งงาน
กับนายเย เอช บุชชาวอังกฤษตามพิธีดังกล่าวแล้ว การตัดสินมรณคดี ประเทศ
ที่ไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลของตนกระทำพิธีมรณคดีให้แก่ประเทศออสเตรเลีย
สหพันธรัฐอเมริกา

หน้าหน้าสิบ

เมื่อมายึดกล่าวอ้างว่า การตัดสินมรณคดีในเมืองต่างประเทศเป็นการตัดสินมรณคดี
ตามกฎหมาย ต้องนำสืบให้มีความดังนี้

- ๑. สัญชาติของคู่สมรสในเรือของเงื่อนไขแห่งการตัดสินมรณคดี
- ๒. กฎหมายแห่งประเทศที่ทำการตัดสินมรณคดีในเรือแบบ
- ๓. คู่สมรสได้กระทำถูกต้องตามแบบหรือไม่

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีคดีที่ ๘๐๓/๒๕๕๐ ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งเบนตั้งใจ

ได้ทำการตัดสินมรณคดีกับจำเลย ณ เกาะเกาตัน ที่โบสถ์คริสต์เคยนอวี ไรอชกซ์ในเมือง
ย็องกรราชอาณาจักรอังกฤษ โดยมีเชกส์ตาร์ จ. ๕ ที่พระแห่งโบสถ์นั้นเป็นผู้ออกให้
เมื่อยังคงอยู่ ๗ ปี โจทก์กับจำเลยตกลงแบ่งแยกกันอยู่ ส่วนบุตรคงให้อยู่ในการ
เลี้ยงดูของจำเลยทั้ง ๒ คน ค่อมานายจำเลยได้ยกกับชายอื่นและเกิดบุตรอีก ๒ คน
ทั้งไม่เลี้ยงดูบุตรของโจทก์ โจทก์ต้องการบุตรคืน จึงขอให้ศาลบังคับ

คำตขณคนและคำตอุทธรณ์วินิจฉัยของกณว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วย

การตัดสินมรณคดีแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๑๕๘๑ โจทก์จำเป็นจะต้องนำสืบแสดงถึงกฎหมาย
สัญชาติของโจทก์จำเลยในเรือของเงื่อนไขแห่งการตัดสินมรณคดี และกฎหมายแห่งประเทศที่

โจทก์จำเลยทำการสมรสนั้นได้บัญญัติไว้ในเรื่องแบบว่าอย่างไร โจทก์จำเลยได้กระทำ
การสมรสโดยถูกต้องตามแบบกฎหมายประเทศนั้นได้บัญญัติไว้หรือไม่

โจทก์นำสืบเพียงอ้างตนเองว่า โจทก์จำเลยได้สมรสกันโดยมีเอกฉัตรหมาย
จ. ๒ และเอกฉัตรฉบับห้ามพยานรับรองไม่ ยอมรับฟังว่าเป็นการสมรสที่สมบูรณ์
หาได้ไม่ ดังนั้นจะต้องพิจารณาต่อไปว่า โจทก์จำเลยจะเป็นคู่สมรสอันถูกต้องตาม
กฎหมายแห่งประเทศไทยหรือไม่ โจทก์ก็นำสืบว่า โจทก์จำเลยได้จดทะเบียน
สมรสต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ฉะนั้นโจทก์จำเลยจึงมิใช่สามีภรรยาอันตามกฎหมาย

ตามนัยคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์จะต้องนำสืบว่า ได้ทำการสมรสเป็นสามี
ภรรยาอันโดยถูกต้องตามกฎหมายประเทศแห่งสัญชาติของตน หรือมิฉะนั้นได้ทำตาม
แบบอันถูกต้องตามกฎหมายแห่งท้องถิ่นคือจดทะเบียนที่ประเทศไทย เมื่อโจทก์สืบ
ไม่ได้ตามข้อหนึ่งข้อใด โจทก์จำเลยก็ไม่ใช่สามีภรรยาอันตามกฎหมาย

การสืบข้อกฎหมายของเมืองต่างประเทศนั้น เป็นปัญหาข้อเท็จจริง หาใช่
เป็นข้อที่ศาลต้องรู้อาเองไม่

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา

มาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกัน กำหนดว่า คนต่างด้าว
ทำการสมรสกันในกรุงสยาม และมีเคหะอยู่ในกรุงสยาม ผลของการสมรสหรือความ
สัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา เช่นอำนาจของสามีเหนือภรรยา หรือหน้าที่ของภรรยา
ที่จะมิตต่อสามีตลอดจนถึงการร่วมอกันในครอบครัวคือ สามีภรรยาจำต้องอยู่กันด้วย
กันฉันสามีภรรยา สามีภรรยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกัน จะควรเป็นไปตาม
กฎหมายของประเทศใด มาตราฉบับบัญญัติว่า ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติรวมกัน
แห่งคู่สมรส นอกจากจะเป็นการชดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของ
ประชาชน

ตามประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๔๕๗ ถ้าศาลตั้งให้สามีหรือภรรยาเป็น
คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ภรรยาหรือสามียอมเป็นผู้อนุบาล
หรือผู้พิทักษ์โดยอำนาจกฎหมาย

ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา

การล้มมรดกยอมมีผลถึงทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา เช่นต้นบริเวณที่ ดิน
สวนสวน หรืออำนาจจัดการต้นบริเวณที่ สามีภรรยาอาจตกลงระหว่างกันเองว่าควร
จะให้เป็นอย่างไร เช่นชายหญิงอังกฤษทำการล้มมรดกในดัยาม อาจตกลงกันในเรื่อง
ทรัพย์สิน จะใช้กฎหมายอังกฤษหรือกฎหมายดัยาม

การล้มมรดกอาจทำให้สิทธิจัดการในทรัพย์สินของผู้ล้มมรดกเปลี่ยนไป ผล
ของการล้มมรดกตามประเทศต่าง ๆ แตกต่างกันมาก ตามคอมมอดิตการล้มมรดกกระทำให้
ทรัพย์สินของภรรยาตกเป็นของสามี แต่กฎหมายฝรั่งเศสในสวนตั้งห้ามทรัพย์สินยอมเป็น
ของสามีภรรยาด้วยกัน หักกฎหมายทั้งสองนอาจมีสัญญากันไว้โดยตรง หรือโดย
ตกลงกัน ดังนั้นจะเห็นได้ชัดว่าสิทธิจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มมรดกก่อให้เกิดปัญหากฎหมาย
ขัดกันอันยุ่งยาก ตามกฎหมายอังกฤษขอแยกต่างหากโดยตรงอาจได้มรดกตกลงเรื่องล้มมรดก
หรือสัญญา คดีอังกฤษโดยมากถือตามข้อตกลงเรื่องล้มมรดก แต่คดีอเมริกันถือตาม
สัญญา

ผู้ล้มมรดกอาจกำหนดถึงสิทธิในเรื่องทรัพย์สินตามความเห็นสมควร และศาลจะบังคับ
ตามที่ตกลงกันไว้ถ้าไม่ขัดต่อรัฐประศาสน์

เอ. และ บี. สัญชาติอังกฤษแต่งงานกันในปารีส ในสัญญาแต่งงาน
กำหนดว่า สิทธิจัดการในเรื่องทรัพย์สินให้เป็นไปตามกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งภรรยา
สิทธิทำพินัยกรรมได้ คดีต้นว่าพินัยกรรมนั้นใช้ได้

เอ. คนอังกฤษแต่งงานกับ บ. สตรีเยอรมัน ก่อนตั้งมรดกได้ทำสัญญา
ตามแบบของเยอรมัน ตามกฎหมายเยอรมัน ผลของสัญญาคือ บ. มีสิทธิใน
สิ่งห้ามทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ในขณะที่ทำการตั้งมรดก และทรัพย์ที่เกิดขึ้นโดยยกให้
หรือโดยมรดกภายหลังตั้งมรดก จะนับตามสัญญาทรัพย์เหล่านั้นเป็นต้นส่วนตัวของ บ.

เอ. ตั้งมรดกตายในประเทศอังกฤษ และได้ยกอสังหาริมทรัพย์เหล่านั้นของ บ. ไว้ในฐานะเป็น
ทรัสต์ ตั้งนเจ้าหนี้จะยึดไม่ได้

สัญญาตั้งมรดกหรือข้อตกลงในเรื่องทรัพย์จะต้องศึกษาความตามกฎหมายในสัญญา
สำหรับ ค่าคงของ ข้อตกลงในเรื่องทรัพย์ตั้งมรดกยอม บังคับตามกฎหมาย ของ
สัญญา

แบบ ข้อตกลงในเรื่องทรัพย์ตั้งมรดกจะสมบูรณ์ถ้าทำถูกต้องตามแบบแห่ง
ประเทศที่ทำสัญญาขึ้นหรือตามกฎหมายของสัญญา

ความสามารถ เป็นปัญหาอันยังยากว่าจะใช้กฎหมายใด บังคับถึงเรื่อง
ความสามารถของชายหญิงที่จะทำสัญญาตกลงเรื่องทรัพย์ตั้งมรดก ตามหลักแล้วควรใช้
กฎหมายของสัญญา คือกฎหมายของคู่สัญญา สตรีอังกฤษอายุต่ำกว่า ๒๑ ปี ได้ทำ
สัญญาเรื่องทรัพย์ตั้งมรดกก่อนทำการตั้งมรดกกับคนต่างชาติ ตั้งนต้องใช้กฎหมายอังกฤษ

เอ. คนฝรั่งเศส แต่งงานกับ บ. สตรีอังกฤษที่ฝรั่งเศส ได้ทำข้อตกลงเรื่อง
ทรัพย์ตั้งมรดกในฝรั่งเศสตามแบบอังกฤษ ซึ่งทรัพย์ของ บ. ให้ตกอยู่กับสตรีอังกฤษ
กฎหมายของสัญญาคือกฎหมายอังกฤษ ข้อตกลงในเรื่องทรัพย์ตั้งมรดกไม่สมบูรณ์
ตามกฎหมายฝรั่งเศส แต่สมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ

คู่สมรสอาจทำสัญญาหรือตกลงในเรื่องทรัพย์ตั้งมรดก ว่าสิทธิในทรัพย์จะให้
ใช้กฎหมายใดยิ่งกว่ากฎหมายสัญชาติ ตั้งนต้องพิจารณาตามกฎหมายนั้น

เอ. และ บ. สัญชาติอังกฤษ ได้ทำสัญญาก่อนตั้งมรดกกันว่า สิทธิต่าง ๆ ในเรื่อง
ทรัพย์ให้ใช้กฎหมายฝรั่งเศส ตั้งนของใช้กฎหมายฝรั่งเศส

กฎหมายของสัญญาจะวินิจฉัยถึงสิ่งห้ามทรัพย์เฉพาะตั้ง เช่นสิ่งของและ

ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่จะมีขึ้นในภายหน้าจะรวมอยู่ในสัญญาฉบับมรดกหรือชดชดกลงในเรื่องทรัพย์สินมรดกภายหลังการมรดก ทรัพย์สินไม่ได้ตกทอดได้โดยตรงหรือโดยปริยายในสัญญา ถัดเหมือนหนึ่งว่าไม่มีสัญญาฉบับมรดก

การแปรหรือผลของสัญญาฉบับมรดก ไม่กระทบกระเทือนถึงการเปลี่ยนสัญชาติภายหลังซึ่งกระทำให้สัญญานั้นเสียไป

ถ้าไม่มีสัญญาฉบับมรดกหรือชดชดกลงในเรื่องทรัพย์สินมรดกและไม่ได้เปลี่ยนแปลงสัญชาติ สิทธิของสามีภรรยาในเรื่องสิ่งห้ามทรัพย์สินตกกัน ซึ่งมีอยู่ขณะหรือภายหลังทำการมรดกย่อมบังคับตามกฎหมายสัญชาติ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงกฎหมาย ณ ประเทศที่มรดกหรือภูมิตำเนาของภรรยาเมื่อก่อนมรดก

เอ. กนสัญชาติของภรรยาฉบับมรดกกับ บ. ผู้ตั้งมรดกในลิวีส์เซอร์แลนด์ สิทธิในเรื่องทรัพย์สินของคู่สมรสบังคับตามกฎหมายอังกฤษ

ถ้ามิได้มีสัญญากันไว้ก่อนมรดก พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดชดกัน มาตรา ๕๒ บัญญัติว่าให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่สามีภรรยา แต่กฎหมายสัญชาติแตกต่างกัน ก็ให้ถือตามสัญชาติแห่งสามี สัญญาฉบับมรดกคู่สมรสแห่งพาณิชย์มาตรา ๑๕๖๐, ๑๕๖๑ เมื่อสามีภรรยาจะเปลี่ยนสัญชาติในภายหลัง ความเกี่ยวพันในเรื่องทรัพย์สินนั้นก็คงเป็นอยู่ตามเดิม (มาตรา ๒๓) สัญญาฉบับมรดกฉบับลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๑๙๐๕ มาตรา ๒ วรรค ๒ บัญญัติว่า การเปลี่ยนแปลงสัญชาติของสามีภรรยา ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงระเบียบการในทรัพย์สิน แต่ในกรณีทรัพย์สินนั้นเป็นของสิ่งห้ามทรัพย์สิน ก็ต้องให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งตน

ททรัพย์สินนั้นคงอยู่
ความดีความชอบของชายหญิงจะทำสัญญาฉบับก่อนมรดก ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งคู่สัญญาแต่ฝ่าย (มาตรา ๒๔) ถ้าชายหญิงมีสัญชาติอันเดียวกัน

กัน สำคัญและผลแห่งสัญญาอันสมบูรณ์จะเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ ถ้าไม่มี สัญชาติอันเดียวกัน ให้ถือหลักเจตนาของคู่สัญญา หรือจะฟังต้นนัยฐานแห่งเจตนาว่า จะยอมอยู่ใต้วงคัมของกฎหมายใด ถ้าไม่มีเจตนาเช่นว่านั้น ก็ให้เป็นไปตามกฎหมาย แห่งประเทศที่คนนคงภูมิตาเนาครั้งแรกหลังจากการสมบูรณ์ ทั้งนี้เป็นอันต้องห้ามทรัพย์สิน ต้องเป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นทรัพย์สินนคงอยู่ (มาตรา ๒๕)

การหย่า

พระราชบัญญัติว่าด้วยการหย่า มาตรา ๒๖ กำหนดว่า "การหย่าโดยความ ยินยอมย่อมสมบูรณ์ ถ้ากฎหมายสัญชาติแห่งสามีและภริยาทั้งสองฝ่ายยอมให้กระทำ ได้"

มาตรา ๒๗ "ศาลไทยจะไม่พิพากษาให้หย่ากัน เว้นแต่กฎหมายสัญชาติ แห่งสามีและภริยาทั้งสองฝ่ายยอมให้หย่าได้"

เหตุหย่า ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ตนพ้องหย่า

การหย่าคือการ ขาดจากสามีภรรยาและตัดจากความสัมพันธ์อย่างใด ๆ หนึ่ง และเป็นการทำด้วยการสมบูรณ์

ซึ่งอย่างหนึ่ง การขาดการอยู่กินร่วมกันคล้ายกับการหย่า แต่ไม่ได้ทำด้วย การสมบูรณ์ เรียกว่าการแยกกันอยู่ร่วมกัน (Judicial separation)

กฎหมายในประเทศต่าง ๆ เรืองนพลังแยกได้ ๓ ประเภท

- ๑. สามีภรรยาหย่ากันได้ และแยกกันอยู่ร่วมกัน เช่นอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม สหพันธรัฐอเมริกา ฮอลันดา ออสเตรเลีย
- ๒. มีแต่เพียงหย่ากันเท่านั้น เช่นสยาม ญี่ปุ่น เยอรมัน อิตาลี นอร์เวย์

ปอลกอส

๓. เพียงแต่ให้แยกกันอยู่ร่วมกันเท่านั้น เช่น อิตาลี สเปน

ตามหลักกล่าวมาแลดูในข้อ ๑, ๒ แม้บางประเทศจะยอมให้สามีภรรยาหย่า

กันได้ แดกยังมีเหตุเกิดขึ้นในการหย่าแตกต่างกัน บางประเทศก็ไม่ยอมให้พลเมือง
ร้องตนทำการหย่ากันได้เลย

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ธรรมเนียมขยอมเป็นเหตุให้สามีฟ้องหย่าได้ ตาม
กฎหมายโรมันครั้งโบราณ หญิงมีชู้ต้องมีโทษถึงตาย ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นเพียง
แต่เขียนเอาไว้ให้ตั้งไปอยู่จุด ๒ ปี จึงให้กลับมาอยู่กับสามี ถ้าสามีไม่ยอมรบกให้ไป
อยู่จุดจนครบสองปีก็ กฎหมายอังกฤษครั้งโบราณก็เช่นเดียวกัน คือตั้งโทษหญิง
มีชู้ถึงตาย กฎหมายไทยยอมให้ศาลการฆ่าชายชู้และหญิงชายผู้ชู้ ต่อมาเพียง
สองปีก็เรียกเมียปรับจากชายชู้และรับทรัพย์หญิงให้ไปแต่นางผู้ชู้

การหย่าตามประมวลแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๘ จะกระทำได้อาศัยความ
ยินยอมทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่ากันโดยคำพิพากษาของศาลนั้นไม่มีปัญหาอะไร ทุก ๆ ประเทศที่ยอม
ใหม่การหย่าได้ ก็ยอมฟ้องร้องต่อศาล แต่เหตุที่จะอ้างขึ้นเป็นขอหย่านั้นย่อมแตกต่าง
กัน เช่นกฎหมายอังกฤษยอมให้ภรรยาฟ้องหย่าได้ ถ้าสามีไปติดกับหญิงอื่น แต่
กฎหมายไทยฟ้องไม่ได้ กฎหมายอเมริกันถ้าหญิงมีความเห็นตรงกันข้ามกับฝ่ายชาย
ยอมเป็นเหตุหย่าได้ แต่กฎหมายไทยหรืออังกฤษไม่ปรากฏเช่นนั้น หย่ากันโดยความ
ยินยอมของสามีภรรยา นั้น กฎหมายเก่าของเราคือกฎหมายดกษณะผวเมย บทที่ ๖๕,
๖๗ ยินยอมให้สามีภรรยาหย่ากันสองได้ กฎหมายโรมันตั้งแต่ครั้งกรุงโรมยอมให้
สามีภรรยาหย่ากันเองโดยความยินยอมได้ ต่อมาจึงัดเขียน ได้บัญญัติห้ามการหย่า
โดยความยินยอม เว้นแต่จะปรากฏว่าสามีมอดยวะระดับพชพนธ์ในบริบูรณ์ หรือเมื่อ
สามีหรือภรรยาต้องการไปอยู่จุดหรือถูกจับไปเป็นเชลยในการศึกสงคราม

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๑๕๘๘ วรรค ๒ การหย่ากันโดยความยินยอม
ต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือช้อย่างน้อย ๒ คน แต่ประเทศอังกฤษ

ฝรั่งคดี ไม่นอบุญาคให้หย่ากันโดยความยินยอมเช่น

กฎหมายของอังกฤษครั้งก่อนนได้ถือหลักว่า สัตว์ชกหย่ากันได้นั้น ต้องปรากฏ

ตามสัญญาแต่งงานและต้องบังคับตามกฎหมายที่การสมรสได้กระทำจน

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดถน ๑ ไม่ได้กำหนดถึงคำตทมอานาจ

พิจารณาคดีในคดีหย่ากัน จึงควรคองเป็นคำตทคฤกรเนมภมตาเนาขณะทากการสมรส

หรือประเทศที่ทากการสมรส หรือประเทศที่เหตุหย่าได้เกิดขึ้น แต่เหตุหย่านั้นให้เป็นไป

ตามกฎหมายแห่งถิ่นกชนพองหย่า

ถ้าตามภรรยาได้แต่งงานกันใตต่างประเทศ จะตองให้เขนทพขใจของคำต

ก่อนว่า การแต่งงานนั้นได้ถูกตองตามแบบ แต่ถากการสมรสใประเทศที่ยอมใหม่

ภรรยาได้หลายคน คำตองกฤษไมยอมรับบังคับคดี

เอ. และ บี. แต่งงานกันตามกฎหมายและจารตประเพณีของปาซึใหม่อมเนยซง

เขามภมตาเนา กฎหมายประเทศนั้นบัญญัติให้ชายมภรรยาได้หลายคน บี. พอง เอ.

ชยให้ทาดายการสมรส คำตองกฤษไมอานาจจนขณะคตนั้นได้ เพราะเกยวของตอง

กฎหมายที่ยอมใหม่ภรรยาหลายคน

แต่บัดนั้นทประจกษชดเจงวา คำตองกฤษยอมพิจารณาคดีตงกตถาถา

ประเทศนั้นยอมใหม่ภรรยาหลายคนได้เป็นกการถูกตองตามกฎหมาย เช่นคนตั้งเบุชาติ

อื่นค ได้แต่งงานกันตามตทชษนคโดยถูกตองซงมภมตาเนาอยุทนน ภายหลังชายนน

มาแต่งงานใตองกฤษ หยิงนนพองชอให้ทาดายสมรสได้ ใรูฐานะทเขาเป็นคตแต่งงาน

แล้วใขณะทากการสมรสครั้งท ๒

เอ. ขณะมภมตาเนาอยุปากัดคานแต่งงานกับ บี. ซี. ตามพชคำตนา

มะหะหมค บี. ซี. เป็นคตถยคำตนามะหะหมคมภมตาเนาอยุปากัดคาน เอ. เขมคตคชย

ภรรยาทงตั้งนหลายคน ขณะทชยของกฤษได้เกิดชบทงเหตุตงแกคความตายโดยความ

เงินเดือนของค. ภรรยา เอ. มีหลักฐานจะไต่รับค่าเสียหาย

ค่าตองอังกฤษไม่มีอำนาจพิจารณาคดีหย่า ซึ่งคดีกรณีไม่มีภรรยาอยู่ใน
ประเทศอังกฤษขณะที่ยื่นฟ้อง

เอ. สัญชาติฝรั่งเศสตั้งมรดกกับ บี. คู่ครองอังกฤษ เอ. และ บี. อยู่ในอังกฤษ
๒-๓ บี. เอ. อยู่ในอังกฤษในฐานะเบเนกซ์ฝรั่งเศส และมีภรรยาเก่าใน
ฝรั่งเศส บี. พองหย่า เอ. โดยอ้างเหตุว่าเป็นชู้กับคู่ครองและร้าง บี. เอ. ได้
คดีกันอำนาจศาล วจนจนยิวค่าตองอังกฤษไม่มีอำนาจพิจารณา

ถ้าตามร่างภรรยาหรือสามีถูกเนรเทศซึ่งมีภรรยาอยู่ในอังกฤษ ค่าตองอังกฤษ
มีอำนาจพิจารณาโดยไม่ว่าสามีได้เปลี่ยนภรรยา

เอ. และ บี. มีภรรยาอยู่ในอังกฤษ เอ. ร้าง บี. และมีภรรยาอยู่ใน
ฝรั่งเศส ค่าตองอำนาจพิจารณาคดี บี. พองหย่า

บี. ค. ค. ๑๙๓๘ บี. มีภรรยาอยู่ในอังกฤษแต่งงานกับ เอ. ภรรยา
ฝรั่งเศส บรังชน เอ. ถูกเนรเทศจากอังกฤษและมีชู้ ค่าตองไม่มีอำนาจพิจารณาคดี
บี. พองหย่า เอ.

เอ. และ บี. มีภรรยาอยู่ในอังกฤษ เอ. มีชู้และมีภรรยาใหม่ในฝรั่งเศส
ค่าตองไม่มีอำนาจพิจารณาคดี บี. พองหย่า เอ. เว้นแต่ บี. จะพิสูจน์ได้ว่า เอ. ได้
ร้างก่อนที่ภรรยาใหม่ในฝรั่งเศส

อนุสัญญากรุงเฮกฉบับวันที่ ๑๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๐๒ ว่าด้วยการหย่า
ระหว่างสามีภรรยา ข้อ ๓ บัญญัติว่า สามีภรรยาจะร้องขอหย่ากันได้ ถ้าแต่เมื่อ
กฎหมายสัญชาติของตนและกฎหมายในท้องถิ่นยอมให้หย่ากันได้ มาตรา ๒๗ แห่ง
พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกัน ถัดออกโดยฉฉฉ เว้นแต่เหตุหย่าที่ให้เป็นไปตาม
กฎหมายของตน ฉฉฉเมื่อกฎหมายสัญชาติของตนไม่ยอมให้หย่าได้แต่จะอยู่

ที่ไหน ๆ ก็หย่ากันไม่ได้ กฎหมายเยอรมัน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เบลเยียม กับเบญญัตไต
เช่นนี้ กฎหมายสยามมาตรา ๒๗ คงกล่าวแล้วกับเบญญัตไตเช่นเดียวกัน คือถ้า

กฎหมายสัญชาติแห่งสามีภรรยาไม่ยอมให้หย่ากัน ศาลสยามก็จะไม่พพากษาให้หย่า
กัน บางประเทศเช่นประเทศอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาให้ใช้กฎหมายของประเทศที่

พิจารณาคดี (Lex fori) คือศาลในประเทศที่สามีภรรยาเคเหหรือภูมิตำเนาอยู่
มีตัวอย่างคดีที่ศาลแพ่งนายวัตเตียม บิตเตนเย สัญชาติอเมริกันอยู่ถนพระราช-

ปรารภ จังหวัดพระนคร ฟ้องนางโดโรเรทไอรินบิตเตนเยอยู่ศาลฟอรเพีย ขหย่า
ขาดจากกัน โดยอ้างเหตุว่าชอบเที่ยวเตร่กับชายอื่น ห้ามไม่ฟัง กับพาดทะเลาะทำ

ความเข้าใจให้ใจทักแถมอ ต่อมาจำเลยตระหงใจทักเดินทางไปอเมริกา ๒ ปีเศษแล้ว
ใจทักเห็นว่าจำเลยหมดขาดยในศวใจทักแล้ว ศาลแพ่งออกหมายเรียกให้จำเลยมา

แก้คดีภายใน ๘๐ วัน นับแต่วันที่ ๓๓ ตุลาคม ๒๔๘๔ ศาลแพ่งพิจารณาคดีโดย
จำเลยขาดนัด ได้ความสมจริงตามฟ้องจึงพพากษาให้ใจทักจำเลยหย่าขาดกัน

ตามหลักกฎหมายขัดกันในเรื่องกฎหมายต่างประเทศ ย่อมถือหลักอยู่ว่า
กฎหมายของประเทศหนึ่ง ย่อมไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ

ประชาชน ฉะนั้นแม้กฎหมายของประเทศตนจะยอมให้หย่ากันได้ก็ดี ถ้ากฎหมาย
ของประเทศนั้นไม่ยอมให้การหย่ากันแล้ว ก็ไม่รับพิจารณาเรื่องหย่าให้ เช่นคนไทย

จะไปหย่ากันในประเทศต่างประเทศไม่เป็นผล หรือคนต่างประเทศจะมาหย่ากันในประเทศไทย
ก็ยกมไม่เป็นผลเช่นเดียวกัน

ถ้ากฎหมายสัญชาติของบุคคลกับกฎหมายในท้องถิ่นอนุญาตให้หย่ากันได้
แต่เหตุที่จะหย่ากันนั้นจะใช้กฎหมายของประเทศใดบังคับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการ

ขุดกัน มาตรา ๒๗ วรรค ๒ บัญญัติให้ขึ้นไปตามกฎหมายแห่งถนตฟ้องหย่า
สมมติว่าหญิงอังกฤษฟ้องขอหย่าสามีในศาลไทย โดยอ้างเหตุว่าสามีไปได้เสียกับ

หญิงอื่น ค่าตไทยคงไม่ยอมให้หย่า หรือโดยนัยอื่นเดียวกัน ถ้ามีภรรยาไทยจะไปหย่ากันโดยความยินยอมยั้งค่าตอังกฤษหรือฝรั่งเค็ดก็คงไม่ได้ดูกัน

ถ้าสามีภรรยา มีสัญชาติต่างกันขณะทำการสมรส บางประเทศไม่ยอมให้สตรีเปลี่ยนสัญชาติตามสามี เช่นในกฏหมายสัญชาติของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมให้หย่ากัน คงจะใช้กฏหมายของประเทศใด กฏหมายเยอรมัน ญี่ปุ่น บัญญัติให้ใช้กฏหมายสัญชาติของสามี สำหรับกฏหมายสยามไม่มีปัญหาอันใด เพราะภรรยาต้องถือสัญชาติตามสามี จึงต้องใช้กฏหมายสัญชาติของสามี

ถ้าสามีภรรยาเปลี่ยนสัญชาติภายหลังการสมรส ถ้าเป็นไปโดยไม่สุจริต คือการแปลงชาตหนักเพื่อประสงค์จะหย่ากันเท่านั้น ค่าตคงไม่ยอมรับในเรื่องการแปลงชาติ

อนุสัญญากรุงเฮกฉบับตั้งวันที่ ๑๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๐๒ ว่าด้วยการหย่าระหว่างสามีภรรยาชาย & หญิง การกระทำในขณะสามีภรรยา ยังมีสัญชาติเดิมนั้น หากไม่เป็นเหตุที่จะฟ้องขอหย่ากันได้ตามกฏหมายของประเทศที่บุคคลมีสัญชาติในเวลานั้นแล้ว จะมาหย่าภายหลังมาเป็นเหตุฟ้องขอหย่ากันภายหลังเมื่อสามีภรรยาได้แปลงชาติแล้วไม่ได้ กฏหมายประเทศใดสักกับบัญญัติไว้เช่นนี้

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีหย่า

คือค่าตในอาณาเขตที่สามีภรรยาหมั้นกันอยู่ ถ้าสามีภรรยาไม่หมั้นกันแต่เพียงคนเดียว ก็ต้องถือตามภูมิลำเนาของจำเลย

กฏหมายในอาณาเขตต่าง ๆ บัญญัติให้ศาลของคณมหนาทพิจารณาคดีระหว่างคนชาติของตน ตามกฏหมายฝรั่งเค็ดไม่ว่าชาวฝรั่งเค็ดจะมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ใด ถ้าจำเลยเป็นคนสัญชาติฝรั่งเค็ดแล้ว ค่าตฝรั่งเค็ดก็พิจารณาคดี หรือโจทก์เป็นสัญชาติฝรั่งเค็ดไม่ว่าจำเลยจะเป็นคนต่างดาวหรือมีภูมิลำเนาที่ใด ก็พิจารณา

ได้เช่นเดียวกัน กฎหมายของกฤษฎีกาหมตนาของตำมกรรยา หรือถ้าตำมหมตนา
ทอนแต่มีเคระอยู่ในองกฤษกรบพิจารณาได้ กฎหมายเยอรมัน ซึ่งการถือเอาสัญชาติ
คือถ้าตำมกรรยามสัญชาติเยอรมัน กตของพองหยาดข้อาคัดเยอรมัน โดยมากประเทศ
ต่าง ๆ กตตามหลังกัน ถ้าใจทกจาเดยมสัญชาติต่างกนกวรถือเอาประเทศทจาโดย
มัญชาติ

อนัญญากรงเฮก ฉบับดงวณท ๑๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๐๓ ข้อ ๕ บัญญุก
ว่า ทจระพองหยาดหรือแยกกนอยคองพองคอสาคัดดงน

- ๑. คอสาคัดมอานาจรของประเทศทตำมกรรยามัญชาติ
- ๒. คอสาคัดในประเทศทตำมกรรยามหมตนา ถ้าตำมกรรยามหมตนา
ต่างกน ทให้พองคอสาคัดทจาเดยมหมตนา

ถ้ากฎหมายบางประเทศบัญญัติให้ศาลในอาณาเขตของสัญชาติตำมกรรยา
แต่ฝ่ายเดียว และบางประเทศบัญญัติให้ศาลอาณาเขตทตำมกรรยามหมตนาได้
ดงนตามอนัญญากรงเฮกดงกต่างดวด บัญญุกให้ศาลในประเทศทตำมกรรยาม
สัญชาติพิจารณาแต่ฝ่ายเดียว

พระราชบัญญัติว่าดวยการชดกน ๗ มาตรา ๒๘ บัญญุกว่า การเพิกถอน
การสมรสให้เบนไปตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่เงอนไรแห่งการสมรส (ดูมาตรา ๑๘)
เมื่อใดทาการสมรสเบนตำมกรรยากนดวด ผู้ใดจะอ้างว่าเป็นโมฆะหรือ
โมฆะไม่ได้ นอกจากศาลจะไดพพากษาว่าเป็นเช่นนั้น (ประมวณพ่งมาตรา ๓๕๘๘)
จึงตของพิจารณาในข้อแตกต่างว่าสมรสโมฆะและสมรสโมฆะเบนอย่างไร เพราะ
เบนดงสำคัญในการเพิกถอนการสมรส สมรสโมฆะนั้น การสมรสไม่ได้เกิดชนเลย
ไม่แต่คกรณเทานนทจระรองขอคอสาคัด แมแต่หมตส่วนใดเลยกอาจรองขอใด ถึงคกรณ
จะตายดวดกค เช่นชายหรือหญิงผู้ททาการสมรสดวด หรือเบนญาคัดด้วยใดทค
เบนคน

สมัครโมฆะนั้น การสมัครได้มีขึ้นจนกว่าจะปรากฏว่าศาลจะได้อ้างเพิกถอน
เช่นการยกนอกราชการหรือ ภัยด้วยอภัยจะพิจารณาเป็นต้น หักเกณฑ์ดังนี้

๑. ถ้ากรณีมกุฎาเนาเดียวกัน ศาลอังกฤษยกมกุฎาเนาของกรณีจนท
ยื่นฟ้องโดยไม่วางมกุฎาเนาในคืนแต่งงาน หรือแต่งงานที่ไหน และจะยกอ้างเป็น
โมฆะหรือโมฆะก็ตาม

ขณะที่สมัครภรรยาหมั้นอยู่ก่อนแล้ว การสมัครได้ทำขึ้นที่ฝรั่งเศส
คู่กรณีมกุฎาเนาอยู่เยอรมัน ศาลอังกฤษยกมกุฎาเนาของเยอรมันเพิกถอน
การสมัครนั้นยกต้อง

๒. โจทก์มกุฎาเนาอยู่ในอังกฤษ และการสมัครนั้นเป็นโมฆะ ศาล
อังกฤษมีอำนาจที่จะพิจารณาว่า การสมัครนั้นเป็นโมฆะได้ แม้คำพิพากษาของศาล
จะขัดกันกับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมกุฎาเนาอยู่อีกแห่งหนึ่ง

๓. การสมัครได้ทำในอังกฤษซึ่งหญิงสามีได้มกุฎาเนาอยู่ในอังกฤษใน
วันที่ถูกกล่าวหาว่าสมัครกับคู่สมัครอยู่แล้ว แต่การสมัครได้ทำขึ้นที่อังกฤษ ศาล
อังกฤษจะขาดได้ เพื่อกันไว้ที่เบี่ยงเบนให้ยกต้อง

๔. สถานที่อยู่ของคู่กรณีในเหตุที่สมัครเป็นโมฆะ ถ้าสถานที่อยู่ของโจทก์
แต่ฝ่ายเดียว ไม่เป็นเหตุเพียงพอที่จะให้ศาลมีอำนาจพิจารณาได้

๕. ถ้าศาลในเมฆต่างประเทศได้พิพากษาแล้ว จะมีอำนาจตามกฎหมาย
ขัดกันหรือไม่ ถ้าคู่กรณีเคหะเป็นประจำอยู่ตลอดในอังกฤษ ศาลอังกฤษอาจ
พิจารณาถึงความสมบูรณ์ของคำพิพากษาศาลต่างประเทศซึ่งให้เพิกถอนการสมัคร
เช่น เอ. และ บี. มกุฎาเนาอยู่ฝรั่งเศส แต่งงานในอังกฤษตามแบบกฎหมายอังกฤษ
ศาลฝรั่งเศสได้เพิกถอนการสมัครนั้น เพราะไม่ได้ความยินยอมจากบิดามารดาตาม
กฎหมายฝรั่งเศส ศาลมีอำนาจพิจารณา

การเลือกใช้กฎหมาย

๑. ปัญหาที่ว่าการร่ำมรดกเป็นโมฆะ เพราะขาดความสามารถของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ต้องพิจารณาตามกฎหมายของภูมิตำเนาของมรดก ถ้าเกี่ยวแก่แบบว่าจะใช้ใดหรือไม่ ต้องพิจารณาตามกฎหมายของประเทศที่ทำการร่ำมรดก

๒. ถ้าการร่ำมรดกเป็นโมฆะในเรื่องความสามารถหรือแบบ ต้องพิจารณากฎหมายของประเทศที่ภูมิตำเนาก่อนในวันร่ำมรดก หรือตามกฎหมายของประเทศที่ภูมิตำเนา ณ วันที่ยื่นฟ้อง

ชายฝรั่งเศสทำการร่ำมรดกกับหญิงอังกฤษในฝรั่งเศส เป็นโมฆะหรือโมฆะเนื่องด้วยอวัยวะพิการ หรือชายไม่ยอมอยู่ร่วมมรดกด้วยโดยจงใจ จะต้องพิจารณากฎหมายฝรั่งเศส

ตามกฎหมายอังกฤษ อวัยวะพิการโดยไม่ทางรักษาทำให้การร่ำมรดกเป็นโมฆะ แต่ตามกฎหมายฝรั่งเศสเป็นโมฆะ

(ก) การเลือกใช้กฎหมายซึ่งการร่ำมรดกถูกอ้างว่าเป็นโมฆะ

ได้กล่าวมาแล้วถึงกรณีการร่ำมรดกของมรดก ทศกรณภูมิตำเนาของมรดกในเรื่องความสามารถ ระหว่างญาติ แต่ความยินยอมของบิดามารดา ชัยคชไปกคือในเรื่องอายุ ไม่มเหตุอย่างไร ที่การร่ำมรดกแห่งการร่ำมรดกซึ่งเป็นโมฆะเพราะอายุตามกฎหมายภูมิตำเนาของฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่าย จะต้องบังคับตามหลักเดียวกัน

ในเรื่องความยินยอมของคู่กรณี บางกรณีการร่ำมรดกเป็นโมฆะ ซึ่งขาดความยินยอมอย่างแท้จริงของคู่กรณี ในการพินัยมรดก ชัยคชในเรื่องกฎหมายชดกันยังไม่มคคตดอย่าง แต่พึงแยกได้เป็น ๔ ประการ

- ๑. กฎหมายทมิฬมรด
- ๒. กฎหมายภูมิตำเนาของสามีในวันมรด
- ๓. กฎหมายภูมิตำเนาของแต่ละฝ่ายก่อนมรด
- ๔. Lex fori

ตามข้อ ๑ ให้ใช้กฎหมายแบบพิชของการมรดนั้น ไม่ตรงกับคดีที่เกิดขึ้น คือคดีระหว่างเมฆาใจกั เมฆาจำเอย การมรดถือว่าเป็นโมฆะ โดยความเข้าใจผิดของภรรยาที่กระทำการมรดตามพิชคำนำอินเคย ฝ่ายภรรยาเข้าใจว่าเป็นการเปิดยหนักถือคำนำอินเคย แต่กลายเป็นพิชมรด การมรดได้ทำกนทอนเคยอินเป็นภูมิตำเนาของสามี คำตองกฤษไม่ได้กล่าวอ้างทาวถึงกฎหมายอินเคยเลย

ตามข้อ ๒ การใช้กฎหมายภูมิตำเนาของสามีในวันมรด ถ้ากรณีขาดความยินยอมอย่างแท้จริง การมรดนั้นเป็นโมฆะ ไม่ใช่โมฆะ เช่นในกรณีภรรยาไม่เจตนาที่จะมรดขยกับสามีเลย

ตามข้อ ๓ การยินยอมที่จะผูกพันกันเป็นส่วระดำคัญในการมรด การผูกพันจะเป็นด้วยความเต็มใจหรือไม่ ต้องเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละฝ่ายในวันทำการมรด

ตามข้อ ๔ ในบางกรณีอาจเกี่ยวกับ

การวิกลจริต ความสมบูรณ์ของการมรดจะมอยหรือไม่ในกรณีทกรณีเป็นคนวิกลจริต เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถ ถ้ากฎหมายภูมิตำเนาของแต่ละฝ่ายกำหนดความเป็นโมฆะ กฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทยก็เช่นเคยกน (เช่นวิกลจริตตง ๓ ปีไม่มวนหาย) ในเรื่องวิกลจริตนกเกี่ยวกับความยินยอม

(๑) การเลือกใช้กฎหมาย ซึ่งการมรดถูกอ้างว่าเป็นโมฆะ

ถ้าการมรดสัมบูรณ์ตามกฎหมายภูมิตำเนาของภรรยา คำต

อังกฤษอาจตั้งเพิกถอนการล้มมรดก ถ้าปรากฏว่าการล้มมรดกเป็นโมฆะ ตามกฎหมาย
กฎหมายแพ่งของด้าม

ปัญหาที่ยากที่จะต้องพิจารณา คือ

๑. ถ้าเหตุขอเพิกถอน ตามกฎหมายกฎหมายแพ่งของด้ามซึ่งกฎหมายอังกฤษ
ไม่รับรอง ซึ่งตามกฎหมายฝรั่งเศสต้องการความยินยอมของบิดามารดา หรือการ
ขอเพิกถอน ตามกฎหมายเยอรมัน ซึ่งฝ่ายหนึ่งเข้าใจผิดโดยการกระทำของอีกฝ่าย
หนึ่ง ศาลจะตั้งเพิกถอนไม่ได้ เพราะเหตุที่ขอเพิกถอนการล้มมรดกเป็นโมฆะ
จากคดีเหตุขาดจากด้ามภรรยา ถ้าการล้มมรดกเป็นโมฆะ ศาลจะแก้เพราะเหตุแบบ
พิชแห่งการล้มมรดก ตามสถานะของคู่กรณี คือพิจารณาถึงสถานะทางพิชล้มมรดกและ
กฎหมายกฎหมายแพ่งของด้าม

๒. ในกรณีโมฆะล้มมรดก ถ้าด้ามได้ขายกฎหมายแพ่งของด้ามตั้งแต่นั้นมรดก ศาลตั้ง
เพิกถอนได้ ถ้าเป็นเหตุหย่าตามกฎหมายแพ่งของด้ามในขณะนั้น

ตัวอย่าง

เอ. มกฎหมายแพ่งของอังกฤษ ล้มมรดกกับ บ. กฎหมายแพ่งของออสเตรีย โดย
ปรากฏว่า บ. ภรรยาแต่เดิม ศาลอังกฤษตั้งเพิกถอนได้ โดยไม่ต้องอ้างถึงกฎหมาย
ของออสเตรีย

เอ. มกฎหมายแพ่งของอังกฤษ แต่งงานกับ บ. กฎหมายแพ่งอินเดีย เอ. น่าคิดว่า
ไม่รู้ว่าพจนนบทการล้มมรดก เขาใจว่าเป็นพิชที่เขาศาลอินเดีย ศาลตั้งเพิกถอนได้
โดยไม่ต้องอ้างถึงกฎหมายอินเดีย

เอ. มกฎหมายแพ่งของอังกฤษ แต่งงานกับ บ. กฎหมายแพ่งเยอรมันในเบอร์ลิน เอ. ได้
ยื่นฟ้องขอให้เพิกถอนการล้มมรดก โดยอ้างเหตุว่า บ. มั่นตั้งยัดเงินตามเกยจรรยาที่ผิด และ
เห็นแก่ตัวเหลือที่จะทนทานอยู่ได้ เหตุขอให้เพิกถอน ตามกฎหมายเยอรมันเป็น

โมฆะ คำตัดสินเพิกถอนไม่ได้แม้จะมอานาจอพิจารณาถัด

เอ. และ บ. ต้มรดกในนอยชวค ซึ่งมีภมตาเนาชยูกนทท ภายหลังเอ. มภมตาเนา
เด็กในอังกฤษ บ. พองชยให้เพิกถอนการต้มรด โดยอ้างเหตุอวยวระพิการจันรึกษา
ไม่หายในขณะต้มรด เหตุทอทางนตามกฎหมายนวยอริควาเป็นเหตุหย่า ไม่ใช่เหตุขอ
เพิกถอนการต้มรด คำตองอังกฤษจะตั้งเพิกถอนตามกฎหมายตองอังกฤษได้หรือไม่ ยัง
เป็นปัญหา

การเพิกถอนการต้มรด พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกนโอนไปให้ใช้
เงินใจแห่งการต้มรด คอมาตรา ๑๘ ซึ่งตีกถาวมาตอนตนถวด เช่นในเรือของอายุ
ระหวางญาติ มชฐ ทางคำต่าเนาเบตนท กฎหมายชดกนบญญติควา จะตองเป็นไปตาม
กฎหมายตัญชาติชงคุกรณ แต่การเพิกถอนการต้มรดน ย่อมเกยวตวยความต่งบ
เรยบรอย และศตธรรมอนตชงประชาชนตวย

เช่นต่ามภรรยาตัญชาติตองอังกฤษ มภมตาเนาชยในปรเทศไทย ภายหลังที่
ต่ามตายถวด ภรรยาได้ทำการต้มรดกับนองชองต่าม เช่นนเมอณมถ่วนได้เสยวองชอ
ให้เพิกถอนการต้มรดนนี้ ให้ใช้กฎหมายตองอังกฤษบงคบ แม่การต้มรดนนี้จะใช้ได้ตาม
กฎหมายถัด แต่ตามกฎหมายตองอังกฤษเป็นโมฆะ คำตจิงเพิกถอนได้

คนตัญชาติโปรตุเกศ ต้มรดกบตูกพตูกนถองในปรเทศไทย ตงนเพิกถอน
การต้มรดได้ เพราะกฎหมายโปรตุเกศห้าม แม่จะเป็นการถกตองตามกฎหมายไทยถัด
ตามววรค ๒ แห่งมาตรา ๒๘ น คือให้ใช้กฎหมายทอถนเป็นบทบงคบ
ฉนพนถาคนตางปรเทศมาทำการต้มรดในปรเทศไทย ถาเป็นในเรือของความต่าคบัญญัติ
ถลฉนถล หรือการชมชฐ จะตองเป็นไปตามกฎหมายไทย เช่นนยอมทำการต้มรด
โดยถัดถวด หรือโดยถาถนเบตนท

บิดามารดากับบุตร

พระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดกั้น มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า "การเป็นบุตร
ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งสามีของมารดา ใน
ในขณะตั้งครรภ์นั้นเกิด ถ้าหากในขณะท้องสามีได้ถึงแก่ความตายเสียแล้ว ก็ให้
เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของสามีในขณะถึงแก่ความตาย

ให้ใช้กฎหมายเช่นเดียวกันบังคับการฟ้องคดีไม่ว่าบิดามารดา

คนต่างศาสดาที่จะร้องขอให้ศาลแต่งตั้งว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ต้อง
ร้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณา ส่วนกฎหมายที่จะพิจารณานั้น ต้องให้เป็นไปตาม
สัญชาติสามีของมารดาในขณะตั้งครรภ์เกิด ถ้าสามีถึงแก่ความตาย ก็ให้เป็นไปตาม
สัญชาติของสามีขณะถึงแก่ความตาย ผู้ร้องต้องมقيمถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศ ณ วันที่
ยื่นคำร้อง

เอ. สัญชาติของภรรยา มีภูมิลำเนาในฝรั่งเศส ยื่นคำร้องขอให้ศาลแต่งตั้งว่า เอ.
เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดา ศาลอังกฤษมีอำนาจพิจารณาคำร้องนั้น

เอ. สัญชาติของภรรยาและมقيمถิ่นอาศัยของภรรยา ยื่นคำร้องขอให้บิดามารดาของ
เขาได้แต่งงานกันโดยถูกต้องภายหลังที่เขาเกิด ขณะนั้นบิดามารดาของภรรยาอยู่ในฝรั่งเศส
ศาลอังกฤษมีอำนาจพิจารณาคำร้องนั้น

การฟ้องคดีไม่ว่าบิดามารดาเช่นเดียวกัน โดยมากฟ้องมารดาและบุตร
ไปด้วยกัน ถ้าปรากฏชายชู้ก็ฟ้องรวมไปด้วย คดีระหว่าง Russel v. Russel
โจทก์ฟ้องภรรยาเป็นจำเลยหาความชู้ และขอให้ศาลแต่งตั้งว่าบุตรของจำเลยไม่ใช่บุตร
ที่เกิดด้วยโจทก์

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดกั้นมาตรา ๒๗ จะเห็นได้ว่า สัญชาติของ
มารดาคือ สถานที่เกิดขึ้นของเด็กเกิด หรือสถานที่มีมรดกตกทอด ไม่เป็นสิ่งที่ศาลฎีกาจะต้อง

ฉันทนิย โดยถือสัญญาชาติของบิดาเป็นสาระสำคัญ และในคดีไมรับเด็กเป็นบุตรก็ เช่นเดียวกัน

บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายของอังกฤษมหาดคิง

๑. เด็กที่เกิดโดยบิดามารดาแต่งงานกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย แม้จะเกิด ณ ประเทศใด ๆ ก็เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. เด็กที่เกิดโดยบิดามารดาแต่งงานกันไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายในประเทศอังกฤษ ถ้าบิดามารดาได้สมรสกันถูกต้องตามกฎหมายของประเทศที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ แต่บุตรเช่นนั้นจะรับมรดกของบิดามารดาในประเทศอังกฤษไม่ได้

๓. มภิมลิตาเนออยทองกฤษ ทาพนยกรรมยกตนให้ บ. เป็นบุตร บ. ตาย ภายหลัง เอ. เล็กน้อย พัด้า บ. จึงพึงเรียกมรดก บ. อ้างเหตว่า บ. เป็นบุตร เอ. โดยชอบด้วยกฎหมาย ยยการค้านว่า บ. เป็นบุตร เอ. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทางพิจารณาปรากฏว่า บ. เป็นบุตร เอ. ในการสมรสครั้งที่ ๒ ในไฮด์ไดกับน้องสาวภรรยาเดิมซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในอังกฤษ การสมรสนั้นสมบูรณ์ตามกฎหมายไฮด์ได แต่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายอังกฤษ คิดเห็นว่า การสมรสของ เอ. ครั้งที่ ๒ ไม่สมบูรณ์ บ. จึงเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติชดกนมาตรา ๓๐ "ดีทชและหนาพระหวางบิดามารดากับบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดา ในกรณีที่เกิดจากหญิงหมั้นได้มีการสมรสกับชาย ดีทชและหนาพระหวางมารดากับบุตร ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของมารดา"

ดีทชและหนาพระหวางบิดามารดาบุตรชอบด้วยกฎหมายนี้ จะต้องเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดา แม้วาบิดาจะตายแล้วก็ตาม แต่สัญชาติของบิดามารดาอาจ

เปลี่ยนแปลงได้

ถ้ามารดาเกิดบุตรที่ไม่ได้สมรสกับชาย ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของมารดา

อำนาจปกครองบุตรหรือจัดการทรัพย์สินของบุตร ศาลจะต้องดูความมาตักของบุตรประกอบด้วย

เอ. และ บี. เป็นคนสัญชาติอังกฤษ บี. พาบุตร ๕ คนไปอยู่สหรัฐอเมริกาโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก เอ. เอ. พ้องขอให้ศาลบังคับ บี. ส่งบุตรกลับมาให้เอ. ศาลอังกฤษตัดสินให้ตามขอ และเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่เด็กทุกตัวมาอยู่กับบิดา

ในกรณีทศนทางศาลจะมีมติหรือจัดการในเรื่องตั้งหารมทรพยของบุตรหรือไม่ก็ต้องถือตามสัญชาติของบิดา เช่น เอ. สัญชาติอังกฤษมีภรรยาอยู่ ณ ประเทศไทย ร้องขอจัดการทรัพย์สินสมบัติบุตรของคนซึ่งภรรยา เอ. ได้ทำพินัยกรรมไว้ ตั้งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการมรดก ให้ใช้กฎหมายอังกฤษซึ่งเอ. มีสัญชาติ แต่กฎหมายอังกฤษให้ใช้กฎหมายภมธานา ฉะนั้นคดีนี้ให้ใช้กฎหมายไทย ทั้งนี้เป็นข้อตั้งหารมทรพยจะเป็นสัญชาติบิดาหรือมารดาก็ตาม ต้องใช้กฎหมายในประเทศที่ทพยนั้นตั้งอยู่

มติหรือจะทำโทษบุตรนั้น ประเทศที่เกิดคดีนั้นอำนาจพิจารณาคดีได้ เช่น คนฝรั่งเศสไปเที่ยวกับบุตรอายุ ๑๐ ขวบในอังกฤษ และได้เขียนบุตรเกินสมควรแก่เหตุ ศาลอังกฤษมีอำนาจพิจารณาได้ จะอ้างว่ากฎหมายฝรั่งเศสยอมให้ทำโทษนั้นฟังไม่ขึ้น

พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการมรดกมาตรา ๓๓ “การรับเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดา ในกรณีที่รับเป็นบุตร ถ้าหากในขณะนั้นบิดาได้ถึงแก่ความตายเสียแล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดา

ทมิฬภูมิกานาหรือถนบกอยู่ใต้นยามให้เป็นไปตามสมควรได้ จะจัดให้อยู่ในความปกครอง
ตามกฎหมายสยามก็ได้

ส่วนการถอนอำนาจปกครอง เช่นผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ไร้ความสามารถ
หรือเสมือนไร้ความสามารถโดยคำสั่งของศาลกติ ใช้อำนาจปกครองแก่ตัวเด็กโดย
มรดกตก หรือประพฤตชั่วร้ายเหตานั้น ตามมาตรา ๓๓ ต้องเป็นไปตามกฎหมาย
ของประเทศซึ่งศาลที่ตั้งถอนอำนาจปกครองนั้นตั้งกติอยู่

ส่วนสิทธิที่จะฟ้องบุพการเป็นคดีแพ่งหรืออาญานั้น มาตรา ๓๔ ให้เป็นไป
ตามกฎหมายสัญชาติของผู้ตั้งต้นคดี กฎหมายบางประเทศยอมให้บุตรฟ้องบุพการ
ของตนได้ เช่น อังกฤษ สหพันธรัฐอเมริกา แต่บางประเทศในยุโรป ไม่ยอมให้
บุตรฟ้องบุพการของตนได้ ถ้าคนสัญชาติอังกฤษฟ้องบิดาในประเทศไทย ปัญหาว่า
ศาลไทยจะรับพิจารณาคดีหรือไม่ ประเพณีของไทยกติ หรือกฎหมายกติ ไม่ยอม
ให้บุตรหลานฟ้องบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ถือว่าขัดต่อหลักศีลธรรม ตามหลัก
กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลมีอยู่ว่า เมื่อกฎหมายของประเทศหนึ่งขัดต่อ
ความสงบและศีลธรรมอันดีของอีกประเทศหนึ่ง ประเทศนั้นยอมไม่รับบังคับบัญญัติ
ได้ ฉะนั้นศาลไทยอาจไม่รับพิจารณาก็ได้ (ความเห็น)

บุตรบุญธรรม

พระราชบัญญัติควบคุมการชดกัน มาตรา ๓๕ “ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรม มี
สัญชาติอันเดียวกัน การรับบุตรบุญธรรมให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น ๆ
ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีสัญชาติแตกต่างกัน ความ
สามารถแต่เงื่อนไขแห่งการรับบุตรบุญธรรมให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่กรณี
แต่ละฝ่าย แต่ผลแห่งการรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม
ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของผู้รับบุตรบุญธรรม”

ตั้งตระหนาทระหวางบรรบญชรรมกับครอบครัวของคนตามกำเนิดนั้น ให้
เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบรรบญชรรม”

ถ้าบุคคลรับสัญชาติโดยอัตโนมัติเป็นบรรบญชรรม การพิจารณาว่า
ภมตาเนาของผูรับและบรรบญชรรมในวณฑรบ ซึ่งจะพิจารณาว่าบรรบญชรรมจะ
มีฐานะเหมือนหรืออย่างบรรบชรรมคาหรือไม

ปัญหาข้อไปกคือ บรรบญชรรมจะมีสิทธิ์รับมรดกตั้งหารมทรพย หรือ
อตั้งหารมทรพยตามกฎหมายมรดก ไม่มพนยกรรมหรือมพนยกรรมตามกฎหมายภม
ตาเนาของเจามรดกในตั้งหารมทรพย ในวณฑเจามรดกตาย หรืออตั้งหารมทรพย
ตามกฎหมายทรพยนตงชย

ตามกฎหมายอังกฤษ คือพระราชบัญญัติการคดวยการรับบรรบญชรรม
ค. ศ. ๑๙๒๖ ไม่ได้กล่าวถึงกฎหมายชดกันไว้ เว้นแต่เพียงกำหนดว่า คัดไม่มี
อำนาจทำคำสั่งการรับบรรบญชรรม ถ้า

- ๑. ผูรับไม่มถนทอยและภมตาเนาในอังกฤษ
- ๒. เด็กไม่ใช่คนสัญชาติอังกฤษ และไม่มถนทอยในอังกฤษ

ผลของคำสั่งกคือเพอกาหนดตั้งตระหนาทความมกพน และความรับมคชชบ
ของบคามารคาหรืออุปการชง ทถยอกบการปกครองอุปการะเดยงค และการคศึกษา
เหมือนอย่างว่าบรรบญชรรมเป็นบุตรสืบด้ายโดยอัตโนมัติ

ปัญหาทเหตุชอยกคือ คำสั่งศาลอังกฤษในเรื่องรับบรรบญชรรมจะเมนผล
ยังต่างประเทศหรือไม่ ชอแรกกคือจะใช้กฎหมายใดบงคบในเรื่องสถานะของการ
รับบรรบญชรรม ตามหลักกาผูรับและเมเป็นบรรบญชรรมภมตาเนาชย ณ ประเทศ
เดยงกน กคชงใช้กฎหมายภมตาเนาบงคบ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการชดกัน
มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า การรับบรรบญชรรมกให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของ

บุคคลอื่น ๆ เพราะกฎหมายด้ามดอหดกัฎฐาตเป็นเกณต์ ถ้าคุกรณมฎมตาเนา
ต่างกัน กฎหมายบางประเทศกำหนดให้ใช้กฎหมายฎมตาเนาของผูรับ บางประเทศ
ก็ให้ใช้กฎหมายฎมตาเนาของเด็ก ในสัฒปาดัฎฐาอเมริกา การรับบุตรบุญธรรม
จะกระทำได้ตามกฎหมายฎมตาเนาของแต่ละฝ่าย ความเห็นในต่างประเทศก่อนจะให้
พิเคราะห์ตงกฎหมายฎมตาเนาของตงด้องฝ่าย

ตามพระราชบัญญัติจาดวยการชดกัน มาตรา ๓๕ วรรค ๒ บัญญัติว่า

“ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมมีสัญชาติแตกต่างกัน ความด้ามารถและ
เงอนใจแห่งการรับบุตรบุญธรรมให้แนไปตามกฎหมายสัญชาติของคุกรณแต่ละฝ่าย
แต่ผลแห่งการรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม ให้แน
ไปตามกฎหมายสัญชาติของผู้รับบุตรบุญธรรม”

ปัญหาต่อไปกคชเรื่องรับมรดก ที่การรับบุตรบุญธรรมในต่างประเทศจะ
ทำให้เกิดสิทธิแก่บุตรบุญธรรม หรือผู้รับ หรือตงด้องฝ่าย จะต้องพิจารณาตาม
กฎหมายมรดกของฎมตาเนาของเจ้ามรดกในวณทตาย หรือเรื่องอสังหาริมทรัพย์ให้
ใช้กฎหมาย (Lex situs) ถ้า เอ. มีฎมตาเนาในอังกฤษได้ตายตง ทำพินัยกรรม
ยกอสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุตรของบ. บ. บุตรบุญธรรมจะเรียกรับมรดกไม่ได้ ถ้า
เจ้ามรดกตายในต่างประเทศหรือทคนอยต่างประเทศ ก็ตองใช้กฎหมายต่างประเทศ
บังคับ และบุตรบุญธรรมไม่มสิทธิรับมรดกเหมือนอยางกฎหมายอังกฤษ เอ. มีฎม
ตาเนาอยู่ในเยอรมัน บ. เป็นบุตรบุญธรรมซึ่งมีฎมตาเนาแห่งเดียวกัน ตาม
กฎหมายเยอรมัน บ. มีฐานะเป็นบุตร เอ. ตามกฎหมาย กฎหมายอังกฤษกรับรอง
เช่นกัน

เอ. มีฎมตาเนาในอังกฤษยกอสังหาริมทรัพย์ให้บุตร บ. บ. มีฎมตาเนา
อยู่ในเยอรมัน ช. เป็นบุตรบุญธรรมซึ่งมีฎมตาเนาในเยอรมัน ช. มสิทธิที่จะได้รับ

ทรัพย์สินตามพันธกรรม ต้องพิจารณาตามกฎหมายอังกฤษ คือ ซี. จะไม่ได้รับทรัพย์สิน นอกจากจะปรากฏตามพันธกรรมโดยแจ้งชัด

- เอ. มภุมลาเนาในเยอรมันโดยกตั้งทรัพย์สินในอังกฤษให้แก่บุตรของ บี.
- บ. มภุมลาเนาในอังกฤษ ซี. บุตรบุญธรรมมภุมลาเนาในอังกฤษ ดึงนั้ทของ
- ซี. ทจะได้รับทรัพย์สินตามพันธกรรมต้องพิจารณาตามกฎหมายเยอรมัน

ดึงนั้ทและหน้าที่ระหว่างบุตรบุญธรรมกับครอบครัวของตนตามกำหนดนให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุตรบุญธรรม (มาตรา ๓๕ วรรค ๓)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกนมาตรา ๓๖ กำหนดหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูยอมให้เรียกครองได้ตามกฎหมายสัญชาติของบุคคล ซึ่งถูกเรียกครองให้อุปการะเลี้ยงดู แต่จะเรียกครองเกินไปกว่าที่กฎหมายดยามอนุญาตไว้ไม่ได้

บทที่ ๖

มรดก

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกน มาตรา ๓๗ บัญญัติว่า การรับมรดกที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๐/๒๕๖๘ ระหว่างนายทอมมัส กอดิน โจทก์ เยเฮช บุช จำเลย ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า ถ้ามีปัญหาโต้เถียงกันถึงหลักกฎหมายชดกนในกรณีมรดกไม่มีพันธกรรมแล้ว การรับมรดกและดับกรรมดีที่ขอตั้งหาทรัพย์สิน จะต้องพิจารณาตามกฎหมายของประเทศที่ตนตั้งอยู่ (Lex situs) และปัญหาที่ว่าทรัพย์สินอย่างไรจะเป็นสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ ก็ต้องพิจารณา

ตามกฎหมายของประเทศที่ตนตั้งอยู่ด้วยกัน (คำอธิบายเรื่องอสังหาริมทรัพย์
ข้างต้น)

กรรมสิทธิ์ที่ดิน (Title to land) ในกรุงสยามต้องพิจารณาตามกฎหมาย
สยาม คำสันสกฤต สัญชาติสกฤต หรือฐานะบุคคลสกฤต ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงอำนาจ
กรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งเข้ามาแล้วได้

ชาวอังกฤษและหญิงไทยแต่งงานเป็นสามีภรรยากัน ณ สถานทูตอังกฤษ
ตามแบบแผนและพิธีแต่งงานของชนชาติอังกฤษ ในระหว่างอยู่กันด้วยกันได้มีที่ดิน
แปลงหนึ่งซึ่งตั้งชื่อสามีและภรรยาในโฉนดแผนที่ ต่อมาภรรยาตาย การที่จะวินิจฉัย
ว่าที่ดินรายนี้เป็นส่วนมรดกของภรรยาเท่าใดนั้น ต้องวินิจฉัยตามกฎหมายของกรุง
สยาม (คือกฎหมายลักษณะครอบครัว)

การสืบกรรมสิทธิ์ที่ดิน (Succession to Land) ในกรุงสยามต้องพิจารณา
ตามกฎหมายสยามเช่นเดียวกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ มรดกโดยสิทธิโดยธรรม หรือโดยพินัย-
กรรม มาตรา ๓๗ กำหนดไว้ว่า ให้เป็นไปตามกฎหมายภูมิดำเนาของเจ้ามรดกใน
ขณะกเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

การรับมรดกอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มพนยกรรมย่อมบังคับตามกฎหมายภูมิดำเนา
ในอนตเจ้ามรดกตาย โดยมีคองพิจารณาว่าเขาเกิดที่ไหน ตายที่ไหน หรือภูมิดำเนา
กำเนิด หรือทรัพย์สินนอยุ่แห่งใดในขณะกเขาตาย

นายเกิดเซชาติเคนมาร์คมีภูมิดำเนาและถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย เนื่องจาก
ความป่วยเจ็บจึงไปรักษาตัวและตายที่ประเทศเคนมาร์ค มีบุตรภรรยาและทรัพย์สิน
ในประเทศไทย จึงมีภูมิดำเนาอยู่ในประเทศไทย ตามประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๔๔
มรดกรายทกถาวรหากนเป็นอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยกรชดกัน

มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า ต้องให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดโทษของเจ้ามรดกในขณะที่
เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๔/๒๔๘๕)

คนสัญชาติฝรั่งเศส มีภูมิตำเนาในอังกฤษโดยไม่มีพินัยกรรม การรับ
มรดกต้องเป็นไปตามกฎหมายอังกฤษ

คนสัญชาติอังกฤษมีภูมิตำเนาอยู่ที่ฝรั่งเศสตายในประเทศอังกฤษ โดยไม่มี
พินัยกรรม การรับทรัพย์สินมรดกในอังกฤษต้องเป็นไปตามกฎหมายฝรั่งเศส

คนสัญชาติอังกฤษมีภูมิตำเนาอยู่ที่โปรตุเกส และได้ตายในโปรตุเกสโดยไม่มี
พินัยกรรม ไม่นับแต่พินัยของเสียนอกจาก เอ. บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งตาม
กฎหมายโปรตุเกสให้รับมรดกได้ ทรัพย์สินมรดกที่ตายนั้นอยู่ในอังกฤษ เอ. มีสิทธิได้รับ
มรดก

การรับมรดกโดยพินัยกรรม

พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดกัน มาตรา ๓๘ "ความสามารถของบุคคล
ที่ทำพินัยกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ ในขณะที่ทำพินัยกรรม"

ในเรื่องความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมขณะทำพินัยกรรม จะมีความ
สามารถทำพินัยกรรมได้หรือไม่ ตามหลักกฎหมายอังกฤษมีอยู่ว่า ต้องใช้กฎหมาย
ของประเทศที่ผู้ตายมีภูมิตำเนาขณะตาย คือถ้อยตามภูมิตำเนาว่าจะมีความสามารถ
ทำพินัยกรรมได้หรือไม่ แต่ถ้ามภูมิตำเนาได้เปลี่ยนไประหว่างวันที่ทำพินัยกรรม และ
วันที่ตายจะใช้กฎหมายใดบังคับ คงต้องถ้อยตามกฎหมายภูมิตำเนาในวันที่ทำพินัย
กรรม ฉะนั้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดกันมาตรา ๓๘ ถ้าผู้ทำพินัยกรรม
ได้เปลี่ยนสัญชาติไปภายหลังวันที่ทำพินัยกรรมแล้ว ก็ต้องใช้กฎหมายสัญชาติในวัน
ทำพินัยกรรม

ปัญหาเรื่องความสามารถ เช่นเรื่องเด็ก คนจกตจจรต หญิงมด่าม จะทำ

พินัยกรรมได้หรือไม่ หรือผู้ทำพินัยกรรมจะยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่ผู้อื่นโดยบุตรภรรยา
ไม่ได้เลย เป็นข้อดีระดับสำคัญแห่งความสมบูรณ์ของพินัยกรรม

หญิงมีสามีมรณตายแล้วเสีย ทรัพย์สินยกครึ่งให้มรดกในอังกฤษ
ตามกฎหมายสเปนหญิงนั้นมีความสามารถทำพินัยกรรมได้ แต่ตามกฎหมายอังกฤษ
เธอไม่มีความสามารถ พินัยกรรมนั้นใช้ได้

ความสามารถในวัยอายุของผู้ทำพินัยกรรม ประเทศต่าง ๆ ได้กำหนด
ชัดเจนไว้ไม่เหมือนกัน บางประเทศกำหนดว่า ผู้จะทำพินัยกรรมจะต้องเป็นผู้มีอายุ
บรรลุนิติภาวะ เช่นประเทศอังกฤษต้องอายุครบ ๒๑ ปี รัสเซียครบ ๑๘ ปี เม็กซิโก
๒๕ ปี กฎหมายฝรั่งเศสผู้ทำพินัยกรรมอายุครบ ๒๑ ปี ทำยกทรัพย์สินทั้งหมดโดยพินัย-
กรรมได้ ถ้าต่ำกว่า ๒๑ ปีทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินได้แต่เพียงครึ่งหนึ่ง กฎหมายไทยกำหนด
อายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์

กฎหมายบางประเทศกำหนดไว้ว่า ผู้ทำพินัยกรรมจะยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่
บุคคลอื่น โดยไม่แบ่งส่วนให้ไว้แก่บุตรภรรยาของผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ กฎหมาย
อิตาลีกำหนดไว้ให้บุตรภรรยาครึ่งหนึ่ง กฎหมายฮอลันดาหนึ่งในสี่ กฎหมายฝรั่งเศส
ถ้าอายุต่ำกว่า ๒๑ ปีกำหนดไว้ครึ่งหนึ่ง

เอ. มรณตายในประเทศที่กำหนดอายุบรรลุนิติภาวะอายุ ๒๕ ปี ต่ำกว่านั้น
ทำพินัยกรรมไม่ได้ เอ. มาอยู่ในอังกฤษได้ทำพินัยกรรมเมื่ออายุ ๒๒ ปี ยกทรัพย์สิน
ในอังกฤษทั้งหมดให้แก่บี. พินัยกรรมนั้นใช้ได้

เอ. คนอังกฤษแต่มีภรรยาอยู่ต่างประเทศ แต่ไปอยู่ในรัฐเวจเนีย ทำ
พินัยกรรมเมื่ออายุ ๑๘ ปีตายลง พินัยกรรมนั้นใช้ได้ตามกฎหมายเวจเนีย แต่ใช้ไม่ได้
ตามกฎหมายอังกฤษ เพราะอายุยังไม่บรรลุนิติภาวะจึงไม่สามารถทำพินัยกรรมได้

เอ. มรณตายที่เยอรมัน ทำพินัยกรรมเมื่ออายุ ๑๗ ปี ต่อมามรณตาย

๑๕๐
อัยของกฤษฎีและตายเมื่ออายุ ๒๐ ปี กฏหมายเยอรมนอายุเกิน ๑๖ ปีทำพินัยกรรมได้
๑๕๐
พินัยกรรมนั้นใช้ได้

๑๕๐
เอ. หญิงมด้ามภมตาเนาอยที่ฝรั่งเศส ทำพินัยกรรมเมื่ออายุ ๑๗ ปี ภายหลัง
๑๕๐
มภมตาเนาอยของกฤษฎีและตายเมื่ออายุ ๒๐ ปี ตามกฏหมายฝรั่งเศสหญิงมด้ามอายุ
๑๕๐
เกิน ๑๖ ปี และต่ำกว่า ๒๑ ปี มด้าทชทำพินัยกรรมยกทรัพย์ได้แต่เพียงครึ่งหนึ่ง ถ้า
๑๕๐
อายุ ๒๑ ปี จึงทำพินัยกรรมยกทรัพย์ได้ทั้งหมด ตัดสินว่าพินัยกรรมนั้นใช้ได้แก่ทรัพย์
๑๕๐
เพียงครึ่งหนึ่ง

๑๕๐
พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกนมาตรา ๕๐ บุคคลจะทำพินัยกรรมตาม
๑๕๐
แบบที่กฏหมายสัญชาติกำหนดไว้ก็ได้ หรือจะทำตามแบบที่กฏหมายของประเทศที่
๑๕๐
พินัยกรรมกำหนดไว้ก็ได้

๑๕๐
สัมบูรณ์แบบ พินัยกรรมยกตั้งห้ามทรัพย์ซึ่งถูกต้องตามแบบกฏหมายภม
๑๕๐
ตาเนาของผู้ทำพินัยกรรมในขณะตายยอมสัมบูรณ์ ถ้าเจามรดกเป็นต่างดาว
๑๕๐
มภมตาเนาอยู่ในอังกฤษแม้จะมเคหะอยู่ต่างประเทศก็ตาม ถ้าทำพินัยกรรมถูกต้อง
๑๕๐
ตามกฏหมายของอังกฤษก็ได้ ถ้าเจามรดกมเคหะอยู่ในอังกฤษหรือต่างประเทศ แต่
๑๕๐
ภมตาเนาอยู่ต่างประเทศ ค่าตอังกฤษจะถือว่าพินัยกรรมยกตั้งห้ามทรัพย์ตามกฏหมาย
๑๕๐
ของประเทศที่ผู้ทำพินัยกรรมมภมตาเนาอยู่ยอมสัมบูรณ์

๑๕๐
คนสัญชาติฝรั่งเศสมภมตาเนาอยู่ในฝรั่งเศสทำพินัยกรรมยกตั้งห้ามทรัพย์
๑๕๐
อยู่ในอังกฤษตามแบบกฏหมายอังกฤษ ค่าตฝรั่งเศสถือว่าพินัยกรรมนั้นใช้ได้ เพราะ
๑๕๐
ทำถูกต้องตามแบบกฏหมายของประเทศที่ทำชน หลังกฏหมายดังกล่าวแล้วตรงตาม
๑๕๐
พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกนมาตรา ๕๐

๑๕๐
พินัยกรรมซึ่งทำไม่ถูกต้องตามแบบกฏหมายของภมตาเนาของผู้ทำพินัยกรรม
๑๕๐
ในขณะตายยอมไม่สัมบูรณ์

คนตั้งปัญหาต่ออเมริกันภมภมตาเนาอยนวยอวค แต่ได้พถชยในองถฤษ แต่ได้ทำ
พนยกรรรมตามแบบกฎหมายองถฤษ พนยกรรรมนหไม่ด้มบรรณตามกฎหมายนวยอวค
เพราะชาตการแต่ตั้งค่อพยานในพนยกรรรมว่า พนยกรรรมนหเป็นอบบด้ตทาย พนยกรรรม
นหไม่ด้มบรรณ

ความสมบรณแห่งสาระสำคัญของพนยกรรรม ย่อมบังคับตามกฎหมาย
ภมภมตาเนาของผูกพนยกรรรมขณะตาย

เอ. คนอศาศถยนภมภมตาเนาอยในอศาศถ แต่ชยในองถฤษ ทำพนยกรรรม
ยกทรพยทงหมคในองถฤษ ให้ภบเพอคนคณหง แก่มบครคณหงซงยงมชวคชยตาม
กฎหมายอศาศถจระคองเบงทรพยคองหงเวแกบคทร พนยกรรรมไซได้เฉพาระทรพยคอง
หงเทานน

ตามพระราชบัญญัติความด้วยการชคกณมาตรา ๔๐ กำหนดไว้ว่า "บุคคล
ทศพนยกรรรมตามแบบทกฎหมายตั้งญชาต หรือตามแบบของทองถนคได้"

การตีความ

พระราชบัญญัติความด้วยการชคกณ มาตรา ๔๑ "ผิดแห่งการตีความพนยกรรรม
กต ความเสี่ยเปเตาแห่งพนยกรรรม หรือข้อกำหนดพนยกรรรมกต ให้เป็นไปตาม
กฎหมายภมภมตาเนาของผูกพนยกรรรม ในขณะทผูกพนยกรรรมด้งแกคความตาย"
การตีความในพนยกรรรม จะต้องกระทำตามกฎหมายภมภมตาเนาของผูก
พนยกรรรม ขณะทผูกพนยกรรรม ค่อ

- ๑. ถ้าผูกพนยกรรรมไซ้ศัพทกฎหมายซงมคความหมายตามกฎหมายภมภมตาเนา
พนยกรรรมคองตีความตามกฎหมายตั้งถถาว
- ๒. ถ้าไซ้ศัพท เช่นการจคซงนาหงก เงินตรา ถ้าไม่มคความหมายเป็น
อย่างชน คองไซ้กฎหมายทชอเหต่านปรากฏชย

ก. มลทินฐานอยู่ในประเทศไทย ทำพินัยกรรมในประเทศไทย
ให้แก่ทายเเผอกบุตรเบนชาว ๓๐๐ เกษณณ ถ้า ก. โฝมบุตรชื้อเผอกต้องคความวาเป็นบุตร
คนใดตามกฎหมายสยาม เช่นเคยเรียกบุตรคนใดวาเผอกเป็นคณ

ถ้าพินัยกรรมใช้ค้พทกฎหมายของประเทศไทยทำพินัยกรรมไม่ได้มลทินฐาน
อยู่ พินัยกรรมนคองคความตามกฎหมายของประเทศไทย เช่นชาวองกฤษมลทินฐาน
อยู่ในเยอรมันใดตายลงในอิตาลี ได้ทำพินัยกรรมไว้เป็นภาษาไทยฉบับหนึ่ง การค
คความคองคความคคามกฎหมายสยาม

การเพิกถอนพินัยกรรม

พระราชบัญญัติความด้วยการชดกนมาตรา ๔๕ การเพิกถอนพินัยกรรมหรือ
ชื้อกำหนดในพินัยกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายมลทินฐานของผู้ทำพินัยกรรม ในขณะ
ที่เพิกถอนพินัยกรรม

การตักไปแห่งพินัยกรรมหรือชื้อกำหนดในพินัยกรรมให้เป็นไปตามกฎหมาย
มลทินฐานของผู้ทำพินัยกรรมในขณะถึงแก่ความตาย

การเพิกถอนพินัยกรรม จะทำได้หรือไม่ต้องแสดงคความกฎหมายมลทินฐาน
ของผู้ทำพินัยกรรมในวคคองวาพินัยกรรมได้ถูกเพิกถอน ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมลทินฐาน
อยู่ที่ไหนตลคเวตใดกไม่มบัญญัติอะไร แต่ถ้าย้ายมลทินฐานวระหว้างเวตที่เพิกถอน
แต่ในขณะตตาย กฎหมายชื้อมต่างกัน บัญญัติวาจะใช้กฎหมายใดบังคับ
ชื้อแรกพงระตควาพินัยกรรมนคจะเป็นผลตลเมื่อผู้ทำตตายถึง กฎหมายมลทินฐาน
ของผู้ทำในวันกตตายคควรใช้พิจารณาว่าพินัยกรรมนคได้ถูกเพิกถอนหรือหาไม่ (แต่มี
ชื้อคานว่าวการเพิกถอนพินัยกรรม ชื้อมเป็นผลตามกฎหมายมลทินฐานของผู้ทำในวัน
เพิกถอน) เมื่อพินัยกรรมถูกเพิกถอนแล้ว กถอเหมือนวาพินัยกรรมไม่เคยทำชื้อนเคย
ฉะนคจึงไม่มพินัยกรรมอนใดชื้อจะมอยู่ ในขณะตผู้ทำตตาย จึงคควรคองพิจารณาตาม

กฎหมายหมิ่นด่าเฝ้าของมหาในขณะเพิกถอน (แต่ยังไม่มคตตัวอย่าง มแคคตออเมริกัน
ซึ่งผูกพันกรรมเดหยากับภรรยาขณะหมิ่นด่าเฝ้าอยู่ในกรงวอซึ่งตน ภายหลัง
ตายในศาลฟ้องเนย ตามกฎหมายวอซึ่งคนถวยาเป็นผลให้เพิกถอนพันกรรม
แต่กฎหมายศาลฟ้องเนยไม่ถือว่าเป็นการเพิกถอน เพราะเหตุคนคดีเห็นว่าพันกรรมไม่ถูก
เพิกถอน)

เอ. มภมตาเนาอยู่ในอิตาลี เขียนจดหมายถึงนายความในอังกฤษให้ทำลาย
พันกรรมของเขาเสีย ตามกฎหมายอิตาลีถือเป็นการเพิกถอนพันกรรม นายความ
จะได้ทำลายพันกรรมหรือไม่ก็ตาม ตามกฎหมายอังกฤษไม่ถือว่าเป็นการเพิกถอน
เพราะพันกรรมไม่ได้ถูกทำลายตทหน้ามหาพันกรรมตามกฎหมายพันกรรม ปี ค.ศ.
๑๘๓๗ มาตรา ๒๐ คดีเห็นว่าพันกรรมนหนักเพิกถอน ถ้ามหาพันกรรมมภมตาเนา
อยู่ของอังกฤษในฉวนเขียนจดหมายแต่มภมตาเนาอยู่ต่อศาลในฉวนทตาย พันกรรมไม่ถูก
เพิกถอน

อำนาจศาลเกี่ยวแก่จัดการทรัพย์สินมรดก

ศาลในเมืองต่างประเทศมีอำนาจในการจัดการและพิจารณาคดีมรดกในอสังหา-
รมทรัพย์สิน และสังหาริมทรัพย์ของเจ้ามรดกที่ทรัพย์สินอยู่ในประเทศนั้น อำนาจศาลนี้ไม่
กระทบกระเทือนถึงมภมตาเนาของเจ้ามรดกเลย

เอ. คนของอังกฤษมภมตาเนาในอังกฤษตายในอังกฤษโดยมิได้ทำพันกรรม
มเงินจำนวนหนึ่งแสนปอนด์ในธนาคารนวยอิร์ค และได้จัดการมรดกในนวยอิร์ค ศาล
นวยอิร์คมีอำนาจพิจารณาจัดการมรดกในจำนวนเงินแสนปอนด์ได้ คือในเรื่องหนี้สิน
และบริมสิทธิ์ และถ้าเห็นสมควรที่จะพิจารณาว่า ผู้ใดควรจะได้รับส่วนแบ่งมรดกที่
ยังคงเหลืออยู่ก็ได้

ศาลในเมืองต่างประเทศมีอำนาจพิจารณาการรับกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์

ทั้งหมดที่พิมพ์กรรมหรือไม่ว่าพิมพ์กรรมจะคงอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม แต่ผู้ที่พิมพ์กรรมได้
ตายในประเทศที่ตนหมิ่นมถาเนาอยู่ คอถาเจามรดกได้ตายในขณะหมิ่นมถาเนาอยู่ใน
เมืองต่างประเทศ คำตแห่งประเทศภูมถาเนาของเจามรดกมีอำนาจพิจารณาว่า ผู้ใด
มถ์ททจะรับมรดกในทวีพยนน

เอ. มีภูมถาเนาอยู่ในฝรั่งเศสแต่ตายลง มทรวพยธัมบตชยคอกจนวนเงิน
แต่ตั้งของทฝรั่งเศสและอังกฤษ คำตฝรั่งเศสมีอำนาจพิจารณาว่า บ. จะมถ์ทท
รับมทรวพยมรดกของ เอ. ในฝรั่งเศสและอังกฤษหรือไม่

เอ. คนสัญชาติอังกฤษ มีภูมถาเนาในโปรตุเกสได้ตายลง มทรวพยอยู่ใน
อังกฤษ บ. ได้รของขอรับมทรวพยมรดก เอ. ทอยในอังกฤษ ตามกฎหมายอังกฤษ บ. ไม่
ใช้บุตรคามกฎหมายขอ เอ. คำตโปรตุเกสมีอำนาจพิจารณาว่า บ. จะมถ์ททรับมทรวพย
มรดกเอ. ได้หรือไม่

เอ. สัญชาติและภูมถาเนาอยู่ในเชคโกสโลวาเกีย ได้ชาวครึ่งสุดท้ายวางม
ชวตชยทคยกกนเยอรมน มทรวพยธัมบตชยทเชคโกสโลวาเกีย คำตเชคโกสโลวาเกีย
มีอำนาจที่จะชชชาติต้นนษฐานว่าตาย และมคาสังให้รับมรดกตามกฎหมายเชคโก
รับมรดกได้

พิมพ์ที่โรงพิมพ์
วิจิตรศิลป์ กรุงเทพมหานคร
เลขที่พิมพ์ ๒๕๕๕